

İYİ PSİKOLOG

NOAM SHPANCER

ROMAN

PEGASUS

Pegasus Yayınları: 1138
Bestseller Roman: 508

İYİ PSİKOLOG
NOAM SHPANCER
Özgün Adı: The Good Psychologist

Yayın Koordinatörü: Yusuf Tan
Editör: Elif Okan Gezmiş
Düzeltili: Tüvane Zararsız
Sayfa Tasarımı: Meral Gök

Baskı-Cilt: Alioğlu Matbaacılık
Sertifika No: 11946
Orta Mah. Fatin Rüştü Sok. No: 1/3-A
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: 0212 612 95 59

2. Baskı: İstanbul, Haziran 2016
ISBN: 978-605-343-652-2

Türkçe yayın hakları © PEGASUS YAYINLARI, 2015
Copyright © 2010, Noam Shpancer

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Noam Shpancer and Miskal Publishing&Distribution Limited ve Curtis Brown Group Limited'den alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Bu kitapta yer alan fotoğraf/resim ve metinler Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti'den izin alınmadan fotokopi dâhil, optik, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla kopyalanamaz, çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz.

Yayıncı Sertifika No: 12177

Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti.
Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han
No: 11/9 Taksim / İSTANBUL
Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46
www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

NOAM SHPANCER

İYİ PSİKOLOG

İngilizceden Çeviren:

NİL KARACA

PEGASUS YAYINLARI

Mia Lewis'e...

Bak, çocuk, bir şey geliyor

Uzun yoldan geliyor

Uzun yoldan...

Chris Whitley, Long Way Round

Psikolog küçük ofisinde oturuyordu. Dirseklerini masaya yaslamış, yüzünü ellerinin arasına gömmüş, saat dörtteki hastasının randevuya gelmemesini umuyordu. Genelde saat üçten sonrasına randevu vermezdi fakat bu danışanı için günlük rutininden sapmaya karar vermişti. Kız, telefonda söylediğine göre gece geç saatlere kadar çalıştığı için geç yatıyor, haliyle de ancak öğleden sonra güne başlayabiliyordu. Bu yüzden psikolog ona küçük bir ayrıcalık yapmıştı. Telaşa terk edilmiş bir otel odası gibi dağınık ve keyifsiz gelen ses tonu, psikologda belli belirsiz bir merak uyandırmıştı. *Küçük ayrıcalıklar, derdi danışanlarına, cebimizdeki bozuk paralar gibidir: Son tahlilde çoğumuz bunları kullanmak zorunda kalırız. Küçük bozuk paralarımız bizim günlük alışkanlıklarımız, rutinlerimizdir; gündelik yaşantımızdır. Bu gündelik yaşamın parçaları art arda dizildiğinde kişinin hayatı ortaya çıkar.*

Örneğin terapistin basit, dümdüz bir gündelik yaşantısı vardı. Küçük dairesinde her sabah erkenden kalkar, düşünu alır ve giyinirdi. Kasten karanlık bir daire seçmişti. Oturma odasının duvarları ağır kitaplarla dolu uzun, ahşap raflarla kaplıydı. Arayış içinde geçirdiği avarelik günlerinde kendini bu kitaplara verirdi. Ama artık yorgundu ya da -ona sorarsanız- durulmuştu. Yine de âdeta çatıyı ayakta tutuyormuşçasına duvar boyunca dizilmiş olan bu kâğıttan tuğlalarda hâlâ teselli buluyordu.

Üstünü giydikten sonra mutfağa gitti, kendine bir çay demledi ve gazetesini okumaya başladı. Çeşitli objeler -yıllar boyunca danışanlarının ona verdiği armağan ve hatıralar- mutfağa dağılmış durumdaydı. Küçük, kare masanın üzerinde Bonnard'ın *Bahçedeki Masa* tablosu asılıydı. Tabloyu ona eski bir danışanı hediye etmişti. Sınır kişilik bozukluğu olan bu çellist, bir gece kapısında belirmiş ve psikoloğun gözleri önünde saçlarını ateşe verip ona, "Sen bir hamamböceğisin, üzerine basıp seni ezebilirim!" diye bağırıyordu. Psikolog bu resme bakmayı severdi: Ağaçların arasında kurulu bir masa, bir sandalye, bir şişe şarap ve dalların arasından sızan, ürkütücü derecede parlak ışık...

Masanın üzerindeki desenli piring tabak bir başka danışanın hediyesiydi. Uzun, örgülü saçları olan bu kadın, bir seyahat acentesinde temsilci olarak çalışıyordu. Psikolog ona eski erkek arkadaşını unutma sürecinde yardım etmişti. Ondan sevgilisiyle arasındaki ilişkiyi tanımlayacak bir anısını anlatmasını istediğinde kadın, sevgilisinin ona dişlerini radyo dinleyerek fırçalamayı öğretişini anlatmıştı. "Şarkı başlarken fırçalamaya başla ve şarkının sonuna kadar devam et," demişti sevgilisi, "böylece dişlerini üç dakika boyunca fırçalamış olduğundan emin olursun." Kadın bunu anlattıktan sonra ağlamaya başlamıştı.

Elinde tutmakta olduğu renkli çömlek fincansa şimdi adını hatırlamadığı sanatçı bir danışanın hediyesiydi. "Bana çok yardımcı oldunuz, size küçük bir hediye verebilir miyim?" diye sorduğunu hatırlıyordu. Odadan çıkarken de kapının önünde bir an duraksayıp, "Kocam beni dövüyor," diye fısıldamış, sonra da bir daha geri dönmek üzere gitmişti.

Ellerini kuruladığı mavi havlu, obsesif kompülsif bozukluğu olan bir kadın danışanın hediyesiydi. Kadın, vücudunun her bir bölümünü ayrı bir havluyla kurular, her duş aldığı anda on altı ayrı havlu kullanır ve sonra bu havluların her birini ayrı ayrı altışar kez

yıkar, son olarak da ellerini lavaboda altı kez yıkardı. El sabununun üzerinde göreceği bir hava kabarcığı, o sabunu kahverengi bir poşete koyarak çöpe atmasına ve yenisini almasına neden olurdu.

Mutfak dolabında duran yarısı boş brendi şişesiye daha sonra intihar eden eski bir hastasının hediyesiydi. Adam boş küvete oturup sol bileğini bir kasap bıçağıyla kesmişti. Daha sonra sağ bileğini de kesmeye çalıştıysa da başarılı olamamıştı. Fakat pes etmemiş, bıçağı dizlerinin arasına koyup bileğini testereyle keser gibi doğramıştı. Oturma odasındaki boş bir pizza kutusuna da vasiyetini yazmıştı: *Lütfen cesedimi yakın ve küllerimi bir çöp tenekesine atın. Teşekkürler...*

Psikolog şimdilik günlük sorunlarının çoğunu çözdüğüne inanıyordu. Ağaç gölgeleriyle dolu, sakın bir sokakta yaşıyordu. Komşuları kendi işleriyle meşguldü. Evi keyifli bir apartman dairesiydi. Buzdolabı her zaman doluydu ve kendinden hoşnut bir şekilde uğuldardı. Psikolog sabah saat ondan öğlen saat üçe kadar çalışmakta, akşamları da bir üniversitede ders vermekteydi.

Seks problemini henüz çözememişti. Neyse ki kablolu kanaldaki hafif içerikli gece yarısı programları ve pornografik internet siteleri vardı. Ayrıca yıllar önce insan cinselliği üzerine ders verirken kullandığı "Daha İyi Seks" dizisinden bir DVD de çekmecesinde duruyordu. Broşürde, "aktör değil, gerçek çiftler" olduğu söylenen zavallıların kamera karşısında doğal ve soğukkanlı görünme çabaları, öğrencilerin kıkırdamalarına neden olmuştu. Psikolog, bu DVD'de yer alan katılımcılardan koyu renk saçlı, kalkık burunlu bir kadınla bırıklı partnerinin "Karşılıklı Mastürbasyon Teknikleri" bölümündeki sahnelerini izlerken kendini hızla tatmin edebiliyordu.

Bunların dışında hayatında bir de Nina -ya da Nina'nın hatırası- umudu vardı.

Psikolog her gün arabasıyla Kaygı Bozuklukları Merkezi'ne gidiyordu. Burası bir zamanlar ucuz bir otelken sonradan terk edilen bir binanın zemin katındaki iki küçük odadan meydana geliyordu. Zaman içinde bina, farklı iş alanlarına ev sahipliği yapmıştı: Bir dönem sigorta acentesi, bir dönem bir yatırım ofisi, daha sonra da sırasıyla seyahat acentesi ve fotoğrafçı dükkânı olarak... Sokağın karşısında, şehri boydan boya geçen çamurlu nehrin kıyısında yeni bir alışveriş merkezi inşa ediliyordu. Kamyonların, vinçlerin ve traktörlerin uyumsuz sesleri âdeta bir çocuk parkının gürültüsü gibi ofisinin duvarlarından içeri sızıyordu. Dar otoparkın karşısındaki yeni açılan araba yıkama istasyonunun önüne otomobiller dizilmişti. Bazen ofis penceresinden bu günlük karmaşayı seyrederken yumuşak havluların kaportaları, jantları ve tamponları okşadığı istasyondaki özenli temizlik, içinde hüznü, tatlı bir müziğin yükselmesine neden olurdu.

Bu sabah işe giderken trafik durma noktasına varmıştı. Aniden önüne çıkan aracın arka kaportasında "Cevap Yok" yazıyordu. Psikolog, dirseğini arabanın camından kırmızı bir burun gibi sarkıtmış olan zayıf, kel kafalı şoföre küfretti ve hemen ardından kendi kendine gülümseyerek adamı affetti. Daha sonra derste bu olaydan bahsederken, "İşte, temel nitelme hatasına bir örnek," diyecekti. Trafikte kırmızı ışıktaki bekliyorsun, muhtemelen bir yerlere yetiş-

mek için acelen var, ışık yeşile dönüyor ve önündeki aracın şoförü hareket etmiyor. Derhal onu aptal ilan eder ve insan karakterinin bütün aptallık ve eksiklik nitelermelerini ona yüklersin. Ertesi gün yine trafik ışıklarında ve sıranın başındasın ancak bu kez acelen yok ve derin düşüncelere dalmışsın, radyodaki şarkıyı mırıldanıyorsun. Işık değişiyor ve arkadaki sürücü kornaya basıyor. Ona dönüyor ve "Aptal!" diye bağırıyorsun. Oysa ne sen,aptalsın ne de o. Aksine her ikiniz de kibar, akli başında adamlarsınız. Davranışlarımızı belirleyen, içinde bulunduğumuz durumlardır. İnsan davranışlarının sırrını çözmek isteyenler kişilik analizine geçmeden önce içinde bulunulan koşulları incelemelidir. Aksi halde kişilik analizleri genelde hastanın ölümüne yol açan riskli operasyonlar gibidir; tabii eğer ortada bir "hasta" varsa ve bu tür kişilik incelemeleri başlı başına birer hastalık değilse...

Cevap Yok... O aptal, dalgın herif trafikte gözden kaybolmuştu ama aracının kaportasındaki o çıkartma, psikoloğun zihnini meşgul etmeye devam ediyordu. Aslında her türlü araba çıkartmasına, özel anlamlar taşıyan takılara ve baskılı tişörtlere, anlamları belirsiz olan Çince dövmelere karşıydı. Tüm bunlar kişinin o yok edici anonimlikten kaçışının ve kendi varlığını, kişiliğini ortaya koyma çabasının bir sonucuydu. Ancak tüm bu çabalar ona çocukça, yorucu ve son tahlilde anlamsız geliyordu. Günlük yaşam genelde insanın karşı koyması ve isyan etmesi gereken bir baskı, bir bunalım, bir ceza olarak görülüyordu. İnsanlar bu baskıyı merasimler ve kutlamalarla yok etmeye; konuşmalar, bağırımlar, partiler ve yaygaralarla ertelemeye; kalın makyaj tabakaları, kelime yığınları, gürültülü müzikler ve yiyecek stoklarıyla görünmez kılmaya çalışıyordu. Öte yandan psikolog, şehrin günlük akışının uğultusunda ve dinlemeden bile anlaşılabilircek sakın konuşmalarda huzur buluyordu. Şehrin, içinde yaşayanlara bolca bahşettiği o sessiz, gri belirsizliği seviyordu. Tüm bu şehir karmaşasından kaçış planlarına, şatafatlı yemek rande-

vularına, giyinip süslenmelere, “özel günlerde” dayatılan kutlama törenlerine şüpheyle yaklaşıyordu. Nihayetinde insan bilincine tıpkı bir duman gibi sızıp inatla orada kalan, tam da bu özel anlardı. Taptaze bir aşkın kokusuyla dolu bir odada mutlaka çirkin bir sinek vızıltısı olurdu. Sahilde gün batarken âşıkların bacak aralarına kötü niyetli, yapışkan kumlar dolardı. Yiyecek arabası hastane odasında ahenksiz bir şekilde gıcırdayarak doktorun konuşmasını “üzgünüm” ile “kanser” kelimeleri arasında bir yerlerde keserdi. Ve giderek küçülen tuvalet kâğıdı rulosu, çeneden aşağıya yavaşça sızan bir sos damlası, lavabodaki kirli bulaşıklar, ayakkabının topuğundaki çamur... Psikolog günlük hayatın akışına uzun zaman önce teslim olmuştu. Hayatın günlük akışını, hızlı bir şekilde akan geniş bir nehre benzetiyordu: Sessiz ve güçlü, harekete geçmiş ve durdurulamaz... Bu bitmek bilmez sıkıcı dakikalara teslimiyetin, kişinin bu durağanlığı gerçek anlamda aşabilmesini ve bunun ötesinde var olana ulaşabilmesini mümkün kılabileceğini düşünüyordu.

Kaportadaki çıkartma hâlâ aklını meşgul ediyordu. Elbette bir yerlerde bazı cevaplar vardı. Mücevherler çıkarılabilir, tişörtler değiştirilebilir ve dövme silinebilirdi. Ancak arabanın kaportasındaki o çıkartma, donmuş bir surat ifadesi ya da çıkarılamaz bir maske gibi olduğu yere sabitlenmişti. *Paradoks da burada*, diye düşündü. Dirseğini arabanın camından sarkıtan o kel adam, kaportasına o çıkartmayı yaşam tarzının bir göstergesi, bir uyarılık sembolü veya küçülmeye, yok olmaya karşı bir hareket, bu dünyadaki varlığını belirginleştirmeye yönelik bir çaba olarak yapıştırmıştı. Ancak değişen durumlara ayak uyduramamak, ölüme özgü bir özelliktir. O halde kaportadaki o çıkartma -artık asfalt nehirde yüzmekte olan bir cesedin yüzündeki donmuş gülümseme- doğası gereği bir terk edilmiş amblemi, bir kitabeydi.

O akşam telefonda gününün nasıl geçtiğini anlatırken Nina ona alaycı bir tavırla, “Senin için bütün yollar ölüme çıkıyor,” diyecekti.

“Sadece benim için değil, hepimiz için.”

“Evet, hepimiz için. Ama şimdi ve burada değil. Hastalarına şimdi ve burada yaşamanın ne kadar önemli olduğunu anlatan sen değil miydin? Tüm korkuların geçmişe ya da geleceğe bakmaktan kaynaklandığını söylemiyor muydun? *Ben ne yaptım? Ben ne yapacağım?*”

“Sen benim hastam değilsin.”

“Öyleyse ben senin neyim?”

“Hâlâ araştırılıyor. İnceliyoruz.”

Kaygı Bozuklukları Merkezi'ndeki hastaların pek çoğunun görüntüsü aynıydı: Sönük ve uğultulu bir mevcudiyet. Nefes alışverişleri ağır, zor ve düzensizdi. Gözleri dergilere boş boş bakıyordu. Sanki az sonra uzaya fırlatılacakları için geri sayım yapıyormuş gibi elleriyle sandalyelerinin kollarını kavramışlardı. Psikolog günün her saatinde bekleme odasındaki ürkek bakışlara, kâğıt parçalarının buruşturulmasına, parmaklarla oynanmasına ve dehşet içinde esnenmesine alıştı. Yine de saat tam dörtte bekleme odasına girdiğinde genç kadının görüntüsü onu şaşırttı. Bir sığınmacı gibi renksiz ve kırıllandı. Yüzü, şehirlilere özgü savaş boylarıyla -siyah maskara, kırmızı ruj- kaplıydı. Topuklularının üzerinde ayağa kalkarak onu selamlamaya çalıştı. Psikoloğun gözlerinin içine bakmadı ama onu çocukça bir tavırla kucaklarcasına gözlerini boynunun etrafında gezdirdi. Psikolog kendini tanıttikten sonra genç kadını terapi odasına aldı. Kadın kanepeye oturduktan sonra gürültü bir şekilde çantasını karıştırdı ve içinden bir sigara çıkardı. Parfümünün keskin kokusu her yeri sarmıştı. Psikolog onun karşısına oturdu ve formları incelemeye koyuldu. El yazısının düzensiz ve tereddütlü olması, kadının üzgün ve kayıtsız olduğuna işaret ediyordu.

“Neden buradasınız?” Seanslarına daima bu soruyla başlardı. Aksi Viyanalının¹ hayranları sessizce oturup konuşmayı hastanın başlatmasını beklemeyi uygun görürler. Fakat psikolog onların bu konuda yanıldığına veya diğer konularda olduğu gibi aşırı hevesli olduğuna inanıyordu. Terapi Prensiplerine Giriş dersini verdiği akşamlarda sınıfta Aksi Viyanalının hayranlarına ve muhtemelen tüm terapi müessesesine sık sık karşı çıkardı.

Kadın, derin bir nefes aldıktan sonra konuşmaya başladı:

“Birileri içkime ilaç kattı.”

“Birileri içkinize ilaç mı kattı?”

Genç kadın onaylamak için başını salladı: “Kulüpte bir arkadaşımla birlikte oturmuş, içki içiyordum. Dans etmek için kalktım. Aniden başım dönmeye başladı. Midem bulandı. Nerede olduğumu bilmiyordum. Terlemeye başladım. Çıldıracağımı zannettim. Kızlardan biri, bir arkadaşım beni eve bıraktı. O zamandan beri orada dans edemiyorum.”

Kadının anlattıklarını duyar duymaz, “Ne var bunda?” diye sordu. Sonra da bunun için kendisine kızdı; bir hastasıyla bu şekilde iletişim kurmak için çok erkendi. Biraz bekledikten sonra yakınlık kurmak daha doğrudu. Ancak son zamanlarda sabrı giderek azalıyordu ve kaygı bozukluğu yaşayan insanlar, kendilerini bir felaketin yaklaşmakta olduğuna ikna etme eğilimindeydiler. Oysaki asıl felaketleri onlara işkence edip hayatlarını karartan bu düşüncenin ta kendisiydi.

Kadın gözlerini kısarak sordu: “‘Ne var bunda’ derken?”

Psikolog başını salladı. “İçkinize ilaç katıldı ve kulübe dans etmeye gidemiyorsunuz. Ne var bunda?”

“Dans etmek zorundayım.”

“Kulüplerde dans etmeyi seviyorsunuz.”

1 Yazar bu tabirle Sigmund Freud'u kastediyor. (ç. n.)

“Dans etmek zorundayım. Para için... Bir gece kulübünde dansçıyım.”

“Striptizci.”

“Dansçı.”

Tekrar genç kadına baktı. Kocaman açılmış, kuzguni gözler... Çilli, kalkık bir burun... Solgun yüzünde eskiden kalma sivilce izleri... Kadın da ona baktı. *İşte o kritik an, diye düşündü psikolog, onu yargılayıp yargılamayacağını anlamaya çalışıyor.* Bu testi geçebileceğini biliyordu. Hastalarını yargılamaz, onlarla rekabete girmez ve onların dertlerini sahiplenmezdi. Bu tavır onun terapiye yaklaşımının temelini oluşturuyordu ve bununla gurur duyuyordu.

Daha sonra sınıfta verdiği derste ateşli terapistlerin, yani paçalarından iyi niyet ve şefkat damlayan kişilerin yaklaşımının boş bir vaatten ibaret, yaralayıcı bir dokunuş olduğunu söyleyecekti. “Yardım etmek için acele eden terapistler dinlemeyi unuttukları için anlayamaz ve göremez. Kurtuluş sözü veren ateşli terapistler kendilerini olayın içine dâhil eder ve kendi kurtuluşlarının peşine düşerler. İyi bir psikologsa her zaman mesafesini korur ve çalışmasının sonuçlarına kendini dâhil etmez. Doğru mesafe, derin ve net bir bakışa olanak sağlar. İyi bir psikolog, yakınlığı aile üyelerine ve sevilen evcil hayvanlara, kurtuluşuysa din görevlilerine ve aykırılara bırakır.”

Öğrencilerine bunun sezgisel bir şey olmadığını ve kolay kolay oluşturulamayacağını anlatacaktı. “Bu konuda çok fazla düşünüp konuşan Aksi Viyanalı bile merakına ve asabiyetine yenik düştüğünden bu konudaki en temel test olan davranış testini geçememiştir. Terapi başlı başına içgüdülerimize ters bir eylemdir ve amacına ulaşması ancak uzaklığın, yabancılığın değerinin anlaşılmasına bağlıdır. Karşısındakinin yabancılığının iyileştirici bir gücü olmasa kim bir yabancıya en gizli sırlarını dökebilir ki? Diyeceksiniz ki insanlar psikologların onlar için birer yabancı olmasının değil,

bilgisinin peşindedir. Ailesinde bir psikoloğun varlığıyla lanetlenmiş olanlar, o kişilere dertlerini açmanın nafile bir çaba olduğunu doğrulayacaktır. Böyle bir durumda asla terapi nitelikli bir ilişki kurulamayacak, sorunlara çözüm bulunamayacaktır. Akraba ve arkadaşlarınız zaten hayatınızın içindedir. Sizinle kurdukları ilişkiye kısmen kendi meselelerini de taşırlar. Bu yüzden size bakışları deforme olmuştur. Bu da kafa karışıklığına yol açar ve ne ışık ne de aydınlanma sağlar.”

“İyi bir psikolog, insan hayranı değildir,” diye ekleyecekti ardından da. Elini dramatik bir şekilde havada sallayarak, “Lütfen siz, insanlık hayranları, kanayan kalplerin yardımına koşan fedakârlar, başkalarının şükran duygularının güvenli limanında yaşayan sırtacıları; lütfen kenara çekilin,” diyecekti. Nina’ya hep pedagojinin bir tiyatro olduğunu -sadece bir aldatmaca olması bakımından değil- söylerdi. “İyi bir psikolog, insanlar hakkında kararsız duygular taşır. Çünkü onların doğaları gereği güvenilmez olduğunu, yıkıma sebep olma, hile yapma ve aldatma potansiyelleri olduğunu bilir. İyi bir psikolog, insanların iç dünyasına tam anlamıyla ve doğrudan girmeyi bilir. Heyecanlarınıysa kendine saklamalıdır.”

“Demek dansçısınız... Bugün burada olmanızın nedeni size tekrar sahneye çıkabilmeniz konusunda yardımcı olmamı istemeniz, öyle değil mi?”

“Evet. Pek çok kez kulübe gitmeye çalıştım. Barda takıldım. Yapılacak işlere yardım ettim. Ancak dans edemiyorum.”

“Ve böyle bir deneyimi hayatınızda ilk kez yaşıyorsunuz.”

“Nasıl bir deneyimi?”

“Dehşet ve korku duygusu... Aniden ortaya çıkan bir bulantı ve çözülme...”

Kadının yüzü gerilmişti. Tuzağa düşürülmüş, korkuya kapılmış bir kuş gibi gözlerini hızla odada gezdirdi. "Evet... Hayır... Hımmmm, evet."

"Sizce içkinize kim ilaç atmış olabilir?"

"Şehirdeki striptiz kulübünü kimin işlettiğini biliyor musunuz?"

"Hayır."

"Rus çetesi..."

"Rus çetesi mi içkinize ilaç kattı?"

Kadın sessiz kaldı.

"Size zarar vermek isteyen biri mi var?"

Kadın aniden ağlamaya başladı. Gözleri kızarmıştı ve omuzları titriyordu. Psikolog biraz bekledikten sonra eğilip ona bir kâğıt mendil uzattı. Bu anı ezberine yazdı. Gözyaşları sizi çalıların arasında yatan cesede götüren kan izleridir.

"Belki de içkinize ilaç katılmamıştır," dedi. "Panik atak belli bir nedene dayanmayan, ani ve kafa karıştırıcı bir deneyimdir. İnsan, doğası gereği bu tür duygulara bir sebep arama eğilimindedir."

"Deli olduğumu mu düşünüyorsunuz?"

"Bu söylediğinizin ne anlama geldiğini bilmiyorum."

"Psikologsunuz ve delinin ne anlama geldiğini bilmiyorsunuz, öyle mi?"

"*Deli*, akli dengesini yitirmiş olan kişi demektir. *Akli dengesini yitirmek* de resmî bir ifadedir. Resmî ifadeler kullanmayız."

"Aklımı yitirmedim."

"Mahkemede değiliz."

Açık sözlülüğünün kadını rahatsız edip etmediğini anlamaya çalıştı. Ancak kadın devam etti: "Ben baş dansçıyım. Dans etmeye bir yıl önce başlamış olmama rağmen şimdiden baş dansçı oldum. Patronum en iyi dansçısı olduğumu söylüyor. Gecede yüzlerce dolar

kazanıyorum. Ama geceleri çok geç yatıyorum. Öğleden sonraları görüşmeliyiz.”

“Genelde saat üçte kapatıyorum.”

“En erken dörtte gelebilirim.”

Başıyla onayladı. “O halde saat dörtte görüşebiliriz.”

“Benim için geç mi kapatacaksınız?” Kadının sesi titredi.

“Saatlerimi esnetebilirim. Burada insanlarla çalışıyorum. Dört makul bir saat.”

“Teşekkürler.”

“Tedavi protokolüm zor ve yoğundur. Evde pratik yapmalı, okumalı ve çalışmalısınız. Burada divana uzanıp yatak ısıtmadan ve rüyalarından konuşmuyoruz.”

“Nasıl çalışılacağını biliyorum. Hazırım.”

“Pekâlâ. Neden ben? Panik neden beni buldu?”

“Gerçekleşen her anlamlı olayın birden fazla nedeni vardır. Fakat şu an için bu çok da önemli değil.”

“Nasıl çok önemli değil?”

“Lastiği patlatan şeyin ne olduğunu bilmeniz gerekmez, sadece deliği bulup kapatmanız gerekir. Bir hırsız evinize neden ve nasıl girdiğini bilmeseniz de evinizin dışına kadar kovalarsınız.”

Kadın ona baktı ve kuşkuyla kaşlarını kaldırdı. Yavaşça başını salladı.

Birlikte ayağa kalktılar ve psikolog kapıyı açtı. Çıkarken kadın ona döndü ve tam önünde durdu. Psikolog, kadının ona fazla yaklaştığını düşündü. Göğüsleri bluzunun altından fırlayacak gibiydi.

“Bana gerçekten yardım edebilir misiniz?”

“Hayır,” dedi psikolog. “Ancak kendinize yardım etme sürecinde size destek verebilirim.”

Elini uzattı ve tokalaştılar. Kadının avucu sıcak ve kuruydu.

"Haftaya cuma, saat dörtte," dedi psikolog.

Kadın gittikten sonra masasının başına geçti ve Nina'yı aradı.

Nina telefonu, "Doktor Michaels," diye açtı.

Psikolog yumuşak ve alaycı bir tonda, "Doktor Michaels," diye tekrarladı.

Kadının sesi aydınlandı. "Ah, sensin demek..."

"Doktor Michaels, yardıma ihtiyacım var."

"Dua et," dedi Nina.

"Kime? Tanrı'ya mı? Açıkçası onunla aramızda birkaç yıl önce bir şeyler yaşandı. İkimiz de sarhoştuk, en azından ben sarhoştum. Her neyse geceyi birlikte geçirdik. Ertesi gün ortadan kayboldu ve beni bir daha aramadı. Telefon numarasını bile bırakmadı. O zamandan beri onu hiç görmedim. Doğrusunu söylemek gerekirse ona hâlâ biraz kırgınım ama affetmeyi öğrendim."

Nina güldü. "Sana klinik lisansı verdiklerine inanamıyorum. Danışanların kiminle karşı karşıya olduklarını bilselerdi..."

"Kiminle karşı karşıyalar?"

"Tanrı'nın adını seksle bağdaştıran biri... endişe verici."

"Seni de seksle bağdaştırıyorum. Bu endişe verici değil mi?"

"Biz sarhoş değildik ve ben ortadan kaybolmadım."

"Kayboldun."

"Kaybolmadım, ayrıldım."

"Tarafsız olarak değerlendirirsek haklısın. Öte yandan öznel deneyim düzeyinde..."

Nina sustu.

Psikoloğun sesi çatladı. "Âşık olmuştum."

Kısa bir sessizlikten sonra Nina'nın sesi yumuşadı. "Bir anlamda hep senin olacağım. Bunu biliyorsun."

"Bir anlamda. Evet, evet."

Uzun bir sessizlik oldu.

Nina'nın sesi daha da yumuşadı. "Her neyse sesini duymak güzel. Nasıl gidiyor?"

"İyi. Yoğun bir gün. Yoğun bir hafta."

"Kendine fazla yükleniyorsun. Hipomanik bir dönem mi?"

"Evet. Aklımı okudun. Bu işte gelecek vaat ediyorsun."

"En azından birimizin geleceği var demek ki."

"Elimde yeni bir vaka var. Sahne korkusu yaşayan bir striptizci."

"Şaka yapıyorsun."

"Ciddiyim. Yirmi beş yaşında, sınır kişiliğe benziyor. Psikoza olmayan bir nevrotik. Kolayca ağlıyor, bakışları naif ama boş değil, fazla yakın duruyor, endişeli. Tahminimce bir çocukluk travması."

"Uyuşturucu?"

"Formlarda kullanmadığını yazmış ama muhtemelen kullanıyordur. Bu konuya daha sonra döneceğim."

"IQ?"

"Normal gibi görünüyor. Lise mezunu. Bir anlamı var mı, bilmem ama tartışmacı ve kaba."

"Görünümü?"

"Dışa dönük. Derli toplu. Ağır makyaj yapıyor. Topukluları hiç sorma."

"Göz teması?"

"Gidip geliyor."

"Çekici? Flörtöz?"

"Çocuksu. Dikkatli."

"İlişki durumu?"

"Bekâr. Daha fazlasını bilmiyorum."

"Yardıma ihtiyacın olacak."

"Yardıma ihtiyacım olacak."

"Hizmetimin karşılığını nasıl ödeyeceksin?"

"Saygı göreceksin. Dünyaya bir iyilik yapmış olacaksın. Yanlış hatırlamıyorsam bunlar senin için önemliydi."

"Doğru. Fakat gerçek bir bedel de gerekiyor. Bunu düşüneceğim."

"Nasıl istersen."

"Billie'yi kreşten almam gerekiyor. Sonra konuşuruz."

"Benimle evlenmeliydin."

"Hiç vazgeçmiyorsun."

"Senden bahsediyorduk, konuyu değiştirme."

"Gitmem gerek. Sana Billie'nin bir fotoğrafını yolladım."

"Harika bir çocuk; annesine benziyor."

"Evine git artık."

"Eve, tabii... Hoşça kal."

Nina'yla beş yıl önce hastanede çalışırken tanışmışlar, psikolog daha sonra sonu gelmeyen toplantılardan ve hastane koridorlarından sıkılıp şehrin merkezinde kendi küçük ofisini açmıştı. Nina doktora sonrası çalışması için hastanenin kaygı servisine gelmişti. Bir gün bir kitap ödünç almak için kapısını çaldığında Nina bir telefon konuşmasının ortasındaydı. Ona eliyle içeri girmesini işaret etmişti. Rafları karıştırırken Nina'nın kahkahalarını ve mırıldanmalarını duymuş, eğilip bakınca onu sandalyesinde yayılmış, bacak bacak üstüne atmış halde otururken görmüştü. Uzun, ince bir boynun üzerinde geniş bir kafa, kısa, siyah saçlar, muhteşem dudaklar, asimetrik bir gülümseme... Nedense Nina'nın bronz ayakları dik-katini çekmiş, sağ bileğinde küçük bir gül dövmesi olduğunu fark etmişti. Daha sonra o dövmeyi okşayıp hafifçe ısırıldığında Nina ona, "Koklamak mı yoksa koparmak mı istiyorsun?" diye soracaktı.

“Yeni misin?”

“Yeni gibi mi görünüyorum?” Meraklı ve yaramaz bakışları vardı.

Kaşlarını dramatik bir şekilde kaldırarak Nina’yı süzmüştü. “Kullanılmış ve iyi durumda,” demişti hiç düşünmeden. Sanki kadının etrafını saran büyüğü bir şarkı vardı. Eğik duran başı, boynunun esnek, pembe derisini gözler önüne seriyordu.

Nina bir kahkaha atmıştı. “Bir öğle yemeği ismarlarsan bu sözlere alınmayabilirim.”

“O halde öğle yemeği benden.”

Birkaç hafta sonra bodrum kattaki kafeteryada öğle yemeği yerken Nina’ya aralarında bir şeylerin gelişmekte olduğundan bahsetmişti.

“Ben evliyim.”

“Ne olmuş?”

Nina güldü. “Kocamı seviyorum.”

“Elbette öyledir. Yoksa onunla niye evlenesin ki? Bana ondan bahset.”

“Çekirdekten yetişme bir marangoz. Ama bu aralar çalışmıyor. Hasta. Kimsenin adını koyamadığı ve iyileştiremediği bir bağışıklık sistemi hastalığı. Karışık bir durum.”

“Kocan engelli bir adam. Engelli bir adama karşı şansım ne kadar?”

“Hiç şansın yok.”

Günler sonra şehir merkezindeki kalabalık bir kafede, “En hassas noktan neresi?” diye sormuştu psikolog.

“Dizlerimin arkası. Özel bölge orası.”

Masanın altına eğilmiş ve Nina’nın dizinin arkasına dokunmuştu. Kadının yüzü kızarmıştı.

“Devam et,” demişti. “Bunun yatakta sonlanmayacağını biliyorsun.”

“Bu konuda pek dindar olduğum söylenemez. Yatak olması şart değil. Parka ya da bahçeye de gidebiliriz.”

Nina gülümsemişti. “Devam et.”

“Cesur ya da romantik biri olsaydım seni şimdi öperdim.”

“Devam et.”

Devam etmişti. Nina da devam etmişti. Birlikte olmuşlar, yağmur mevsimindeki bir nehir gibi yükselmişlerdi. Nina’nın gözlerine baktığında büyük patlamanın geriye sardığını, evrendeki bütün bilinç düzeylerinin, bütün cisimlerin ve elektriğin bu karanlık, yoğun çukurun içine girdiğini hissetmişti.

O yılın kışında şehir dışındaki karanlık bir yol kenarına çektikleri aracın içinde oturup dışarıdaki sessizliği dinliyorlardı.

“Senden büyük bir iyilik isteyeceğim. Aslında bu hiç de adil değil. Bunu ikimizin de anlıyor olması benim için önemli.”

“Haksızlık benim içgüdüsel olarak anladığım bir şey zaten.”

“Bir çocuğum olsun istiyorum. Kocamla yıllardır uğraşıyoruz fakat onun hastalığı ve tedavi süreci... Bu karmaşık bir mesele. İhtimal pek yüksek değil ve zamanla...”

“Benden bir çocuk yapmak istiyorsun.”

“Kocamı asla terk etmeyeceğim.”

“Biliyorum.”

“Hasta olduğu için değil, onu sevdiğim için.”

“Biliyorum.”

Döndü ve ona baktı. “Bunu içine sindirebileceğine dair bana bir söz ver.”

“Söz veriyorum.”

“Sana bunun karşılığını veremem. Vermeye de çalışmayacağım.”

“Karşılık beklemiyorum. Benimle olmasa bile mutlu olman benim için yeterli bir karşılıktır.”

“Birbirimizi sadece bir yıldır, hatta ondan daha az bir süredir tanıyoruz ama sana her zaman güvenilebileceğimi hissediyorum. Bunu somut bir şeye dayanarak değil, içgüdülerime dayanarak söylüyorum. Ve ikimiz de biliyoruz ki içgüdüler güvenilmezdir.”

“Güvenine ihanet etmeyeceğim.”

“Sence biz deli miyiz?”

“Psikoloğuz.”

“Bu pek çok şeyi açıklıyor.”

“Her şeyin açıklanması şart değildir.”

Bu konuşmanın ardından dizlerini yukarı kaldırmış, hızlı bir hareketle iç çamaşırını çıkarmış ve dönüp onun üzerine oturmuştu. Baş arabanın tavanına çarpınca bir kahkaha atmıştı. Bluzunun düğmelerini açmış ve onun üzerine eğilmişti. Nina’nın ılık vücudu onu sakinleştirmişti. Birbirlerine sarılmışlardı. Gözlerini kapatmış ve Nina’nın sıcaklığını hissetmişti. Uzun bir süre kucak kucağa kalmışlardı. Nina onun yüzünü ellerinin arasına alıp alnını öpmüş ve “Seni seviyorum” demişti. İki hafta sonra da eşyalarını, kitaplarını ve sihirli parmaklarını alıp elinde bastonuyla gelen kocasıyla birlikte gitmişti. Dokuz ay sonra bir mektup ve bir fotoğraf gelmişti. Arkasından da bir e-posta... Bundan kısa bir süre sonra da telefon görüşmeleri başlamıştı.

Psikolog koltuğundan kalktı, pencereye yaklaştı ve esneyip gerindi. Bugün de her gün olduğu gibi, odasından bir danışan kervanı geçmiş, geriye havada asılı vücut kokuları ve tavandaki işe yaramaz pervanenin uğultusu kalmıştı. Saat onda yeni bir danışan gelmişti. Üzerinde lekeli bir rüzgârlık ve kafasında bir beyzbol şapkasıyla bir kamyon şoförü... Taşralı çocuk ağırlığıyla koltuğa oturmuştu. Tütün ve ter kokuyordu. Bir ay önce, alışkanlığı olduğu üzere evinin arkasındaki ormanda geyik avına çıkmıştı. Çalılarının arasında elinde tüfeğiyle sessizce beklerken aniden bir kaygı atağına yakalanmış ve hızla ormandan kaçmıştı. O günden bu yana iyi uyuyamadığını söylüyordu. Karısı huysuz bir kadındı ve ona öfkeli bakışlar atıyordu. Artık her hafta sonu verandasında oturuyordu. Tüfeğini temizleyip parlatıyor, dağıtıp tekrar birleştiriyor, omzuna takıyor, gökyüzüne çeviriyor, rastgele bir kuşa nişan alıyor fakat ormana gidemiyordu. Bu korku bir süre sonra uzun yolculuklarına da sıçramıştı. Ne zaman otobandan çıkıp dar, rüzgârlı, ıssız taşra yollarına girmek zorunda kalsa iç organları yerinden oynuyor ve adam nefes almakta güçlük çekiyordu.

“Ava çıkmak eskiden beni rahatlatırdı,” demişti kamyon şoförü. “Babam hayattayken her hafta sonu onunla ava giderdik. Günün ilk ışıklarıyla birlikte evden çıkar ve bütün gün çalılarının arasında oturup bir geyiğin gelmesini beklerdik. Bunun nasıl bir

duygu olduğunu bilir misiniz? Bazen gün boyu oturursunuz ve hiçbir şey gelmez. Belki bir tavşan veya sincap... Ama bunu sorun etmezsiniz. Beklenti çoğaldıkça büyük avın kalın boynuzlarıyla görüldüğü anın kıymeti de artar. Her zaman aniden ve sessizce ortaya çıkarlar. Siz de sessizliğinizi korur ve yavaşça avınıza hedef alırsınız. Sonra doğru anı bekler ve gümmm! Bir saniyeliğine Tanrı olursunuz. Yaşam ve ölüm bir saniyeliğine karşı karşıyadır. Çok güçlü bir duygudur bu.”

Sanki tüm bunları anlatmak onu hayli yormuşçasına, bitkin bir vaziyette psikoloğa bakmıştı. Bilinçsizce şapkasını düzeltmiş ve sormuştu: “Siz de ava çıkar mısınız?”

“Hayır,” diye yanıtlamıştı psikolog.

Kamyon şoförü, gözlerini kırptırarak başını sallamıştı. Bu cevaba şaşırmadığı belliydi.

“Avlanmak hiçbir şeyle kıyaslanamaz,” demişti. “Denemelisiniz. Bütün gün orada, o halde oturabilirim. Çok rahatlatıcıdır. Ormanın sessizliği... Doğanın içindesin ve büyük av geldiğinde de doğayla karşı karşıyasın. Avcılık bizim kanımızda var. Eski çağlarda insanların mağara duvarlarına ne çizdiğini biliyor musunuz? Av resimleri, avcılar. Hepimiz o köklerden geliyoruz.”

Çenesini kaşıyıp sözlerine devam etmişti. “Ve aniden ormanın içinde bir panik atağı. Acildeki doktor bunun bir panik atağı olduğunu söyledi. Kalbimin yerinden çıktığını zannettim. Artık bütün gün evde oturuyorum. Duvarlara tırmanıyor ve karımı sinir ediyorum. Sürekli kavga ediyoruz. Etrafında dolaşmama alışık değil. Eskiden hep yollardaydım, hep uzaktaydım. Hafta sonlarımı da ormanda geçiriyordum. O ise evde kalıp ilk kocasından olan oğluna bakıyordu ki bu da başlı başına ayrı bir hikâye... Saatlerce televizyonun karşısında oturur. Bense pek fazla televizyon izlemem. Beş dakikadan sonra sıkılırım. Etrafta dolanıp duruyorum. Sadece

ormanda huzur buluyorum. Yani buluyordum... Şimdiye dek..." Gözleri duvarlarda gezindi, sesi yavaşça kesildi.

"Sizi tekrar ormana döndüreceğiz. Tekrar avlanmaya başlayacaksınız."

Kamyon şoförünün gözleri parlamıştı.

Ayrılmadan önce psikoloğa dönüp şöyle demişti: "Bir gün birlikte gideceğiz. Ne kaçırdığınızı bilmiyorsunuz."

Kamyoncudan sonra saat on birde diğer danışan gelmişti. Bodur, orta yaşlı, kalın bilekli bir kadındı bu. Şehirdeki bir hukuk bürosunda yöneticilik yapıyordu.

"Paraya dokunamıyorum," demişti aylar önceki ilk görüşmelerinde. "Her bir kâğıt paranın kaç el değiştirdiğini biliyor musunuz? Bir kâğıt para size gelene kadar ona kim bilir kaç kişinin elinden, kaç çeşit mikrop bulaşır. Elinize geçen paraya dokunmadan önce tüm bu insanların elleri nerelere değdi? Bu sizi rahatsız etmiyor mu? Nerelere değdiği konusunda en ufak bir fikrimin olmadığı, o kadar çok el değiştiren bir paraya dokunamam. Paraya dokunduğum ellerle çocuklarıma dokunamam..." Yüzü solmuştu. "Bunu düşünmek bile midemi bulandırıyor. Şimdi evde olsaydım derhal ellerimi yıkardım. Sürekli ellerimi yıkıyorum."

"Paraya dokunduktan sonra hemen ellerinizi yıkamazsanız ne olur?"

"Mikroplar, bakteriler, virüsler..."

"Ne olmuş mikroplara?"

"O ellerle çocuklarıma, bulaşıklara, yemeklere dokunmak zorunda kalırım."

"Ne olur dokunursanız?"

"Her şeye mikrop bulaşır ve evimin her yeri kirlenir."

"Ne olmuş?"

"Hastalanırım. Çocuklarım hastalanır."

“Hastalanırsanız ne olur?”

“Çocuklarım da hastanelik olur.”

“Çocuklarınız hastalanırsa ne olur?”

“Ne demek ‘ne olur’? Çocuklarım hastalanabilir ve enfeksiyon kapabilir. Tanrı korusun. İnsanlar böyle şeyler yüzünden ölebilir.”

“Yani diyorsunuz ki paraya dokunduktan sonra ellerinizi yıkamazsanız çocuklarınız ölebilir.”

Kadın tereddüt ederek başını sallamıştı.

“Bunun gerçekleşme ihtimali ne kadardır?”

Kadın koltuğunda kıpırdanıp omuz silkmişti.

“Etrafınızdaki insanlar, ofisinizdekiler, sokağınızdakiler, arkadaşlarınız... Onlar da ellerini sizin kadar sık yıkıyorlar mı?”

“Hayır. Sanmıyorum.”

“Çocukları hayatta mı?”

“Evet.”

“Çocuklarınız kaç yaşlarında?”

“En büyüğü on beş, en küçüğü on yaşında.”

“Onları seviyorsunuz. Onları korumak için her şeyi yaparsınız.”

“Elbette... Her şeyi...”

“Onlar paraya dokunuyor mu?”

“Ah... evet.” Yüzü kederlenmişti.

“Eğer paraya dokunmak bu kadar tehlikeliyse neden onlara izin veriyorsunuz?”

“Kafamda ters giden bir şeyler var.”

“Bunu fark ediyor olmanız kafanızın aslında sağlam olduğunu gösteriyor.”

Kadın tereddüt ederek gülümsemişti.

“Problem daha çok burada, ellerinizde...” Kadının ellerini işaret etmişti. “Ve çözüm de ellerinizden geçiyor.”

O zamandan bu yana hayli yol almış, sorunuyla doğrudan yüzleşeceği aşamaya gelmişlerdi. Bu sabah psikolog, kadının eline buruşuk bir, bir dolarlık banknot vermiş ve ona lavaboya gitmek için odadan çıkmasını yasaklamıştı. Kadının acı içinde kıvrandığını görmüş ve ondan ellerine iyice bakmasını istemişti. "İğrenme duygusunu tam olarak hissedin, paraya dokunun, onu bir elinizden ötekine geçirin, elinizin içinde sıkın, avuçlarınızın arasında bastırın. Birden ona kadar kaygı düzeyiniz nedir?" Kadının söylediklerini not etmişti. Bir buçuk saat sonra kadın terlemiş ve bitkin bir vaziyette koltuğa uzanmıştı. Bir doları hâlâ elinde sımsıkı tutuyordu. Psikolog ona şöyle demişti: "İşte, gördüğünüz gibi parayı elinizde tutuyorsunuz. Nefeslerinizin nasıl düzene girdiğini, kaygı düzeyinizin nasıl ikiye indiğini hissedin. Ellerinizi yıkamayınız ve temizlenmediniz. Peki, ne oldu? Hiçbir şey. Gökyüzü sizi yutmadı. Üzerinize yıldırım düşmedi. Hâlâ buradasınız ve tek parçasınız. Bunu evde her gün tekrar etmelisiniz. Lavabonun önünde elinizde bir kâğıt parayla en az bir buçuk saat dikilin. Kaygının üzerinizden akıp gitmesine izin verin. Giderek azaldığını göreceksiniz. Ne olursa olsun ellerinizi yıkamayın. Her şeyi bu kâğıda not alın. Haftaya devam edeceğiz."

Kadın ayrıldıktan sonra saat ikide bir sonraki danışan gelmişti. İnce dudaklı bir banka veznedarı... Her gün olduğu gibi daha paltosunu bile çıkardan gözlerinden yaşlar boşanmış ve oturur oturmaz endişelerinden bahsetmeye başlamıştı. İrili ufaklı tüm endişelerini hızla sıralamıştı: Arabaya ne olacak? Kocası, bütçesi ve çocuklar ne olacak? "Ne olacağını biliyorum. Sonum hiç de iyi görünmüyor."

Psikolog, öğrencilerine yaygın kaygı bozukluğu yaşayanların büyük endişelerinin belirli bir şey üzerinde yoğunlaşmayıp her şeyi kapsadığını anlatmıştı. Bir sabah endişesiz uyanırlarsa endişenin yokluğundan endişelenirler ve onlara göre bu durum, büyük bir felaketin yaklaştığının göstergesidir. Karanlık kehanetlerinin ger-

çekleşmiyor olması, endişelerini terk etmelerini sağlamaz. Aksine bu durumu, endişelerinin felaketi önlediğinin bir kanıtı olarak görür ve onlara daha da güçlü bir şekilde bağlanırlar.

Veznedarın bugünkü endişeleri hâlâ bir apartmanın ikinci katında tek başına yaşamakta olan kayınvalidesiyle ilgiliydi. “Ya kadın bir gün düşer ve ayağa kalkıp telefona ulaşamazsa? Ya artık fazla gelen gidene olmadığı için günlerce o şekilde kalırsa? Sonuçta çok iyi bir insan olduğunu söyleyemeyiz. Geleni gidene olmamasına şaşmamalı. Yıllarca başımın etini yedi. Bunu söylemek hoş değil ama gerçek şu ki kendini beğenmişin biridir. Yıllardır yemeklerimle, giyimimle ilgili olarak beni eleştirip durdu. Bana bir kez bile güzel bir şey söylemedi. İnanın bana, böyle bir kadını sevmek hiç de kolay değil. Yine de o benim kocamın annesi ve onu bu halde görmek çok zor. Kimse böyle bir durumu hak etmez. Ben de yaşıyorum. Birkaç yıl sonra ben ne olacağım? Ne olacağını biliyorum.”

Psikolog yeniden sandalyesine oturdu ve boş bir kâğıt çıkardı. Masasındaki kupadan parlak bir kalem alıp rastgele bir şeyler karalamaya başladı. Tedirginliğini bastırmaya çalışıyordu. Saat dörtte gelecek olan danışanını düşündü. Onun durumunda doğru tedavi yöntemi ne olabilirdi? Kaygı terapisi protokolünü izleyerek rahatlmasına ve diyafram nefesleri almasına yardım edebilir, ona doğru düşünce tekniklerini öğretebilir, ifşa aşamasına ilerlemesini sağlayabilirdi. Önce burada, sonra da dışarıda; gerçek dünyada... Ya da onun durumunda sahnede... Bir striptizci için maruz kalma tedavisi... Bu düşünce onu gülümsetti. Her şeyde şiir var, müzik var. Sadece dinle; duyacaksın.

Bakışları pencereden dışarı kaydı. Yol kenarındaki bir bankta bir anneyle kızı oturuyordu. Anne hararetli bir telefon konuşmasına dalmış, elleri görünmeyen bir orkestrayı yönetiyormuş gibi havada süzülüyordu. Kızsa dondurmasını yalıyordu. Erimekte olan kahverengi bir çikolata parçası parmaklarının arasından süzülüyordu. Dondurma külahını bir o tarafa bir bu tarafa çevirip nasıl yiyeceğine dair bir strateji geliştiriyordu. Birden dilini dışarı çıkardı. Cesur bir tabur, çikolata istilasına karşı harekete geçti ve düşmanı alt etti. Kız dondurma külahını yüzüne yaklaştırdı, en üstteki dondurma topu birden çenesine doğru devrildi ve küçük kız bir omzunu kaldırarak diliyle dondurmayı yakalamaya çalıştı.

Psikolog giderek artan bir inançsızlıkla onu izliyordu. Tüm bunlar ona aldatıcı ve aşırı gelmeye başlamıştı. Şu dondurma külahı, yükünü taşıyamayacak kadar küçüktü ve amacına hizmet etmiyordu. Külahın yapay donukluğunun ve dondurmayı döndürerek yalayıp külahı -tadı ve kokusu olmamasına rağmen- sonuna kadar yiyebileceğinize dair o çocuksu beklentinin, dondurma yemeyi baskı yaratan bir göreve, zamana karşı bir yarışa, her an harekete geçebilecek damlamalar nedeniyle oluşacak lekelerle karşı bir mücadeleye dönüştürmesi canını sıkıyordu. *Arzu insanları çılgına çeviriyor*, diye düşündü. Ancak küçük kız -artık sol kolunu da devreye sokmuş, külahın tepesindeki dondurma topunu külahın yumuşamakta olan kenarlara doğru yaymıştı- yıllar sonra külahta bir dondurma alacak, ona diliyle saldırıp onu döndürerek yalayacak ve elinden süzülen çikolata sosunu yalarken aniden nereden geldiğini anlamadığı garip bir hisse kapılacaktı.

Kâğıtlarına döndü. Saat dörtte gelecek olan danışanını düşünürken olayın ahlaki bir yönünün olabileceği hissine kapıldı. Belki de kadın, striptiz yapma konusunda kararsızlık yaşıyordu. Dans etmeyi reddetmesi, bu kararsızlığın bir dışa vurumu olabilirdi. Nihayetinde Viyanalının psikolojiye katkıları tamamen inkâr edilemezdi. Bir açıdan dans etmesi bir çeşit başkaldırıydı ancak aynı şekilde dans etmeyi reddetmesi de bir başkaldırı yöntemi olabilirdi. Belki de ona tekrar sahneye çıkma konusunda yardım etme çabaları kadının içindeki, bu hayattan çıkmaya yönelik sağlıklı dürtüyü bastıracaktı. Fakat kadını yaşadığı hayat konusunda yargılama hakkını ona kim vermişti ki? Fazla sıradan oldukları için ve onlara fazla bağımlı olduğumuz için hepimiz işlerimiz konusunda kararsız ve kendimizle çatışma halinde değil miydik? Ancak striptizcilik sıradan bir iş sayılabilir miydi? Bu işin özünde karanlık bir şeyler yok muydu? Aniden sağlam temelleri, kanıtlanmış etkinliği ve makul maliyetine rağmen kaygı bozukluklarına ilişkin genel tedavi protokolü ona

yetersiz göründü. Protokolün koyduğu sınırlar içini kemirmeye başladı. İç dünyayı iyi anlayabilmek için onu organize etmeliyiz ancak organizasyon insanın iç dünyasının kaotik doğasıyla çelişir. Sıra yaklaştıkça onun daha büyük bir kısmını görmeye başlarsınız. Daha fazla gördükçe daha az kavrarınız. Daha az kavradıkça daha azını görürsünüz çünkü kavrayamadığınız şeyi göremezsiniz. Görüşünüz daraldıkça da yavaş yavaş uzaklaşırsınız.

Arkasına yaslandı, derin bir nefes aldı ve bu ani yorgunluğunun nedenini daha sonra araştıracağına dair kendi kendine söz verdi. Karşısındaki rafta duran kare şeklindeki altın saate baktı. Bu ona Nina'nın hediyesiydi: *Böylece bizim olan zamanı hatırlarsın*, demişti saati ona verirken. Saat dört olmuştu. Ayağa kalktı ve bekleme odasına yürüdü. Kadın orada oturuyordu. Bacak bacak üstüne atmış, bir dedikodu dergisini karıştırıyordu. Psikoloğun gözüne bir kez daha yaralı ve tehlikeli göründü; tıpkı kırık bir cam gibiydi. Onu terapi odasına aldı.

"Kulüpteki şu ilk seferden sonra bir daha panik atak yaşadınız mı?"

Kadın tereddüt etti. "Aslında evet, bir kez. Alışveriş yapmak için markete gitmiştim. Alışveriş arabasıyla dolaşıyordum. İçerisi kalabalıktı. Etrafta bir sürü insan vardı. Aniden başımın döndüğünü hissettim. Etrafımdaki her şey dönmeye başladı. Işıklar, etrafımdaki insanlar, raflardaki bütün o ürünler, teneke kutular, renkler... Kalbim o kadar hızlı artmaya başladı ki onu herkesin duyacağını sandım. Herkes bana bakıyordu. Oracıkta bir kalp krizi geçirdiğimi zannettim. Bayılacak gibi olmuşum. Kontrolümü kaybettim ve alışveriş arabasını koridorun ortasında, içindekilerle birlikte öylece bırakarak dışarıya koştum."

"Sonra ne oldu?"

"Arabamda oturdum. Yarım saat sonra sakinleştim ve eve döndüm."

“Pekâlâ, haklısınız. Bu, kulüpte yaşadığınıza benzeyen bir panik atak... Panik ataklar herkesçe bilinen bir durumdur. Elbette hoş bir durum değildir ama tehlikeli de değildir. Kimse panik atak yüzünden ölmez.”

“Ölüyorum zannettim. Bundan neredeyse emindim...”

“Doğru. Bu sıkça rastlanan bir durumdur. Ancak korkunç olanla tehlikeli olan arasında bir ayrım yapmak önemlidir. Korkunç olan her şey tehlikeli değildir. Tehlikeli olan her şey de korkunç değildir. Panik atak korkutucu bir durumdur ancak tehlikeli değildir. Büyük bir köpek balığının derinlerden çıkıp yüzmekte olan bir kıza doğru ilerlediği bir korku filmini izlemek gibidir. Herkes korkar ama kimse sinemadan kaçmaz. Neden?”

“Çünkü o sadece bir filmidir.”

“Ne olmuş filmse? Sonuçta insanlar korkmadı mı?”

“Evet, korktular ama onlara bir şey olmaz. Yüzmekte olan kıza da bir şey olmaz... çünkü ortada gerçek bir köpek balığı yoktur.”

“Doğru. İnsanlar korku filmi izlemekten hoşlanır çünkü korkunç olanla tehlikeli olan arasındaki farkı bilirler. Panik ataklar filmdeki köpek balığı gibidir: Korkabilirsiniz ama kaçmanıza gerek yoktur. Bunu hatırlamanız çok önemli. Haydi, şimdi markette olanlara geri dönelim. Bana orada kontrolünüzü kaybettiğinizi söylediniz.”

“Evet, ne olduğunu anlamadım.”

“Doğru. Bunlar sizin hislerinizdi. Ancak hislerimiz bizi yanıltabilir. Bulutsuz bir yaz gecesinde büyük bir şehirde olduğunuzu ve gökyüzüne baktığınızı düşünün. Hiç yıldız görür müsünüz?”

“Muhtemelen, hayır.”

“Ama şehir dışına çıkıp ıssız bir yola sapar ve gökyüzüne tekrar bakarsanız ne görürsünüz? O zaman yıldızları görür müsünüz?”

“Evet.”

“Bu nasıl oldu, peki? Şehrin üzerinde yıldızlar yok muydu?”

Kadın gülümsedi.

“Hislerimiz bize her zaman doğru bilgiyi sunmaz. Şimdi de gerçek davranışlarınıza bakalım. Panik atak geldiğinde alışveriş arabasını markette bıraktınız, park yerine yürüdünüz ve sakinleşene kadar arabanızda oturdunuz, öyle değil mi?”

“Evet.”

“Bunlar kontrolünü kaybetmiş birinin davranışları değil. Alışveriş arabasını devirmek veya marketin içinde hızla sürmek yerine sadece orada bırakmak için kontrolünüzü elinizde tutuyor olmanız gerekir. Camdan dışarı fırlamak veya marketin içinde amaçsızca koşmak yerine çıkış kapısını bulabilmek için kontrolünüzün elinizde olması gerekir. Park yerinde veya sokakta saatlerce dolanıp durmak yerine arabanızı park ettiğiniz yeri bulabilmek için kontrolünüzün elinizde olması gerekir. Arabanın kapısını açıp içine oturup beklemek için kontrolünüzün elinizde olması gerekir. O halde neymiş?”

“Aslında kontrolümü kaybetmemişim.”

“Evet. Hislerinize rağmen davranışlarınız, kontrolünüzün elinizde olduğunu ve kendinize dikkat etmeniz gerektiğini bildiğinizi kanıtıyor. Bu da kaygının karakteristik bir özelliğidir. Hislerimiz bizi yanıltır. Kaygı yaşayan insanlar kontrollerini kaybettikleri hissine kapılırlar ama aslında kaybetmemişlerdir. Bunu hatırlamanız önemli.”

“Sizin için söylemesi kolay. Burada, ofisinizde bunları anlayabiliyorum. Ancak markette veya kulüpte... orada olsaydınız ve bu duyguları aniden yaşamaya başlasaydınız... kalbiniz aniden hızla atmaya başlasaydı, kafanızın patlayacağını hissetseydiniz o zaman tüm bu söylediklerinizi hatırlayabilecek miydiniz, görürdük.”

“Doğru, çok haklısınız. İşte tam da bu yüzden pratik yapmalısınız.”

“Ne pratiği?”

“Kaygıyla başa çıkma egzersizlerinden bahsediyorum.”

“Peki, bunun pratiğini nasıl yapacağım?”

“Bunu öğrenmek için buradasınız.” Psikolog yerinden kalkarak masasının yanındaki siyah, deri kaph ofis sandalyesini alıp ve odanın tam ortasına, kadının karşısına yerleştirdi.

“Oturun lütfen.”

Kadın sandalyeye oturdu.

“Şimdi bu sandalyede oturup iki dakika boyunca kendi etrafınızda döneceksiniz, ben de süre tutacağım. İki dakika sonra duracağız ve bana kendinizi nasıl hissettiğinizi söyleyeceksiniz. Hazır mısınız? Başlayın.”

Kadın kendi çevresinde dönmeye başladı. Ayaklarını kullanarak kendisini itiyordu. Psikolog iki dakika sonra ona durmasını söyledi. Kadın durduğunda nefes nefeseydi.

“Az önce yaşadığınız duygu, panik atak esnasında yaşadığınız duygulara ne kadar benziyor? Bir ila on arasında bir puan verin.”

“Hımmm.... Sekiz.”

“Aynı derecelendirme sisteminden yola çıkacak olursanız şu anki korku düzeyiniz nedir?”

“Hımmm... Sanırım altı. Çünkü burada sizinle birlikte ofisteyim ve neden başımın döndüğünü biliyorum.”

“Tamam. Ev ödevinizi söylüyorum: Evde her gün üç defa bir sandalyeye oturup iki dakika boyunca döneceksiniz.” Kadına jizerinde bir tablonun bulunduğu bir kâğıt uzattı. “Bu tabloya duygularınızı, hislerinizin panik anlarıyla benzerlik düzeylerini ve ne kadar korktuğunuzu not almanızı istiyorum. İkilere üçlere gerilemenizi istiyorum. Ne kadar ilerleme kaydettiğinizi göreceğiz.”

Kadın kâğıdı alıp katlayarak çantasına koydu.

“Şimdilik bu kadar...” Psikolog ona kapıya kadar eşlik etti.

Fakat kadın bir sonraki randevusuna gelmedi. Randevuyu iptal etmek için telefon da etmemişti. Ev ve cep telefonlarına cevap vermiyordu. Psikoloğa iş numarasını vermemişti. Bir süre kadının ortadan kaybolmasının nedenleri üzerine düşündü. Aksi Viyanalı bu durumu "direnç" şeklinde açıklayabilirdi. Belki de sebebi sadece unutkanlıktı. Ne de olsa kadının günleri çok yoğun geçiyordu ve kafası da bir hayli karışık. Belki de -Tanrı korusun- bir kaza geçirmişti veya acil müdahale gerektiren bir durum söz konusu olmuştu. Tüm bunların dışındaki bir diğer ihtimalse bu haftalık seansların onun günlük hayatında henüz önemli bir yer kaplamıyor olmasıydı. Ne olursa olsun psikolog, kadında hipnoz yöntemini denemek istiyordu. Eğer kadın geri dönerse ona bu yöntemi önerecek, dönmezse onu aklından tamamen çıkaracaktı. Kadını arayıp telesekreterine kısa bir not bıraktı: "Yeni bir randevu almak isterseniz lütfen beni arayın. Kendinize iyi bakın. Hoşça kalın."

Üniversitede verdiği dersin adı “Terapi Prensiplerine Giriş”ti. Dar, sıkışık, ağırlıklı olarak fen sınıflarından oluşan bir binada, haftada iki gün akşam dersleri veriyordu. Bir kimya sınıfında toplanan on bir yorgun öğrenci, üzerlerinde lavabo ve muslukların olduğu masalarına yayılıp dersi takip etmeye çalışıyordu. Psikolog ağır adımlarla sınıfa girdi. Bu akşam nasılsınız? Bu soruyu öylesine sormuştu. Sınıf, öğretmenin içeri girmiş olmasından pek de etkilenmiş benzemiyordu. Deneyimli gözleri tek bakışta bu düzensiz kalabalığın içinde böyle bir saatte, böyle bir yerde, böyle bir sınıfı oluşturan genel öğrenci tiplerini tanımlayabiliyordu: ciddi terapist adayları, akademik açıdan geride kalmakla birlikte kayıp zamanlarını telafi etmeye çalışan mezun adayları, sessiz ve şaşkın bir grup... İlk sıra her zaman olduğu gibi boştu. Sadece tam önüne denk gelen sandalyede hüzünlü yüzü, parlak ve geniş alnıyla genç bir kadın oturmaktaydı. Onun arkasında, yani ikinci sırada incecik, kırmızı yanaklı, parlak pembe saçlı bir kız vardı. Birkaç sıra arkada pırıl pırıl dişleriyle kibarca gülümseyen iki genç kadın oturuyordu. Üçüncü sırada beyaz gömlekli ve mavi kravatlı, solgun yüzlü bir öğrenci şişkin bir sandviçin paketini açmakla meşguldü. Köşede iki öğrenci birbiriyle konuşuyordu. Arkada, duvar dibindeyse koltuğa gömülmüş, iri yapılı, beyzbol şapkalı genç bir adam kahve termosunu kokluyordu.

Psikolog tahtaya yaklaştı ve sabahki ileri seviye kimya dersinden kalan eşitlik formüllerine kısa bir göz gezdirdikten sonra mırıldandı: “Bunlar not alındı mı?” Ardından da tahtayı hızla silmeye koyuldu. Sonra dönüp sınıfa baktı. Dönemin üçüncü haftası olmasına rağmen hâlâ öğrencilerinin isimlerini bilmiyor, yüzlerini tanıımıyordu. Ona kalırsa bütün gençler birbirine benziyordu ve kendini hiçbirine yakın hissetmiyordu; tıpkı yabancı ve egzotik bir kabilenin üyeleri gibiydiler. İsimler ve yüzler beyninin içinde dönüp duruyordu. Yıllar içinde sınıf listesinden bir isim okuyup yavaşça kaldırdığı başını çaktırmadan ismi okunan öğrencinin ışıldayan yüzüne doğru çevirmeyi öğrenmişti. Bu numara yeni öğrencilerde işe yarıyordu ancak onun dersini birden fazla kez alan öğrenciler bu hileyi anlıyor ve ona belli belirsiz gülümseyerek karşılık veriyorlardı.

Bir adım atıp sınıfın önüne durdu. İçini hoş bir memnuniyet duygusu kaplamıştı. Şu anda bu öğrenciler yumuşak bir kil gibi avuçlarının arasındaydı. Ancak duyduğu memnuniyetin sebebi bu değildi. Memnundu çünkü ellerinin hünerli olduğunu biliyordu. Yıllar içinde kendini gençliğin yüklerinden arındırabilmişti. Artık onların beğenisinin, hayranlığının veya kabulünün peşinde değildi. Artık konuya hâkim olduğunu kanıtlamaya ihtiyacı yoktu; konu onun bir parçası olmuştu. Hatta konunun ta kendisiydi. Onlardan korkmuyor, onlara ihtiyaç duymuyordu. Bu nedenle de rahattı ve onun bu rahatlığı görünmez bir bulut gibi odaya yayılıyor, odadaki diğer insanlar da bu duyguyu içlerine çekiyor, rahatlıyorlardı.

“İyi bir psikolog hikâyeye ve kimlikle ilgilenir,” diye başladı söze. “Hikâyeye ve kimlikle ilgilenenler, hafızayla ilgilenmiş olur. Tüm yaşadıklarınız, deneyimleriniz, kavradıklarınız ve geçmişiniz *ben* kavramınızda yer alır ve tüm bunlar hafızaya bağlıdır. Bu nedenle hafıza sürecini anlamak önemlidir. Çoğu kişi hafıza hakkında bir şey bilmez, bildikleri de yanlışlardan ibarettir. Bu

nedenle kendi hafıza anlayışımızın yanıltıcı olduğunu varsayabiliriz ve bizim işimiz de bunu düzeltmektir.” Tebeşiri eline aldı. “Tahtaya bir sayı yazacağım. Birkaç saniye bekledikten sonra da sileceğim. Bu sayıyı unutmayı başarabilenler otomatik olarak bu dersten A alacak.” Öğrenciler kuşkuyla karışık canlandılar. Sayıyı yazdı ve hemen sildi:

64381976217

Sınıfa döndü. “Unutun. Unutmak için elinizden geleni yapın.”

Gülüştüler ve arka sıradaki tembel görünüşlü genç seslendi: “Neyi unutalım?”

“Hafıza,” dedi psikolog, tahtanın önünde ağır adımlarla dolaşırken, “oldukça çetrefilli bir meseledir. Ancak bunu kanıtlamadan önce hafızanın bir isim değil, fiil olduğunu bilmemiz gerekir. Hafıza bir oluş değil, bir süreçtir. Bir varış noktası değil, bir yolculuktur. Bir insanın iyi bir hafızasının olmasından bahsedilemez; hatırlamak konusunda iyi olduğundan bahsedilebilir.”

Psikolog durdu ve sınıfa baktı.

“Hafızanın bazı oyunları şüphesiz ki size tanıdık gelecektir. Unutmak istediğiniz halde unutamadığınız şeyler vardır. Örneğin unutmak istediğiniz, gereksiz bir ünlünün ismini ele alalım. Bu ismi hafızanızdan temizleyip daha faydalı bilgiler için yer açmak istiyor olabilirsiniz. İşte bu fikir bile daha sonra üzerinde duracağımız bir hataya dayanmaktadır. Her neyse, şimdi bu konuyla ilgili olarak...” Arka sırada sandalyesine yayılmış halde oturan beyzbol şapkalı, uykulu, iri yarı gence döndü. “Steve, bu duruma bir örnek verebilir misin?”

Uykulu genç yerinde kaykılarak sandalyesinin ön ayaklarını nazikçe yere indirdi, ona baktı ve adının Eric olduğunu söyledi.

“Tabii ya, Eric. Bize bir örnek verir misin lütfen, Eric?”

“Neye örnek?”

“Gereksiz bir ünlüye.”

“Hımmmm.... Papa?”

“Papa, pekâlâ. Papa’yı beyninden silmek ve geçtiğimiz hafta işlediğimiz, önümüzdeki hafta da sınavını olacağınız psikanalitik teorinin ilkeleri konusu için beyninde biraz daha yer açmak iste-diğini farz edelim. Bunu yapabilir misin?”

“Neyi yapabilir miyim?”

“Papa’yı hafızandan silebilir misin?”

İri yarı genç omuz silkti. “Hayır.”

“Doğru. Papa’nın anısını mezara kadar beyninde taşıyacak-sın. Hatta Papa’nın savundukları doğruysa belki de mezarın da ötesine... Sen, Eric, Papa’nın anısını sonsuza kadar taşıyacaksın. Bunun da ötesinde hafızanın, sayısız kitabın hiç yer kalmayınca ya dek uzun raflara dizileceği bir kütüphane olduğu fikri de yanlış. Üniversite öğrencileri arasında yaygın ve popüler bir inanış olduğu muhakkak ama yine de yanlış. Hafızanız bir kütüphane değildir. Aslında ne kadar fazla bilerseniz o kadar fazla hatırlarsınız. Bu konuya daha sonra döneceğiz. Şimdi aranızdan kimlerin daha önce tahtaya yazdığım rakamı unutmayı başarabildiğine bir bakalım.”

Öğrenciler merak içinde gülümsediler.

“Elleri görelim.”

Yavaşça ellerini kaldırdılar. Hemen önünde duran soğuk ba-kışlı esmer hariç... Jennifer -ya da Janet veya Jessica - hata yapma ihtimalinden bile korkuyor, zamanın ruhuna karşı gelmeye ça-lışmakla birlikte karakterinin doğası gereği rakamı tam olarak aklında tutmaya çalışıyordu.

“Size inanıyorum,” dedi psikolog gülümseyerek. “Hepiniz nu-marayı unuttuğunuza inanıyorsunuz. Fakat maalesef bir bilgiye ulaşp ulaşmayacağımız, o bilgiyi nasıl aradığımıza bağlıdır. Bu durumda sorumu farklı bir şekilde ifade edelim ve çoktan seçme-

liye dönüştürelim. Unutmanızı istediğim rakam aşağıdakilerden hangisiydi?”

- a) 2
- b) 0.5
- c) 30
- d) 64381976217

Sınıftan homurtular yükselmeye başlamıştı. Eric kendi kendine gülümseyerek uykusuna dönerken Jennifer dişlerini sıkarak tüm bu gösterinin sıkıcı, hatta kötü bir alıştırma olduğunu düşündü. Üçüncü sırada oturan kravatlı genç doğruldu. Yüzü her zamanki gibi ifadesizdi ve elleri bacaklarının üzerindeydi.

“Alacağınız notu sıkı çalışarak ve kendinizi adayarak, dürüstçe elde etmek durumundasınız. Ancak hafızanın doğası hakkındaki ilk dersimizde şunu öğrendik ki unutmak istediğiniz şeyi unutmayı başaramayabilirsiniz. Ölmüş gibi görünen bir şey sadece uykuya dalmış olabilir. Öte yandan bazen bir şeyi hatırlamak istersiniz ancak o şey, bilincinizin kapılarında bekler ve içeri girmeyi reddeder. Bir şeyi, mesela gereksiz bir ünlünün ismini bildiğinizi bilirsiniz ancak bu ismi bir türlü içinizdeki akvaryumdan çekip alamazsınız. Bu da bize, görünüşe göre iç dünyamızdaki diğer pek çok süreçle benzeşen hafızanın önemli bir özelliğini gösterir: Aynı neden genelde farklı, hatta bazen zıt etkiler yaratabilir.

“Dikkat ederseniz fiziksel dış dünyada bir davranış, doğrusal ve öngörülebilir sonuçlar doğurabilir. Gözlerinize parlak bir ışık tutulursa göremezsiniz. Kafanıza vurulursa bayılırsınız. Çaydanlığın ısıtılınca içindeki su kaynar, hatta buharlaşır. İç dünyamızsa farklı kurallar tarafından yönetilmektedir. Travma konusunu ele alalım. Zaman zaman travmatik bir olayın detayları silinir veya bulanıklaşır. Bunun nedeni, Viyanalı Yahudi’nin iddia ettiği gibi olayın net bir şekilde hatırlanmasının kişinin bütünlüğü için bir

tehdit teşkil etmesi de olabilir. Yerkes ve Dodson'ın öne sürdüğü gibi stresin genel olarak bilişsel süreçlere zarar vermesi de öyle. Ancak kimi zaman bunun tam tersi olur ve travmatik bir olayın hatırası, sökülmesi mümkün olmayan arsız bir tohum gibi en ince ayrıntısına kadar beyne yerleşir. Böyle bir durumdan muzdarip olanlar acılarını, acılarının kaynağını unutmak için her şeylerini vermeye hazırdır ama bu boş bir umuttur."

Önünde duran gergin esmer kıza döndü. "Jennifer, belki sen bu duruma bir örnek verebilirsin."

Kız sandalyesinde doğruldu. "Neye örnek vermemi istiyorsunuz?"

"Hayatında sana acı veren, bizimle paylaşmak isteyebileceğin bir sorundan bahsediyorum. Unutmak istemene rağmen hafızana kazınan acı verici bir konu..."

"Nişanlıyım. Baharda düğün yapmayı planlıyoruz ve düşünülmesi gereken çok fazla şey var. Gelinlik, düğün salonu, orkestra, konuklar, oturma düzeni, ikramlar... Ayrıca dans dersleri alıyorum ve modeline henüz karar vermediğim gelinliğimin içinde güzel görünmek için diyet yapıyorum. Çiçek düzenlemeleri, kuaför, masraflar, bütçe... Her şey çok pahalı ve ben bütün bunları unutmak istiyorum." Sesi giderek kısılmıştı.

Psikolog ona sıcak bir gülümsemeyle baktı. "Gerçekten de zor bir durum gibi görünüyor ama umut var çünkü bu da geçer. Şair Robert Frost'un da dediği gibi, 'hayat devam eder'. Ve kişinin hayatla başlayan bir cümle kurup da kendini tamamen rezil etmemesi için gerçekten de büyük bir şair olması gerekir. Konumuza dönelim." Duruşunu düzeltti. "Konumuz neydi?"

"Bana acı veren bir hatıramı sormuştunuz," dedi Jennifer.

Psikolog başını salladı. "Evet. Ama daha uzak geçmişinden bir şeyler hatırlamaya çalış." Sınıfta göz gezdirdi. Gözleri üçüncü

sırada oturan kravathlı gencin gözleriyle buluştu. Genç adam elini kaldırıp söz hakkı istedi.

“Benim çok fazla acı verici anım var, hatta tüm geçmişim acı dolu bir hatıradan ibaret,” dedi tedirgin bir tavırla. “Yakın zamana dek tamamen kaybolmuş bir hakleydim, kafam karmakarışık. Ancak artık her şey farklı çünkü yolumu buldum, hayatımı Tanrı’nın ellerine teslim ettim.”

“Görünüşe göre senin için doğru olan yolu bulmuşsun.”

“Bu yol herkese açık ve herkes için doğru.” Ses tonundaki güven giderek artıyordu.

“Belki de,” dedi psikolog, “ancak bu konuda herkes kendi kararını vermelidir, senin yaptığın gibi... Hâlâ bir anı bekliyorum.”

“Bir kedim vardı,” diye atıldı Eric aniden. “İsmi Miyav’dı. Bir kuyuya düşüp öldü. Altı yaşındaydım ve çok ağlamıştım.”

Psikolog onu başıyla onayladı. “Güzel bir örnek. Miyav’ın acı sonunu unutmak istiyorsun ama unutamıyorsun. Kedi ve elbette Papa, sen mezara girene dek hafızanda kalacak.”

“İnsanı rahatlatmayı ve cesaretlendirmeyi gerçekten iyi biliyorsunuz, Profesör.”

“Sadece hafızanın sürecini tanımıyorum.”

Eric’in yüzü zayıf bir gülümsemeyle gölgelendi. Muhtemelen uyandığına pişman olmuştu.

“Kediler hakkında bildiklerimi şöyle özetleyebilirim,” dedi psikolog ve sınıfta kıkırtılar yükseldi. “Kim olursanız olun kediniz her zaman sizden daha iyi yaşar.”

Jennifer bu sözleri defterine not almak üzere eğildi.

“Benim kedim öldü,” diye mırıldandı Eric.

Psikolog sınıfta gözlerini gezdirdi. “Sizler, hafızanın hayatlarınızda olup bitenleri kaydeden ve onları beynin arşivlerinde saklayan bir videodan başka bir şey olmadığına inanıyor olabilirsiniz. Bu, genel

bir varsayım ve zarif bir sezgisel metafordur: Beyin, hayatlarımızdaki hikâyelerin derlenip depolandığı bir kütüphanedir. Gerçekten de güzel bir metafor. Ancak ne yazık ki hatalı ve yanıltıcı. Hafıza bir depo değil, geçmişe bakıp kendimize anlattığımız bir hikâyedir. Bu anlamda hafıza, hikâye anlatırken kullanılan unsurlardan oluşur: Abartı ve yalan, karmaşa ve zorunluluklar, açığa vurma ve saklama...” Dramatik bir tavırla öne doğru bir adım attı. “Bir kâğıt çıkarın ve bu derste şimdiye kadar söylediklerimi sırasıyla, kelimesi kelimesine yazmaya başlayın.”

Jennifer öne eğilerek hararetili bir şekilde bir şeyler yazmaya başladı. Eric tedirgin bir şekilde ensesini kaşıdı, şapkasını düzeltti ve gözlerini boşluğa dikti.

“Bu testi hiçbiriniz geçemeyeceksiniz,” dedi psikolog, “çünkü hafızanız malzememizi -şu anda malzeme benim sözlerim oluyor- çiğnedi ve hazmetti. Ama hafıza malzemeyi bütünüyle yutmaz. Ne hakkında konuştuğumu hatırlayabilirsiniz. Ancak ne söylediğimi kelimesi kelimesine hatırlayamayacaksınız. Ne hakkında konuşuyordum, Eric?”

“Şey... Papa, kedim Miyav ve unutmak istememize rağmen hatırlayamadığımız şeyler.”

Saat dört hastası mavi kanepede oturuyordu. Elinde büyük, Sköşeli, siyah puantiyeli, sarı bir çanta vardı. Birden çantayı ters çevirip içindekileri kanepenin üzerine boşalttı. Yığını telaşla karıştırıp bir sigara buldu, onu parmaklarının arasında yuvarladı ve tekrar çantaya attı. Daha sonra kanepenin üzerine döktüğü eşyaları avuçlayıp tekrar çantasına doldurdu. Çantayı önce kucağına, ardından kanepeye, en sonunda da yere koydu. Bakışları bir an için psikologunkilerle karşılaşınca psikolog onun yüzünün hüzünlü göründüğünü düşündü.

“Geçen hafta randevumuz vardı ama gelmediniz.”

“Unuttum.”

“Unuttunuz.”

“Evet.”

“Unutkan biri misiniz?”

“Hayır.”

“O halde...”

“Unuttum. Üzgünüm.”

Psikolog ona bakıp başını salladı. Böyle bir unutkanlığın dikkat gerektirdiğini düşündü. Çünkü bu tür bir unutkanlık, büyük ihtimalle terapi sürecine ilişkin çelişkilere işaret ediyordu. Öte yandan Aksi Viyanalının o meşhur sözündeki gibi, “bazen puro sadece bir

puroydu” ve bir konunun önemli olması, acil de olduğu anlamına gelmezdi. İyice düşünüp taşındıktan sonra protokole dönmeye karar verdi.

“Son görüşmemizde size bir ev ödevi vermiştim...”

“Pratik yapmaya vaktim yok,” dedi kadın aceleyle.

Psikolog duraksadı. Belki de genç kadın onu deniyor, onun merhametinin sınırlarını test ediyordu. Belki de reddedilmenin ne olduğunu biliyordu ve o reddedilmeden önce kendisi reddediyordu.

“İyileşmeye vaktiniz yok, öyle mi?”

“İyileşmeye var ama egzersize yok.”

Başını salladı. Kadın da tam da beklediği gibi direnç gösteriyordu. İçinde ani bir dürtü hissetti. *Serbest bırak, kaçmasına izin ver, diye düşündü.* Belki de onu eve yollamalıydı. Çalışmak istemeyen, işe de gelmemeliydi. *Her ikimiz de kıymetli zamanımızdan tasarruf etmiş oluruz, diye düşündü, sanki kıymetli olmayan bir zaman dilimi varmış gibi.* “Lütfen şimdi gidin ve sorunlarınızla yüzleşme vaktiniz geldiğinde geri dönün,” diyebilirdi. Ama onun yerine şöyle demeyi tercih etti: “Geçtiğimiz hafta kendiniz için yaptığınız üç şeyi sıralayın. Para veya bir başkası için değil, kendiniz için yaptığınız üç şeyden bahsediyorum.”

Kadın sessizce düşündü ve başını kaldırarak gözlerini psikoloğa dikti. “Kendime dokunuyorum.”

Beklenen türden bir provokasyon, diye düşündü psikolog. Genç kadın açılışı en bilinen hamleyle yapmıştı. Profesyonel ve yarı boş bakışlarını kadıninkilerle buluşturdu.

“Mastürbasyon yapıyorsunuz yani.”

“Kendime dokunuyorum.”

“Mastürbasyon yapıyorsunuz. Doğru kelimeleri kullanmak önemlidir.”

Kadın başını salladı. Bakışları yere indi ve ince parmaklarını birleştirdi.

"Bu birincisi. Ben üç şey sıralamanızı istemiştim."

Sessizlik oldu.

"Yeni bir çanta aldım." Çantasını işaret etti. Onu kucığına aldı, açtı ve içinden yuvarlak, altın rengi çerçeveli bir güneş gözlüğü çıkardı. "Güzel mi?"

"Bu iki etti," diye yanıtladı psikolog.

Kadın nefesini serbest bıraktı. "Dün şehir dışına çıktım. Öylesine araba kullandım. Hava güzel olduğu zamanlarda arabanın üstünü de açarım. Böylece etrafımdaki her şeyi görebilirim. Rüzgâr, bulutlar... Tüm bunlar beni rahatlatıyor. Özellikle hayvanları severim."

"Hayvanlar?"

"Atlar, koyunlar... En çok da inekleri severim."

"İnekler."

Kadın başını salladı. Elleri dizlerinin üzerinde, bakışları yerdeydi.

"Biraz daha anlatın."

"İnekleri hep sevmişimdir. Çiftlikte büyüdüm. Şehre taşınmadan önce bir çiftlikte yaşıyorduk. İnekleri sağardım. Her ineğin kendi tarzında mölediğini biliyor muydunuz? Kişisel bir 'mö'. Bana kendimi.... Deli olduğumu mu düşünüyorsunuz?"

"Hassas ve duygusal bir gözlemci olduğunuzu düşünüyorum."

"İneğin şekli bana nasıl görünüyor, biliyor musunuz? İnce bacaklar ve kalın bir vücut; çok temiz, çok modern. Bu çanta gibi, sarı kısımlar hariç... Pek çok insan bunları görmez ama benim bir moda anlayışım vardır. Estetik bir göze sahibimdir. İnekler ayakta durmayı sever. Neredeyse hiç hareket etmezler. Bir ineğin

kontrolden çıktığını, çıldırdığını hiç görmezsiniz. Sakindirler. Yeşilliğin ortasında dikilir, otlar ve arada bir de mölerler. Bunu çok sık düşünürüm. Bilirsiniz, Hindistan'da inekler kutsaldır. Süt verirler, annedirler, hayat anlamına gelirler. O dörtgen vücudun içinde pek çok mide vardır, karmaşık bir sisteme sahiptirler. Bunu bana babam söylemişti. İneklerin dört, belki de beş midesi varmış. Ne çok mide! Babamın kamyonuyla besicilere giderdik. Babam sığır sürüsüne bakarak: 'Bak işte, biftek!' derdi. Birlikte gülerdik." Hafifçe öksürdü. "Bilirsiniz, Hindistan gibi yerlerde ineklere dokunamazsınız. Ama biz onları hiç düşünmeden boğazlıyoruz. Ben bir vejetaryenim. Burada 'inek' bir küfür gibi kullanılıyor. İnek deyince insanların aklına gelen sadece yağ ve et."

Bir süre sustuktan sonra sözlerine devam etti: "Bana göre inek güçlü bir canlıdır. Aynı zamanda da acizdir. İnekler kendilerini koruyamaz. Her türlü tehlikeye karşı korunmasızdırlar. İnek hızlı değildir; pençeleri, dişleri, zehri, kanatları yoktur. Ağaca tırmanamaz. Suyun altına dalamaz. Uçamaz. Sadece bağırır: Möö, möö..."

Psikolog onu sessizce dinledi. Bu ağır makyajın ve içerideki görünmez yaraların ardında, ruhunun ıssız bahçesindeki çalılarının arasında bir hayat vardı. Paslanmış kaportanın altında bir makine vardı. Paslı, ahenksiz, boğuk sesli, yıllarca ihmal edilmiş olduğu için yağ sızdıran bir makine... Ama yine de vardı işte. Aniden genç kadına sempati duydu. Öne eğildi ve konuşmaya başladı: "Taşrada yetiştiğinizi söylediniz, değil mi? Biliyor musunuz, korkular tarladaki fareler gibidir. Hiç kimse fareleri sevmez ancak onlardan kaçarsanız, onları yok sayarsanız çoğalarak ekinleri ve bahçeleri harap eder, evi ele geçirirler. Onların peşinden gitmeniz ve onları avlamanız gerekir. Aynı şey korkular için de geçerlidir. Burada bir endişe avcısı olmak üzere eğitim alıyorsunuz; endişe kurbanı veya endişe avı olarak değil."

"Endişe avcısı..." diye mırıldandı genç kadın.

“Evet, endişe avcısı... Ve ava çıkmadan etkili bir avcı olmayı öğrenemezsiniz. Hiç kimse nasıl avlanılacağını konuşarak öğrenemez.”

Eliyle siyah ofis sandalyesini işaret etti ve genç kadın başını salladı.

“Haftaya devam edeceğiz.”

Kadına kapıya kadar eşlik etti.

Onu geçirdikten sonra ofisine döndü. Sandalyesinde geriye yaslanarak camdan dışarıyı seyretmeye başladı. İki genç kız gülüşerek köşedeki kafeye doğru yürüyordu. Birisi siyah saçlı, geniş kalçalıydı. Diğeriyse kısacık saçlıydı ve erkeksi bir yürüyüşü vardı. Bakışlarıyla bir süre onları takip etti. Onların canlılığı onu da hareketlendirmişti. Ayağa kalktı ve masasının çekmecesinden saat dört hastasının dosyasını çıkardı. Sayfaları karıştırdı ve ardından seans esnasında tuttuğu notlara göz gezdirdi. Seanslar esnasında not tahtasını dizlerinde tutup kısa notlar almayı severdi. Ancak son seansta “mastürbasyon, alışveriş ve inekler” dışında bir not almadığını fark etti. Olanları anlatmak için Nina’yı aradı.

“Muhtemelen bunun altında şiirsel bir şeyler arayacaksın,” dedi Nina alaycı bir ses tonuyla. “Peki, bu alışkanlığından vazgeçmeyi düşündün mü hiç? Eğer yaptığın şey sadece karalamaysa o zaman ne anlamı var? Dahası dizlerinin üzerine koyduğun not tahtası danışanınla arana bir mesafe koyuyor, resmiyeti simgeliyor. Danışanınla aranda fiziksel bir engel olması iyi bir şey değil.”

“Engel nasılsa var,” dedi psikolog. “Not tahtası bunun madde-sel olarak vücut bulmasını sağlıyor. Soyut kavramların sembolik fiziksel temsilcilerinin olması işimizi kolaylaştırıyor.”

“Senin işini kolaylaştırıyor,” diye yanıtladı Nina.

“Kendilerini kesen sınır kişilik hastaları bunu belirsiz acıların yerini belirlemek için yapar. Denizde boğularak ölmüş ve cesedi

bulunamayan birini düşün. Onu ısrarla aramaya devam ederiz, değil mi? Sanki artık bir önemi varmış gibi... Bu bizim için neden önemli? Ceset her hâlükârda çürüyüp gitmeyecek mi? Sana bunun neden önemli olduğunu söyleyeyim: Ceset ve mezar, soyut bir kavramın gerçeklik kazanmış halleridir. Bir duyguyu simgelerler. Acının yerleştiği, toplandığı yer burasıdır.”

Nina güldü. “Bir not tahtasından ölü bir denizcinin mezarına nasıl geldik biz?”

“Not tahtam mesafenin simgesidir. Mesafeyi muhafaza ederek danışanımı yakınlık kurma zorunluluğundan kurtarır. Ayrıca sen de biliyorsun ki sadece hafızaya güvenemeyiz. Belgelemeye ihtiyacımız vardır. Mesela bende bir gece boş bir arazide arabanın ılık kaportasının üzerinde tattığım göğüs uçlarının anısı var. Böyle bir an yaşandı mı yaşanmadı mı?”

Nina bir kahkaha attı. “Böyle bir hafızaya bel bağlayamazsın.”

“Bel bağlamıyorum, güveniyorum.”

“Pekâlâ, bir saniyeliğine konuya odaklan lütfen. Önümüzdeki ay bir konferans için Şikago’da olacağım. Schacter hafızayla ilgili bir sunum yapacak. İlgilenir misin?”

“Şikago. O şehri severim. Ailenle mi gideceksin?”

“Yalnız olacağım.”

“Schacter beni hep cezbetmiştir. Çok büyük hayranıyım.”

“Evine git.”

“Hoşça kal.”

Telefonu kapattı. Parmaklarını ensesinin arkasında kenetleyip koltuğunda geriye doğru esnedi ve gözlerini kapattı. Kafasının içinde neşeli, hareketli bir müzik çalıyordu. Bir kapı açılmıştı, yakında onu tekrar görebilecekti. Onunla yüz yüze gelebilecekti.

Kampüsteki ofisinden çıkıp bilim binasına yöneldi. Serin akşam havası yüzünü yalıyordu. Avuçlarını birleştirip ağzına yaklaştırdı. Isınmak için avuçlarına üflediye de bu bir işe yaramadı. Soğuk bütün vücudunu etkiliyordu. Aniden döndü ve kütüphane binasına girdi. Lobide yeni bir kafe açılmıştı. bu kafe, yıllar önce edebiyat ve tarih bölümünden mezun olan ve o tarihten sonra ikinci el araba işinden büyük bir servet elde ederek şehrin sayılı zenginlerinden biri haline gelen cömert birinin yaptığı bağışlarla açılmıştı. Psikolog kasaya yöneldi ve duvardaki menüye bir göz attı.

Sade kahve sipariş etti.

Kasadaki kız gözlerini kısarak arkadaki masayı işaret etti. Psikolog kızın işaret ettiği masaya gidip ağır termosu adlı, kendine bir kahve koydu ve borcunu ödeyip çıktı. Kahve kupasını avuçlarının arasında tuttu. Kupanın sıcaklığı mucizevi bir lütuf gibi parmaklarını sardı. Hafifçe sersemlediğini hissetti. Sınıfa girdiğinde Jennifer'in kaşlarını kaldırarak saatine bakmakta olduğunu fark etti.

"Geç mi kaldım?" diye sordu.

Kız başını salladı.

"Geç kalmadım." dedi. "Hepimizin bildiği gibi profesörler asla geç kalmaz, sadece derse gelecekleri saati ertelerler. Öğrenciler geç kalır."

Jennifer dudaklarını büzdü. Onun hemen arkasındaki iki ağız, bembeyaz dişleriyle parıldıyordu.

Önlerinde durdu ve sıcaklığını yavaş yavaş kaybetmekte olan kahvesini dikkatle yudumladı. "Bu akşam nasılsınız?" diye sordu.

Sandalyelerden uykulu homurdanmalar yükseldi.

Jennifer'a döndü. "Jennifer bize hayatında nelerin yeni ve farklı olduğunu anlatacak," dedi. "Bu hafta sonu ruhuna iyi gelecek, sana kendini iyi hissettirecek ne yaptın?"

Kız, psikoloğa bilmediği bir gıda maddesini incelemiş gibi, şaşkınlık ve şüpheyle baktı. "Sınava çalıştım," dedi sonunda, "iki konu okudum."

Psikoloğun gözüne aniden solgun ve bezgin görünmüştü, ona karşı bir şefkat hissetti. Yanına gidip öne doğru eğildi ve eliyle göğsünü yumruklayarak sorusunu tekrarladı: "Sana ruhun ve kalbin için, sadece eğlenmek için ne yaptığını soruyorum? Bu hafta sonu hayattan zevk almak için ne yaptın?"

Jennifer sandalyesine iyice gömüldü. "Okumayı, kendimi bir şeylere hazırlamayı seviyorum."

Psikolog başını salladı. Yavaşça geriledi ve gözlerini camdan dışarı dikti.

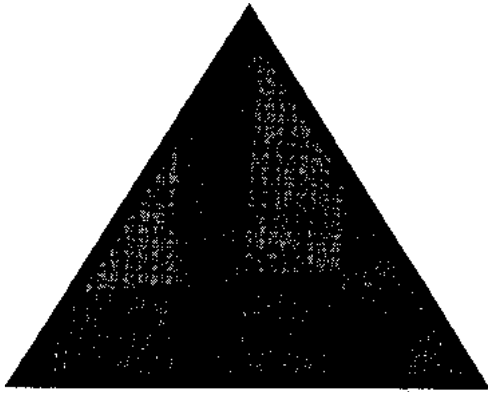
"Sokrates, 'Sorgulanmamış hayat yaşanmaya değer,' der. Ben de yaşanmamış hayat sorgulanmaya değer, diyorum."

Jennifer bu sözleri not almak üzere eğildi. Arka sıradaki Eric hafifçe güldü. Ancak bu tepkisinin etrafında olup bitenlerle mi yoksa kendi düşünceleriyle mi ilgili olduğu belli değildi.

"Geçen hafta hafızadan bahsetmiştik. Hafızanın geçmiş olayların bir fotokopisi veya fotoğrafı değil, yeniden hikâye edilmesi olduğunu öğrenmiştik. Bugün de hafızanın şematik yapısını inceleyeceğiz. Hepinizin görmek *inanmaktır* ifadesini duyduğunu farz ediyorum. Bu doğru bir ifadedir. Ancak bunun tersi de doğrudur. Yani *inanmak*

görmektir. Beynimiz olayları sadece iç devrelerimize bağlı olarak mekanik bir şekilde işlemekle kalmaz, bu olayları öznel olarak da işler. Algı, maddelerin dışsal özellikleriyle algısal mekanizmaları ve her bir insanın yaşam deneyimlerini birleştiren bir dandır. Hafıza süreci ve bu sürecin doğası, sınırları, beklentilerimizle ve alışkanlıklarımızla etkileşime girerek neyin hatırlanacağını belirler.”

Soğumakta olan kahvesinden bir yudum daha aldı ve bilgisayarına yaklaştı. Arkasındaki beyaz perdede bir slayt belirdi.

Slaytı işaret etti ve birkaç saniye bekledikten sonra açıklamaya başladı: “Hepiniz bir şey görüyorsunuz. Muhtemelen çoğunuz burada yazanları, *Paris’i En Çok Baharda Seviyorum*, diye okuyorsunuz. Fakat tekrar bakmanızı istiyorum.”

Sınıf genelinde hafif homurdanmalar duyuldu. Eric öne doğru eğildi. Ağzı şaşkınlıkla açık kalmıştı ve başını iki yana salladı. Bulanık ifadesi sessiz bir bakışa dönüştü.

“Odaklanın,” dedi psikolog, “her bir kelimeyi ayrı ayrı okuyun.”

Eric’in yüzü önce buruştu, sonra aydınlandı.

“Beynimiz kısa yollar oluşturur. Eski bilginiz ve alışkanlıklarınız nedeniyle karşınızda dilbilgisi açısından hatasız bir cümle görmeyi bekliyorsunuz. Bu nedenle de önünüzde duran cümleyi

atlayarak okuyorsunuz. Hatırlarken de aynısını yaparız. Şimdi size bir kelime listesi okuyacağım. Hiçbirini not almadan listedeki kelimeleri sırasıyla aklınızda tutmaya çalışın.” Jennifer hayal kırıklığına uğrayarak iç çekti ve sandalyesinde doğruldu. Psikolog kelimeleri yavaşça ve dikkatle okumaya başladı:

gece	sessizlik	horlama	uzanma
battaniye	karanlık	rahatlama	pijama
yastık	nefes	çarşaf	dinlenme
yatak	rüya	uyuklama	tepki

“Şimdi bir süreliğine dikkatinizi dağıtmak için size geçenlerde gazetede okuduğum bir olayı anlatacağım. Hollanda’da bir televizyon kanalı Guinness Rekorlar Kitabı’na girmek için yeni bir rekor kırmaya karar vermiş ve dört milyon dominonun dizilmesiyle bir şekil oluşturulmuş. Bu proje için şehir dışındaki büyük bir hangarda yüzden fazla insan haftalarca çalışmış. Bir gece yolunu kaybeden bir kuş yanlışlıkla açık unutulmuş pencereden içeri girmiş ve yaşadığı korku ve heyecanla yirmi bin domino taşını devirmiş. Neyse ki çalışanlar domino zincirinde ara ara boşluklar bıraktığı için bütün dominolar devrilmemiş. Korku içindeki kuş, hangarın bir köşesine sıkışmış. Tecrübeli bir kuş avcısı getirilmiş ve adam kuşu havalı tüfekte vurulmuş. Ertesi gün öldürülen kuşun nadir görülen ve nesli tehlikede olan bir tür olduğu anlaşılmış. Vahşi hayatı koruma dernekleri avcının yargılanmasını talep etmişler. Çünkü Hollanda yasaları nesli tehlikede olan hayvanların ancak kamu güvenliğine veya ekinlere bir tehdit oluşturması durumunda vurulmasına izin veriyormuş. Avcının evine ölüm tehditleri gelmeye başlamış. Rakip bir televizyon kanalı da hangara girip kuşun baş-

ladığı işi bitirebilen, dominoların tümünü deviren kişiye bir ödül vereceğini açıklamış.” Durdu ve etrafına bakındı.

“Sonra ne olmuş?” diye sordu Jennifer.

“Doğru soru bu değil. Doğru soru şu: Bu hikâye bize ne anlatıyor? Bu konuya daha sonra döneceğiz. Ancak şimdi hafıza konusuna dönelim. Tahtaya üç kelime yazacağım. Bu kelimelerden hangilerinin az önce okuduğum listede yer aldığına bakacağız.”

Uyku

Yatak

Okalıptüs

“Uykuyu kimler hatırlıyor?”

Jennifer hariç herkes elini havaya kaldırdı. Kız tedirginlikle etrafına bakındı, elini kısmen kaldırdı, ancak sonra tekrar dizinin üstüne koydu.

“*Yatak?*”

Tüm eller kalktı.

“*Okalıptüs?*”

Sınıftakiler gülüştü. Eric alaycı bir gülümsemeyle elini kaldırdı.

“İyi,” dedi psikolog, “hiçbir güçlkle karşılaşmadan zihinlerinize yanlış bir hafıza yükledim. ‘Uyku’ kelimesini siz uydurdunuz. Elbette ki bu bir tesadüf değil. Bu durum zihninizde bir problem olmasından kaynaklanmadı; aksine hafızanızın normal olmasından, sözel değil şematik olmasından, bu nedenle de önyargıya, gerçekten sapmaya ve hata yapmaya müsait olmasından kaynaklandı. Sonuç olarak ne diyebiliriz, Eric?”

“Hımm... Emin değilim. Ancak listeniz yüzünden kendimi aniden yorgun hissettim.”

“Evet, ben de yorgunum. Sonucu nasıl bağlayabiliriz, Jennifer?”

“Hafızamıza güvenemeyiz.”

“Evet, bu doğru. Sadece hafızasına güvenen bir psikolog kibir içindedir ve kendini aldatmaktadır. Günümüzde bu eğilim yaygın olsa da emin olun ki bu oldukça yorucu ve anlamsız bir tutumdur.”

Saat dört hastası hemen önünde, kanepede oturmuş, öne doğru uzanarak bileklerini esnetiyordu. Saçlarını toplamıştı. Dar, koyu renkli bir kot pantolon ve siyah bir bluz giymişti. Boynunda bir kolye vardı. Çantasını karıştırdı ve içinden buruşuk bir kâğıt parçası çıkardı.

“İşte, ev ödeviniz...”

“Hayır, sizin ev ödeviniz,” diye düzeltti psikolog ve kâğıda göz gezdirdi. “İlerleme görüyorum. Bu alıştırmadan ne öğrendiniz?”

“Tedavi yönteminizin filmlerdeki psikologlarınkinden farklı olduğunu...”

“Kaygı hakkında ne öğrendiniz?”

“Mide bulantısının dünyanın sonu olmadığını... Sakın bana bir hafta daha ödev yapmam gerektiğini söylemeyin!”

“Hayır.” Psikolog masasına döndü, çekmecesini açtı ve çıkardığı yuvarlak, küçük aynayı kadına uzattı. “Bu aynayı alın ve iki dakika boyunca aynadaki yansımanızı izleyin.” Kadını izlemeye başladı. Genç kadın kanepede dik oturdu ve ciddi bir edayla aynayı yüzüne tuttu. İki dakika dolunca psikolog, “Şu anki hislerinizin panik anında hissettiklerinizle benzerliğine bir ila on arasında kaç puan verirsiniz?” diye sordu.

"Altı ya da yedi. Biraz sanki bedenimin dışında yüzüyormuşum gibi hissettim. Sanki her şey gerçek dışıymış gibi... Sadece aynaya bakarak böyle hissetmem tuhaf. İşinizi iyi biliyorsunuz, Doktor."

"Korkunuzun seviyesi?"

"Sanırım beş. Aslında tam olarak korku olduğu da söylenemez. Tuhaf."

"Tamamdır." Masasından boş bir kâğıt aldı ve kadına uzattı: "Günde üç kez bu aynanın önünde ikişer dakika. Gözlerinizi hareket ettirmeyin. Göz kırpmamaya çalışın. Her şeyi kayıt altına alın."

Kadın kâğıdı çantasına koydu.

"Merak ediyorum, striptiz size para haricinde ne kazandırıyor?"

"Bilmiyorum."

"Bu ofiste bir kuralım vardır: Asla kendinizle ilgili sorulara, 'Bilmiyorum,' diye cevap vermemelisiniz. Davranışlarınız ve düşünceleriniz size aittir, sizden çıkarlar ve onlarla ilgili önemli şeyleri her zaman bilirsiniz. Bilmiyorsanız da tahmin edersiniz. Tahminleriniz de havadan gelmez, onlar da sizin içinizden gelirler. Bu da bir tür bilmektir."

Kadın parmaklarıyla oynamaya başladı.

"Güç," dedi.

"Güç?"

Kadın başını salladı. "Bütün gözlerin bana arzuyla bakması..."

"Bütün gözlerin üzerinizde olması, sizi arzulaması, size kendinizi güçlü mü hissettiriyor?"

"Bana değil."

"O halde kime?"

"Ona."

"O kim?"

"Bilmiyorum."

Psikolog gözlerini kadına dikti.

Kadın belli belirsiz gülümsedi. "Kurallarınız çok rahatsız edici."

Psikolog bir cevap bekliyordu.

"Siz harika bir psikologsunuz. Uzmansınız. Siz açıklayın."

Kadın onu deniyordu. Belki de beklemeli ve içini dökmesine izin vermeliydi. Bunu başaramaması durumunda Viyanalı'nın savunucuları ona burun kıvrıracaktı. Ancak içinde bir şeyler çatırdadı ve kafasının içinde gizli hesaplar dönmeye başladı.

"O, kendini zayıf hissedenden biri midir?"

Kadın başını salladı.

"Yalnız, ihmal edilmiş, yaralı hissediyor."

Kadın tekrar başını salladı.

"O bir kız çocuğu."

Gözyaşları, daha doğrusu ince, zayıf bir gözyaşı yanağından ve burnunun kenarından süzüldü. Bu esnada kadının yüzü hareketsizdi. Sadece gözyaşı hareket ediyordu. Yavaşça...

Psikolog arkasına yaslandı. Masasındaki mendil kutusunu alıp kadına uzattı. Kadın bir mendil çıkardı, burnunu sildi ve mendili bacaklarının arasına sıkıştırdığı ellerinin içinde buruşturdu.

"Bana ondan biraz daha bahsedin," dedi kadın.

Psikolog devam etti: "Bir açıdan diğer kız çocukları gibi... Bebeklerle oynuyor. Aynanın karşısında dans ediyor. Hayaller kuruyor. Şeker yemeyi seviyor. Ancak bir başka açıdan bakıldığında diğerlerinden farklı bir kız."

"Hangi açıdan farklı?"

"Sırları var."

"Her kızın sırları vardır."

"Onun korkunç sırları var."

“Yanılıyorsunuz,” dedi genç kadın. “Aynanın karşısında dans etmekten hoşlanmıyor.”

“Battaniyeye sarınıyor,” diye devam etti psikolog. “Böylece kendini ılık, güvenli bir mağaradaymış gibi hissediyor.”

“Hayır, geceleri dolapta saklanıyor.”

Psikolog tekrar etti: “Saklanıyor.”

Kadın başını salladı.

Psikolog saate baktı. Süre dolmuştu.

“Bugünkü seansımız sona erdi. Burada bırakıyoruz. İlerleme kaydettik.”

“Kurallarınız can sıkıcı.”

“Kurallar benim, can sıkıntısı sizin. Ve burada can sıkıntısı kabul görür, hatta memnuniyetle kabul görür. Teşekkür ederim.”

“Bana mı? Neden?”

“Duygularınızı ifade ettiğiniz için... Yaşadığınız asabiyet, insani bir duygudur. İçimizden biri olduğunuzun bir kanıtı...”

“İçimizden biri mi?”

“Bir insan. Uzaylı değil. Yarı insan değil, insan dışı varlık değil. Tüm duygularıyla tam bir insan... Bu iyi bir şey.”

“Tuhafsınız, Doktor.”

“Neden böyle söylediniz?”

“Kızdığım zaman bana teşekkür ediyorsunuz.”

“Ne dememi bekliyorsunuz?”

“Tanıdığım insanlar kızgın olduğumda bana teşekkür etmezler.”

“Belki de tuhaf olan onlardır.”

Ertesi gün kampüsteki ofisindeyken Şikago biletini internetten satın aldı. Konferans programından Schacter'in konuşmasını işaretledi: "Hafızanın Günahları", hem de yedisi birden. Penceresinden dışarıya, budanmış çalılıklarla çevrili bakımlı çimenlere baktı. Kütüphaneyle kampüs merkezi arasındaki yoldan sürekli geçen dar pantolonlu genç kadınlar... Artık onları arzulamıyordu ama kokuları, o kıvrımlı, parlak tenlerinden yayılan gençlik kokusu ona kendini farklı hissettiriyordu. Rengârenk elbiselerin, bluzların, şalların, zincirlerin ve şapkaların arasından görünen bir ten parçası onu hâlâ bir serap gibi çekiyordu. Kendi kendine sordu: Çıplak tenin sırrı neydi? Nasıl oluyor da tüm bu kumaşların, renklerin, kesimlerin, katların, pamukluların, likralıların, satenlerin ve ipeklerin arasından görünen bir parça ten, battaniyelere sarınmış bir bebeğin kalp atışı gibi eşi benzeri görülmemiş bir ahenkle tek başına atıyordu? Harlow'un, kumaştan yapılma annelerine sıkı sıkı sarılan zavallı maymunlarıyla bir ilgisi olabilir miydi? Aniden kalbinin hızla attığını fark etti. Nina'yı en son ne zaman görmüştü? Dört yıl? Beş yıl? Son gecelerini hatırladı. Nina evinden bir bahaneyle çıkmış ve ona gelmişti. Birlikte masada oturmuş, çay içmişlerdi.

"Her şey hazır mı?"

Nina başını sallamıştı. "Nakliyeciler yarın sabah geliyor. O kadar çok kutu var ki... İnanılır gibi değil. İnsan taşınmadan ne kadar çok eşya biriktirdiğini anlayamıyor."

"Sen mi biriktiriyorsun?"

"Evet, ben."

Ardından Nina onun ellerini avucunun içine almıştı. Öylece, yüz yüze, çay fincanlarına doğru hafifçe eğilmiş halde, sessizce oturmuşlardı. Daha sonra psikolog ona kapıya kadar eşlik etmişti. Kapıda durmuş, diz çökmüş, kollarını Nina'nın beline dolayıp başını onun karnına yaslamıştı. Nina da onun kafasına sıkıca sarılmıştı.

"Senden haber bekleyeceğim," demişti Nina'ya.

Ona el sallarken kendi kendine onu tamamen unutmaya söz vermişti. Mesafesini korumak, sadece altı saatlik bir uzaklıkta olacağı halde onu ziyaret etmemek için kendi kendine kural koymuştu. Daha fazla bilgi almaya çalışmayacaktı. Onunla sohbet edecek, hatta flört edebilecekti. Ama çocuk hakkında hiç bilgi talep etmeyecek, bunun için Nina'ya baskı yapmayacak veya ricada bulunmayacaktı. Bu konuyu unutmalı ve yoluna devam etmeliydi.

Nina'yı aradı:

"Doktor Michaels."

Nina güldü. "Yine mi sen?"

"Başka kim olacaktı?"

"Senin gibi bir başkası... Hiç sanmam."

"Laf mı çarptın yoksa iltifatta mı bulundun?"

"Her ikisi de."

"Ah senin bu kararsızlığın..."

"Herhalde benden laf yemek için aramadın. Neler oluyor?"

"Şikago'ya bilet aldım. Sen nerede kalacaksın?"

"Hilton. Cuma günü orada olacağım."

“Ben de cuma akşamı geliyorum.”

“İyi.”

“Alt kattaki tiki barda, ahşap hula dansçısı heykelinin karşısındaki plastik Hindistan cevizi ağacının altındaki köşede buluşuruz.”

“Hep Hilton’da mı kalırsın?”

“Geçen yıl bir konferans vardı. İki konuşmadan sonra kendimi oradan kaçmak zorunda hissettim. Nasıl olduğunu bilirsin... İki bilim adamı bir odada bir araya gelince bütün oksijeni bitirir. Birisi *paradigma* derken diğeri *niteliksel veri analizi* der ve aklı başında her insan intihar eğilimine yenik düşmemek için oradan kaçmaya çalışır...”

“Tiki Bar’a mı kaçmıştın?”

“Her şeyi rafine severim, bilirsin.”

“Tamam. Anlaştık.”

“Siyah, askısız bir elbise giyersen içkiler benden.”

“Yatağa birlikte gitmeyeceğiz.”

“Yatak mı bize gelecek?”

“Kes şunu lütfen. Şu aralar kocamla çok hassas bir dönemdeyiz. Durumu giderek kötüleşiyor.”

“Anlıyorum.”

“Ve şansını denemeyeceksin.”

“Elimden gelen her şeyi yapacağım.”

“Başaramayacaksın.”

“Sonuç değil, süreç önemlidir. İnanmazsan Schacter’e sor.”

“Git başımdan, sen del!”

“Bu akşam genç terapistlerin çoğunun kafasını karıştıran bir konuyu tartışacağız,” dedi sınıfa. “Akıl sağlığı -*akıl* ve *sağlık* diye bir şeyin var olduğunu farz edersek- bir varış noktası değil, bir süreçtir. Bu nereye gittiğiniz değil, nasıl araba kullandığınızla ilgilidir. Terapist de şoför değil, sürüş eğitmenidir.

Hemen önünde, ikinci sırada oturan pembe saçlı kız kıkırdadı ve Jennifer’ın kulağına bir şey söylemek üzere öne eğildi.

Psikolog bu ikiliye döndü. “Bu dersin başlangıcında da söylediğim gibi, burada söylenen her şeyin mülkiyeti bu sınıfa aittir. Şimdi nazıkçe bize de açıkla: Bu kadar komik olan şey nedir?”

Pembe saçlı kız yüzünde suçluluk dolu bir ifadeyle ona baktı. “Her şey için komik bir örneğiniz var,” dedi sonunda.

Psikolog onu başıyla onayladı. “Bu hem burada, sınıfta hem de terapi odasında temel bir prensiptir: Anlattıklarınıza verecek bir örneğiniz yoksa bir şey anlatmıyorsunuz demektir.”

“Bu anlattıklarınızı örnekleyebilir misiniz?”

Psikolog gülümsedi ve anlatmaya devam etti: “Terapi, dilin en önemli faaliyetidir. Dil, doğası gereği semboliktir. ‘Ağaç’ kelimesini örnek olarak ele alalım: Ağaç kelimesi ne görüntü ne de ses olarak ağaca benzer. Dil mecazidir. Eric, kız arkadaşına, ‘Kalbimi sana verdim ama sen onu kırdın,’ dese...”

“Bunlar eski moda laflar, Profesör,” dedi Eric. “Ben oyunu daha modern kurallara göre oynuyorum.”

“Elbette ki öyledir, sadece örnek veriyorum. Böyle bir cümle tamamen anlamsızdır. Gerçekte kalbini ona vermedin ve o da onu gerçek anlamda kırmadı. Yine de bu cümleyi duyunca kız arkadaşının kafası karışmaz ya da seni eleştirmez. Tam olarak ne demek istediğini bilir ve eskilerin hitabet sanatına ne kadar hâkim olduğunu görünce de hayli etkilenir. Dil sembolik ve mecazidir. Bu nedenle her bir kelimenin, nesnenin anlamı, diğer kelime ve nesnelerle arasındaki bağlantıdan doğmaktadır. Tıpkı tek bir sözcük veya karınca gibi, bir nesnenin de tek başına bir anlamı veya önemi yoktur. Bir şeyleri sadece kendisi gibi olan veya olmayan diğer şeylerle arasındaki bağlantısı çerçevesinde algılarız. Doğru bir metafor gizli anlamları ortaya çıkarabilir, karmaşa dağlarında tüneller açarak gerçeği oradaki ininden tutup çıkarır. Dikkat ederseniz metaforların her yerde olduğunu görebilirsiniz.”

Durdu ve Eric’i işaret etti. “Bana herhangi bir konu ver.”

“Arabalar...” diye mırıldandı Eric, sandalyesinde hafifçe doğrulurken.

Psikolog gülümsedi. “Kullanılmış bir araba, kullanıcı kılavuzuna aykırı bir şekilde çalışabilir. Örneğin benzin göstergesi depoda ne kadar benzin olursa olsun ‘boş’ gösteriyor olabilir. O arabanın sahibi, arabasının özelliklerini biliyorsa benzin göstergesini görünce telaşlanmayacak ve bu göstergeye göre hareket etmeyecektir. Psikoloğa gelen bir hasta, kullanılmış bir araba gibidir. İç dünyasının göstergelerinin hassasiyetlerini anlamasına yardımcı olursanız onları nasıl yorumlaması gerektiğini öğrenir.”

“Bir de spordan örnek verin,” dedi Eric.

“Bazen hayat bir halat çekme oyunu gibi görünür. Kendinizden büyük güçler tarafından çekildiğinizi hissedersiniz ve ilk güdünüz,

topuklarınızdan güç alarak halatı daha hızlı çekmeye çalışmak olur. Belki de ipi bırakmak daha kolaydır. Ve... bir psikolog yol gösterebilir, koçluk edebilir ancak oyunu sadece hasta oynayabilir. Koç ne kadar bağırır, ter dökse, hoplayıp zıplasa da ne gol ne de basket atabilir. Sporda olduğu gibi akıl sağlığında da en iyilerin bile günlük olarak antrenman yapması gerekir.”

“Bisikletler!” dedi Eric. Artık tamamen uyanmıştı, enerji doluydu. “Bisikletlerim için yaşarım ben.” Pembe saçlı kız dönüp ona baktı.

Psikolog sözlerine devam etti: “Kimi zaman dengede kalabilmemiz hareket etmemize bağlıdır. İleriye hareket, yönü neresi olursa olsun bazen dengeleyici güç olabilir.”

“Süpermiş bu!” diye haykırdı Eric. “Okyanustan, sahillerden de örnek versenize...”

“Anafora kapılan bir yüzücüyü düşünün. Tepkisi muhtemelen anaforun tersi yönünde yüzmeye çalışmak olacaktır. Oysaki bu onu daha da yorar, vücuduna kramplar girmesine ve yüzücünün boğulmasına neden olur. Üstelik bunun nedeni akıntı değil, kendi hatasıdır. Yüzücü kendini koruyabilmek için akıntının onu denizde dağıldığı noktaya taşımasına izin vermelidir. Oraya vardktan sonra yüzücü, ayaklarını kullanarak ilerleyebilir ve kendini kurtarabilir. Aynı prensip olumsuz duygularımız için de geçerlidir. Bu duygular, onları itmeye yönelik etkiler ne kadar güçlü olursa olsun kabul edilmelidir. Sonuç olarak geçmişe, bulgulara veya ortak protokole takılıp kalmadan kendini akıntıya bırakmak, rahat olmak önemlidir. Tıpkı benim akıl sağlığıyla ilgili olması gereken yerde bir metafor incelemesine dönüşen bu derste yaptığım gibi... Terapi alanı genellikle depremlere ve sellere yatkın bir felaket alanıdır. Bu ortamda dünyanın kurallarına takılıp kalanlar bugün etraflarında olup bitenleri göremez ve yarını da kaybederler. Çok sayıda maddi varlık biriktiren bir insan bir anlamda o varlıklar tarafından yönlendirilir ve felaket anlarında onlarla birlikte yok olur. Maddi varlıklarından

arınıp yeni zirvelerin peşinden koşan kişilerse yaşanacak yeni bir gün biriktirir.”

Eric zafer edasıyla araya girdi: “Bisikletimden başka hiçbir şeye bağlı değilim ve bisikletimle bütün zirvelere çıkabilirim.”

Pembe saçlı kız başını önüne eğip kendi kendine kıkırdadı.

Hostes “İyi uçuşlar” anonsu yaptı. Oysaki “iyi uçuş” diye bir şey yoktur. Daha az katlanılabilir uçuşlar ve katlanılamaz uçuşlar vardır. Şikago uçuşu daha az katlanılabilir uçuşlardandı. Hostes ona emniyet kemerini bağlamasını hatırlattı. Kısa menzilli yurt içi uçuşların tümünde olduğu gibi bu hostes de asık suratlıydı. Ona daha çok para kazandıran transatlantik uçuşlardan birinde olması gerekirken haksız yere burada olduğunu düşünüyor olmalıydı. Cızırtılı hoparlörden rutin anonsunu yaptı: “Koltuk minderleri gerektiğinde yüzmeye yardımcı araç olarak kullanılabilir. Kabin basıncının düşmesi halinde tavandan oksijen maskeleri otomatik olarak inecektir. Çocukla seyahat ediyorsanız önce kendi maskenizi, ardından da çocuğunuzun maskesini takınız.” Psikolog, kadının yaptığı monoloğu düşündü. Gelecekte olması muhtemel bir felaketin hem anlaşılabilir hem de anlaşılamaz ayrıntılarının ezberden tekrar edilmesinin o derin garipliği... Kim bilir kaç hostes kaç uçuşta her bir yolcunun binlerce defa duyduğu ama duymadığı, duyduğu ama özümsemediği, duyduğu ama kulak asmadığı, hafife aldığı, duyduğu ve ürperdiği bu konuşmayı yapmıştır? Acaba düşmekte olan herhangi bir uçaktaki herhangi bir yolcu, dev, metal bir kapsülün içinde bulutların arasından dumanlar içinde spiral çizerek hızla okyanusa, bu durgun mezara doğru inerken bu yüzme aracı sayesinde, bu pis koltuk minderine tutunmak suretiyle kurtulmuş

mudur? *Kelime israfı*, diye düşündü. Bu boş ve anlamsız sözleri kafaya takmaya ne gerek vardı ki? Öte yandan oksijen maskesi konusu ona nispeten ilginç geldi. Bir anne, çocuğununkinden önce kendi oksijen maskesini takmalıydı. Bu davranış ilk bakışta temel sezgilere ters düşse de gerçekte sağlıklı bir fedakârlığın prensiplerine iyi bir örnekti. Bu örneği hastalarına da verebilirdi. Elbette ki hiçbir şekilde bir uçağa binme ihtimali olmayan yoksul hastaları hariç... Ayrıca uçaktan bahsedilmesi genel olarak hastalarının kalp atış hızını artıracığından bu örneği dikkatli bir şekilde kullanılmıyordu. Hâli vakti yerinde olan şehirli, rahatlarının bozulmasından endişe eden küçük burjuvalar bu örneği rahatlıkla benimseyebilirlerdi. Başkalarını düşünebilmek için önce kendini düşünmelisin. Bu konuyu zihninde evirip çevirirken uçağı Şikago'ya iniş yaptı.

Terminalden çıkar çıkmaz soğuk havayı hissetti. Hemen eski deri ceketini sırtına geçirdi, omuzlarını yukarı kaldırdı, başını omuzlarının arasına gömdü ve soğuk havaya küfretti. Sarı bir taksi yanaştı. Tıkna, esmer tenli, seyrek saçlı şoför yabancı aksanıyla nereye gideceğini sordu.

“Şehir merkezindeki Hilton'a.”

Şoför onun bavulunu alıp arabanın bagajına tıktı ve koltuğuna geçti. Trafığe karışır karışmaz da kulağa yıllar, hatta yüzyıllar önce başlamış gibi gelen bir telefon konuşmasına başladı. Telefon göğsüne asılıydı ve kulağında da kulaklık vardı. Ellerini sağa sola sallıyor, yabancı, kulak tırmalayıcı ve gırtlaktan bir dilde heyecanlı bir konuşma yapıyordu. Birden gürültülü ve içten kahkahalarla gülmeye başladı. Ardından kısa bir sessizlik geldi. Evrensel taksi şoförü hareketiyle arka aynayı kullanarak gözlerini psikologunkilere çevirdi:

“Şikago'ya ilk gelişiniz mi?”

“Hayır. Düzenli olarak gelirim.”

“İş mi eğlence mi?”

"İş," dedi kibarca.

"Nasıl bir iş?"

"Psikoloji."

"İnsanları tedavi mi ediyorsunuz?"

"Evet, ayrıca ders de veriyorum."

"Psikolojiye inanmıyorum."

"Yalnız değilsiniz. Neye inanırsınız?"

"Allah'a."

"Yalnız değilsiniz."

"Kızım psikoloji okumak istiyor."

"Yani Allah'a inanmıyor mu?"

Şoför omuz silkti. "Bilmiyor. Şehir hayatı gençlerin kafasını karıştırıyor."

"Kafa karışıklığı bir suç değildir."

"Allah'ınız varsa kafa karışıklığı yaşamazsınız."

Şoför otelin girişindeki iyi aydınlatılmış gölgeğin altında durdu. Ütülü üniformalarıyla iki kapı görevlisi yanlarına geldi.

"Hilton," dedi şoför. Arabadan inip bagajdan çantaları aldı, yere koydu, ona verilen parayı paltosunun cebine tıkıp tekrar koltuğuna oturdu. Kafasını camdan çıkarıp, "Çocuğunuz var mı?" diye sordu.

Psikolog bir an için tereddüt etti. Kalbinden bir sızı gelip geçti.

"Hayır," dedi ve hemen ardından pişman oldu. Sonra da kendini hemen affetti.

Şoför üzüntüyle başını salladı. "Allah'ın yardımıyla olur." Döndü ve akan trafiğe karıştı.

Psikolog lobiye yürüdü. Çok genç görünen resepsiyonist, kaba, çevik hareketlerle bilgisayarının tuşlarına bastı. Birkaç dakika içinde psikolog asansöre binmiş, halı kaplı koridorlardan 314 numaralı odasına gitmek üzere yola koyulmuştu. Odaya girince çantalarını

yatağın üzerine bırakıp banyoya girdi. Kendine aynada bir göz attı, eliyle saçlarını düzeltti ve Tiki Bar'a gitti. Yine çok genç olduğu belli olan mini etekli garson kız onu aydınlık bir gülümsemeye karşıladı. Kıza başıyla selam verdikten sonra bakışlarıyla barı taradı. Gözleri daha barın karanlığına alışmamıştı ki Nina'nın sesini duydu:

"Hey, sen..."

Karanlığın içinde seçiliyordu.

"Merhaba, Doktor Michaels," diye karşılık verdi psikolog.

Sarıldılar. Nina'ya öyle sıkı sarıldı ki bir an için bütün vücudunu hissetti. Göğüslerinin yumuşaklığı, karnının ılıklığı, teninin kokusu ipek bluzunun altından hissediliyordu. Nina ise ona daha dikkatli ve mesafeli sarıldı. Birkaç saniye sonra da kibarca geri çekilerek hafifçe güldü.

Psikolog gülümsedi. "Bu delikte biraz alkol alabilmek için kimi tatmin etmem gerekiyor?"

"Sadece beni," dedi Nina. "Bu kadar gergin olma, kasların tutulacak."

Ahşap hula dansçısının yanındaki kare masaya oturdular. Psikolog sordu:

"Ne zaman geldin?"

"Yaklaşık bir saat önce."

"Beni sollamışsın."

"Her zamanki gibi." Bu arada garsonu bir el hareketiyle çağırıp votka tonik sipariş etti.

Psikolog da bir brendi istedi.

"Demek brendi yolunu izliyorsun?" dedi Nina.

"Evet, anayol..." Nina'ya baktı. Teni loş ışıktaki parlıyordu. Badem şeklindeki gözleri ve dudaklarının kıvrımı etkileyiciydi. Saçları hatırladığı gibi kısa ve gürdü. Boynu uzun, omuzları genişti.

"Anlat bakalım," dedi psikolog. "Ne var, ne yok?"

"Genel olarak iyiyim. Palo Alto Davranış Bilimleri Merkezi'nden bir iş teklifi aldım. Bana şu anki maaşımın iki katını ödemeyi kabul ediyorlar."

"Buradan çok uzak," diye mırıldandı psikolog.

"Evet."

"Akademik kariyerini bırakacak mısın?"

"Ben bir klinik psikoloğum. Yaşlı, yorgun, kırık dökük, sorunlu insanları seviyorum. Genç ve şımarık öğrenciler ruh halime iyi gelmiyor."

"Kaliforniya'ya taşınmak zorunda kalacaksın. Kocan ne yapacak?"

"Eski bir ev satın alacağız. O da evin tadilat işleriyle uğraşacak."

"O nasıl?"

"Bir iyi, bir kötü... Bir günü bir gününe uymuyor. Şu anda kötüye gidiyor gibi. Baş dönmesi ve görme problemleri yaşıyor. Yürümekte zorlanıyor. Bir ay önce merdivenlerden düştü."

Psikolog onu anladığını ifade etmek üzere başını salladı.

"Umarım iyileşir."

Nina ona karanlık, durgun gözlerle baktı.

"Bir parçam bunu gerçekten istiyor," dedi psikolog.

Nina onu başarıyla yavaşça onayladı. Yüz ifadesi biraz yumuşamıştı.

"Aranız nasıl?"

Nina derin bir iç çekti. "Fena değil. İletişim kurabiliyoruz. Şehre taşınmanın ona iyi geleceğini düşünüyorum. Ne de olsa onun ailesine ve düzgün bir sağlık merkezine yakın olacağız."

Psikolog elini paltosunun cebine attı ve buruşmuş bir plastik paketin içinden elinde zil tutan bir ayıcık çıkardı. "Billie için," dedi. "Ona bunu senin aldığını söylersin."

"Çok tatlısın." Nina eğilip onu yanağından öptü.

Garson elinde içecek tepsiyle yanlarına geldi ve masaya iki bardak koydu. Eğildiğinde bluzunun cömert dekoltesinden göğüslerinin çatalı görünüyordu. Tıpkı bir hayvan memesini andıran bu olgunlaşmış, yumuşak göğüslerin manzarası psikoloğun hoşuna gitti.

“Birer tane daha alacağız,” dedi. Garson kız gülümseyerek başını salladı.

Nina öne doğru eğilerek sordu:

“Sen nasılsın?”

“Herhangi bir iş teklifi almadım. Hastalarım var. Bir de akşam okulunda ders veriyorum.”

“Hayatında biri var mı?”

“Hayır. Çalışıyorum. Ben yaşlı bir melankoliğim. Hiçbir yere gittiğim yok. Hasarlı malım ben.”

“Kadınlar buna bayılır.”

“Kadınlarla karşılaşmıyorum. Üniversiteli kızlar ve huzursuz hastalarla karşılaşıyorum.”

“Kaçınıyorsun, kendini kapatıyorsun.”

“Tek bir kadınla ilgileniyorum.”

“O kadın çok şanslı olmalı.”

“Belki de... Her neyse, hayatım böyle işte.” İçkisini yudumladı. Acı sıvı, vücudunu sararak onu ısıttı. Nina'ya doğru eğilip onu dikkatle süzdü. Muzip gözlerinden şefkat okunuyordu.

“Seni rahatsız eden bir şeyler var,” dedi Nina.

“Bir brendi daha içeyim, geçer.”

“Geçmez, sadece bir dakikalığına unutulur.”

“Seninle yatmak istiyorum.”

“Şimdi olmaz, sana telefonda söylemiştim.”

“İzin ver bakayım.”

“Bakmak mı?”

"Yatakta çıplak yatarsın ve ben de sadece beş dakika seni seyreder, odama gider ve uyurum. Söz veriyorum. Dokunmak yok. Sadece bir kez daha baldırlarını ve göğüslerini görmek istiyorum."

Nina başını yana eğdi. "Bunu yapamam. Ama lütfen anlatmaya devam et."

"Kimi zaman beynimde bir hatıra canlanıyor. Günün ortasında göğüs uçların durup dururken aklıma düşüyor. Dersin ortasında dizlerimin bağı çözülüyor. Schacter bu konuya nasıl bir yorum yapardı, merak ediyorum doğrusu. Göğüslerine ilk dokunduğum zamanı hatırlıyorum. Göz hastalıkları bölümü binasının karşısındaki fiskiye'nin hemen yanında, bir yaz günüydü. Çalılar arasında bir sincap vardı, korktun ve göğüslerin bluzundan fırlayıverdi."

Nina güldü. "Suç, zavallı sincaba kaldı."

"Her güzel hatıradaki çalılar arasında bir sincap vardır."

"Ve göğüsler... En azından kadınlar açısından."

"Ve fiskiye... Erkekler açısından."

"Ve göz hastalıkları bölümü..."

"Olabilir. Ama çok da gerekli değil."

Nina tatlı tatlı gülümsedi. "İyi görünüyorsun. Seni özledim."

"Ben de seni.. Hatta şu anda beraber olduğumuz halde seni özlemeye devam ediyorum."

"Masada uzun süre oturdular. Psikolog çok fazla içti. Sonunda Nina, "Seni odana götürüyorum, artık yatmalısın," dedi. "Oda numaran kaç?"

"Üç yüz on dört. Ya seninki?"

"Üç yüz yirmi sekizdeyim."

"Yakınız. Bu gece gelip kapını çalacağım. Uyuyabileceğimi sanmıyorum."

"Gelmeyeceksin. Sarhoşsun. Hemen gidip yatıyorsun."

“Peki, gelirsem kapıyı açar mısın?”

“Açmam.”

“Kapının arkasında zili devre dışı bırakmaya yarayan bir düğme var.”

“Haydi, çıkalım.”

Nina masadan kalkmasına yardım etti. Dirseğini tutup kolunu ona doladı. Bardan ayrılıp asansöre doğru ilerlediler. Kapıdaki görevli onlara gülümseyerek veda etti. Asansörün içinde birbirlerine sarılmaya devam ettiler. Asansörden inince koridoru yavaş adımlarla geçtiler. Yumuşak halı, adımlarının sesini yutuyordu. Her yer sessizdi.

“Otellerden nefret ediyorum,” dedi psikolog. “Otel odaları bana iç çamaşırını benim için değiştiren fahişeler gibi geliyor.”

“Geldiğin için teşekkürler,” diye fısıldadı Nina.

“Schacter’in konferansını kaçıracağımı mı sandın?”

Nina gülümsedi. “Tabii ki, hayır.”

Psikoloğun kapısına vardılar. Cebinden anahtar kartı çıkardı.

“İyi geceler,” dedi Nina. Sonra eğilip onu yanağından öptü ve elini alıp göğsünün üzerine koydu. Psikolog gözlerini kapadı. Sessizlikte öylece durdular. Nina onun elini göğsünden çekip öptükten sonra arkasını dönüp gitti. Psikoloğun acıyan gözleri onu bir süre daha takip etti. Arkasından koşup ona sarılmak istedi ama sonra vazgeçti. Odasına girip yumuşak çarşafların arasına kıvrıldı. Uykuya dalmadan önce zihninde saat dört hastasının hayali canlandı. Yüksek topuklu ayakkabıları ve kırmızı rujuyla çocukluğunun dolabında saklanıyordu. Gözleri açıktı.

Saat dört hastası, dördü on gece hızla odaya girdi, paltosundaki yağmur damlalarını silkeledi ve iç çekti. Çantasının içindekileri kanepenin üzerine boşaltıp karıştırdıktan sonra bir çakmak ve yamuk yumuk bir sigara buldu.

“Burada sigara içemezsiniz,” dedi psikolog.

Kadın ona gücendiğini gösteren bir bakış attı ve biraz düşündükten sonra sigara içmekten vazgeçti:

“Burada kuralları siz koyuyorsunuz.”

“Sinir bozucu bir durum.”

Dudaklarından belli belirsiz bir gülümseme geçti. “Bana yardım edeceğinizi söylemiştiniz.”

“Sizin kendinize yardım edeceğinizi söylemiştim. Ama iki haftadır ortalarda yoksunuz...”

“Bunalımdaydım, evden çıkmadım.”

“Evi aradım, cevap vermediniz.”

“Telefona cevap vermedim.”

“Doğru.” Psikolog sessizce bekledi.

Kadın kanepeye iyice yerleşti ve etrafa göz gezdirmeye başladı. “Buradaki resimleri kim seçti?”

Psikolog omuz silkti. “Ben.”

“Buraya bir kadın eli değmesi gerek.”

“Biraz sıkıntılı görünüyorsunuz.”

“Patronum çok üzerime geliyor. İşe, sahneye dönmemi istiyor. Ona bir problemim olduğunu, terapi gördüğümü açıkladım. Ama o bunların hiçbirini umursamıyor. Tam bir şehir eşkıyası. Bir ay içinde sahneye çıkmazsam beni işten atacağını söylüyor. Bir ay içinde bana yardım edebilir misiniz?”

“Hayır, ama siz kendinize yardım edebilirsiniz.”

“Evet, evet. Her zamanki klişeler... Kendime yardım etmek için size saatte yüz elli dolar mı ödeyeceğim?”

“Doğru. Ben üzerime düşeni yapacağım. Sizin üzerinize düşen kısım siz sorumluluğunuzda. Her koyun kendi bacağından asılır.”

Kadın ona bu dobra laflar karşısında şaşırmış gibi telaşlı bir bakış attı. “Evet,” diye mırıldandı. “Siz ve sizin şu örnekleriniz... Sinir bozucu.” Sabırsız bir tavırla etrafa bakındı. “Peki, şimdi sırada ne var?”

“Her randevuya zamanında gelmeli ve ödevlerinizi yapmalısınız.”

Kadın dudaklarını büzdü.

Sessizlik oldu.

Nihayet psikolog, “Striptizciliğe dönmek zorunda değilsiniz,” dedi.

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Sahne korkunuzun sağlıklı ve doğru bir ihtiyacın, hayatınızla, işinizle ilgili kararsızlığınızın bir dışa vurumu olması mümkün. İçinizden bir ses bu işe bir son vermenizi istiyor.”

Kadın çenesini kaşıdı. “İçimdeki ses yaşamaya bir son vermemi istiyor. Onu da dinlemeli miyim?”

“Evet, iç konuşmaları dinlemek önemlidir. Dinlemek, kabul etmek veya taraf tutmak anlamına gelmez. Sizi bir şey yapmaya da zorlamaz. Dinlemek gerçeğin bir bütün olarak kabul edilmesidir ve bu önemli bir meseledir.”

“Dans ederek gecede beş yüz dolar kazanıyorum. Kulüpten ayrılır ve bir mağazada kasiyer olarak çalışmaya başlarsam size paranızı ödeyemem.”

Psikolog yanıt vermedi, kadın devam etti.

“Kira ödüyorum, bir araba satın aldım. Eğitimim için para biriktiriyorum. Planlarım var. Bir ev alacağım, avukat tutacağım ve kızımın velayetini alacağım. Ben...”

Psikolog, kadının sözünü kesti. “Kızınız mı? Kızım mı dediniz?”

Kadın ona tereddütle baktı. Ardından başını salladı. “Küçük bir kızım var.”

“Küçük bir kızınız var demek.” Koltukta dik oturup not almaya başladı.

Kadın sözlerine devam etti. “Eski kocamla kalıyor. Adam beni dövdü, onu terk ettim. Parası var. Kızımı aldı.”

“Ne demek ‘aldı?’”

“Ailesi benim memleketimde yaşıyor. Çok güçlüler. Annesi olacak o cadının orada büyük bir lokantası var. Adam hâlâ onun bebeği gibi. Tek çocuk. Her şeyi kolay elde etmiş. Annesi ona her şeyi sunmuş. Eskiden bana kıyafetler, ayakkabılar alırdı. Bisiklet de almıştı. Hiçbir şey bilmiyordum. Annesi beni tuzağa düşürmesi için ona yardım etti.”

“Eski kocanızın annesi mi?”

“Evet. Avukatı var. Ben o zamanlar... çok kötü bir durumdaydım.”

“‘Kötü durumdaydım’ derken?”

“Üzerimde kokainle yakalanmıştım, tamam mı?” Aniden duraksadı. Yüzünden bir öfke bulutu geçti. “Kokaini eve o pislik herif koydu ve sonra beni gammazladı. Hepsini annesi olacak o cadının ayarladığından eminim. Orada herkesi tanıyor. Polisler her gün onun restoranında yiyor. Tartıştığınızı biliyordu. Piç herif, muhtemelen annesine koştı ve onu bebeği alıp gitmekle tehdit ettiğimi anlattı. Hamileydim. Tabii ki annesine beni nasıl itip kaktığını anlatmadı. Bu aşağılık herif işten eve sarhoş gelirdi, ben de ona beni rahat bırakmasını söyledim. Ama o, ona her türlü hizmeti yapmamı isterdi.”

“Kızınızı görüyor musunuz?”

“Ayda bir... Genellikle...”

“Nasıl bir çocuk?”

“İyi bir kız. Ama babasını benden daha çok seviyor. Bana, ona bir şeyler aldığı için babasını çok sevdiğini söyledi. Çünkü onun parası var.”

“Bana bir kızınızın olduğunu söylememiştiniz.”

“Bu benim problemim. Sizden sadece tekrar sahneye çıkabilmek için yardım istiyorum.”

“Adı ne?”

“Michelle.”

“Michelle... Bana ondan bahsetmediniz.”

“Size onun için yardım almaya gelmedim.”

“Her şey birbiriyle bağlantılıdır. Bu, sizin hayatınızdaki en önemli konu ve siz bana bundan bahsetmediniz.”

“Sormadınız.”

“Formlarda belirtmemişsiniz.”

“Formlara her şeyi yazar mısınız?”

“Bu detayı niçin atladığınızı merak ediyorum.”

“Dikkat etmem gerekiyor.”

“Dikkat etmek mi?”

“Evet. Konu zaten yeterince karmaşık... Sizin kime bilgi verdiğinizi biliyor muyum? Kızımı geri almaya çalışırken hayatımda yeni engellere ihtiyacım yok. Bir planım var.”

Psikolog sessizce oturup ona baktı. Onunla savaşımakta ve yavaş yavaş pes etmekte olduğunu biliyordu. *Bırak hasta sana gelsin, asla hastadan daha fazla çaba gösterme,* diye geçirdi içinden. Bir öfke anında babasına küfretmiş, şimdi de onunla barışmanın yollarını arayan bir çocuğun ebeveyni gibi baktı kadına. Aniden kafasının içinde bir çocuğun tatlı kahkahasını hissetti. Temiz ve saf bir kahkaha, bir sonbahar yaprağı gibi kafasının içinde dönüp duruyordu. Kadın elleriyle yüzünü kapattı. Psikolog ona doğru eğilip, “Bana Michelle’den bahsedin,” dedi.

“Dün ondan bana mutfakta yardım etmesini istedim. Bana bunu yapamayacağını çünkü planlarının olduğunu söyledi. ‘Ne planı?’ diye sordum. ‘Planlarım var ama henüz planlamadım,’ dedi.”

Kadın yumuşacık bir kahkaha attı.

○ akşam haftada bir yaptığı basketbol maçı için spor merkezine gidiyordu. Bir grup ihtiyar yıllardır iki saat boyunca bir topun peşinde ter dökmek için toplanıyordu. Yolda giderken bu ritüeli düşündü. Belki ilk bakışta çok da önemli bir şeymiş görünmüyordu ama her seferinde bu oyunun ruh halini nasıl da iyileştirebildiğine şaşıyordu. Basket sahasında toplanıyor, “çak bir beşlik”lerle ve muhabbetle dolu bir akşam geçiriyorlardı. Hepsini sadece sahadaki halleriyle tanıyordu. Aralarında her daim mağdur, hayata küskünlüğünü ifade etmek için sürekli bahaneler arayan bir tip vardı. Bir diğeri kendini ne pahasına olursa olsun kazanmak zorunda hissededen, hırslı bir adamdı. Bir de çekingen bir tip vardı. Bu adamlar hakkında bunlar dışında hiçbir şey bilmiyordu. Sahanın duvarlarının ötesinde ona yabancıydılar. Hiçbirlikte içmeye gitmemişlerdi. Hiçbirini evinde ziyaret etmemişti. Diğerlerinin ondan habersiz bir yerlerde buluşup buluşmadıklarını, kendisinin dışlanıp dışlanmadığını merak ettiği zamanlar olurdu. Bunun nedeni onunla ilgili ufak bir detay ya da bir karısının ve çocuklarının olmaması olabilirdi. Bu ihtimali düşündü ama sonra bunun doğru olmadığına karar verdi.

Eve döndüğünde duş alıp Nina’yı aradı. *Belki de gecenin bu saatinde ofisindedir*, diye düşündü ama telefonu açan olmadı. Bilgisayarın başına oturdu ve ona bir e-posta yazdı: *Şikago’daki gece*

için teşekkürler. Seni tekrar görmek güzeldi. Hula dansçıları beni kendime getirdi. Pavlov'u reddeden aptaldır. Zaman nasıl da geçiyor...

Elleri hâlâ klavyenin üzerindeydi fakat kelimeler aniden başka bir yerden gelmeye başladı: *Nerede o tatlı dudakların, kalçaların, gizeminin kokusu, hayal gibi fısıltıların, arkandaki karanlık vadi, göğüs kafesinin çizgileri... Buraya gelin, buraya gelin... Masadan uzaklaştı. Nefes al, dedi kendi kendine. Doğal nefesler al, duyguların darmadağınık. Kabul et, bırak gitsin. Sen insansın. Duyguların dünyadaki hava gibi... Ayakların şu an nerede?*

Birdenbire ağzının kuruduğunu hissetti ve ayağa kalkıp mutfağa yöneldi. Karanlık koridordan geçerken peşinde birinin belli belirsiz varlığını hissetti. Sanki arkasından bir çocuk geliyordu. Görünmeyen bir çocuk arkasından yürüyor, onun halının üzerindeki ayak izlerine basabilmek için adımlarını genişletiyordu. Psikolog sessizce oturma odasına yöneldi. Arkasına bakmadı. Çocuğun hayali onu hem tedirgin etmiş hem de iyi hissettirmişti. Görünmeyen çocuk onu sessizce takip etti.

Saat dört hastası kanepede dimdik oturuyordu. Bacak bacak üstüne atmış, ellerini dizinde kenetlemişti. "Bir rüya gördüm," dedi. "Bir anlam ifade ediyordur, değil mi?"

"Sizin için bir anlam ifade ediyor mu?"

Kadın parmaklarını çözdü, göz bebekleri büyümüştü.

"Rüyamda sesler vardı."

"Sesler mi?"

"Rüyamda sesler, yankılar vardı. Görüntü yoktu, ben de orada değildim. Işık yoktu ama karanlık da değildi. Sadece sesler..."

"Ne hissettiniz?"

"Ilık bir his. Banyo yaparkenki gibi... Hoş."

"Sesler size ne dedi?"

"Hiçbir şey. Sesler vardı ama konuşma yoktu."

"İnsan sesleri miydi?"

"Sanırım. Hoş seslerdi."

Psikolog başını salladı. "Sizce bu ne anlama geliyor?"

"Doktor olan sizsiniz." Kadın çantasını açıp bir sigara aldı. Sigarayla biraz oynadıktan sonra onu tekrar çantaya koydu.

"Şekillenmemiş bir rüya," dedi psikolog sessizce.

"Şekillenmemiş rüya mı?"

“Herhangi bir şekli olmayan sesler... Rüyanızda vücutları iptal etmişsiniz.”

“Belki de ölmek istiyorumdur. Bilirsiniz, vücudun sadece geçici bir depo olduğunu söylerler. Acı dolu... Darmadağın... Oysaki ruh ölümsüzdür.”

“Bunu bilemem,” dedi psikolog. “Şimdi şu ‘belki de ölmek istiyorumdur’ düşüncesine odaklanalım. Bu, sorunlu bir söylem.”

“Ölümden bahsetmek insanları, özellikle de doktorları ürkütür,” dedi kadın.

“Sorun cümlelerin içeriğinde değil, yapısında.”

“Belki de daha sade bir dille anlatmak istersiniz.”

“Ben ölmek istiyorum,” kesin bir açıklama değildir çünkü böyle bir cümlede *ben* kelimesi *bütün benliğimle* olarak yankılanır. Doğrusu, ‘Bir parçam ölmek istiyor,’ olacak.”

“Öyle ya da böyle... Ne fark eder ki?”

“Söylemeyi deneyin. ‘Bir parçam ölmek istiyor,’ demeye çalışın.”

“Bir parçam ölmek istiyor.”

“Evet. Ama bir de öteki parçanız var. O ne istiyor?”

“Kızımı geri almak.”

“Pekâlâ... Artık içinde bulunduğunuz durumu netleştirdiniz.”

Kadın karşılık vermedi.

Psikolog konuşmaya devam etti: “Gerçeğin pek çok katmanı vardır. Bu katmanları farklı perspektiflerden gözlemlemek, resmi daha bütün ve doğru olarak görmek her zaman işe yarar. Kafanızda, kafalarımızda pek çok sesin katılımıyla sürekli konuşmalar vardır. Bunların hepsini dinlemek önemlidir. En yüksek çıkan, en çok bağırان ses her zaman en zekice ve doğru olan değildir. ‘Ben’ kelimesi eksik bir genellemedir. Bazen kullanışlı bir kısa yol olarak işe yarayabilir ancak genellikle -veya en azından önemli

konularda- içinizdeki sesi daha yakından dinlemek, mikrofonu utangaç, kekeleyen sese uzatmak daha iyi sonuçlar verir.”

Kadın onu anladığını belli etmek için başını salladı.

“Haydi, şimdi egzersiz yapalım,” dedi psikolog. “Bana hayatınızda duygularınızı harekete geçiren bir olaydan bahsedin.”

Kadın psikoloğa uzun uzun baktı.

Sessizlik oldu.

Bir şeylere gebe bir sessizlik...

Sonunda kadın anlatmaya başladı: “Bazen gecenin bir yarısı uyanırım ve duvarda sisli bir lekenin dengesizce hareket ettiğini görürüm. Gri bir ahtapot gibi... Bazı geceler halının üstünde ayak sesleri duyar gibi olurum. Bazen birinin odamda dolandığını ya da yatağımın kenarına oturduğunu, yatağın kenarının sanki üzerinde birisi varmış gibi çöktüğünü hissederim.”

“Peki, bu anlarda neler hissediyorsunuz?”

“Korku.”

“Bir parçanız korku duyuyor. Peki ya diğer parçanız?”

“Merak.”

“Peki, meraklı parçanızda olup da korkmuş parçanızda olmayan nedir?”

“Cesaret?”

“Evet. O cesaret de tıpkı korku gibi size aittir. Korku önemli bir danışman, ancak kötü bir liderdir. Tavsiyelerini dinleyebilirsiniz ama sizi yönlendirmesine izin vermemelisiniz. Cesaretse bilge bir liderdir. Onu izlemelisiniz.”

Psikolog sınıfa girdi. "Bu akşamki derse iki anekdotla başlayacağız. Arşivin derinliklerinden sizin için çıkardığım iki terapi incisi... İlkinin hemen anlatayım: Bir gün ünlü psikolog Milton Erickson'ın ofisine yatak ıslatma problemi olan genç bir çocuk gitmişti. Erickson seans esnasında yatak ıslatma konusunu hiç açmamış ve hipnoz yöntemini de kullanmamış. Çocuğun bir beyzbol fanatığı olduğunu öğrenmiş ve bir saatini çocuğa havadaki bir beyzbol topunu yakalamak için neler yapılması gerektiğini açıklamakla geçirmiş. Beyzbol eldiveni tam olarak doğru zamanda açılıp kapanmalıymış. Aynı şekilde bir atışa hazırlanırken de topu elden çok erken veya çok geç değil, tam zamanında çıkarmak gerekiyormuş. Seans sona erdiğinde çocuk evine gitmiş ve yatak ıslatma problemi de sona ermiş. Bu da ikinci inci: Yine ünlü bir psikolog olan Theodore Reich, dışçide iğne yaptırıp dişini çektiren bir hastasıyla konuşuyormuş. Kadın konuşurken aniden önündeki rafta duran bir kitabı işaret etmiş ve kitabın ters durduğunu söylemiş. Bunun üzerine Reich, 'Kürtaj olduğunuzu bana neden söylemediniz?' diye sormuş kadına."

Psikolog durdu, bekledi ve etrafına bakındı. Eric her zaman olduğu gibi şapkasının altına gizlenmiş, uyukluyormuş gibi görünüyordu. Jennifer not defterine eğilmiş, harıl harıl not tutuyordu. Beyaz dişli kızlar şaşkınlıktan ağızları açık halde oturuyordu. Üçüncü sırada oturan kravatlı gençse dalgın dalgın kravatıyla oynuyordu.

Psikolog sordu: "Bu anlattıklarımın ne anladınız?"

Sınıftan ses çıkmadı.

Nihayet Jennifer karşılık verdi: "İki bilgili psikolog..."

"Babam da öyledir," dedi Eric. "Kaportanın altına bile bakmadan size arabanızdaki sorunun ne olduğunu söyler. Arabanın gidişinden sorunun nerede olduğunu anlayabilir."

Kravatlı genç elini kaldırdı. Psikolog ona döndü ve onu dinlemek istediğini gösterecek şekilde başını salladı.

"Öncelikle şunu söylemeliyim ki," diye söze başladı genç, "her iki terapistte de ilahi bir bilgelik ışığı varmış. Anlattıklarınız çok özel deneyimler. Ayrıca şunu de belirteyim: Ben kürtaja karşıyım. Yüce Tanrı'nın o kadını affetmesini ve onu imana getirmesini dilerim."

Sustu ve ellerini dizlerinin üzerine koydu. Onun arkasında oturan Eric ise iç çekip gözlerini devirdi.

Psikolog onu onaylarcasına başını salladı: "Bunlar özel deneyimler, şüphesiz ki öyle... Ancak bu anekdotlar genel bir terapi yaklaşımına da örnek teşkil ediyor. *Büyük patlama teorisi* olarak adlandırdığım bu yaklaşımın amacı, mucizevi bir çözülme noktasına, işi bitirecek bir içgörüyü vermek, içinde duyguların biriktiği barajın kapaklarını açmak, gizli anlamları aydınlatmak, derin bir ders vermek, acıyı silip süpürmek, tıpkı bir ceset gibi çürümekte olan ne varsa kazıp çıkarmak ve böylelikle eskiden karanlık olan yerleri ışıkla doldurarak yeni ve kalıcı bir iç huzur sağlamaktır. Büyük patlama teorisinin çizdiği bu baştan çıkarıcı ve kışkırtıcı tablo hem terapistlerin hem de hastaların gözüne hoş görünür. Hangi terapist böyle belirleyici bir dönüşümün aracısı olmayı istemez ki? Kim inatçı bir düğümü tek bir ipi çekerek çözmek istemez? Hastalar da kendilerini bu fikre yakın hisseder, benzer örneklerini hayatın çeşitli yerlerinde kolayca görürler. Seksten tutun da rahatlatıcı bir bağırsak hareketine, zeki avukatların beklenen soruyu sorduğu

veya kötü adamların yalanlarının arasından bir ipucunun çekilip çıkarıldığı mahkeme dizilerine kadar... Bu düşüncenin sorumlusu da yine, onu mesihvari coşkusuyla terapiye ilişkin değerler sisteme ve hatta bunun da ötesine, popüler hayal gücüne yerleştiren Herr Sigmund olabilir.”

Durdu ve elini kaldırdı.

“Büyük patlama teorisi, ikon niteliği taşır. Uyuyan Güzel’i öpen ve onu refah ve mutluluk dünyasına götüren yakışıklı prensin rüyasıdır. Lotoyu kazanma hayalidir. Ne var ki rüyalarının prensini beklemek pek de akla yatkın bir ilişki stratejisi değildir. Aynı şekilde mali geleceğinizi de lotoyu kazanma ihtimaliniz üzerinden planlayamazsınız. Bu dünyada, burada, terapi öyküsü de tamamen farklıdır. Bunu hatırlamalı ve kabul etmelisiniz: Arındırıcı içgörü diye bir şey yoktur. Sihirli değnek de yoktur. Büyük patlama yoktur; sadece, kendi kütlesi olmayan ve uzaydaki hareketleriyle kütle yaratan atom partiküllerinininki gibi küçük titreşimler vardır. Ve arınma diye bir şey varsa bile gerçek iyileşme sonradan ortaya çıkar. Prensın öpücüğünden, uyanıştan, içgöründen ve metafordan sonra... Bu arınma günlük hayatın o rutin ve gri döngüsünde, kenetlenmiş dişlerle kekeleyerek yeni bir dil öğrenme çabasında şekillenir.”

“Biraz sizin düşünce şeklinize odaklanalım,” dedi psikolog, saat dört hastasına. “Düşüncelerimiz dış olayların iç anlamlarını yorumlar. Eğer yorum bozuk ve anlamsızsa kafamız karışır ve hata veririz. Düşünceler virüs gibidir. Hepimiz vücutlarımızın korunmasında hijyenin önemini öğreniriz. Ellerini yıkamanın, öksürürken ağzını kapamanın, dişlerini fırçalamanın önemli olduğunu bilirsiniz. Ancak kimse size zihinsel hijyeni öğretmez. Sorun şu ki yanlış bir düşüncenin aklınıza girmesi, bir virüsün kanınıza girmesi gibidir. Acıya, işkence çekmenize ve ölüme neden olabilir. Bir kış gecesi evde yalnız başına yatmakta olduğunuzu ve aniden pencerenin dışından büyük bir gümbürtü duyduğunuzu farz edelim. Bu bir olaydır. Bu olaya nasıl tepki verirsiniz? Bu, sizin kendinize sesle ilgili olarak ne dediğinize bağlıdır. Eğer kendinize bu sesin sadece çatıdan düşen karlardan geldiğinizi söylerseniz sorunsuz bir şekilde uyursunuz. Ancak içeriye bir hırsızın girmeye çalıştığını düşünürseniz korku ve panik devreye girer, telefona ya da silahınıza sarılırsınız. Şimdi sizin hayatınızdan bir örnek verelim. İki hafta önce buraya geldiğinizde moraliniz çok bozuktu çünkü...”

“Kızım bana babasını benden daha çok sevdiğini söylemişti.”

“Evet, doğru... Fakat ruh halinizin nedeni bu değildi. Ruh halinizin nedeni, kızınızın söylediklerine yapmayı seçtiğiniz yorumdu. İç monoloğunuza inelim: Kızımız öyle söylediğinde ne düşündünüz?”

“Beni sevmediğini, onu kaybetmekte olduğumu, kötü bir anne olduğumu...”

“Tamam, şimdi bu yorumları inceleyelim. Bunların hepsi birer düşünce ve düşünceler gerçek değil, tahmindir, hipotezdir. Hipotezlerin de gerçek olarak kabullenilmesi için test edilmesi gerekir. Muhtemelen kızınızın söylediklerini farklı yorumlamak mümkündür.”

“Nasıl mesela?”

“Yani çocuklar sürekli fikir değiştirir. Hiç dünyanın sonu gelmiş gibi ağlayıp çığlık attığı, ardından da bir çikolata görüp gülümsemeye başladığı olmadı mı? Veya kızınızın sizi deniyor olabileceğini düşünebilirsiniz. Belki de sevildiğini tam anlamıyla hissedemiyor ve bunu da size yansıtıyor olabilir. Belki de babasıyla ayrılığınızın acısını sizden çıkarıyordur. Belki de sadece duyduğu bir şeyi tekrarlıyordur. Belki de onu doğru duymadınız. Başka şeyler de duydunuz ama onları unutmayı tercih ettiniz. Belki de bu sizin ona kızgın olmadığınızı açıklamanız için bir fırsattır...”

“Tamam, anladım... Abartmayın artık.”

“Özür dilerim. ”

Genç kadın gülümsedi. “Sorun değil.”

“Kafanızda oluşturduğunuz düşünceler nasıl hissedeceğinizi veya ne yapacağınızı belirler. Bu yüzden alışveriş yapmadan önce mağazaları dolaşmak önemlidir...”

“Mağaza dolaşmak mı?”

“Evet, düşüncelerinizi seçme sürecini yeni bir ayakkabı alma süreci gibi değerlendirmenizi istiyorum. Ayakkabıları seversiniz, değil mi?”

“Fark etmişsinizdir.”

“Evet. Bir ayakkabı mağazasına girdiğinizde gördüğünüz ilk çifti alır mısınız?”

“Hayır.”

“Doğru. İlk gördüğünüz ayakkabı en iyisi olmayabilir. Aynı şey düşünceleriniz için de geçerlidir. Aklınıza gelen ilk şey, sadece ilktir. Sizin için doğru olan düşünce olması şart değildir. Hangi ayakkabıyı alacağınıza nasıl karar verirsiniz?”

“Mağazada dolaşır ve karşılaştırma yaparım.”

“Neye dayanarak karşılaştırma yaparsınız?”

“Marka, numara, tarz, fiyat...”

“Doğru. Sizin için doğru olan ayakkabıya bilinçli olarak karar vermenizi sağlayacak bir delil ararsınız.”

“Evet.”

“Düşüncelerinizi seçerken de aynı yöntemi kullanmalısınız. Beyninizi bir düşünce mağazası olarak düşünün. Kötü, üzgün hissettiğiniz zamanlarda bu duygu, satın aldığınız bir düşünceden kaynaklanır. Bu düşünce ayağınıza olmayan bir ayakkabı gibi canınızı acıtır. Bu yüzden düşüncelerinizi, olaylara ilişkin yorumlarınızı izlemelisiniz.”

“Kendi düşüncelerim hakkında düşünmemi mi istiyorsunuz?”

“Kesinlikle.”

“Bu çok zor.”

“Şu anda yaptığınız gibi korku ve endişeyle yaşamak da zor. Bu hayattaki seçimler kolay ve zor arasında değil, insana bilgelik, şefkat ve merhamet kazandıran ve sonsuza kadar kendini tekrarlayan zorluk türleri arasındadır.”

“Bence siz psikologlar olumlu düşünce pazarlıyorsunuz.”

“Doğru, düşünce pazarlıyoruz.”

Psikolog sözlerine devam etti: “Düşünce alışkanlıklarınız duruş alışkanlıklarınız gibidir. Saatlerce bilgisayarın karşısında kamburunuzu çıkararak oturursanız bir süre sonra sırt ağrısı çekmeye başlarsınız. Bu ağrıdan kurtulmak için düz oturmayı, doğru duruş

şeklini öğrenmek zorundasınız. Yanlış düşünce alışkanlıkları da zihinsel acıya neden olur ve değiştirilmelidirler. Doğru düşünce sadece her gün pratik yaparak geliştirebileceğiniz bir alışkanlıktır.”

Kadın farkında olmadan oturuşunu düzeltti.

“Daha önce işe yaramış olabilecek bazı alışkanlıklar, zaman ve mekân değişince işe yaramamaya başlayabilir,” diye devam etti psikolog. “Ona eziyet eden bir ebeveynin büyüttüğü bir çocuğu ele alalım. Bu çocuk ne zaman kendini ifade etmeye çalışsa, aklından geçenleri söylemek istese ebeveyni ona vuruyor, onunla dalga geçiyor ve ona susmasını söylüyor. Eğer bu çocuk zekiye ne öğrenecektir?”

Kadının belli belirsiz irkilmesi dikkatini çekti. Onu izlerken, *Acaba yaralarımı fazla mı deşiyorum?* diye düşündü. Ancak kadın dudaklarını büzdü, gözyaşlarını tuttu ve “Susmayı öğrenir,” diye cevap verdi.

“Evet, tavrı bu olur ama bu tutuma yol açan düşünceler nelerdir?”

“Benim fikrimin bir önemi yok. Fikrimi söylemek tehlikeli bir şey.”

“Doğru. Birkaç yıl sonra da bu düşünce tıpkı dil gibi otomatikleşir. Diyelim ki çocuk büyüdü ve evden ayrılıp üniversiteye gitti. Artık farklı bir yerde ve zamandadır ama alışkanlıklarını da yanında götürmüştür. Dolayısıyla derste profesör ona bir soru sorduğunda ilk aklına gelen düşünce ne olur?”

“Konuşmamalısn. Tehlikeli...”

“Peki, çocuk ne yapar?”

“Sessiz kalır. Bilmiyorum, der.”

“Doğru. Davranış şekli bu olur. Bu davranış şekli evde onu dayak yemekten kurtarıırken şimdi onun aleyhine çalışmaktadır. Profesörü memnun edememiştir, diğer öğrenciler onu ciddiye almıyordur. Bu durumda çocuk ne yapmalı?”

“Konuşmalı. Aklından geçenleri söylemeli.”

“Hangi tür düşünceler bu davranış şeklini sağlar?”

“Benim fikrim önemli. Burada fikrini söylemenin bir sakıncası yok. Buradayken bu, tehlikeli bir şey değil.”

“Doğru. Çocuk, elimizdeki delillerden ve mevcut durumdan doğru olduğu anlaşılan bu düşünceyi kabul etmeli, otomatik ve yeni, sağlıklı bir alışkanlık haline gelene kadar tekrarlamalı, kafasında kendi kendine söylemeli, buna göre davranmalıdır. Ayakkabı bağcıklarını bağlamak gibi, yeni bir dil öğrenmek gibi...”

Kadın ayrıldıktan sonra dosyasına seansın özetini yazdı: *Hasta çalışıyor, motivasyonu yüksek, iş birliği yapıyor. Kavramsal yeniden yapılandırma ve doğru düşünce prensipleri konularında çalışmaya başladı. Ofisten ayrılmadan önce masasına gitti ve bilgisayarına bakınca Nina’dan yeni bir e-posta geldiğini gördü. Oturdu ve okumaya başladı:*

Ben de iyi vakit geçirdim. Sana daha fazlasını sunamadığım, belki de daha fazla içemediğim için özür dilerim. Billie’nin ayıcığıyla çekilmiş bir fotoğrafı ekte. Artık onun adı Ayıcık. Yani orijinallik ödülünü hak etmediğimiz kesin ama fotoğrafta göreceğin gibi güzellik ödülü açık ara bizde. Kendine (yakından) ve striptizcine (uygun mesafeden) iyi bak. Sevgiler, Nina.

Gözleri son iki cümlede takılıp kaldı. O cümleleri dilinin üzerinde gezdirdi, tatlarını hissetti. Ona hemen cevap yazmayı düşündü ama doğru cümleleri kafasında oluşturamadı. Vazgeçip bilgisayarını kapattı, ofisinin kapısını kilitledi ve arabasına binip eve gitti.

“Hâlâ uyanık olanlar için söylüyorum: Bir dakikalığına gözlerinizi kapatın,” diye seslendi sınıfa. Sınıfın içinde gözlerini gezdirdi. Jennifer hariç bütün öğrenciler söylediğini yapmıştı. Şüpheliği Jennifer’i bunu yapmaktan alıkoyuyordu. Psikolog tahtaya şunları yazdı:

Bu cümleyi okumayın.

“Pekâlâ,” dedi, “gözlerinizi açabilirsiniz.” Ona baktılar ve tahtadaki yazıyı işaret etti. Eric durumu hafife alır gibi iç çekti. Jennifer ise not almak için defterine eğilmişti.

“Buna itaat etmek, size söyleneni yerine getirmek isterseniz bile bunu yapamazsınız. Neden?”

Kimseden ses çıkmadı. Sadece sandalyelerin gıcirtısı duyuluyordu.

“Çünkü,” diye atıldı pembe saçlı kız, “biliyoruz ...”

“Neyi biliyoruz?”

“Okumayı,” diye mırıldandı.

“Evet. Bu bilgi de sizi mahkûm ediyor. Bundan kaçamıyorsunuz. Bu yüzden bilgi tehlikelidir. Öğrenmek dünyanızı geri dönülemez bir biçimde yeniden tanımlar. Şunu izleyin...”

Bilgisayarına doğru yürüdü.

Arkasındaki ekranda tek basamaklı rakamlardan oluşan bir dizi belirdi:

1-9-4-2-8-3-?

Rakamları işaret etti. “Bu rakamlar gizli bir sıralama mantığına göre dizilmiştir. Bunu çözebilirseniz sıradaki rakamın ne olduğunu bilirsiniz.”

Defterlerine gömülüp yazmaya, hesaplamaya, kafalarını kaşımaya başlamışlardı.

Birkaç dakika sonra öğrencilerini durdurdu. “Doğru rakam -hiçbirinizin bulamadığından eminim- yedi olacaktı. Son rakam yedi olmalı.”

Jennifer şifreyi çözemediği için morali bozuk bir şekilde sordu: “Mantığı nedir?”

“Mantığı bunun bir rakam problemi olmamasıdır.”

“Ne problemi o halde?”

“Kelime problemi.” Hepsi ona merakla baktı.

“Kelime problemi mi?” diye neşeyle sordu pembe saçlı kız.

Psikolog başını salladı: “Her bir rakamın ismini söylerseniz göreceksiniz ki alfabetik sıraya göre dizilirler: Bir-Dokuz-Dört-İki-Sekiz-Üç... Ü harfinden sonraki bir harfle başlayan tek rakam yedidir.”

Bir dakika boyunca sustu ve öğrencilerinin yüzlerini inceledi. “Anladınız mı?”

Öğrenciler başlarını salladı.

Eric takdir dolu bir sesle, “Akıllıca...” dedi.

Psikolog açıklamaya başladı: "Bu, size göre şu ana kadar anlaşılmaz bir matematik problemiyken birdenbire tamamen farklı bir şeye, bir fonetik problemine dönüştü. Hatta artık bir problem bile değil. Bu nasıl oldu sizce?"

Pembe saçlı kız atıldı: "Bize rakamları değil, isimlerini düşünmemizi söylediniz."

"Doğru," dedi psikolog. "Yeni bilgi, yaklaşımınızı, izlediğiniz yolu ve anlayışınızı değiştirdi. Gözlerinizle gördünüz. Artık geri dönüş yok. İyi ya da kötü, bildiğiniz bir şeyi artık bilmemeniz mümkün değildir."

Jennifer endişeyle bakıyordu.

Psikolog ona döndü. "Sen ve nişanlınla ilgili bir örnek verebilir miyim?" Kız başını sallayınca sözlerine devam etti. "Diyelim ki bir akşam dersten eve döndün ve onu evde kız kardeşinle yatakta yakaladın. Yeni bir şey öğrenmiş oldun. Şimdi artık onu affedebilirsin, terk edebilirsin, yatakta onlara katılabilirsin..."

Eric uyandı ve heyecanla dinlemeye başladı.

"Karar senin," diye devam etti psikolog. "Bunu yargılamak bana düşmez ama hangi yolu seçersen seç, artık nişanlınla ve kendinle ilgili gerçeğin sonsuza dek değişti."

Kravatlı genç sandalyesinde rahatsızca kıpırdandı, bir eliyle kravatına dokunurken diğer elini kaldırıp söze karıştı: "Onları yargılamayabilirsiniz ama hatırlatırım ki hiç kimsenin kaçamayacağı bir yargıç vardır."

Psikolog ona zayıf bir gülümsemeyle karşılık verdi: "Belki vardır ama emin olamayız. Eğer bir yargıç varsa bile bunun senin inandığın yargıç mı yoksa diğer önemli adaylardan biri mi olduğunu bilemeyiz. Emin olduğumuz tek şey, Jennifer'ın gerçeğinin değiştiğidir."

"Nişanlım asla böyle bir şey yapmaz," diye mırıldandı Jennifer, "ayrıca benim kız kardeşim yok!"

"Elbette," dedi psikolog. "Öyle olabileceğini kastetmedim, örnek verdim sadece..." İçinde tatsız bir duygu uyandı ve bu konuyu daha fazla uzatmaması gerektiğini hissetti. Bakışları pencereden dışarı kaydı. Ardından konuşmaya devam etti:

"Buraya çalışmaya, öğrenmeye geldiniz. Size küçük yaştan itibaren öğrenmenin, ufkunuzu genişletmenin önemli olduğu, eğitimin size refah sağlayacağı ve hayatlarınızı zenginleştireceği öğretildi. Bunların hepsi doğru ama gerçeğin tümü bu değil. Bilgi iki uçlu bir kılıçtır. Bu yüzden bilgi konusunda kararsızsınız. Bu yüzden siz ve sizin gelecekteki hastalarınız her zaman her şeyi bilmek istemiyorsunuz. Zaten her şeyi bilmek de mümkün değildir. Bu da bana eski bir hükümdar hakkındaki bir hikâyeyi hatırlattı: Hükümdar bir gün en bilge danışmanını yanına çağırması ve ona dünyanın neyin üzerinde durduğunu sormuş. 'Dünya bir filin sırtında duruyor,' diye cevaplamış danışmanı. 'Peki, fil neyin üzerinde duruyor?' diye sormuş hükümdar. Danışman da filin bir kaplumbağanın sırtında durduğunu söylemiş. Hükümdar soruyu uzatmış: 'Kaplumbağa neyin üzerinde duruyor, peki?' Danışman sakalını sıvazlayıp cevap vermiş: 'Kaplumbağa bir başka kaplumbağanın üzerinde duruyor.' 'Peki, o neyin üzerinde duruyor?' 'O da başka bir kaplumbağanın...' Soru ve cevaplar uzayınca danışman çaresizce kollarını açıp, 'Efendim, yemin ederim ki en dibine kadar kaplumbağa,' demiş. Nerede kalmıştık biz?"

Jennifer görev aşkıyla atıldı: "Bilgi iki uçlu bir kılıçtır."

"Teşekkürler, Jennifer. Mesele bununla kalsa iyi; bilginin üzerinde de en azından evrimsel anlamda başka bir kılıç daha asılıdır: farkındalık..."

"Aradaki fark nedir?" diye sordu pembe saçlı kız.

"Farkındalık bilginin varlığından haberdar olmaktır. Afrika çayırlarındaki bir zebra'yı düşünün. Ortalıkta, 'Ben kötü bir zeb-

rayım. Nasıl bir zebraıym ben? Zebiralık hayatımla ilgili neler yapmalıyım?’ diye düşünerek dolaşmıyordur herhalde. Neden, peki?”

Pembe saçlı kız tereddüt ederek cevap verdi: “Çünkü okuyamıyor.”

“Evet, onun bir dili yok. Entelektüel düşüncenin dile ihtiyacı vardır. Nedenlerden biri bu... Başka?”

“Kendi varlığının farkında değildir,” dedi Jennifer.

“Biraz daha ayrıntı lütfen...”

“Var olduğunu bilmiyor.”

“Doğru. İnsanoğlu zebradan daha farklı iki sistem geliştirmiştir. Semboller, çoğunlukla da dil kullanarak somut gerçeği temsil etme yeteneği ve bilginin kendisi konusunda bir şeyler bilme yeteneği. Buradaki bağlantının ne olduğunu merak edebilirsiniz. Zebbranın terapiyle ne işi olabilir? Zebralar pek çok şeyi yapmayı biliyor olabilir: yiyecek bulmak, bir avcıdan kaçmak, çiftleşmek ve yavrusunu büyütme gibi... Ancak en azından bizim bildiğimiz kadarıyla zebralar neyi bildikleri hakkında bilgi sahibi değildir. Zebraların varlığı bize bahşedilmiş bir şey değildir. Biz insanoğlu olarak öz farkındalığımızı yönetmek durumundayız ve bu da kolay bir şey değildir. Örneğin hepiniz benim önümde oturuyor ve periyodik olarak gözlerinizi kırptıyorsunuz. Gözünüzü nasıl kırpacağınızı biliyorsunuz. Ama artık farkında olduğunuz için göz kırpmalarınızın şekli değişti. Artık bu konuda düşünüyorsunuz: Acaba göz kırpmam normal mi? Diğerleri göz kırptığımı görebiliyor mu? Bu istem dışı göz kırpmalardan kurtulabilir miyim? Farkındalık, dikkati dağıtarak bilgiye yük teşkil eder. Aynı şey dille ilgili simgelerimiz için de geçerlidir. Zebraların hayatında çekeşebileceği, savaşılabileceği aslanlar vardır. Ancak aslan her zaman zebbranın karşısına çıkmaz. Kimi zaman vardır kimi zamansa yoktur. Oysa kelime olarak “aslan” her zaman vardır ve gerçek aslan yok olduğunda bile

kelime varlığını sürdürecektir. İki keşişle ilgili bir hikâye biliyorum. Yaşlı bir usta ve onun hevesli yardımcısı bir gün nehir kenarında bir kadına rastlarlar. Nehrin suları yükselmiştir ve kadın onlara, 'Beni kucağınıza alıp karşıya geçirebilir misiniz?' diye sorar. Yaşlı keşiş kadını kucaklar, nehrin diğer tarafına bırakıp sessizce yoluna devam eder. Birkaç saat sonra genç çırak içindeki öfkeyi daha fazla tutamaz ve ustasına sorar: 'O kadını nasıl kollarınıza alırsınız? Böyle bir temasın yasalarımıza aykırı olduğunu bilmiyor musunuz?' Eski usta cevap verir: 'Ben kadını nehrin kenarında bıraktım. Ama sen hâlâ yanında taşıyorsun.'

Psikolog sessiz sınıfa bir göz gezdirdi ve sordu:

"Bu hikâyenin bizimle ne ilgisi var?"

Jennifer yanıtladı: "Zebra öylece durur ve aslan ortada yokken onu aklına getirmez. Ama biz düşünüp konuşabiliriz. Bu nedenle de aslanı her yere yanımızda taşıyız. Pavlov'da öğrendiğimiz gibi bağlantılar, çağrışımlar geliştiririz. 'Aslan' kelimesinin, bizi, temsil ettiği şey kadar korkutuncaya dek gerçek aslanla birlikte beynimizde dolanması gibi..."

Psikolog öne doğru eğilip başını salladı ve gülümsedi. "Evet, işte bu yüzden hep huzursuzuz. Hayaletler bizi bazen muayenehanemize kadar kovalar. Bu yüzden psikologların işi, hastalarına zihindeki kabataslak genellemeler ve etiketler halindeki kelimeleri dünyadaki somut olay ve nesnelerden ayırmayı öğretmektir. Bazen bir kelimeye o kadar ağır anlamlar yüklenir ki bu, hastayı dumura uğratar, ona eziyet eder. Böyle bir kelimenin içinin bir miktar boşaltılması, basitleştirilmesi gerekir. Düşünürseniz aslan kelimesinin dişleri yoktur. Endişe diye etiketlendirdiğimiz kelime bir slogandan, incelikli ve hassas insan deneyiminin eğreti özetinden başka bir şey değildir. Hasta 'endişeliyim' dediğinde karşımızda 'endişeli bir insan' değil, 'endişesinin farkında olan bir insan' veya 'endişeli olduğunu söyleyen bir insan' olduğunu bilmeliyiz. Farkındalık ve

etiketleme, hastaların yaşamakta olduklarını ileri sürdükleri bedensel duyumlardan daha problemlidir.”

“Anlamıyorum,” dedi Jennifer. Alnını kırıştırdı. “İnsanların farkında olmak üzere yaratıldığını, bizlerin birer zebra olmadığımızı söylemişsiniz. Şimdiyse farkındalığın bir şeylere zarar verdiğini ve bizler için sorun teşkil ettiğini söylüyorsunuz. Bu problemler kaçınılmazsa, bizim yaradılışımızın olmazsa olmaz birer sonucuysa terapi ne işe yarıyor? Bizleri zebraya dönüştüremezsiniz, değil mi?”

“Yerinde bir soru. Cevabı iki kısımdan oluşuyor. Öncelikle şunu söylemeliyim ki farkındalık sadece bir engel değildir. İkincisiyse içimizde her zaman biraz zebralık vardır. Farkındalığa gelince, o aynı zamanda da bir köprüdür. Nesneyi tanımıyla gözlemleyen parçanın söz konusu nesnenin dışında olması gerekir. Balıklar okyanusta yüzmekte olduklarını bilmez. İşte bu yüzden hasta, ‘üzgünüm’ der. Böyle bir açıklamanın doğru olmadığına hastaya açıklanması önemlidir. Hastanın sadece bir yanı üzüngüdür. Üzgün taraf üzüntü deneyimini yaşar, üzüntüyü bilir. Ama onun bir de üzüntünün dışında kalan tarafı vardır ve o taraf, bunun farkındadır. Farkında olan taraf üzüntüyü bilir. Bu nedenle de üzüntüyle ilgili bir diyaloga girip onu manipüle edebilir. Kriz anlarında bu tür bir farkındalık zaman ve mekânda ileri geri atlayışlar yapabilmemize ve böylece uygun perspektifi koruyabilmemize olanak sağlar. Eğer depresifsem farkındalığım depresyonumun içeriden göremeyeceğim sınırlarını görmeme olanak sağlar. Böylece depresyonumun sona ereceğini görebilirim, böylece bir umudum olabilir.

“Ayrıca bizler zebranın anı yaşayabilme, kendini varlığın akışına kaptırabilme yeteneğinden tam anlamıyla yoksun değiliz. Hepiniz hayatınızın bir döneminde böyle bir duyguyu hissetmiş, Maslow’un tabiriyle ‘zirve deneyimi’ni yaşamışsınızdır. Zamanın kapılarının açıldığı ve öyle kaldığı, evrenle ve içinde bulunduğunuz zamanla uyum içinde olduğunuz, zorlama olmayan bir kontrol ve sonsuz

bir keyifle anın tadını çıkardığınız, en derinlerinize kadar uyan-
dığınız, hayranlık ve merakla dolduğunuz bir deneyim... Mutlaka
böyle bir an hatırlıyorsunuzdur.”

Eric, duvarın yanındaki yerinden cevap verdi: “Orgazm.” Pembe
saçlı kız hafifçe ürperdi. Jennifer kaşlarını çatı. Psikolog bekledi.

Kravatlı genç aniden atıldı: “Dua... Tanrı’nın varlığını ruhu-
nuzda hissettiğiniz anlar.”

Jennifer zayıf bir ses tonuyla anlatmaya başladı: “Bir hafta
önce evimde bulaşık yıkıyordum. Lavabonun kirli bulaşıklarla dolu
olmasından nefret ederim. Her neyse, aniden camda albino bir
sincap gördüm. Çimenlerin ortasında dikiliyordu. Kuyruğu, ne
yapacağını bilemediğini gösterircesine sağa sola oynuyordu. Pati-
lerinin arasında büyük bir fındığı döndürüp duruyordu. Etrafına
bakınıyordu. Aniden koşarak ağaca tırmandı ve gözden kayboldu.
Beş dakikanın geçmiş olduğunu fark ettim. Lavabo suyla doluyordu.
Aniden o beş dakika boyunca elimde mutfak havlusuyla donup
kaldığımı fark ettim. Etrafımdaki hiçbir şeyi görmemiştim. Sin-
cabin gittiğine üzülmiştim. Üstelik sincapları sevmem bile. Banâ
her zaman süslü kuyruğu olan fareler gibi gelirler.” Sesi çatallaştı.
“Bu bir deneyim sayılır mı?”

“Sayılır,” dedi psikolog sessizce. Sınıfın da topluca nefesini tu-
tuyormuş gibi sessizleştiğini fark etti. “Bu bahsettiğiniz deneyimler
ve onlardan bahsetmek, iç dünyaya uzanan yolculuğun araçlarıdır.
Zamanı bilmek ve zamana dair bilgi sahibi olmak...”

Psikolog sandalyesinde oturmuş, şu anda kanepede bacak bacak üstüne atmış olan saat dört hastasına odaklanabilmek için düşüncelerini toparlamaya, zihnini sakinleştirmeye çalışıyordu. Bu sabah kamyon şoförü gelmişti. Adam kendini gayet iyi hissediyordu. İki haftadır yollarda panik yaşamadığını söylemişti. "Nefes egzersizleri işe yarıyor. Bir sonraki adıma hazırım, Doktor. Artık ormana gidip sizin tabirinizle endişe avına çıkabilirim." Büro yöneticisi kadınsa kâğıt paraya dokunma korkusunun ve el yıkama sıklığının bir miktar azaldığını ancak yeni problemler ortaya çıktığını anlatmıştı. Kendisini yatak odasında askıları düzenlerken, aralarındaki boşlukları tekrar tekrar kontrol ederken, mutfak dolabındaki kutuları hepsinin etiketleri ön tarafa bakacak şekilde düzenlerken buluyordu. Banka veznedarı gözyaşları içinde endişelerinin onu üzdüğünü anlatıp bedensel rahatsızlıklarını ve garip hastalıklarını ayrıntılarıyla sıralamıştı: mide ağrıları, gerginlik ve uykusuzluk... Kasları da ağrıyordu. Konsantre olamıyordu. Ya parasız kalsaydı? Ya aniden yatalak olur veya işten kovulursaydı? Belki de işte hatalar yapıyordu. Tek bir rakamı bile yanlış kodlarsa bir müşterisinin hayatını mahvedebilirdi. O kadar çok evrak işi vardı ki kendini yaptığı işi sürekli kontrol etmek ve kasadaki paraları tekrar tekrar saymak zorunda hissediyor, bu sefer de patronu onun çok yavaş olduğundan şikâyet ediyordu. Bu da onu daha fazla strese sokuyordu.

Psikolog onu sabırla dinlemişti. Kadını dinlerken bir ara zihninde ofis yöneticisi kadınla veznedarın bankonun iki tarafında karşı karşıya geldiğini canlandırmıştı. Ofis yöneticisi olan kadın kâğıt paraya dikkatle dokunurken veznedar da para üstünü telaşla tekrar tekrar sayıyordu. Bu görüntüyü kafasında birkaç dakika canlandırdıktan sonra rahatsız olmuş ve bunu unutup tekrar veznedara odaklanmıştı. Veznedar anlatmaya devam etmişti: “Çocuklarımı da strese sokuyorum. Onları dışarı çıktıkları zaman sürekli beni aramaları için zorluyorum. Neler olduğunu anlayamıyorlar. Kocam da sürekli söylenmemden rahatsız. Bir gün sabrının taşacağından ve beni terk edeceğinden korkuyorum. Sonra ne olacak? Biliyorum ne olacağını...”

Psikolog saat dört hastasına sordu: “Geçen hafta nerede kalmıştık?”

“Düşüncelerden konuşmuştuk. Nasıl iyi bir ayakkabı satın alır gibi doğru düşünce satın alabileceğimizden bahsetmiştik.” Uzun bacaklarını öne doğru uzattı. “Bu arada yeni bir çift ayakkabı aldım. Beğendiniz mi?”

“Michelle’den bahsetmiştik. Onun babasını daha çok sevdiğini söylemesi karşısında sizin tepkinizi konuştuk.”

“Evet.”

“Satın almadan önce mağazayı gezmenin, olumsuz düşünceleri hemen satın almamanın öneminden bahsetmiştik.”

“Evet,” dedi kadın, parlak ayakkabılarını seyrederken.

“Bir şey daha var: Bu tür düşünceleri benimsemekte çok aceleci davrandığınızı fark ettim.”

“Eee.. Ne olmuş?” Gözlerini psikoloğa dikti.

“Yani haksızlık ediyorsunuz.”

“Haksızlık mı?”

“Kendinize.”

“Nasıl oluyor bu?”

“Yarın Michelle sizi sevdiğini, sizin dünyanın en iyi annesi olduğunuzu söylese bunu da aynı hızda kabul edecek misiniz?”

Kafasını salladı: “Hayır. Benden bir şey isteyeceğini ya da henüz gerçeği göremediğini düşünürüm.”

“Peki, nasıl oluyor da olumsuz bir düşüncenin üstüne atlarken olumlu düşünceden uzaklaşıyorsunuz?”

“Bilmiyorum.”

“Bir kuralımız vardı: Bilmiyorum, diyemezsiniz.”

“Evet, evet. Kurallarınız...”

“Peki, o halde?”

“Kendimden nefret ediyorum.”

“Bu bir slogan, bir propaganda... Bunu belirgin düşüncelere dönüştürün. Kendinize kendi hakkınızda ne diyorsunuz?”

“Berbat durumdayım. Değersiz ve kötüyüm, aptalım.”

“Kim söylüyor bunları?”

“Ben kendime söylüyorum.”

“Evet ama bunları doğduğunuz günden bu yana söylemiyorsunuz. Bunları öğrendiniz. Kimden öğrendiniz?”

“Evden.”

“Evde kimden?”

“Babamdan.”

“Bana ondan bahsedin.”

“Ne söyleyebilirim ki? Alkolikti, beni döver ve hareket eden her şeyle yatardı. Geceleri onları duyardım.”

“Ve siz böyle bir insana inanıyorsunuz. Böyle bir insanın sattığı bir şeyi derhal satın alıyorsunuz. Kendinize bakış açınızı bu kişinin değerlendirmesine göre belirliyorsunuz. Kimliğinizi bu fikre

dayandırıyorsunuz. Babanız yalan söyledi. Yalan söylemediyse de yarıldı. Size karşı davranışları sizi değil, onu yansıtır.”

“Ben ondan geldim.”

“Hepimiz maymunlardan geliyoruz. Ne olmuş yani? Ağaçta oturup muz mu yiyeceğiz? Ondan geliyorsunuz ama ne osunuz ne de onunsunuz. Babanızın sözleri artık hayatınızda bir etki yaratamaz. Çocukken başka şansınız yoktu. Hiçbir şey bilmiyordunuz. Gücünüz, bir bakış açınız yoktu. Ona inanmak zorundaydınız. Ama artık çocuk değilsiniz. Bir şeyler biliyorsunuz. Kötü ve değersiz olmadığınızı biliyorsunuz. Ben öyle olmadığınızı biliyorum.”

“Nereden biliyorsunuz?”

“Kötü kalpli bir insan başka bir insanı düşünüp ona karşı iyi olmayı önemser mi?”

“Hayır.”

“Kızınıza iyi bakmayı önemsiyor musunuz?”

“Önemsiyorum.”

“Babanız herhangi birine karşı iyi olmayı önemser miydi?”

“Hayır.”

“O halde burada kötü olan kim?”

“Annem ve babam geceleri kavga ederdi. Babam da yatmaya benim yanıma gelirdi. On bir yaşındayken anneme evden ayrılacağımı söylediğimi hatırlıyorum. Kabul etti. Çantamı hazırlamama yardım edip beni kapıya kadar geçirdi. Ana caddeye kadar yürüdüm. Ailem bana her zaman ana caddede asla tek başıma karşıdan karşıya geçmemem gerektiğini söylerdi. Ben de durdum, gidemedim. Sonuçta vazgeçip eve yürüdüm. Beni umursamadıklarını hissetmiştim. Eminim ki annem beni camdan izlemişti. Karşıya geçemeyeceğimi biliyordu. Bunu nereden biliyordu? Neden karşıya geçmediğimi bilmiyorum. O kadar beceriksiz bir asiydim ki dönüp dolaşıp bana söylenenleri yapıyordum.”

“Yaptığınız şey asilik değildi.”

“Değil miydi? O halde neydi?”

“Siz söyleyin.”

“Bilmiyorum.”

“Tahmin edin.”

“Dikkat çekmek istedim.”

“Dikkat çekmek mi? Niçin? Bir çocuk neden dikkat çekmek ister? Dikkat çekmek nedir?”

“Annemin beni sevmesini istedim.”

“Bu ne demek? Size bir şey söylemesini, yapmasını istediniz. Size, ‘Hiçbir yere gitmiyorsun. Burada, benimle kalacaksın. Sen benimsin. Seni koruyacağım. Seni kollayacağım,’ demesini istediniz.”

Kadın başını önüne eğdi. Yüzü kızarmıştı.

Psikolog sözlerine devam etti: “Fakat bunun yerine hazırlanmanıza yardım edip sizi gönderdi. Bu hareketiyle size ne anlatmak istedi?”

“Beni umursamadığını.”

“Başka?”

“Kızgın olduğunu.”

“Neye kızgın olduğunu?”

“Bilmiyorum.”

“Tahmin edin.”

“Babamın bana gelmesine.”

“Evet.”

Kadın ağlamaya başladı. Omuzları titriyordu. “Bana dokundu. Bacaklarımın arasına... Bunun benim hatam olduğunu söylüyordu. Acı verici bir şey olduğunu hatırlıyorum. Hiçbir şey bilmiyordum. ‘Kimseye bir şey söyleme, babalar böyle yapar, iyi bir kız ol,’ diyordu. ‘İyi bir kız ol...’” Öksürdü, sesi çatallaştı. Tırnaklarını baldırlarına,

dizlerine batırdı. “Midem ağrıyor,” dedi. “Bu konuda konuşmak istemiyorum.”

“Konuşmak ve hatırlamak zor olabilir. Ama bunca yıl sessiz kalmanın size neler yaptığına bir bakın. Babanız burada değil ve siz de artık çaresiz bir çocuk değilsiniz. Biliyorsunuz ki acınız çocukluk döneminizden geliyor ama siz artık çocuk değilsiniz. Yetişkin bir kadınsınız. Olgun, güçlü, bağımsız bir kadın... Sorunların onlardan kaçılarak çözülemeyeceğini biliyorsunuz. Kaçmak sorunu güçlendirirken sizi zayıflatır. Eğer bu sorunla yüzleşmezseniz hayatınızdan babanızın kötü etkilerini silemezsiniz. Size uyguladığı şiddet devam eder. Artık buna bir son vermenin zamanı geldi. Sesinizin duyulmaya hakkı var. Sizin gerçeğinizin hayatta bir yeri var. Hikâyeniz artık onun tarafından değil sizin tarafınızdan, sizin sözlerinizle anlatılacak.”

Masasının çekmecesinden küçük bir kayıt cihazı çıkarıp kadının hemen önündeki sehpanın üzerine koydu: “Gerçeği söyleyin. Yaşadığınız her şeyi geride bıraktınız. Sadece kelimeler kaldı ve burada kelimeler canınızı acıtamaz. Babanız size burada zarar veremez. Size sadece kaçmak zarar verir. Ben yanınızdayım ve korkularınızla yüzleşmenize yardımcı olacağım.”

Kadın tekrar anlatmaya başladı: “Yatağıma kıvrılırdı.” Kelimeler dudaklarından dikkatle dökülüyordu. “Bana dokunuyordu. Ellerini vücudumda, göğüslerimde, bacaklarımın arasında gezdiriyor, beni okşuyordu. Benim ellerimi alıp kendi bacaklarının arasına götürür, bana kendisini okşatırdı. Bunu yaparken de bana, ‘Aferin, iyi kız,’ derdi. Ağlardım. Ellerini ağızma götürürdü. ‘Sus,’ derdi. ‘Bu bizim sırrımız, diğerleri anlayamaz. Onlar seni benim gibi tanımıyor.’” İç çekti, parmaklarını çekiştirdi. “Ama annem biliyordu. Babam onunla her kavga ettiğinde bana geliyordu. Çılgılık atmak istiyor, atamıyordum. Nefes alamıyordum. Bana dokunuyordu. Rüya görüyor gibiydim. Neler olduğunu bilmiyordum, belki de

rüyadaydım. Vücudum bir buz kütlesi ya da bir ahşap parçası gibi havada yüzüyordu. Bana dokunan o muydu, bilmiyordum. Belki de o değildi. Sadece bir ahtapottu belki. Ama yüzü, acı çekiyor-muşçasına gergindi. Sonra benim üzerime doğru nefes alıp verirdi. O kokuyu hatırlıyorum. Viski... Viski kokusu bugün bile beni hasta eder. Sonra kalkar giderdi. Kapının kapandığını duyardım. Gözlerimi hızla kapatırdım.”

Başını ellerinin arasına aldı, omuzları sarsılmaya başlamıştı. Psikolog bekledi.

Sessizlik oldu.

Bir süre sonra psikolog ona doğru eğildi. Yumuşak bir ses tonuyla, “Tüm bu yükü sırtınıza aileniz yükledi,” dedi. “Seçme şansınız yoktu. Ebeveynler çocuk için Tanrı’dır, dünyadır. Bir çocuk başka hiçbir şey bilmez. Çocuğun gücü, bilgisi yoktur. Ama artık buna bir son vereceğiz. Bu yük sizin değil, onların. Şimdi bu yükü boşaltacaksınız. Babanız size zarar verdi ve yalan söyledi. İyi olmanızdan sorumluydu ama bunu başaramadı ve size ihanet etti. Ebeveynlerinizin görevi size iyi bakmak ve sizi korumaktı. Bunu başaramadılar. Bu onların hatası, sizin değil. Fakat siz hayatta kaldınız ve içinizdeki iyiliği silemediler. Şimdi tekrar edin: Ben hayatta kaldım.”

“Ben hayatta kaldım.”

“Ben bir insanım.”

“Bir insan.”

“Tam bir insan.”

“Tam bir insan.”

“Yarım insan değil, insandan daha düşük bir varlık değil.”

“Yarım insan değil, insandan daha düşük bir varlık değil.”

“Ve içimde iyilik var. İçimde parlayan bir iyilik ateşi var.”

“İçimde iyilik var, iyilik ateşi.”

Psikolog işaret parmağını kadının göz hizasının biraz üzerine doğrulttu. "Bakışlarınızı parmağıma odaklayın," dedi yavaşça. "Alnınıza dokunduğumda gözleriniz kapanacak ve derin bir rahatlama ve dikkat pozisyonunda olacaksınız." Parmağını yavaşça kadının alnına götürdü. Kadının gözleri parmağın hareketlerini izledi. Psikolog onun gözlerinin arasına yavaşça dokundu. "Gözlerinizi kapatın ve beni dinleyin," dedi. "Sesim size yol gösterecek. Bunun dışındakilerin hepsi anlamsız dış sesler. Dikkatiniz benim sesime odaklı. Şimdi iyiliğinizin ateşini görün. Zihin gözünüzde bu tasavvur ısıldıyor. Onun ılıkliğini hissedin, güzelliğini görün. İşte o alev, sizin gücünüz ve iyiliğiniz. Onu güçlendirin. Derin bir nefes alın ve nazikçe o aleve doğru üfleyin: Üfff...

“Güzel... Şimdi o ateş zihin gözünüzde ısınıyor, parlıyor, sizi ısıtıp aydınlatıyor. Bu sıcaklığın, ışığın ve huzurun sizi içine çekmesine izin verin. Bu ışıkla yıkanın. Rahatlayın. Bu duygular sizin. Sizden geliyor ve sonsuza dek sizin içinizde... Ölümsüz ateş... Buraya, bu korunaklı yere gerektiği zaman dönebilirsiniz. Dünya soğuk ve acımasız olduğunda buraya gelebilir ve gücünüzü tazeleyebilirsiniz. Şimdi söylediklerimi tekrar edin: Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım.”

"Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım."

“Bunu yirmi kez tekrar edin.”

[illegible]

daha güçlü olacağım. Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım.
Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım. Her gün, her anlamda
daha güçlü olacağım. Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım.
Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım. Her gün, her anlamda
daha güçlü olacağım. Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım.
Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım. Her gün, her anlamda
daha güçlü olacağım. Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım.
Her gün, her anlamda daha güçlü olacağım.”

“Şimdi üçe kadar sayacağım ve gözleriniz yavaşça açılacak. Kendinizi rahat ve güvende hissedeceksiniz. Bir, iki, üç...”

Kadın yavaşça gözlerini açtı. Uzun bir süre sessiz kaldı. Sonra kanepede bacaklarını topladı.

“İçimde iyilik olduğunu nereden biliyorsunuz?”

"Bunu bana inanmadığınız için mi soruyorsunuz?"

"Muhtemelen, evet."

“Bana inanmanız zor ama sarhoş, iğrenç babanıza inanmak kolay, öyle mi?”

“İçimde iyilik olduğunu nereden biliyorsunuz?”

“Çünkü bu görülebiliyor.”

Kadın sessiz kaldı.

“Bugünlük burada bitirmek zorundayız.”

Kadın kanepede oturmaya devam etti. Gözleri sonuna kadar açıktı ve yumuşak bakışlarla psikoloğu süzüyordu. Yüzü aniden yepyeni bir ışıkla parladı. Birdenbire aralarındaki hava sanki görünmeyen bir el tarafından karıştırıldı. Psikoloğun nefesi kesildi. Sanki vücudu, zihninin henüz işleyemediği bir sürece geçiş yapmış gibiydi. Kadın kanepeden kalktı ve yanına geldi. Keskin ve tatlı kokusu psikoloğu sardı.

"Bana sarıl," diye fısıldadı kadın, "al beni, sarıl bana."

Psikolog bir dakikalığına sandalyesinde kalakaldı. Ona baktı. Kadın hemen yanı başında dikiliyordu. Kalçaları psikoloğun göz hizasındaydı. Bir an için duyguları yoğunlaştı, eridiğini, başının döndüğünü hissetti. Sonra kendini toparladı ve kapıya yürüdü.

“Seans sona erdi,” dedi sertçe. “Şimdi gitmeniz gerekiyor.”

Nina'yı aradı.

Nina telefonu neşeli bir sesle açtı. "Doktor Michaels."

"Doktor Michaels, bana bir dakikanı ayırabilir misin?"

"Senin için iki dakika olsun."

"Bugün striptizciyle bir olay yaşadım."

"Seans sırasında mı?"

"Evet."

"Duygu patlaması? Cinsellik? Öfke?"

"Cinsellik. Çocukluk travmasına indi. Biraz bacası temizliği yaptı, içindikileri döktü. Sonra onu güçlendirmek için basit bir hipnoz yaptım. Hipnotize oldu ve sonra aniden tepemde dikilip benden ona sarılmamı istedi."

Nina iç çekti. "Ne düşünüyorsun? Sınırlarını kaybetmiş bir sınır kişilik hastası mı, fantezi oyunu mu yoksa tedaviyi sabote etmeye yönelik bir deneme mi?"

"Belli değil. Onun anladığı dilin bu olduğu kesin ama... yani ana dilinin, daha doğrusu baba dilinin..."

"Nasıl hissettin?"

"Nasıl mı hissettim? Berbat."

"Şimdi?"

“Şimdi seninle konuşurken çok daha iyi hissediyorum.”

“Senden kaynaklanıyor olabilir mi?”

“Hangi anlamda?”

“Belki de onunla flört ettin, onu tahrik ettin.”

“Hayır. Eminim ki benden kaynaklanmıyor.”

“Sana neler anlattı?”

“Başka şeyler. Ebeveynleriyle ilgili konular.”

“Babasının ona cinsel tacizde bulunduğunu ima ettin.”

“Evet, o böyle söyledi.”

“Belki de bu bir yansıtmadır. Ebeveyniyle ilgili duygularını sende yaşıtıyordur. Belki de bu duyguyu hissetti ve ona göre davranıyor.”

“Ona göre?”

“Düşünsene; babası onunla arasındaki baba-kız ilişkisine cinsel bir kimlik kazandırmış. Seninle de terapi esnasında bir baba-çocuk dinamiği oluştu. Sence bu durumda nasıl davranır?”

“Enteresan bir yaklaşım. Bunu düşünmem gerek.”

“Sen onun psikoloğusun, babası değil.”

“Anladım. Teşekkürler. Çok yardımcı oldun. Sana minnettarım.”

“Aynen.”

Psikolog sustu.

“Sırada ne var?” diye sordu Nina.

“Göreceğiz. Henüz karar vermedim. Her şekilde ilerleme kaydetmek durumundayız. Belki de artık bir kapı açılmıştır.”

“Egoya dikkat et.”

“Artık orada değilim.”

“Her poker masasında bir enayi vardır. Etrafına baktığında bir enayi göremiyorsan o enayi sensindir.”

“Poker oynamam. Kumarbaz değilimdir ama teşekkür ederim.”

“Her şeyi belgelediğinden emin ol. Kendini koru.”

“Doğru.”

“Ve sakın hastandan fazla çaba gösterme.”

“Doğru.”

“Ve ihtiyaç duyarsan beni ara.”

“İhtiyaç duyarsam... Peki ya istersem?”

“İhtiyaç duyarsan ve istersen... Hoşça kal.”

Nina telefonu kapattı. Psikolog saat dört hastasının dosyasını karıştırdı. Kadının doğru söylediğini nasıl kanıtlayabilirdi? Bunun bilinçli olarak ya da bilinçsizce uydurduğu bir anı olup olmadığından nasıl emin olabilirdi? Ve bu önemli miydi? Yıllar önce kendisini “Kazıklı Voyvoda” olarak adlandıran bir çocuğu tedavi etmişti. Bodur, kısacık saçlı, çatlak dudaklı annesi çocuğun mahalledeki hayvanlara işkence ettiğini, tuhaf gece yarısı ritüelleriyle onları kestiğini ve arka bahçeye gömdüğünü anlatmıştı. Psikolog evlerini ziyaret etmek için izin almış ve arka bahçeyi kazmıştı. Gerçekten de paslı eşyalar, lastik parçaları ve buzdolabı hurdaları arasında çeneleri eğilmiş kedi iskeletleri, kafaları koparılmış fareler ve zavallı bir sincap bulmuştu. Bazı şeyler doğrulanabilirdi ve doğrulanması da gerekirdi. Yine de bir anının önemi, o anının gerçeklerinin toplamıyla ölçülemezdi. Kendisinden bahseden bir insan, ilk önce kendi iç dünyasının mimarisini oluşturur ve bunu tanımlardı ki bunun da kendi kuralları vardı. Bu kuralların başında, olanla olmayan arasında bir sınırın yokluğu gelirdi. Bu iç bölgede yalan, yalanın nedenleri ve süreci kendi başlarına değerli birer gerçektir.

Bir de açıklanması mümkün olmayan, değişken anlamlar içeren durumlar vardı: Bir çocuğuna eziyet ederken diğerini şımartan bir baba... Davranışları başlangıçta normal görünse de hassas bir çocuk için incitici olabilecek bir baba... Ruhsal genlere erişim sağlayamıyorduk. Bir çocuğun düşüncelerine, onun cildine veya organlarına yaptığımız gibi biyopsi yapamıyor, zihninin sır-

larını çözemiyorduk. Keşke duygusal açıdan yara almış insanlara da biyopsi yapmak, hücrelerini incelemek mümkün olsaydı. Keşke belli bir acının belli bir kişiyle olan ilişkisinin şüphe götürmeyecek şekilde kanıtlanması mümkün olsaydı. Keşke ruhun coğrafi analizini yapmak, hangi acıların yirmi beş yıl önce, hangilerinin daha geçen hafta çekildiğini anlamak, hangi yaranın hakaretten, hangisinin ihmalden kaynaklandığını saptamak mümkün olsaydı. Keşke belli bir anının zihindeki yerini, belli bir inancın kaynağını tam olarak bulacak bir GPS sistemi oluşturmak mümkün olsaydı. Ama bunların hiçbiri mümkün değildi. İç dünyanın haritasını çıkarmak için elimizde sadece ilkel araçlar vardı: diyalog, gözlem, içe bakış... Ve elimizdeki tüm bu araçlarla en dış tabakayı çatlatmayı başarabilirsek bile şanslı sayılırdık.

Saat dört hastası bu sefer erken gelmişti. Bekleme odasında oturmuş, boşluğa bakıyordu. Saat tam dörtte onu içeri aldı. Normalde dağınık ve gevşek olan vücut dili bu kez uzun bir yolculuk için hazırlanmış bir bavul gibi derli topluydu. Psikolog, kadının bakışlarını üzerinde yakaladı.

“Size teşekkür etmek istiyorum,” dedi kadına.

“Teşekkür mü?”

“Evet. Geçen sefer yaptığınız şey acı vericiydi. Bunu zaten biliyorsunuz. Size ve bana zarar verebilecek, terapimizi baltalayacak ve ilerlememizi durdurabilecek bir şey yaptınız. Öte yandan bu patlamanın bir anlamda da güveninin ifadesi olduğu düşünüyorum. Uygun bir şekilde üstesinden gelebileceğime inanmasaydınız o şekilde davranmazdınız. Bu inancı bir armağan olarak kabul ediyorum. Bana olan güveninizi boşa çıkarmamayı umuyorum. Bu güvene layık olmak için elimden gelen her şeyi yapacağım. Aramızda cinsel ilişki söz konusu olamaz. Ama karşılıklı güvene, saygıya, kabullenmeye ve anlayışa dayalı bir ilişkimiz olabilir. En fazla bu kadar...”

Gözyaşları...

Terapi odasında sessizlik...

Havada asılı kalan sessizlik...

Kulakları tırmalayan sessizlik...

Kadının nefes alıp veriş...

Sonunda kadın, "Bana ne oldu, bilmiyorum," dedi.

"Tüm duygularınızı ve düşüncelerinizi burada dile getirebilirsiniz. Duygularınızı inkâr etmenize, bastırmanıza veya onlardan utanmanıza gerek yok. İlerleme kaydederken duygularınız üzerinde çalışır, onları çözümleyebiliriz. Burada önemli olan, duygularınızın bir bilgi kaynağı, hem de önemli bir bilgi kaynağı olduğunu anlamanız. Öte yandan duygular, sahip olduğunuz tek bilgi kaynağı da değildir. Hayat deneyimlerinizden, değer yargılarınızdan, hedeflerinizden ve geleceğe ilişkin isteklerinizden de bilgi elde edebilirsiniz. Duygular nasıl olursa olsun özgür bir insan olarak nasıl davranacağınıza, dünyayı nasıl yaşayacağınıza her zaman kendiniz karar verirsiniz. Karar vermeye çalıştığınızda atacağınız adımları belirlerken sadece duygusal bilgileri değil, tüm bilgileri hesaba katmak önemlidir. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

Kadın belli belirsiz başını salladı.

"Yolda Michelle'le birlikte yürümekte olduğunuzu ve aniden karşınıza büyük, saldırgan bir köpeğin çıktığını farz edin. Ne hissedersiniz?"

"Korku."

"Evet, doğru. Kızınızı bir kenara bırakıp kaçır mısınız?"

"Asla."

"Neden, peki? Köpek gerçekten çok korkunç."

"Kızımı korumak zorundayım."

"Kim demiş?"

"Ben diyorum."

"Böyle hissetmenizin nedeni ne?"

"Ona olan sevgim."

"O halde yolda bir komşunuzun çocuğuyla birlikte yürürken karşınıza bir köpek çıksa o çocuğu bırakıp kaçarsınız?"

"Hayır."

"Çünkü?.."

"Bir çocuğu terk edemezsiniz."

"Bir çocuğu terk edemezsiniz... Ne demek bu?"

"Bu benim inancım. Ben böyle düşünüyorum."

"Bu sizin değer yargınız."

"Evet."

"Ve bu yargı sizin korkunuzun karşısında dikilmenizi ve bir çocuğu korumanızı sağlıyor."

"Evet."

"Bu da demek oluyor ki duygularımızın yönlendirmesine karşı hareket ettiğimiz durumlar olabilir ve bu, duygularımızı inkâr etmek anlamına gelmez, insanlığımızı azaltmaz. Aksine insan olduğumuzu kanıtlar."

"Evet."

"Aramızdaki durum da bu. Seans esnasında çeşitli duygular ortaya çıkabilir. Onları kontrol altında tutmalı, anlamalı ve davranışa dökmeden kabullenmelisiniz."

"Evet," diye mırıldandı kadın. "Çocuğu korumak gerek."

Sustular.

Psikolog çekmecesini açtı ve içinden küçük kayıt cihazını çıkardı.

“Bu sizin,” dedi, “sizin sözlerinizle sizin hikâyeniz... Bana geçen hafta anlattıklarınız... Onları bu cihaza birkaç kez kaydettim. Sizden evde tek başınıza oturup bu teybi günde üç kez dinlemenizi istiyorum.” Kadına üzerinde bir tablo bulunan bir kâğıt uzattı. “Her dinlemenin sonunda duygularınızı, endişe düzeyinizi buraya kaydetmelisiniz.”

“Bilmiyorum,” diye mırıldandı kadın. “Korkuyorum.”

“Evet. Bir parçanız korkuyor ve bu da o korkuyla yüzleşmenin bir işareti. Korkudan kaçınmak korku problemini çözmez, aksine buna bir de kaçınma problemini ekler. Bunu zaten biliyorsunuz. Siz bir endişe avcısısınız ve bu kasette kayıtlı olan anılar sadece kelimelerden ibaret. Kelimeler olay değildir. Küçük bir çocukken bir köpeğin saldırısına uğradığınızı düşünün. O zamanlar köpek sizden büyük ve güçlüydü. O tarihten bu yana köpeklerden korkuyorsunuz. ‘Köpek’ kelimesi bile korkmanıza yetiyor çünkü onu kafanızda çocukluğunuzdaki köpekle özdeşleştiriyorsunuz. Ancak o köpek artık yok, siz de artık küçük bir çocuk değilsiniz. Ayrıca ‘köpek’ kelimesi insanı ısırmaz. Eğer kelimenin sizi korkutmaya devam etmesine izin verirseniz o zaman sanki hâlâ o günlerdeki küçük çocukmuşsunuz da, artık var olmayan o köpekten korkuyormuşsunuz gibi olur. Anlıyor musunuz?”

“Evet.”

“Kelimeler olay değildir. Sadece olayları yansıtırılar... Ancak bazen bir kelimeyle o kelime olayın kendisiymiş gibi bağlantı kurarız ve eğer olay acı vericiyse o olayı temsil eden kelimeyi de kullanmaktan kaçınırız. Sorun şu ki bu strateji hiçbir zaman işe yaramaz.”

“Nasıl yani?”

“Öncelikle bir şeyi düşünmemeye çalışmak için o şeyi düşünmek gerekir. Diyelim ki size pembe filleri düşünmemenizi söyledim. Ne yaparsanız yapın pembe filleri düşünmemeniz gerekiyor. Bu durumda ne olur?”

“Pembe filleri düşünürüm.”

“Evet, kaçınma çabası yorucu, başarısız ve zarar verici olur. Çünkü bir kelimeden kaçınmaya karar verirseniz zamanla size o kelimeyi hatırlatan şeylerden de kaçınmaya başlarsınız. Bu durumda da kendinizi kaçınma hapisanesine atmış olursunuz. İç dünyanın gerçeği şudur: Kaçınmak ve kaçmak çözüm değil, sorundur. Bir şeyi hissetmek istemiyorsanız, düşünmek istemiyorsanız kesinlikle o şeyi düşünüp hissedeceksiniz. Belirli bir kelimenin, bir hatıranın getirdiği acıyı hafifletmenin yolu ona doğru gitmek, onu kabul etmek ve benimsemektir. Bunların sadece kelimeler, sesler, dudak hareketleri olduğunu anlamaktır. Hiçbir kelime size kaçınmanın verebileceğinden daha fazla zarar veremez. Şimdi biraz pratik yapalım. ‘Süt’ kelimesini ele alalım. Sizce neyi temsil ediyor?”

“Süt bir gıdadır. Bir içecektir. Bir anneden yavrusunu beslemek üzere gelen bir sıvıdır. Ayrıca ineklerde de vardır.”

“Süt nasıl görünür?”

“Beyazdır. Kuruduğu zaman yapış yapış olur. Ekşi bir kokusu vardır.”

“Tamam. Tüm bu anlattıklarınız sütü temsil ediyor. Öte yandan ‘süt’ kelimesi sadece boğazdan çıkıp dudaklara ulaşan bir sestir. Kelime olarak süt, sıvı değildir ve bir bebeği besleyemez. Bunu denemek için süt kelimesini bir dakika boyunca tekrarlayın. Sese ve dudaklarınızın hareketlerine odaklanın.”

“Sadece ‘süt’ mü diyeceğim?”

“Evet.”

“Neden?”

“Bizim alanımızda hastanın anlatıcı konumuyla ilgili ateşli bir tartışma sürüp gitmektedir,” dedi sınıfa. “Buna klasik bir örnek, unutmama nehrinin dibinde çürümekte olan bir ceset gibi aniden bilinç üstüne çıkan bir çocukluk anısının terapi sırasında anlatılmasıdır. Yıllardır süren bu tartışmada taraflardan biri, terapi sürecinde çok önemli olan empati ve terapi ilişkisine zarar vermemek için hastanın hikâyesini tamamen ve kayıtsız şartsız kabul etmemizi savunur. Diğer tarafsa hafızanın zaaflarından, garipliklerinden, istikrarsızlıklarından, bozulma eğilimlerinden, karmaşıklığından ve yanıltıcılığından -bunu daha önce de konuşmuştuk- dem vurur. Her iki tarafın da ileri sürdüğü argümanlar kendi içlerinde önem taşımakla birlikte asıl soruyu yanıtlamaz: Hastanın hikâyesini nasıl dinlemeliyiz?”

Psikolog durdu ve bekledi. Bakışları odada dolaşp pembe saçlı kızda kilitlendi. “Ne düşünüyorsun?”

“Emin değilim.”

“Zekice bir cevap. Öncelikle teorik tartışmalar terapi odasının dışında kalmalıdır. Terapi odasında teorik tartışmalarla değil, insanla karşı karşıyayız. İkincisiyse teorik tartışmanın bir sonuca ulaşmasını beklerseniz sonsuza kadar beklemeniz gerekir. Her şeyi bilemeyiz. Sadece bilinebilir olanı bilebiliriz ve bu alanda bile bildik-

lerimizin bir sınırı vardır. İşte bu yüzden terapi sularına dalmadan önce ideal anlayışa ve kesinliğe erişmeyi beklemek, evlenmeden önce ideal kadını bulana kadar beklemeye benzer. Her ikisi de bir insanla gerçek anlamda karşılaşmaya ilişkin korkuları temsil eder. Diyelim ki terapi sularına daldınız. Bir hastanın karşısında oturuyorsunuz. Ne yaparsınız?”

Etrafına bakındı. Kimseden ses çıkmadı.

“İlk olarak,” dedi sessizce, “tevazu... Hastanızın karşısında otururken psikoloji biliminin bir insanın kaderini önceden tahmin edemeyeceğini biliyor olmalısınız. Grupların davranışlarını öngörebiliriz. Depresifler arasında intihar eğiliminin depresif olmayanlardan daha yüksek olduğunu öngörebiliriz. Ancak bu depresiflerden hangilerinin kendilerini öldüreceğini bilemeyiz. Karşınızdaki bir insandır. Kaderi ve alın yazısı bilinemez, ne kadar çabalarsanız çabalayın bilinmez olarak kalacaktır. Ayrıca terapi görüşmesi sonuca götüren bir araçtır. Hafta sonu yapılan bir arkadaş görüşmesi başlı başına bir sonuç olabilir, süreç olması gerekmez. Ama terapi arkadaşlık değildir ve terapi görüşmesi devam etmeli, bir yerlere varmalıdır.”

“Nereye?” diye sordu pembe saçlı kız.

“Bunu tedavi öncesi ve süresince sizin bulmanız ve hastayla birlikte kararlaştırmanız gerekir. Ancak iyi bir psikolog her durumda, her zaman hareketin peşinden gider. Yelkenlerdeki rüzgârı izler. Tıpkı bir sörfçü gibi her zaman iyi bir dalga yakalayıp ondan faydalanmaya çalışır. Terapide oluşturduğu her düşüncenin, her konuşmanın, her hareketin tek amacı, hastanın gündemini geliştirmektir. Bu da hastayı dinlemek, anlamak, keşifleri için korunaklı bir alan oluşturmak, iç dünyasının yapısı hakkında bilgilerini onunla paylaşmak, psikolojik araçları uygun bir şekilde kullanabilmesi için onu eğitmekle olur. Terapi görüşmesinin tüm malzemeleri, açıklama ve davranış kalıpları, tek bir amaç için vardır: hastanın iyileşme

sürecindeki rollerinin anlaşılması. İşte bu yüzden hastam bana bir aptal, hiçbir şeyden anlamayan, umursamaz bir alçak olduğumu söylediğinde kendimi aşağılanmış hissetmemeli, onurumu korumak için ona karşı çıkmamalı, onu bırakıp vaktimi daha kibar hastalara ayırmaya çalışmamalıyım. Yukarıda saydığım tüm bu davranışlar arkadaşlara, sevgililere veya yabancılara karşı sergilenebilir fakat hastalara karşı sergilenemez. Terapi görüşmesindeki en büyük sorumluluğum, hastanın hakkımda nasıl fikirler oluşturduğunu, onu daha iyi anlamak için bu düşüncelerin bana nasıl yardımcı olabileceğini ve bu düşünceleri hastanın iyileşme sürecinde nasıl kullanabileceğimi anlamaktır.”

“Şahsen biri bana o lafları etse o kişiyi tokatlarım. Hasta olup olmadığı umurumda değil,” dedi Eric.

Pembe saçlı kızın sırtından belli belirsiz bir ürperme geçti. Kız ensesini ovdu.

“Belki de yaparsın,” dedi psikolog. “Ancak o zaman yaptığın görüşme terapi görüşmesi olmaz, alçak gönüllülük barındırmaz.”

“Bazen kafaya vurulacak güzel bir darbe oldukça etkili bir terapi olabilir,” diye mırıldandı Eric. “Tabii bu benim naçizane fikrim.”

Psikolog gülümsedi. “Eric’in orijinal yaklaşımını bir kenara bırakıp şimdilik hastaya alçak gönüllülükle yaklaşmayı, hikâyesini anlamaya çalışmayı seçiyoruz. Ancak burada şuna dikkat etmeliyiz: Hasta söze her zaman hikâyesiyle değil, mazeretiyle başlayacaktır. Oysa sizin ofisinizde olması mazeretinin işe yaramadığının kanıtıdır. Ne bilirsek onu yaparız ve insanlar mazeretlerini hikâyelerinden daha iyi bilirler. Ne de olsa mazeretler her gün kullanılır, hikâyelerse gerekmedikçe kullanılmaz. Dahası hastanın hikâyesi de her insanınki gibi acı verici unsurlar, yetersizlikler ve felaketler içerir. Doğal olarak hasta gerek kendini korumak amacıyla gerekse merhametinden veya doğru davranmak adına bu unsurlardan kendisini ve diğerlerini uzak tutmak isteyecektir. İşte bu noktada inkâr etmek,

dikkati dağıtmak veya gerçeği gizlemek ve bunu yaparak hayatı hem hasta hem etrafındakiler için daha katlanılır kılmak için mazeret devreye girer. Dolayısıyla terapide yapmanız gereken, hastayı mazeretten alıp hikâyeye, yani konu başlığından olayın kendisine yönlendirmektir. Ancak başlangıçta hastanın mazeretleri de onun sizi test etmesine imkân sağlar.”

“Neyi test etmekten bahsediyorsunuz?” diye sordu pembe saçlı kız.

“İki şeyi: Birincisi mazeretine inanıp inanmayacağınızı, ikincisiyse eğer inanmayı reddederseniz bunu öne sürdüğü için onu reddedip reddetmeyeceğinizi... Çünkü bu nedenle hastayı reddetmeniz sizin tehlikeli olduğunuzu gösterir.”

“İnsanların iyi niyetli olabileceğine hiç inanmıyorsunuz,” dedi Jennifer.

“Bu tam olarak doğru değil. Durumu olduğu gibi görüyorum, diyelim. Hastanızın söylediği ilk şey özünde her zaman için yalandır, saf gerçek değildir. Bunu hastayı kınamak için söylemiyorum. Neticede gerçeği saptırmak ve gizlemek temel yaşam becerileridir. Bu nedenle de terapi bağlamında gerçeği aramak, yalanı reddetmeyi, karartmayı ya da yalandan kurtulmayı değil, yalanı da içine alan derin bir kabullenışı ve anlayışı kapsar. Terapi yalandan gerçeğe, karanlıktan aydınlığa bir yolculuk değil, bunların arasındaki doğru dengeyi bulma çabasıdır. Bu yüzden yalanın değerini ve nasıl kullanılabileceğini kavramak önemlidir.”

“Kullanmak derken?” diye sordu pembe saçlı kız.

“Öncelikle yalan, uyuşmazlık seviyesinin fazla olduğu sosyal varlık konuşmalarında ateşleyici bir unsurdur. Diyelim ki yolda yürüyorum ve bir tanıdığa rastladım. Bilindik ritüeli gerçekleştiriyoruz. Ona nasıl olduğunu soruyorum, o da bana iyi olduğunu söylüyor. Görüşmeyeli uzun zaman oldu diyorum, seni arayaca-

ğım diyor. Hoşça kal deyip ayrılıyor. Bilindik ritüel... Peki, bu ritüelin odağında ne var?”

“Nezaket,” diye yanıtladı pembe saçlı kız.

“Bu nezaketin arkasında ne var?”

“Yalanlar.”

“Elbette... Aslında onun nasıl olduğuyla ilgilenmiyorum ve o da aslında çok da iyi değil. İkimiz de biliyoruz ki birbirimizi aramayacağız. Yine de bu ayrıntılı ritüeli yerine getiriyoruz. Çok anlamsız olduğu halde sosyal huzuru sürdürebilmek için bu gereklidir. Çıplak gerçek, çıplak vücut gibi ürkütücü bir varlıktır ve bu nedenle genellikle üzeri örtülmelidir. Bu yüzden çocuklarınıza kıyafetlerini giymeyi ve konuşmadan önce düşünmeyi öğretirsiniz.”

Durdu ve etrafına bakındı.

“Görünen o ki yalan, yazılımımızdaki bir virüs değil, donanımımızın bir parçasıdır ve iyi bir psikolog, yalanı ve yalanın yöntemlerini iyi öğrenmelidir.”

Kravatlı genç elini kaldırdı ve ciddiyetle konuşmaya başladı: “Kusura bakmayın ama açıklamalarınızla ilgili olarak ben farklı düşünüyorum. Başka bir yol daha var: gerçeğin yolu. Ben bu yolda kurtarıcımın izinden yürümeyi tercih ediyorum.”

Psikolog ona döndü. “Etrafına bir bak,” dedi sessizce. “Kurtarıcılar ne kadar çok, kurtuluşsa ne kadar az.”

Dersin sonunda kâğıtlarını toparlayıp koltuğunun altına sıkıştırdı ve buz gibi soğuğa çıktı. Sokak ışıkları otoparka giderken yolunu aydınlatıyordu. Kar taneleri etrafında dönüyor, dağınık ve amaçsızca uçuşuyordu. Kampüs ıssız ve sessizdi. Tutmaya başlayan karın üzerinde yavaşça arabasına doğru yürüdü. Sağ elindeki eldiveni dişleriyle çıkardı, cebinden anahtarı bulup kapıya doğru eğildi. Kapı gıcırdayarak açıldı. Psikolog koltuğa oturdu. Soğuk havada verdiği nefes, arabanın camında beyaz bir sis tabakası oluşturuyordu. Paltosundan beyaz karları silkeledi, anahtarı çevirdi. Motorun derinliklerinden önce paslı bir cızırtı sesi, ardından da bir tıklama duyuldu. Anahtarı tekrar çevirdi, bu kez de motor belli belirsiz bir öksürük ve zayıf bir ısıklık sesi çıkarıp durdu. Psikolog iç çekerek arabadan indi. İşe yaramaz külüstürün etrafında dolandı. Ani bir rüzgârla sendeledi ve yüzünün soğuktan yandığını hissetti. Dengesini sağladıktan sonra etrafa bakındı. Otoparkın köşesinde uzaklaşmakta olan bir arabanın farlarını gördü. Bakışları arabanın ışığını takip etti. Bağırmasının bir anlamı yoktu, ayrıca bu doğru da olmazdı. Arabanın arkasından da koşamazdı, uzaktaydı. Kafasında yapabileceklerini tartarken araba aniden durdu, döndü ve ona doğru gelmeye başladı. Tekerlekleri yerdeki buzları parçalayarak etrafa sıçratıyordu. Araba yanında durdu ve pencere açıldı.

Motorun ağır gürültüsünü bastıran tanıdık bir ses: "Yardıma mı ihtiyacınız var, Profesör?" diye sordu.

"Eric," diye karşılık verdi. "Doğru zamanda doğru adam... Sanırım aküm boşalmış."

"Bir bakalım." Genç adam arabasından indi ve birkaç kez el çırpı. Sesi yüksek perdeden ve neşeliydi. "Kaportayı açın," dedi. Arabanın önüne yürüyüp kaportayı kaldırdı. Cebinden küçük bir el feneri çıkardı. Kendi kendine neşeyle bir şarkı mırıldanarak motora doğru eğildi. "Profesör, hurdaya çıkmış bu... Maaşınızla bundan daha iyisini alabileceğinizi düşünüyorum. Ama muhtemelen kullanılmış arabalara özel bir merakınız var," dedi. Arabanın motoruyla baş başaymış gibi kendi kendine gülümsedi.

"Bir taş gerek," dedi daha sonra.

"Taş mı?"

Eric neşeli bir sesle, "Evet," dedi. "Çalılıkların arasından bir taş getirebilir misiniz?"

Psikolog otoparkın köşesine yürüyüp orta büyüklükte bir taş buldu ve onu Eric'e götürdü. Eric doğruldu ve taşı eline aldı. Yüzünde kocaman bir gülümsemeyle, "Şimdi arabaya oturun ve ben söyleyince motoru çalıştırın," dedi.

Psikolog onun dediğini yaptı. Eric kaportanın altına eğilip içeride bir şeylere birkaç kez vurdu. Nihayet geri çekildi ve seslendi: "Şimdi çalıştırın, Profesör."

Psikolog anahtarı çevirdi ve motor şaşırtıcı bir şekilde garip sesler çıkararak çalışmaya başladı. Eric yumruğunu havaya savurdu ve kendi kendini kutladı. Daha sonra motor kapağını kapattı.

Psikolog ona yaklaştı ve teşekkür etmek için elini uzattı. "Teşekkürler," dedi hızlı hızlı nefes alıp veren gence. "Beni büyük bir sıkıntıdan kurtardın."

Eric gülümsedi. "Rica ederim, Profesör. Ama tekerleklerinizi değiştirseniz iyi olur." Çalışmakta olan arabayı başıyla işaret ederek, "Yine de iyi bir araba," dedi. "Tarzınızı beğendim."

"Teşekkürler," dedi psikolog. "Beğendin demek... Haftaya görüşürüz." Yavaşça arabasına yöneldi.

Eric kafasını kaşıyarak, "Bir şey daha var, Profesör," dedi, "hazır sizi görmüşken..."

Psikolog geri döndü. "Evet, konu nedir?"

"Jennifer hakkında..."

"Jennifer mı?"

"O bizim gibi değil."

"Bizim gibi?"

"Her şeyi ciddiye alır. Bilirsiniz işte, hassastır. Söylediğiniz şeyler... Esprilerinizi her zaman anlayamayabiliyor."

"Sana bir şey mi dedi?"

"Hayır, hayır..." Ayaklarını yere vurarak avuçlarını birbirine sürttü. "Aslında birbirimizi pek tanımıyoruz. Tipim değil ve ben zaten yurttan kalıyorum. Ama derste arkasında oturuyorum ve bilirsiniz işte, bir şeyleri anlayabiliyorum."

"Teşekkürler, Eric. Bilgilendirme için..."

"Hayır, ben sadece bilmenizi istedim. Bütün sınıfla ilgilenirken her şeyi göremeyebilirsiniz. Sizi anlayabiliyorum, Profesör."

"Gerçekten teşekkür ederim."

"Bir şey değil, Profesör." Geri döndü ve arabasına binip uzaklaştı.

Psikolog eve giderken yolda Eric'i düşündü ve aniden içini tatsız bir merak kapladı. Ardından düşünceleri sınıfa döndü ve uykulu öğrencilerini sıralarında hayal ederken ani ve belirgin bir iç kararması hissetti. Eskiden ona çok umut vaat eden ve çekici gelen bu eğitim kurumu şimdi gözünde birdenbire bütün cazibe-

sini kaybetmişti. Öğrencileri için kurmaya çalıştığı terapi çatısı, doğası gereği durağan bir iskeletti, yani cansızdı. Kendi kendine mırıldandı: “Onlar için çiğneyip hazmettikten sonra kanlı canlı insan görüşmesinden geriye sadece kuru kemikler kalıyor.”

Evine gider gitmez kendine bir fincan çay yapmak için mutfığa gitti. Dikkatini çay poşetine yoğunlaştırmıştı ki dışarıdan sesler duydu. Araba motoru, korna sesleri, tipik metropol gürültüleri... Hiçbir anlam taşımayan ve taşıma kaygısı olmayan bu sıradan dakikaları seviyordu. Şehri saran uçsuz bucaksız mısır tarlalarının üzerindeki bulutların gölgeleri gibi seslerin onu sarmasını, sonra da yavaşça yok olup gitmesini izliyordu.

Mutfak dolabına doğru yürüdü, yarısı boş brendi şişesini çıkardı ve çayına biraz brendi ekledi., Yıllar önce bir hastasının hediye ettiği gümüş işlemeli kaşıkla içeceğini karıştırdı. O hastası ketum bir iş kadınıydı. Her gece çok büyük bir dikkatle çocuklarının etrafında döner, oyuncaklarına dokunur, kapılarını sürgüler, kelimeler fısıldar, adımlarını sayar, lambaları yakıp söndürür, çekmeceleri açıp kapatır, pencerelerinden dışarıyı gözetlerdi. Çocuklarının odasında başlayan bu detaylı ritüel zamanla evinin salonuna, ertesi sabaha, evinin dışına, arabasına kadar yayılmış, en sonunda da işyerine sıçramıştı. İşyerinde de masasında çıldırmış gibi oturup çocuklarının fotoğraflarını temizleyip tozlarını almaya ve onları tekrar tekrar düzenlemeye başlamıştı. Fotoğrafları belli bir sırada dizmezse onların başına bir felaketin gelmesine sebep olacağına inanıyordu.

“Belki de saat dört hastasının karmaşık duyguları da kızıyla ilgilidir,” diye düşündü kendi kendine. “Striptiz yapma konusundaki kararsızlığına odaklanıyorsun. Ama bu belki de senin kendi önyargının bir dışa vurumudur. Belki de, ‘Kızımı geri almak için para biriktirmek zorundayım ve bu yüzden de dans etmeliyim,’ derken bilinç düzeyinde doğruyu söylüyor olmakla birlikte içten içe bilinçsiz bir güdü tarafından yönlendiriliyordur. Çocuğa olan

ilgisi onu gizli kalmış korku ve öfkesinin karanlığından kurtaracak aydınlık bir mazerettir belki de.” Kadının striptiz yaparak kendini iki kez cezalandırıyor olabileceğini düşündü: kalabalık karşısında çıplak kalmanın verdiği utanç duygusu ve kızından ayrı kalmak... Temel etki yasasını gayet iyi biliyordu: Ödüllendirilen davranış devam eder. Devamlılık arz eden davranış ödüllendirilir. Süreklilik arz eden bir davranışın sonuçları başlangıçta öyle görünmese bile ödül olarak yaşanır. Belki de uzak kalma ve aşağılanma, onun eninde sonunda sığınacağı duyguları, duygusal lisanıdır. Ne de olsa Harlow’un zavallı yavru maymunları onları sürekli geri çeviriyor olmalarına rağmen kumaştan yapılmış annelerine sıkı sıkı sarılıyordu. Acımasız bir dâhi olan Harlow, mekanik anneye yüklediği işkence programıyla yavru maymunun gözüne aniden hava üfletmiş, içine yavruyu sertçe geri itecek şekilde bir yay yerleştirmişti. Tüm bunlara rağmen yavru maymun annesine geri dönmüş, onu çaresizce sakinleştirmeye, onun gözüne girmeye çalışmıştı. Annesinin tüm bu reddedişleri gitmemesi, kendisini ona zorla kabul ettirmesi için birer sinyalmişçesine sessiz bir korku ve ısrarla annesine sığınmıştı. Belki de saat dört hastası da benzer şekilde, en azından deneyim düzeyinde acılarının kaynağına tekrar tekrar dönüyordu.

“deviniz lütfen.”

Saat dört hastası ona buruşturulmuş bir kâğıt uzattı.

Psikolog, kadının verdiği kâğıdı dikkatle inceledi ve ona sıcak bir gülümsemeyle baktı. “Cesaretle, sıkı bir şekilde çalışıyor ve ilerleme kaydediyorsunuz.”

“Başlangıçta çok zordu. Ter döktüm, tir tir titredim. Fakat durmadım, devam ettim. Sizin de dediğiniz gibi, endişe avcısı... Haklıydınız. Bir hafta sonra o korkuları hissetmemeye başladım.”

“Korkunun yerini ne aldı?”

“Diğer duygular.”

“Ne gibi?”

“Üzüntü.”

“Üzüntü... Korkunun yerine gelen duygu bu demek. Bu bilginin üzerinde çalışalım. Ne yaparsınız üzüntü hissedince? Kaçar mısınız?”

“Hayır.”

“Görmezden mi gelirsiniz?”

“Hayır.”

“İnkâr mı edersiniz?”

“Hayır.”

“O halde?”

“Kabullenirim.”

“Çünkü?”

“Çünkü acıdan kaçmak acıyı güçlendirir, beni zayıflatır. Çünkü dediğiniz gibi inkâr edilen duygu insana daha sıkı yapışır.”

“İyi çalışmışsınız. Çok iyi. Bir hafta daha devam edin, sonra bakalım hangi duygu gelecek?”

Kadın başını salladı, dudağını ısırды.

“Başka bir konuya dönmek istiyorum,” dedi psikolog. “Hatırlarsanız birkaç hafta önce kızınız Michelle’le aranızdaki ilişkiden bahsetmiştik. O zaman bana kızınızın babasına daha yakın olduğunu, onu tercih ettiğini hissettiğinizi söylemiştiniz.”

“Evet.”

“Ayrıca sizin işinize yaklaşımınızdan bahsetmiştik ve bana kızınızı geri almaya çalışmak için dans etmek zorunda olduğunuzu söylemiştiniz.”

“Kızımı geri almaya çalışmayacağım, geri alacağım. Bana ne o holigan ne de mahkeme engel olabilir. Annesi olacak o şişko cadının hileleri ve bağlantıları da bana engel olamaz. O benim kızım. Herkes ikinci bir şansı hak eder ve ben, sizin de söylediğiniz gibi bir insanım. Tam bir insan.”

“Doğru. İyi niyetlerle hareket ediyorsunuz. Çocuğunuzu yetiştirme hakkı da buna dâhil olmak üzere bütün haklarıyla tam bir insansınız. Burada da bu haklarınızı elde etmek için çalışıyorsunuz. Bu çalışmalar kısmen kendinizi anlama yeteneğinizin geliştirilmesini kapsıyor. İnsanın kendini anlaması duygusal bir güçtür.”

“Giderek daha da güçleniyorum. Bunu hissediyorum.”

“Evet. Şimdi daha da derine ineceğiz. İnsan ruhu karmaşık bir yapıdır, görüldüğü gibi değildir. İneklere dışarıdan baktığımızda

midelerinin karmaşık bir yapıya sahip olduğunu anlayamıyor olmamız gibi...”

Kadın gülümsedi.

“Tüm kalbinizle Michelle’i geri istediğinizi söylüyorsunuz.”

“Evet.”

“Ama o şimdi yanınızda değil.”

“Evet, ama...”

Psikolog araya girdi. “Nedenlere gelmeden önce şu anki duruma bir bakalım. Şu anda kızınız yanınızda değil.”

“Doğru.”

“Ve babasını sizden daha çok sevdiğini hissediyorsunuz.”

“Evet, çünkü onun...”

“Tekrar söylüyorum: Bazı nedenler var, biliyorum. Ama lütfen sadece şu anki duruma odaklanalım.”

“Tamam.”

“Ve siz bir gece kulübünde dans ediyorsunuz.”

“Paraya ihtiyacım var.”

“Evet, herkesin paraya ihtiyacı var. Yeni bir araba aldınız.”

“Bununla ne ilgisi var?”

“Yeni bir araba maliyet demek.”

Kadın sustu.

Psikolog ona doğru eğildi. “O halde söyleyin bana: Size ne anlatmaya çalışıyorum?”

“Bilmiyorum.”

Kadına baktı ve bekledi. “Tahmin edin.”

“Bilmiyorum, bilmiyorum...” Kadının bakışları karardı. “Ne istiyorsunuz? Bunların benimle ne ilgisi var? Sahneye dönmem gerek.”

“Niçin?”

“Para biriktirmeliyim. Avukat için, okul için, Michelle’i geri almak için, taşınmak için...”

“Olabilir. Şimdi biraz bunun üzerinde çalışalım. Hiçbir şey görüldüğü gibi değildir. Bugün paranız olsa yarın kulüpte çalışmayı bırakır mıydınız?”

“Evet.”

“Alıştığınız rutini, düzenli gelirinizi, ilgiyi, gücü... Sahnede bir yıldız olmayı... Bütün gözlerin üzerinizde olmasını... Kulüpteki kızları, oluşturduğunuz kimliği, alıştığınız şehri...”

“Evet.”

“Bilmediğiniz, aşına olmadığınız yeni bir şehre taşınmak, yeni bir işe girmek, öğrenciliğe dönmek, tek başına çocuk büyütmek... Nasıl olacak bunlar?”

Kadın sustu. Gözyaşları...

Gözyaşları...

Gözyaşları...

Psikolog hafifçe öne eğildi. “Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?”

“Bilmiyorum.”

“Tahmin edin.”

“Korktuğumu, kendime yalan söylediğimi söylüyorsunuz.”

“Neden korkuyorsunuz?”

“Çıkıp gitmekten.”

“Ve?”

“Ve Michelle’den, anne olmaktan, kötü bir anne olmaktan...”

"Evet. Korku hakkında ne öğrenmiştik, peki? 'Korkuyorum' demek yerine ne diyecektik?"

"Bir yanımlı korkuyor."

"Evet. Peki, değişimden ve ebeveynlikten korkan bir parçanızın olması sizin kötü biri olduğunuz anlamına mı gelir?"

"Hayır."

"Ne anlama gelir, peki?"

"İnsan olduğum anlamına gelir."

"Nasıl bir insan?"

"Tamamen insan. İnsandan daha düşük bir varlık ya da yarı insan değil, tam bir insan."

"Evet ve insanoğlunun her şeyi olduğu gibi görebilmesi, resmin bütününe görebilmesi ve kabul edebilmesi için cesarete ve zekâyâ ihtiyacı vardır. Her ikisi de sizde var. Sizden çıkan duygular bunlar."

"Benden."

Psikolog sesini yumuşattı. "Çocuğunuz hakkında, ebeveynlik hakkında hissettiğiniz karasızlık, bir başarısızlık ya da hata değil. Hayat tecrübenize, geçmişinize, içinden çıktığınız şartlara bakıldığında bunlar çok normal ve anlaşılır, insani tepkilerdir."

"Yani o kadar da özel değilim," diyerek gülümsedi kadın.

"Hepimiz gibi bir insansınız. Anlaşılabilir bir tepki. Sizin hatanız değil, kendinizi cezalandırmak için bir neden değil. Korkan bir parçanız var ve onu reddetmeyin. O sizin yaralı, şüphelerle dolu olan parçanızdır. Onu terk etmeyin, aksine sahiplenin, sakınleştirin. Sizin bir parçanız o..."

Kadın sessiz kaldı. Elleri göğsünde kenetli bir şekilde kanepede ileri geri sallanıyordu.

"Bir şey daha: Hissettiğiniz karasızlık korkutucu ve kafa karıştırıcı olabilir ama sizi durdurmamalı."

“Anlamıyorum.”

“Şu an yaşadığınız hayat, geçmişin gölgesinde kalmış gibi görünüyor.”

“Anlamadım.”

“Kendinize diğerlerinin sizi kontrol ettiği, koruma ve kollama adı altında kullandıkları bir durum yaratmışsınız. Bu öyle bir durum ki her gece çocukluğunuzun hayaletlerini yeniden uyandırarak başkaları için bir zevk nesnesi oluyorsunuz. Tıpkı yıllar önce babanız için olduğunuz gibi...”

“Hiç böyle düşünmemiştim.”

“Şimdi düşünün.”

Sessizlik oldu.

Kadının gözlerinin kenarlarında yaşlar birikti ama kurudu.

Tavandaki pervanenin uğultusu...

Nihayet, “Yanılıyorsunuz,” dedi kadın.

“Yanılıyor muyum?”

“Evet, yanılıyorsunuz. Onlar beni kullanmıyor, ben onları kullanıyorum.”

“Onları kullanıyor musunuz?”

“Evet. Onlar sayesinde çocuğumu geri alacağım.” Sesini yükseltti. “Bu doğru, daha önce söylediğiniz gibi... benim korktuğum... nasıl olduğunu bilmediğim bir şekilde bir parçamın korktuğu... onun beni reddetmesinden korktuğu... benim... damarlarımda dolaşan yılan zehrini ona aktarmaktan korktuğum... Ama bir planım var. Planımı gerçekleştireceğim. Sizin de söylediğiniz gibi cesaret, bilge

bir liderdir. Onu geri alacağım. Yanılıyorsunuz çünkü ben onun annesiyim. O.... o benim. Benden bir parça o... Bunun ne demek olduğunu anlıyor musunuz?"

"Michelle'i geri almak, onun annesi olmak için güçlü bir dürtü hissediyorsunuz ve bu dürtü, korkularınıza ve kararsızlığınıza galip geliyor."

"Evet."

"Nasıl galip geliyor?"

Bir dakikalığına düşündü. Bir açıklama bulmaya çalıştı ama yapamadı. "Şuna bakın..." Çantasını açtı ve küçük, altın rengi bir cüzdandan ufacık bir fotoğraf çıkarıp psikoloğa uzattı. Parlak saçlı, çiçekli bir elbise giymiş bir kız çocuğu ciddiyetle bakıyordu. Başı hafifçe sağa eğikti ve sağ elini gözlerine siper etmişti.

"Michelle mi?"

Kadın kafasını iki yana salladı. "Ben."

Psikolog fotoğrafa baktı.

Kadın ona başka bir fotoğraf uzattı: "Bu Michelle." Bir başka kız çocuğu çilli suratıyla gülümsüyordu. Diğer fotoğraftaki küçük kızla aynı elbiseyi giymiş, uzun bir çam ağacının altında dikiliyordu.

"Güzel kızlar," dedi psikolog. "Güzel elbise." Belli belirsiz gülümsedi.

"Çocuğunuz var mı?" diye sordu kadın aniden.

"Neden sordunuz?"

"Sebebi yok."

"Sebebi var."

Kadın tereddüt etti. Gözleri odanın içinde dolaştıktan sonra onun üzerinde durdu. "Çocuklarınız varsa çok şanslı olduklarından eminim. Çok iyi bir baba olmalısınız."

Aynı akşam derse giderken kütüphanenin kafesinde durdu. Bir fincan kahve aldı, parasını ödedi ve dışarı, soğuk havaya çıktı. Kar hafifçe yağıyor ve çalışkan bir otel hizmetçisi gibi kaldırımlardan daha önce geçenlerin izlerini silerek yenileri için beyaz bir örtü oluşturunuyordu. Psikolog sınıfa girdi. Islak paltosunu köşedeki sandalyenin üzerine bıraktı ve öğrencilerine döndü. "Bu akşam nasılsınız?" diye sordu. Sınıfı inceledi ve Jennifer'ın sandalyesinin boş olduğunu fark etti. Bu arada öğrenciler de zayıf bir homurdanmayla ona karşılık verdi.

"Pekâlâ. Başlamadan önce iki dakika ayıralım. Yanınızdaki kişiye dönün ve ona nasıl olduğunu sorun. Haydi, başlayın." Öğrenciler sandalyelerini gıcırdatarak birbirlerine döndüler. Kıkırdama sesleri odayı doldurdu. Beyaz dişli kızlar kravatlı gencin etrafını sarınca gencin yüzü kızardı. Psikolog pembe saçlı kızın Eric'e doğru yürüyerek ona cep telefonunun ekranından bir şey gösterdiğini fark etti. Bir sırrı paylaşıyormuş gibi gülüştüler.

Sonunda psikolog konuştu. "Tamam, artık uyandınız. Terapi konusuna dönebiliriz. Terapinin iki temel ögesi, içerik ve süreçtir. İçerik, 'ne' sorusunun, süreçse 'nasıl' sorusunun cevabıdır."

"Neden?" sorusu ne olacak?" diye mırıldandı Eric.

“Neden?” zayıf bir sorudur. Belirsizdir ve net bir cevabı yoktur. İyi bir psikolog, ‘Neden?’ sorusundan uzak durur.”

Eric kıkırdadı. “Neden?”

“Anladın,” dedi psikolog. “Şunu bilmeliyiz ki hastanın sorunu ya içerikle ya da süreçle ilgilidir. Belli bir kadına karşı sertleşme problemi yaşayan bir hastanın sorunu içerikle ilgilidir. Genel olarak cinsel duygulardan korkan bir hastaysa süreç sorunu yaşamaktadır. Felsefi açıdan aralarındaki ayrımın belirsiz ve problemlili olduğunu kabul edebiliriz ancak teoriyle oyalanmak, terapi çalışmasından kaçınma sonucunu doğurur. Saygın bilim insanlarının çoğu, bilimin teorisi hakkında çok az bilgiye sahiptir. Terapi ilişkisinde içeriğin bölümleri sürecin şeffaf ama güçlü ağlarıyla birbirine bağlanmıştır. Ve bir psikolog sadece bölümlerle değil, o bölümleri bir arada tutan ağın türüyle de ilgili araştırma yapmalıdır.

“Şimdi örnek bir vakaya bakalım: Bir hasta, kaygı tedavisi için başvuruyor. Otuzlarında, bekar bir kadın. Erkek arkadaşını çoğunlukla sadece arkadaş olarak görüyor ve cinsel açıdan ona karşı yakınlık hissedemiyor. Onunla beraber olurken hiç orgazm olmuyor. Ailesiyle birlikte yaşıyor. Oturduğu bölgedeki lisenin amigo kız takımının koçluğunu yapıyor ve bu işi çok seviyor. Geleceği öngörme ve başkalarının onun hakkında konuştuğu inancı gibi büyüsel narsisistik düşünceleri, epizotları tarif ediyor. Tüm bu semptomlar içerik düzeyinde değişiklik gösterebilir ama süreç düzeyinde hepsi tek bir görünmez bağla bağlıdır. Adlerci yaklaşımla ele alırsak bu semptomların büyüme korkusunu ve olgunlaşmayı reddetme sürecini ifade ettiğini söyleyebiliriz.

“Bugünlerde genç terapistler, terapi içeriğiyle çok fazla ilgileniyor. Herhangi bir anda söylenecek doğru şeyin ne olduğuyla meşguller. İçeriğe yönelik bu ilgi değerli olmakla birlikte sürecin rolünü göz ardı eder. İyi bir psikolog şunu bilir ki bilinen sınırlar içerisindeki herhangi bir değişiklik, var olan sistemi sarsıp yeni bir deneyim

sağladığı için değerlidir. Yapıya yeni bir çivi çakmak hastaya yeni bir nesnenin varlığını gösterir ve dünyaya karşı cesaretli bir duruşu yansıtır: Deneylere izin vardır. Her bir sarsıntı hasta hakkında, hastanın değişikliği karşılama şekli hakkında önemli bilgiler verir. Müdahale süreci hastayı müdahalenin içeriğinden bağımsız olarak etkiler. Şimdi egzersiz yapalım. Karşılıklı konuşmakta olan bir çift düşünün. Nerede olsunlar?”

Sessizce sınıfa girip sandalyesine yerleşen Jennifer, “Yatak odasında,” dedi.

“Bu, fiziksel olarak nerede oldukları sorusunun cevabı. Ruhsal olarak neredeler?”

“Nişanlılar. Genç bir çift.”

“Evet. Bu da sosyal ve psikolojik bir yer. İçerik ne?”

“Kadın kızgın.”

“‘Kızgın’, ne sorusunun değil, ‘nasıl’ sorusunun cevabıdır. Kadın ne söylüyor? Hangi kelimeleri seçiyor?”

“Kadın şöyle diyor: Bu benim günüm ve her masada beyaz güller istiyorum. Senin için önemli olmayabilir ama benim için önemli ve eğer benim için önemliyse senin için de önemli olmalı. Evleniyoruz, dikkatini çekerim. Bütün gün telefodayım ve benim için önemli olan küçük bir şey istiyorum. Birdenbire, para yok, diyorsun. Ama arkadaşını Vermont’tan uçakla buraya getirmeye para var. Üstelik bu arkadaş eski sevgilinin erkek kardeşi. Bunun için para var ama güller için yok...”

“Evet, içerik bu... Süreç?”

Eric içinden konuşur gibi mırıldandı. “Boşanma işlemleri...”

Pembe saçlı kız sessizce kıkırdadı.

“Süreç nedir?”

Jennifer fısıltı sayılabilecek bir sesle, "Çatışma," dedi. İnce kollarını saran kazağının kolunu bilinçsizce dirseklerine kadar sıyırdı. Psikolog bu hareketi fark etti ve aklının bir köşesine not aldı.

"Daha basit anlatımla..." diye üsteledi psikolog.

"Bir konuşmanın ortasındalar."

"Daha basit."

"Monolog."

"Nasıl bir monolog?"

"Kendi kendini inceleme," dedi Jennifer.

"Biraz daha açar mısın?"

"Kendinden şüphelenme."

"Evet," diyerek gülümsedi psikolog. "Müziği duymaya başladın. Dünyayla olan ilişkimiz her zaman kendimizle olan ilişkimizin bir yansıması şeklindedir." Sınıfa döndü. "Jennifer'ın cesareti var. Az önce kendisiyle ilgili bir şey keşfetti. Teşekkürler, Jennifer." Jennifer ona şaşkınlıkla baktı. Kelimelerinin anlamını yeni kavıyormuş gibiydi.

Psikolog devam etti: "O halde içerik ve süreç önemlidir. Hastalarımızın sorunlarını nasıl dile getirdiğine de dikkat etmek zorundayız. Yani durumun fotoğrafını çekerken hangi merceği kullanıyor? Unutmayın ki görüntüyü yakınlaştırırsanız ufacık bir taraftar grubu bile zihninizdeki stadyumu dolduracak, tüm ekranı kaplayacaktır. Ancak aşırı uzaklaştırırsanız da stadyum boş kalacak, sadece birkaç kişilik gruplar oraya buraya serpiştirilmiş gibi görünecektir. Durumun anlamı tamamen değişecektir. Eric, diyelim ki sen bir kölesin ve bu konuda mutsuzsun. İçinde bulunduğun bu açmazı nasıl görürsün? Kendi kendine, 'Daha iyi bir sahip bulmalıyım,' diyebilirsin veya 'Özgür olmalı, kendi kendimin sahibi olmalıyım,' diyebilirsin. Problemini tanımlama yöntemin çabalarının yönünü, dolayısıyla da hayatının gidişatını etkiler. İşte bu yüzden hastaya

daha iyi, daha kullanışlı ve daha pozitif bir bakış açısı bulma konusunda yardımcı olmak önemlidir. Her olayın anlamı, o olayın nasıl görüldüğüne bağlı olarak belirlenir. Sen, Eric, diyelim ki arkadaşlarıyla şehirde geçirdiğin bir geceden sonra sabahın ikisinde eve gittin. Karın kapıda seni bekliyor ve oldukça öfkeli.”

“Ah, beni evlendirdiniz!” diye çıkıştı Eric.

“Potansiyel senaryolar hakkında konuşuyoruz sadece. Ayrıca istatistiksel olarak da olsa gelecekteki eşini buralardan bir yerden, bu şehirden veya bu okuldan, hatta belki de bu sınıftan bulma ihtimalin hiç de yabana atılır bir ihtimal değil. Ne de olsa deneysel çalışmalar da göstermektedir ki eşlerimizi kendimize benzeyen ve yakınlarımızda bir yerlerde olan kişilerden seçiyoruz. İnsanlar miknatis değildir; karşıtlar, en azından uzun vadede birbirini çekmez. Neyse, lafı nerelere getirdim! Ne diyorduk?”

Jennifer yanıtladı. “Eric eve geç geldi ve karısı kızgın.”

“Evet, Eric. Eve geç döndün ve onu aramadın da. Karın senin bencil ve umursamaz bir adam olduğunu söylüyor. Sen de ona şöyle karşılık veriyorsun: ‘Kontrol delisisin ve bana inanmıyorsun. Neden beni biraz rahat bırakmıyorsun?’ Alın size bir savaş... İki rakip bakış açısı savaşıyor ve olayı tanımlayan, sınırlarını belirleyen kazanıyor. Çünkü artık o andan itibaren bütün tartışmalar onun belirlediği zeminde gerçekleşecek. Gerçeğin sınırlarını çizmeye yönelik bu mücadele her zaman ve her seviyede karşımıza çıkar. Piyango taraftarları milyonlar kazanabileceğinizi söyler. Piyangoya karşı olanlarsa size verdiğiniz parayı da kaybedebileceğinizi söyler. İlaç şirketleri ilacın başarı oranının yüzde yetmiş olduğunu söylerken ilaç sektörüne karşı olanlar yüzde otuz başarısızlık oranından bahsederler.”

Pembe saçlı kıza döndü. “Sana bir anlaşma önerdiğimi farz et. Sana, seni zengin edecek, senin ve herkesin hayatını daha iyi kılacak, bu ülkeyi ekonomik bir güç merkezi haline getirecek ve

hepimizin hayat kalitesini ölçülemeyecek derecede yükseltecek bir teknoloji önereceğim. Karşılığında da yılda bir kez gelip rastgele kırk bin insanı seçip öldürmeme izin vereceksin. Kabul eder misin?”

“Hayır. Asla olmaz. Ben katil değilim.”

“Elbette. Bir başka soru: Şu anda arabanı bir daha geri almak üzere vermeye razı olur musun?”

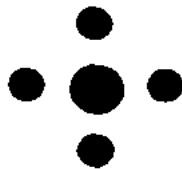
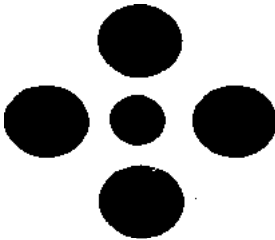
“Asla.”

“Elbette vermezsin. Ancak sorun şu ki az önce reddettiğin anlaşmanın konusu tam da senin arabandı. Arabanın icat edilmesi hayat standartlarımızı yükseltti ve her yıl kırk bin kişi araba kazaları nedeniyle ölüyor.”

Kızın suratı düştü.

“Kurnazca,” dedi Eric.

“Çerçeve, tanım, bir tür içeriktir ve içerik daha önce de söylediğimiz gibi anlamı belirler. ‘Hiçbir yerden görünüm’ ya da ‘her yerden görünüm’ diye bir şey yoktur. Bakış açımız bilinçli veya bilinçsiz olarak gözlemlerimizin tarafsızlığını bozar. Bir bakış açısı olmaksızın gördüğünüz şeyi anlayamazsınız.” Bilgisayarın yanına gitti, bir şeyler yaptı ve ekranda bir resim belirdi.

"Hangi resimde merkezdeki daire daha büyük? Göz, daha doğrusu beyin -çünkü gözümüzle değil beynimizle görürüz- bize göre soldaki dairenin daha büyük olduğunu düşünür. Ancak ölçecek olursak, yani bilimsel yaklaşımla bakarsak ortadaki dairelerin her iki resimde de aynı olduğunu görürüz. Bu olayda -diğer pek çok olayda olduğu gibi- görüş açısı beynin dikkatini dağıtıyor. Hastanın görüş açısını bulursak dikkatini dağıtan şeyi de buluruz."

Ders sona erdiğinde psikolog kâğıtlarını topladı, bilgisayarını kapattı. Öğrencileri, bütün öğrencilerin alışkanlığı olduğu üzere bir an önce çıkmak için acele ediyor, karanlığın içine dalıyorlardı. Sadece kravatlı genç sandalyesinde oturuyordu. Uyuyor gibi görünmekle birlikte dudakları hareket ediyordu. Ellerini göğsünün üzerinde kavuşturmuş, sessizce dua ediyordu. Psikolog ayağa kalktı. Kravatlı genç başını yavaşça ona doğru çevirdi ve bakışları karşılaştı.

"Her şey yolunda mı?" diye sordu psikolog.

Kravatlı genç ona dikkatle bakıp, "Hayır," dedi.

"Sana yardımcı olabilir miyim?"

"Teşekkürler. Benim bir yardımcım var; Tanrım ve kurtarıcım." O sırada sağ elini göğsüne götürdü.

"Onunla konuşuyor olman, benimle de konuşamayacağın anlamına gelmez," dedi psikolog sessizce.

Kravatlı genç bir süre sessiz kaldı. Sandalyesinde dik oturuyordu, dudakları sımsıkı kapalıydı. Psikolog konuşmaya devam etti: "Senin gibi bir inanan için laik konularla ve bilimle alakalı böyle bir derse gelmek zor olmalı."

"Burada olmam önemli, bir rolüm var."

Psikolog başını salladı. "Bu dersi almana seviniyorum. Bakış açın sınıfı zenginleştiriyor." Durdu ve bekledi.

Genç bir süre sessiz kaldıktan sonra, "Bir soru sorabilir miyim?" dedi.

“Soru mu? Elbette.”

“Evde sıkıntılı bir durum söz konusu. Ailem... inançlı insanlardır. Bense her zaman asiydim. Lisedeyken ailemin hayatını cehenneme çevirmiştim. Başımı hep belaya sokardım. Ağabeyim her zaman iyi olan evlattı. Başarılıydı, onur listelerindeydi, kilisede aktif rol alırdı, okulda da koroda ve orkestradaydı. İyi, kibar, popüler bir çocuktü. Onunla pek yakın değildik. Aramızda altı yaş var. Çocukken ona hayrandım ama onunla asla rekabet edemedim. Bu yüzden de tahmin edebileceğiniz gibi kendime başka bir yol çizdim. Bilirsiniz, onlarla yarışamazsanız mücadele edersiniz. Her neyse, ağabeyim üniversiteyi bitirdikten sonra Kaliforniya'ya gitti, orada iş buldu ve o gittikten sonra onunla biraz daha yakınlaştık. Birbirimize e-postalar gönderiyoruz. Bana yardım etti ve beni cesaretlendirdi. Bana ailemize iyi bakmamı söyledi. Bir yıl önce babam kanser oldu. Annem için çok zor bir durumdu çünkü babam hep güçlü olan taraftı. Yıl boyunca hastanede, onun yanında kaldım. Bilinci gelip gidiyordu. Bazı geceler uyanıp, ‘Nathan,’ diye fısıldardı. Sadece fısıldadığı halde onu duyar ve ‘Buradayım,’ derdim. Sonra hemen tekrar kendinden geçerdi. Öldüğü sırada da yanındaydım. İşte o zaman ışığı gördüm. O zaman kurtarıcım hayatıma girdi. Her neyse, bir ay önce kardeşim beni yanına davet etti. Hafta sonu için ziyaretine gittim. Bir adamla beraber kalıyor. Önceleri sadece ev arkadaşı olduklarını düşündüm. Fakat daha sonra... itiraf etti. Bana kendisini her zaman... farklı hissettiğini söyledi. İki yıldır birliktelermiş. Evlat edinmek istiyorlar, evlenmek istiyorlar. Kaliforniya'da evlilik töreni tarzı merasimler oluyormuş. Onu ve seçtiği yolu kabullenmemi istiyor. Aslında bu benim için çok zor. Kurtarıcı herkese merhamet gösterir, hepimiz günahkârız. Onu yargılayacak olan ben değilim. Sadece tek bir yargıç var. Sadece O yargılayabilir. Yani canımı bile almak istese ben kimim ki bu kararı sorgulayayım? Ama ağabeyim benden durumunu anneme

açıklamasına yardım etmemi istiyor. Saklanmaktan ve kandırmaktan bıktığını söylüyor. Annemin düğün törenlerine katılmasını istiyor. Bu onun için çok önemli. Israr ediyor. Onu gerçekten anlıyorum. Ama annemin bunu kaldıracabileceğini sanmıyorum. Annem inançlı, eski kafalı bir insandır ve artık eskisi kadar güçlü değil. Bilirsiniz işte, yaşlandı, yaşadığı tüm o sıkıntılar onu yıprattı. Bu durumu ona açıklamanın doğru olduğundan emin değilim. Ağabeyime hayran, ona tapıyor. Bunu kaldıramaz. Bu konuda çok dua ettim. Kutsal kitap, 'Günahtan nefret edin, günahkârdan değil,' der. Ayrıca o benim ağabeyim, ailemden biri. Kendi hayatını yaşamayı, olduğu gibi olmayı hak ettiğini düşünüyorum. Ama belki birkaç yıl bekleyebilir. Annemin daha ne kadar vakti kalmış olabilir ki? Kalbini kırmasının gereği yok." Gözlerini psikoloğa çevirdi.

Psikolog başını salladı. "İnsani bir durum... Karmaşık bir insani ikilem... Bir soru soracağını söylemiştin."

"Ne yapmalıyım? Yapılacak doğru şey nedir?"

"Bilmiyorum," dedi psikolog. "Ama sen soruya merhamet açısından yaklaşıyormuşsun gibi geldi bana."

Nathan yavaşça başını salladı.

Psikolog devam etti: "Eğer bu açıdan yaklaşırsan muhtemelen verdiğin her karar doğru karar olacaktır."

Genç adamın yüzü yumuşadı. "Teşekkür ederim. Bir de müsaade ederseniz bir şey söylemek istiyorum. Siz inançsızsınız, biliyorum ama ilahi ışık sizin içinizde de var. Tanrı'nın yolu size de açık."

Psikolog gülümsedi. "Belki de... Ama benim zamanım gelmiş ve geçmiş olabilir. Artık geç oldu, eve gitmem gerek. İyi geceler, haftaya görüşürüz."

Ertesi sabah işe giderken komşusunun bahçesinde eski, yıpranmış bir piyano gördü. Üzerinde "Bedavadır, alabilirsiniz" yazıyordu. Hemen arabayı durdurup dev piyanonun yanına gitti. Ona eliyle birkaç kez vurdu. Aniden bahçede, yolun kenarında duran bu piyano, gözüne ürkütücü cüssesi ve ağır rengine rağmen terk edilmiş, kaybolmuş bir çocuk gibi göründü. Onun bu bahçede olması korkunç bir hata ya da tam tersine büyük ve şaşırtıcı bir fırsattı. İçinde güçlü, açıklanamaz bir dürtü belirdi. Komşusunun kapısını çaldı. Genç bir adam yarı çıplak ve uykulu bir vaziyette kapıyı açtı.

"Sizin piyanonuz mu?" diye sordu.

Adam başını salladı. "Taşıyoruz. Seattle'da iş buldum. Piyano eşimin annesine ait, biz çalmıyoruz. Kayınvalidem huzurevine yerleşince biz aldık. Yüz yaşında falan olmalı."

Eski piyanonun üzerinde çizik ve çatlaklar vardı. Eski bir güzelliğin, yerine getirilmemiş bir vaadin anıtı gibi duruyordu. Psikolog, *Yine benzetmeler*, diye düşündü. Ancak bu piyano gerçekten de somut bir varlık olarak dimdik ayakta; ağırbaşlı ve inatçı, ölü bir ağaç gibi sessiz... Dağılıp gidiyor olsa bile içinden parlak bir ışık, bir bütünlük fısıkıyordu sanki.

"Onu evime kadar itmeme yardım eder misiniz? Size yirmi dolar veririm."

Ağır piyanoyu ittiler. Piyanonun altındaki tekerlekler gıcırdıyor, eski, kalın bir pas tabakasını yırtıyordu. Onu güçlkle iterek yolun karşısına geçirip beton kaldırıma çıkardılar. Ardından da iki kat merdiven çıkıp kapısına getirdiler. Komşusu derin bir iç çekti ve alnındaki teri sildi. Psikolog garip bir sersemlik hissetti. Kendini çocuksu ve sarhoş hissediyordu. Gürültüyle hareket eden bu ahşap ve demir yığınının birlikte dar koridordan geçirmeye çalışıyorlardı. Tekerleklerden biri aniden kendini bıraktı ve ahşap zemini çizerek arkasında kötü bir iz bıraktı. Psikolog bunu hiç umursamadı. Her ne kadar kıpırdamaya yanaşmıyor olsa da bu piyano ona inatçı değil, bilinçsiz ve bitkin görünüyordu. Son bir itişle piyanoyu salonun duvarının dibine kadar göturdüler. Hafif sağa eğik, iri gövdesi; küçük, dar odaya tepeden bakıyordu gibiydi. Psikolog, komşusuna biraz para teklif etti. Komşusuyysa bu teklifi geri çevirerek oradan ayrıldı. Psikolog sandalyesine oturup hazinesini izlemeye koyuldu. Artık çok net bir şekilde ortadaydı ki bu piyano odaya göre fazla büyüktü. Öte yandan müşfik ve rahat bir ortam yaratıyordu. Psikolog ayağa kalktı ve dev cisme yaklaştı. Tozlu ve lekeli kapağı kaldırıp sararmış tuşlara bastı. Küçük defterine not aldı: *Piyano akortçusu bul.*

Birkaç gün sonra Nina'yla konuşurken, "Bir piyano aldım." dedi. Ofisinde oturmuş, bacaklarını masaya uzatmıştı.

"Piyano mu aldın?"

"Bir piyano buldum."

"Buldun mu?"

"Bir komşum ondan kurtulmaya karar vermiş. Yoldan arabayla geçiyordum, bahçede öylece duruyordu. Bir şey oldu. O piyanoyu orada bırakamazdım. Bu bana bir bebeği sokakta bırakmak gibi geldi. Onu evlat edinmeliydim."

"Neden bir köpek evlat edinmedin?"

"Köpeklerden hoşlanmam. Fazla bağlanırlar. Gürültücüdürler. Ortalığı dağıtırlar."

"Kedi?"

"Kediler fazla bencildir. Ayrıca nedensiz yere bir odadan diğerine koşarlar. Beni geriyorlar."

"Kuş?"

"Kuşlar özgürce uçmalı. Kafesteki bir kuş, sinir bozucu bir görüntü."

Nina güldü. "Balık?"

Psikolog sinirlendi. "Nesin sen? Misyoner mi? Beni dinlemiyorsun. Piyanonun nesi varmış?"

"Kendini sistematik olarak insanlardan ve yaşamdan uzaklaştırıyorsun. Bir eşyayı evlat edinmişsin!"

"Piyano bir eşya değildir. Hele bu piyano kesinlikle eşya sayılmaz. Görsen anlarsın." İçten içe alınmıştı.

"Tekrar çalmaya başlamana sevindim. Aslında seni hiç çalar-ken dinlememiştim."

"Fazla bir şey kaçırmadın. Tekniğim eksik, duygusallıkla telafi ediyorum."

"Seni dinlemek isterim."

"Kapım sana her zaman açık. Gerçi piyano her yeri kapladığı için fazla hareket alanı yok ama..."

Nina güldü. "Striptizciden ne haber?"

"Çalışıyor. Bütün dikkatiyle kızına odaklanmış durumda."

"Kızı mı var? Kimden?"

"Eski kocasından. Hamileliği sırasında kıza eziyet etmiş. Çocuğun velayeti adamda. Kız o zamanlar uyuşturucu kullanıyormuş."

"Ona inandın mı?"

“Olabilir. Ben polis değilim. Her neyse, neticede kız bu konuya kilitlenmiş durumda.”

“Hangi konuya?”

“Kızını geri alma konusuna. Bütün hedefi bu. Ona göre diğer her şey bu konudan sonra geliyor.”

“Sen ne düşünüyorsun, peki?”

“Çok doğal bir güdü. Terapi açısından da itici bir unsur olabilir. Buna bakacağım.”

“Olayın diğer tarafını unutma.”

“Hangi tarafını?”

“Kadının kızını. Kızın menfaatini.”

“Evet, ama kız benim hastam değil.”

“Ukalalık etme.”

“Evet, hayır... Yani anladım.”

Derinden bir “bip” sesi duydu. Sonra bir tane daha... “Telefon geldi, kapatmalıyım. Sonra konuşuruz,” dedi Nina’ya.

“Hoşça kal.”

Telefonu açtı. “Evet?”

Hattın diğer ucundan tiz, keskin ve yabancı bir ses geldi. “Tiffany’nin psikoloğuyla mı görüşüyorsunuz?”

“Telefonda hastalarım hakkında konuşmam. Siz kimsiniz?”

“Bora.”

“Pekâlâ, Bora. Terapi hastalarının kişisel bilgileri gizlidir ve telefonda yabancılarla tartışılmaz.”

“Ben Tiffany’nin patronuyum.”

“Ne olursa olsun hastalarım hakkında yabancılarla konuşmam.”

“Ben yabancı değilim. İsterseniz size kendisi söylesin.”

Saat dört hastasının sesini duydu. Kadının sesi her zaman-kindenden daha yüksek ve telaşlı geliyordu. "Benim, kabul ediyorum. Onunla konuşabilirsiniz. Benim için sakıncası yok."

"Sizin izniniz olmaksızın kimseyle konuşmam."

"Ben izin veriyorum."

"Yazılı izniniz gerekli."

"Lütfen, Doktor. Sadece birkaç kelime..." Kadın iç çekti.

"Telefonu ona verin."

"Evet?" dedi az önceki ses.

"Sizi dinliyorum."

"Evet, dinleyin lütfen. Tiffany'nin dans etmediği her gün para kaybediyorum."

"Kusura bakmayın ama sizin kazanacağınız para beni ilgilendirmez. Beni sadece hastam ilgilendirir."

"Evet, evet..." Adamın sesi biraz daha yumuşamakla birlikte hâlâ kibirli geliyordu. "Niye kıızıyorsunuz ki? Sizden sadece Tiffany'nin işe dönmesini sağlamanızı istiyorum. Onu iyileştirin ki tekrar dans etmeye başlasın."

"Anlıyorum. Başka?"

"Hepsi bu kadar. Anlaştığımıza sevindim. Anlaşmak her zaman için anlaşmamaktan iyidir, öyle değil mi?"

"Teşekkürler. Hoşça kalın."

Psikolog telefonu kapattıktan sonra sandalyesinde arkasına yaslandı. Çenesini sıkıldığını ve mide kaslarının ağrıdığını fark etti. Bacaklarını uzatıp ellerini ensesinde birleştirdi. Derin bir nefes aldı. Midesindeki ani bulantı yavaş yavaş azalmaya başladı. Kadının dosyasını açıp yazmaya başladı: *Kendisini Tiffany'nin patronu olarak tanıtan bir adam aradı. Adam kaydedilen ilerlemeyi görmek istedi. Hasta, sözlü rızasını bildirdi. Adamın ses tonu gergindi. Tehdit oluşturun mu? Öğrenmeye çalış.*

“Terapi karşılaşması özünde insani bir olaydır ve bu itibarla doğası gereği paradoksaldır,” dedi psikolog, karşısındaki dağınık öğrenci grubuna. Bu arada Jennifer’ın sandalyesinin yine boş olduğunu fark etti. “Bilge kışkırtıcı Paul Meehl’in öğretilerini hatırlayın: Mitolojik psikoloğun sadık hizmetkârları olan anekdot ve sezgi, iyi psikoloğun düşmanlarıdır. Bu büyüleyici ama bir o kadar da hain olan arzu nesneleri, geleneksel uygulamamız olan sistematik delil arayışının yerini almamalı ve evrenin bilinen kanunlarıyla iş birliğimizi alt etmemelidir. Yerçekimi ve olasılık kanunları hepimiz için eşit derecede geçerlidir. Bu nedenle belirli bir olayı kolayca hatırlayabiliyor olmanız, o olayın genel veya önemli olduğu anlamına gelmez. Çalıkların arasından ördeğe benzeyen bir yaratık çıksa, bu yaratık ördek gibi yürüyüp ördek gibi ses çıkarsa bile onun bir ördek olduğunu ilan etmeden önce içinde bulunduğunuz ortamın ördeklerin doğal ortamı olduğundan emin olmanız gerekir. Anne tarafınızdan uzak bir kuzeninizin on altı yaşına gelinceye kadar yatağını ıslatması ve bugün de tuhaf ve yalnız bir insan olması, yatak ıslatmanın tuhaflığının ve sosyal soyutlanmanın evrensel bir nedeni olduğu anlamına gelmez. Bütün hastalarınızın acı verici, kaotik çocukluklarından bahsediyor olmaları çocukken acı çeken herkesin yetişkinlik hayatlarının da mahvolacağı anlamına gelmez. Çocukluk döneminin acılarıyla kendi başına mücadele ederek bunları

aşabilmiş insanlar da vardır ve bu insanlar çoğunluğu oluştururlar. Zaten sizin kliniğinize de gelmezler. Hapse girenlerin çoğunun suçlu olması, çoğu suçlunun hapiste olduğu anlamına gelmez. Aksi Viyanalı burada da yanılmıştır. Sonradan öğrenilen tuhaflıklarla uğraşırken zihnin doğasının getirdiği eğilimleri ihmal etmiş, yani yazılımı kurcalarken donanımı unutmuştur. Bu bağlamda hastayla görüşmemiz onun kördüğüm noktalarını ve bu noktaları çözmenin yollarına ilişkin hipotezleri test edebileceğimiz, spesifik bir araştırma şeklinde olmalıdır.

“Paul Meehl’i de unutun. Hastayla iletişiminiz özel bir olaydır, bir tür sanattır. Hastanın hikâyesi evrenin genel kurallarına ne kadar bağlı olsa da eşsiz ve somut bir deneyimdir. Aynı yolda yürüyenlerin adımlarının uzunlukları, düşünceleri, bakışlarının izleri farklı olacaktır. Bir adam sahilde kendisinden önceki binlerce insan gibi yürür ama yine de ayak izleri derinlik ve boyut bakımından benzersizdir. Tek yumurta ikizlerinin bile belli bir andaki düşünceleri farklıdır ve fiziksel olarak aynı yeri işgal edemezler. Kanun ve genellemelerin dili, insan deneyiminin tümünü kapsamaz. Ortalama çocuk sayısı 2.2’dir ama tam 2.2 adet çocuğu olan bir anneyle rastlayamazsınız. Belli bir savaş veya kıyım da kaç milyon insanın öldüğünü bilmek önemlidir ancak böyle bir bilgi hiç kimsenin gözünden yaşlar getirmez. Fakat bir savaşta veya kazada hayatını kaybeden bir insanın hikâyesi bizi ağlatır. İyi bir psikolog varlığını hissettirmelidir. Hastayla karşılaşması soyut bir eşitliğin iki tarafı gibi değil, iki insanın karşılaşması şeklinde olmalıdır. Ayrıca psikoloğun varlığı, hastanın öyküsünün eksik parçalarını, onun kimliğini tamamlamaya yardımcı olmalı, ona şu duyguyu hissettirmelidir: ‘Sesin duyuluyor, yankılanıyor. Sen varsın. Sen bir insansın, dünyada bir insan...’”

Kapı açıldı ve Jennifer ona bakmadan içeri girdi. Başı öne eğikti. Sandalyesine oturdu. Yüzü solgun ve asıktı.

Psikolog sözlerine devam etti: "Ayrıca anlamsız konuşmalara son verin." Gözleri Jennifer'daydı. "Söylenebilecek her şey açıkça söylenebilir," demiş Wittgenstein ve inanın bana, onunla ters düşmek istemezsiniz. Dilerseniz bunu 1946 yılında Cambridge'te kafasına az daha şömine demirini yiyecek olan Karl Popper'a sorun. Söylenebilecek her şey açıkça, kısa ve öz bir şekilde söylenebilir, diyorum ben. Terapide kendinizi kırk kelimeyle yirmi saniyede ifade etmek durumundasınız. Bunun ötesi nutuktur ve hasta sizin dinleyiciniz haline gelir. Konuşmanızsa içerik düzeyinde zekice olsa bile hastanız onu yöntem düzeyinde dikkatsizlik, hatta belki de sessizliği bozma girişimi olarak algılayacaktır. Akademik camiaya saygısızlık etmek istemem ama çalışmalarımızda nutuk atmaktan veya gerçeği perdeleme çabalarından vazgeçmeliyiz." Bunu söylerken avucunun içiyle göğsüne vurdu. "Ve asla tavsiyede bulunmayın. Tavsiye istiyorlarsa internete, kütüphaneye, onlara her konuda büyük bir zevkle tavsiyelerde bulunacak uzaktan tanıdıkları kişilere başvursunlar. İnsanlar terapistlere tavsiye almak veya nutuk dinlemek için gelmezler. Bu durumda sorulacak soru şudur: Peki, niçin gelirler?"

"Kiralık arkadaşlar," dedi Eric. "Babam hep psikologların kiralık arkadaşlar olduklarını söylerdi. Arkadaşların günlük hayatına dâhildir ama psikoloğun değildir."

Eric devam etti: "Ama yine de psikologlar dinliyor. İnsanlar saçmalıklarının dinlenmesinden hoşlanır. Sizi dinlememiz hoşunuza gitmiyor mu?"

"Nasıl, nasıl? Duyamadım?"

Eric bir kahkaha attı.

"Dikkat vermek bizim işimizin önemli bir kısmıdır. Sonuçta köpekler de dinliyor, üstelik bedavaya..."

"Ama köpekler sizi anlamaz," dedi pembe saçlı kız.

“Doğru. İnsan anlayışı, insan dikkati gerektirir. Ama arkadaşlarınız sizi anlıyor. Düşmanlarınız da... Burada çok önemli bir bağlamı kaçırıyoruz: Hastalar bir deneyim arayışındadır. Neyin deneyimi sence, Eric?”

Eric, “Deneyim....deneyim...” diye mırıldanarak düşünmeye başladı.

“İyileştirici bir deneyim,” diye söze karıştı Jennifer.

“Tamam. Anlaşılan, birileri okuma ödevini yapmış. Ama bu söylediğin ne anlama geliyor? İyileştirici deneyim neyi iyileştirir?”

“Bu neyin bozuk olduğuna bağlı... Mesela arabamın karbüratöründe bir iyileştirici deneyime ihtiyacı var,” dedi Eric.

“İnsan deneyimlerine odaklanalım lütfen.”

“Ama bizlerin kullanılmış arabalar olduğumuzu söylediniz.”

“Bu bir benzetmeydi, Eric. Benzetmeleri ne zaman kullanacağımızı bilmek önemlidir. Şimdi düşünün: En temel sorunumuz nedir?”

Sınıf sessizce ona bakıyordu.

“Hayatlarınızı gözden geçirin. Günlük yaşantınızdaki en temel sıkıntı nedir?”

“Korkular,” dedi Jennifer sonunda.

“Korkular semptomdur. Peki, neyin semptomudur korkular?”

“Taleplerin.”

“Talepler mi? Açıklar mısın lütfen?”

“Herkes senden bir şey ister. Herkes seni yargılar. Herkes...”

“Ne isterler?”

“Ailem okulda başarılı olmamı, erkek arkadaşım sanki bir dün planlarken bu mümkünmüş gibi seksi ve rahat görünmemi, siz bir şeyler okumamızı ve hazırlanıp sorularınızı cevaplamamızı... Lokantada patronum masaları daha hızlı bir şekilde temizlememi

ve işe erken gitmemi, müşterilerin doğru düzgün bir bahşiş bırakıp bırakmadığına bakmaksızın hep gülümsememi...”

“Aslında günlük eylem ve işlemlerimiz daimî bir sosyal hüküm mekanizması, dolayısıyla da sosyal reddedilme korkusu tarafından belirlenir. Bu da aslında nedir?”

“Dışlanma ve yalnızlık korkusu,” dedi Jennifer.

“Evet. Yalnızlık korkusu. Peki, bu aslında nedir?”

“Ölüm korkusu mu?” diye sordu Jennifer.

“Aynen öyle. Reddedilme soyutlanmaya, soyutlanma da ölüme götürür. Bu hem fiziksel hem de psikolojik olarak doğrudur. Fiziksel açıdan buna en belirgin örnek, yeni doğmuş bir bebeğin yalnız bırakılırsa kırk sekiz saat içinde ölmesidir. Psikolojik olarak da şöyle söyleyebiliriz: İnsan bir sürü hayvanıdır, sosyal bir hayvandır. İşte terapi deneyiminin sırrı da burada yatar: kabullenme. Karşılığında hiçbir şey beklemeyen, gerçek bir kabullenme... Bütün yara bereleriyle, acılarıyla hastanın tam anlamıyla kabullenilmesi... Böyle bir kabullenme kısa bir süreliğine, bir terapi seansı boyunca bile olsa ölüm korkusunu bir miktar geriye iter. Bir el fenerinin ışığının, karanlığı tamamen dağıtmasa bile karanlıkta yürüyen bir insanın yolunu aydınlatarak onu rahatlatması gibi... Kabullenme hastanın rahatlamasına yardım eder. Ona algılarını tamamen açık hissetmesine, kendi içine ve etrafına göz atmasına, varlığının nedenlerini organize etmesine, enstrümanlarını akort edip doğru notalara basmasına imkân verecek zamanı tanır. Böyle bir kabullenme -terapiye hayat veren kan- onun temel içeriğidir. Ve anlayış olmaksızın kabullenme de olmaz...”

“Yine de,” dedi Eric, “bu, şartlı bir kabullenmedir. Hasta karşılığını ödemediği sürece gerçekleşebilecek bir kabullenmedir.”

“Evet,” dedi psikolog. “Bu elbette doğru. Her şey belli bir düzeyde koşulludur. Koşulsuz kabullenme bile bir koşul olmaması

koşuluna bağlıdır. Para ödemek zorunda olmanıza gelince... Sonuçta psikolog da karnını doyurmak zorunda. İyi bir konser dinlemek için para ödemek zorunda olmanız müzisyenlerin aklının fikrinin sizin paranızda olduğu, yapay duygularla çaldıkları, müzisyenler ve müzikle -ve onlar aracılığıyla kendinizle ve dünyayla- olan bağlantınızın gerçek olmadığı anlamına gelmez. Ödediğiniz para pasaporttur, tedaviyse yolculuk.”

○ akşam haftalık basketbol maçı için evinden spor salonuna giderken yalnızlığı ona kendini hissettirdi. Bir erkek yirmilerinde yalnızsa bekâr, orta yaş döneminde yalnızsa tek başına, ilerleyen yaşlarda yalnızsa terk edilmiştir. Durum gayet açıktı. Psikolog bu tanımlamayı zihninde evirip çevirdi, sınırlarını ve boyutlarını hissetmeye çalıştı. Bu ona çok gerçekçi geldi. Yumuşak varlığı hissedilmekle birlikte ağır veya külfetli değildi. Hayatı kendi çapında doluydu. Günleri huzurlu ve bilindik bir tempoda akıyordu. Geceleri uzun ve sakindi. Üniversitedeki genç öğrenciler onun anlattıklarını yeteneklerine göre çeşitli düzeylerde algılıyor, kimi zaman bazı gözlerde ilham parıltılarına rastlıyordu. Bazen sözleri yağmur gibi akıyor, ardından bereketli bir harman geliyordu. Hastaları gelip gidiyor, maceralarını da beraberlerinde getiriyorlardı. Kimi zaman onlarla olan randevularını uzaklara, herkesin ulaşamadığı egzotik bir ülkeye yapılan seyahatlere benzetiyor, meraklı içgüdüleri onu bu ülkeyi keşfetmeye davet ediyordu. Nasıl şikâyet edebilirdi ki? Belki de misafir ağırlayabileceği, yeni piyanosunu koyabileceği daha büyük bir dairede oturmayı tercih ederdi. Ama yüz tane yatak odası olan bir adam bile her gece o odalardan sadece bir tanesinde uyumuyor muydu? Ayrıca evine kimi davet edebilirdi ki? Gevezelikle hiç işi olmazdı. Komşuları ve tanıdıkları kendi hayatlarıyla meşguldüler. Ayrıca onları rahatsız etmek istemezdi.

Ondan sekiz yaş büyük olan ablası doğu yakasındaki küçük bir kasabada kocası ve iki çocuğuyla birlikte yaşıyordu. Ebeveynleri de eskiden oralarda yaşıyorlardı. Hayattalarken onları yılda bir kez ziyaret ederdi. Sonra babası kalp krizinden ölmüştü. Sandalyesinde oturmuş, gazetenin spor sayfasını okurken... Ondan iki yıl sonra da annesi kanserden ölmüştü. O öğrencileriyle meşgulken bütün yükü ablası üstlenmiş, annelerine bakmıştı. Annesi, onu son gördüğünde artık yorgun ve bitkindi. Elleri annesinin ellerinde salondaki kanepede oturmuşlardı. Annesi, "Bir mucize istiyorum," diye fısıldadığında susup kalmıştı. Anne ve babasının ölümünden sonra ablasıyla da bağları zayıflamıştı. Son olarak birkaç yıl önce, bir yaz ablasının ısrarlarına dayanamayarak onları ziyaret etmişti. Ablası onu sahile götürmüş, çocuklar etrafta koşuştururken birlikte deniz kenarında yürüyüş yapmışlardı. "Seninle, başarılarınla gurur duyuyorum," demişti ablası. O da, "Annemize ve babamıza baktığın için teşekkürler," demişti. O anda yakınlıklarının eski, kullanılmayan bir deniz fenerine benzediğini hissetmişti. Tüm gücüyle ayakta duruyor ama ışık saçmıyordu. Yılda veya iki yılda bir, genellikle de annelerinin ölüm yıl dönümünde ablası onu arar, ona nasıl olduğunu sorardı. O da iyi olduğunu söyler, ona artık birer ergen olan çocuklarını sorardı. Gençlik döneminden arkadaşları çoktan kıtanın farklı bölgelerine dağılmışlardı. Coğrafi mesafeleri aşma çabaları zamanla zayıflamış ve hafif bir kabullenişe dönüşmüştü. Kaybettiği arkadaşlarının yerine yenilerini koyamamıştı. Zaman ona derin, tatmin edici arkadaşlıkların tıpkı dans yeteneği veya bilgisayar zekası gibi geç kalınmış başlangıçlar için uygun olmadığını öğretmişti.

O akşam basketbol maçının iyi gittiğini düşündü. Topu elinde rahatça çeviriyordu. Ayakları hafif ve hızlıydı, hareketleri eksiksizdi ve zamanlamaları iyiydi. Sanki o büyülü bir saat boyunca yılların ağır yükünü sırtından atmış gibiydi. Bir anlığına vücudunun ona

yapmak üzere olduğu ihanetin izlerini unutmuştı. Coşkulu ve eğlenceli maçın sonuna doğru basketeye çıktı, havada zıplayıp topu potaya attı. Başarının tatlı coşkusuyla yere inerken yanlışlıkla bir başka oyuncunun ayağına bastı, bileğini burktu ve yerde acı içinde kıvrandı. Diğerleri endişeli gözlerle etrafına toplandılar. Bilindik şefkat ve oyuna bir an önce dönme arzusuyla ellerini ona doğru uzattılar.

“İyiyim, merak etmeyin. Bensiz devam edin,” dedi. Salondan ayrılıp arabasına bindi. Kaslarının ağrısını şimdi daha fazla hissediyordu. Evine dönerken yol ıssızdı. Aniden istese evini, şehir sınırlarını geçip sonsuz otoban boyunca araba sürebileceği, istediği yere gitmekte serbest olduğu fikri düştü aklına. Yol açıktı ve istediğini yapabiliirdi. İstese birkaç saat uzaklıkta, kuzeydeki bir başka şehirde gözleri ışıldayan kıızıyla birlikte yaşayan kadının yanına gidebilirdi. Kapılarına gidebilirdi. Onu içeri almazlar mıydı? Kollarını boynuna dolamazlar mıydı? Kalbi onları görür görmez coşkuyla çarpmaya başlamaz mıydı? Başı dönmeye başladı. Bazı soruların kendilerine özgü cevapları vardı. Bunu bilmesi gerekiyordu ama şu an bilemiyordu. Kendini toparladı. Trafik ışıklarından sağa, tanıdık sokağa doğru döndü, arabasını park etti ve çıkıp evinin kapısına doğru topallayarak yürüdü.

Saat tam dörtte bekleme odasına gitti. Kadın her zamanki gibi köşede oturuyordu. Yanında tanımadığı, zayıf, ufak tefek bir adam oturuyordu. Kırışmaya başlayan saçları kısaydı. Ayakkabıları mavinin canlı bir tonundaydı. Elinde yanmayan bir sigara tutuyordu. Psikolog onlara doğru yürüdü. Saat dört hastası bakışlarını ona çevirdi. Psikolog da bir anlığına kadının gözlerine baktı. Kadın ayağa kalktı. Yanındaki adam da kalkıp çevik adımlarla psikoloğa doğru yürüyüp elini uzattı.

“Merhaba, ben Bora.”

Psikolog adamın elini sıktı. Bora onun elini güçlü bir şekilde sıktı ve bir süre bırakmadı. “Demek psikolog sizsiniz.”

Psikolog onu başıyla onayladı.

“Konuşmamız gerek,” dedi adam yumuşak bir sesle.

Psikolog, Tiffany’e bakarak, “Bir randevu ayarlayabiliriz,” dedi.

“Hayır, şimdi konuşalım. Sadece on dakika.”

“Şu anda Tiffany’yle randevum var.”

Adam Tiffany’ye döndü. “Ne diyorsun, tatlım? Ben doktorla on dakika konuşayım, sonra sen devam edersin. Parasını ben ödeyeceğim.” Cebine hafifçe vurdu.

Tiffany onu başıyla onayladı ve psikoloğa baktı. “Sorun değil, burada beklerim.”

“Emin misiniz?”

“Evet, konuşun onunla.”

Psikolog, Bora’yı terapi odasına yönlendirdi. Bora içeri girince düşünceli bir ifadeyle etrafı incelemeye başladı. Yüzünde çarpık bir gülümseme vardı. Rafa doğru yürüyüp altın saati eline aldı ve dikkatle incelemeye başladı. Psikoloğa arkası dönük halde kendi kendine bir şarkı mırıldanıyordu. Psikolog bu durumdan rahatsız oldu. *Daha içeri yeni girdi ve şimdiden mekânın sahibiymiş gibi davranıyor,* diye düşündü. Oturdu ve boğazını temizledi. Bora saati dikkatlice yerine yerleştirdikten sonra bale yapar gibi bir hareketle topuğunun üzerinde arkasına döndü.

Psikolog ona kanepeyi işaret ederek, “Lütfen oturun” dedi.

Bora oturdu ve sigarasını elinde salladı: “Sigara içilmiyor mu?” diye sorduktan sonra sigarasını tekrar cebine soktu. Psikolog bekliyordu. Birbirlerine baktılar.

Psikolog söze başladı. “Klinik konuları sizinle tartışamam. Önce Tiffany’nin bir izin belgesi imzalaması gerekir.”

“İmzalayacak,” dedi Bora, genizden gelen bir sesle. “Onu çağırın, imzalasın.”

“Bu şekilde çalışmıyorum. Onunla yalnız görüşmeliyim. Baskı altında atılan imzayı kabul edemem.”

“Baskı mı? Ne baskısı? Neden?” Kelimelerini kafasında tarttı, bir süre sessiz kaldı ve ardından sinsice gülümsedi. “Ben bir iş adamıyım, Doktor. İkimiz de aynı şeyin peşindeyiz. İkimiz de Tiffany’nin iyileşmesini istiyoruz.”

“Bana söylemek istediğiniz şey nedir?”

“Bir dakika, Doktor. Aceleye gerek yok.” Koltukta arkasına yaslandı. “Ona sahnede ihtiyacım var. O benim yıldızım. Onda müşterilerin kendilerini iyi hissetmelerini, paralarını mekânıma akıtmalarını sağlayan bir şeyler var.” Çenesini kaşıdı. “O dans etmeyince çok para kaybediyorum, Doktor. Tekrar sokaklara düştü-

ğünü de görmek istemem. Böyle bir yeteneğe yazık olur. Ama ben burada bir iş yapıyorum, Doktor. Beni anlıyor musunuz? Ayrıca onun... son zamanlarda onun gerçekten hasta olmadığını düşünüyorum.” Kafasını işaret etti. “Burada neler olup bittiğini nasıl bilebilirsiniz ki? Ateşi yok, kanaması yok. Gayet sağlıklı görünüyor. Ben doktor falan değilim, iş adamıyım. Ama yine de bir iş adamı olarak insanları tanırım. İnsanları tanımak zorundayım. Belki de kafasında bazı fikirler vardır.”

Psikolog başını salladı. Midesinin yandığını hissediyordu. Bora'nın bu küstah ve kaba tavırları, Tiffany'ye tepeden bakışı onu huzursuz etmiş, canını sıkıyordu. Zihnine düşmanca bir duygu yerleşti. *Dünyada boşluk diye bir şey yok*, diye düşündü acı acı, *sen elini çeker çekmez yerini bir başkasının eli alıyor*. Asabiyetini sesine yansıtarak konuşmaya başladı. “Kusura bakmayın ama Tiffany'nin fikirleri sadece onu ilgilendirir. Ne ben ne de bir başkası onun istek ve planları üzerinde söz sahibidir. O yetişkin bir kadın ve istediğini seçmekte özgür. Belki de başka bir hayat istiyordur. İsterse bu zamanın ötesinde, sizin ötenizde, hatta belki de kendisinin ötesinde düşünebilir. Ben bir kariyer danışmanı değilim ve hastalarımın hayatlarına karışmam. Burada onun sahne korkusu üzerinde duruyoruz ama her şey birbiriyle bağlantılıdır ve her zaman bilinmeyen sonuçlar ortaya çıkabilir. Benden ne istiyorsunuz?”

“Evet, evet...” dedi Bora ve bir saniyelğine bakışları keskinleşti. Yüzünden istemsiz bir tik geçti. “Diyorum ki eğer hastaysa onu iyileştirin. Bütün istediğim bu. Bu benim için gerçekten önemli. İşinizi yapın, Doktor. Tekrar sahneye çıkmasını sağlayın. Bu herkesin yararına olur, öyle değil mi? Sokağa düşmesini istemezsiniz. Kulüp sayesinde bir işi var, parası var. Koruma altında. Çalışanlarımı hiç kimse rahatsız edemez, anlıyor musunuz? O benim yanımda bir yıldız. Onu sokaktan çekip aldım. O zamanlar şimdiki hâliyle hiç alakası yoktu. Onu aldım, temizledim ve ona kendi çocuğummuş gibi baktım. Tamam mı?”

Sabah olmuştu. Psikolog bilgisayarına eğilmiş, çalışmasıyla uğraşıyordu. Birden ekranda bir çocuk fotoğrafı belirdi. Güler yüzlü, parlak gözlü, elinde bir ayıcık tutan bir çocuk... Uzun süre ekrana bakakaldı. Güçlkle nefes alıyordu, alt dudaklarını ısırđı. Sandalyesinde arkasına yaslandı ve sonra birden ayağı kalkıp aceleyle dışarı çıktı.

Sessizce araba kullanıyordu. Radyo kapalıydı. Yoğun kar yağışı vardı. Arabasının silecekleri ön camın üzerinde yorgun bir tempoda ileri geri hareket ediyordu. Geniş araçlar çamurlu karın üzerinde ağır ağır ilerliyor, sağından ve solundan geçiyorlardı. İki eliyle direksiyonu tutuyor, yolu daha iyi görebilmek için başını dik tutuyordu. Altı saatlik bir yolculuktan sonra orada olacağını hesapladı. Nina'nın ofisinin adresini internetten bulmuştu. Orada bekleyecek ve Nina'yı anaokuluna kadar takip edecekti. Billie'ye uzaktan, göz ucuyla bir bakış atacaktı. Sadece bir kez onun o parlak güzelliğini içine çekecek ve sonra evine gidecekti. Nina, Kaliforniya'ya taşınmadan önce sadece bir kez... Üç saat sonra bir benzin istasyonunda durup depoyu doldurdu. Bir sandviç aldı ve onu arabayı kullanırken yemeye başladı. O günkü randevularını telefonla iptal etmişti. Bir saat sonra etrafına baktığında yağın altında göz alabildiğine uzanan donmuş araziler gördü. Bir an için kendine olan güvenini kaybetti. Gidiyor mu yoksa dönüyor muydu, bilemedi. Ama sonra dikkatini tekrar topladı, yoldaki

yön levhalarına baktı ve yanında getirdiği elmadan bir ısırık alıp yoluna devam etti. Öğleden sonra kasaba sınırındaydı. Burası da diğer banliyöler gibi bir banliyöydü. Benzin istasyonları, fast food restoranları, garajları, oto parçaları, bankaları ve asfalt sokaklarıyla havada yorgun, tatsız ve tahammülsüz bir Amerikan ıssızlığı hissediliyordu. Daha önce çıktısını aldığı krokiye bakıp kampüse yöneldi. Arabasını psikoloji bölümünün bulunduğu binanın önüne park ettiğinde havanın da açılmış olduğunu fark etti. Güneş parlıyordu. İçinde hafif bir boşluk hissetti. İki genç öğrenci ön kapıdan çıktı ve yanından gülüşerek geçti. Parkalarına yavru ayılar gibi sarınmışlardı. Sakallı bir adam elinde büyük, kahverengi bir evrak çantasıyla geçti. Adam paltosunun kapüşonunun altında cep telefonu ile konuşuyordu. Sonra onu gördü. Arabasının koltuğunda kıvrıldı ve gözleriyle Nina'yı takip etti. Aniden kendini huzursuz hissetti. *Burada ne arıyorsun ve Nina'dan neden saklanıyorsun?* diye sordu kendi kendine. Bir taraftan bu sorular kafasını kurcalarken diğer yandan tuhaf bir inat ve çocuksu bir heyecan hissediyordu. *Ne olacak ki? kimseye bir zarar verdiğim yok. Bir adam çocuğunu görmek isteyebilir ve sevgilisini arzulayabilir. Bir adamın kendine ait, kimseyle paylaşılamayacak sırları olabilir. Bir adamın kendine ait bir dünyası ve fantezileri olabilir.* Nina'nın arabası otoparktan ayrıldı. Psikolog mesafesini koruyarak onun arkasından gitti. Arada bir trafik ışıklarında durduğunda Nina'nın arabasının arka camından başının arkasını, uzun boynunu görebiliyordu. Bu noktada onun kokusunu hatırlıyor, ılık tenini, bacaklarının arasındaki karanlığı hissediyordu. Bir an için zihni bulandı, neredeyse izini kaybediyordu ki Nina sağdan dar bir sokağa girip uzun ağaçlarla çevrili, eski bir binanın önünde durdu. Kapıya doğru yürüdü ve holde gözden kayboldu. Psikolog biraz bekledikten sonra onları gördü: Kırmızı paltolu, sarı atkılı, küçük bir kızın elinden tutan uzun boylu bir kadın... Yolun karşısına geçtiler. Küçük kız başını arkaya çevirdi.

Psikolog bir an için onun tüm yüzünü görebildi. Badem şeklindeki gözlerini annesinden almıştı ve masum bir gülümsemesi vardı. Kız minik işaret parmağını bir şeye doğrultmuştu. Annesi ona doğru eğildi ve paltosunun düğmelerini ilikledi. Birlikte arabalarına yürüdüler. Psikolog kendi kendine, "Benim kızım, Billie'm..." diye mırıldandı. Sonra da, "Evine dön artık," dedi kendi kendine. "Onu gördün işte, mükemmel bir çocuk. Hayat dolu, sevgiyle büyütülüyor. Evine git artık."

Fakat arkalarından gitmeye devam etti. Gökyüzü aydınlıktı. Tertemiz bir ışık, şehri aydınlatıyordu. Onları şehrin kenar mahallelerine kadar takip etti. İçinde ilkel avcı güdülerini kısırdanıyordu. Küçük, donmuş bir göletin yanına park ettiler. Güneş artık ılık ılık parlıyordu. Kenardaki bir binaya girip kayboldular ama çok kısa bir süre içinde patenleriyle tekrar ortaya çıktılar. Buzun üzerine çıkar çıkmaz küçük kız parlak buz zeminde dönmeye, keyifle kaymaya başladı. Buzun üzerinde korkusuzca dönüyor, annesine el sallıyor ve onu izlemesini istiyordu. Nina ise büyük bir dikkatle hareket ediyor, denge sağlamak için hafifçe öne eğilip iki elini yanlara açıyordu. Nina'nın görüntüsü içinde bir ürpertiye yol açtı. Özlem duygusu ve ağlama isteği onu bir müzik parçası gibi sardı. Arabasından indi, buzlu göletin kenarına yürüdü ve yapraksız bir ağacın altında durdu. Ellerini güneşten korunmak için gözlerine siper etmişti. Billie daireler çizerek buzun üzerinde dans ediyor, hızlanmak için kollarını kullanıyordu. Psikoloğun yüreği de sanki onunla birlikte kayıyordu. Kendi kendine söylendi: "Dikkat et, küçük kız, sakın düşme. Dikkatli ol, küçüğüm..." Nina kızın yanına gitti ve eğilip onu kollarına aldı. Birlikte dönerek buzun üzerine düşerken kahkahalar attılar. Farkında olmadan onlara doğru bir adım attı. Hemen önünde bir grup genç, ellerinde buz hokeyi sopalarıyla kaygan topu kovalarken bir kargaşa içinde itişip kakışıyorlardı. Gözlerini kaldırdığında Nina'nın bakışlarıyla karşılaştı. Nina şaşkın,

inanamayan gözlerle ona bakıyordu. Küçük kız da onun bileğine sarılmıştı. Psikolog öylece kaldı; pişmanlık veya korku hissetmiyordu. Sadece sükûnet... Onu, ona doğru kayarak gelmekte olan iki gölgeyi, uzaktaki gürültücü gençleri ve tüm göleti saran, şefkatli bir sükûnet... Psikolog bekledi. Nina ve Billie el ele tutmuş halde karşısında duruyorlardı.

Bir süre sonra Nina kendini topladı. "Gerçekten sensin?"

"Gerçekten benim."

"İnanamıyorum. Ne arıyorsun burada?"

Psikolog kekeledi. "Güzel bir..."

"Her şey yolunda mı?"

"Ah..."

Nina onun gözlerinin içine baktı. Bakışları, üzerindeki renkler bulanık bir griye dönüşene kadar karıştırılan bir kanvas gibiydi. Tüm bu süre boyunca eldiveniyle uğraşan Billie'ye döndü. "Billie, bu benim arkadaşım. Üniversiteden..."

Küçük kız parıldayan gözleriyle ona baktı: "Merhaba."

"Merhaba, Billie." Psikolog dizlerinin üzerine çöktü. Ellerini küçük kızın saçlarının arasında gezdirdi. Sonra aniden başı dönmeye, nefes alamamaya başladı.

Yolun karşısından boğuk bir ses geldi: "Merhaba, tatlım." Hep birlikte dönüp baktılar. Uzun, ince, hafif kambur bir adam onlara doğru yürüyor, tahta bir bastondan destek alıyordu. Nina ona el salladı. "Merhaba, canım!"

Küçük kız, "Baba!" diye bağırarak adama doğru koştu. Yaklaşınca yavaşladı ve dikkatle babasını kucakladı.

Adam gülümsedi. "Merhaba, gün ışığım!"

Nina psikoloğa fısıldadı: "Lütfen her şeyi berbat etme!"

Zayıf adam ve küçük kız yanlarına geldi. Erkekler birbirlerini süzdü. Nina psikoloğu kocasına üniversiteden arkadaşı olarak tanıttı. Adam elini uzattı ve tokalaştılar.

"Evet," dedi. "Yıllar geçti üzerinden. Aslında bu şehre ilk gelişim. Üniversitede bir konferans var. Aslında bir atölye çalışması. Karar alma psikolojisi ya da onun gibi bir şeyle ilgili."

"Kulağa çok sıkıcı geliyor," dedi Nina.

"Alınan karara göre değişir sanırım. Her neyse, kısa bir mola vermiştim. Üç saat oturduktan sonra şehri şöyle bir dolaşmak istedim, sonra aniden... Ne derler bilirsiniz, dünya küçük. Tanıdık bir kahkaha duydum. Bu kahkahayı tanımamak mümkün değil."

"Kaç yıl geçti? Dört mü? Beş mi? Hiç değişmemişsin."

"Sen de... Ama görüntüye bakılırsa bir şeyler değişmiş." Psikolog, küçük kızı işaret etti.

Nina kızına sarılarak gülümsedi. "Evet, sende yok mu?"

"Henüz değil."

Nina kocasına döndü: "Fizyoterapi nasıl gitti?"

Adam acı çekerek gülümsedi. "İyi." Psikoloğa döndü. "Bazen tamir, arızanın kendisinden daha fazla acı verir. Bu, vücudumuz için böyledir. Sizde nasıl bu işler? Yani ruh için de aynısı geçerli mi?"

Psikolog güldü. "Bizim işimizde neyin arıza, neyin tamirat olduğu her zaman açık değildir." Gülümsediler.

Adam psikoloğa sordu: "Yemeğe gidiyorduk, bize katılmaz mısın?"

"Evet," dedi Nina. "Neden olmasın?"

Psikolog ona baktı ve bir an duraksadı. Sonunda, "Çok teşekkür ederim ama hastanede son bir toplantıya katılacağım," diye karşılık verdi. "Ardından eve doğru uzun bir yol beni bekliyor. Sizi tanıdığımı sevindim."

“Numaramı vereyim,” dedi Nina ve ona kartvizitini uzattı.
“Şehre tekrar gelirsen ara beni.”

“Elbette ararım. Teşekkürler. Hoşça kalın.”

Sonra küçük kıza döndü. “Hoşça kal, Billie.”

“Güle güle,” dedi Billie.

Psikolog arkasını döndü ve yürümeye başladı. Biraz yürüdükten sonra durdu ve geriye dönüp ağır paltolarına bürünmüş, park yerine doğru yavaşça yürüyen üç gölgenin arkasından baktı. Billie, Nina’nın elinden tutmuştu. Sonra Nina’nın başını ona doğru çevirdiğini gördü. Bulunduğu yerden gözlerini göremiyordu, yüzü mesafeden dolayı belli belirsiz seçiliyordu. Küçük, beyaz bir gölge haline geldi ve sonra o da gözden kayboldu.

Evine doğru giderken boğazının düğümlendiğini hissetti. Küçük kızın saçının kıvrımlarındaki yumuşaklığı hâlâ parmaklarında hissediyordu. İçini bir endişe bulutu kapladı. Bir yaranın açıldığını ve kanamanın başladığını hissediyordu. Akşam çökerken arabası giderek artan karanlığı yırtıyor, farları karanlıkta sarı çizgiler bırakıyordu. Başının döndüğünü hissetti. Direksiyonu daha sıkı kavradı. Kendi kendine söylendi: “Ayakların nerede? Nefes al, kaslarını gevşet, düşüncelerinin sonbahar bulutları gibi uçuşmasına, akıp gitmesine izin ver. Takılıp kalma, sadece gözlemlerle.” *Bukleleri ne kadar da yumuşaktı. Parlak kırmızı paltolu minik bir ayıcık gibiydi... Gözlerindeki ışık...* “Bırak artık bunları düşünmeyi, ne yaptın sen? Bugün seni buraya getiren şey nedir? Bu külüstür araba nereye gidiyor?” Nina’yı korkutmuş olmalıydı. Nina korkmakta haklıydı. Hayatına çaresizce de olsa cüretkâr bir müdahale yapılmıştı. Korkmaması mümkün müydü ki? Üstelik Nina’nın tedirginliği mutlaka küçük kızın bilincine de yansıtacaktı. Buna şüphe yoktu. Öte yandan, *Nina biraz da olsa heyecanlanmıştı*, diye düşündü. Elbette ki onu böyle ansızın karşısında görmek Nina için de heyecan vericiydi. Tıpkı ilk seferin heyecanı gibi... İlk seferde yaşanıp daha sonra

zamanla zayıflayan, yavaş yavaş yok olan tüm heyecanlar gibi... Boğazda delici bir yıldırım, midede bir kramp, gerçeğin zeminini derinden sarsan o kalp atışı gibi... Başlangıçların sarhoş özgürlüğü, bir çocuğun bakışları, çarpıcı merakı gibi... Elbette ki tüm bu arzulu ve azgın dalgalar Nina'nın da kalbinden geçiyordu. Hastalarına hep şunu demez miydi: "Şöyle şöyle hissediyorum," demeyin, 'Bir parçam şöyle şöyle hissediyor,' deyin. Çünkü her zaman için bir başka parçanız vardır, fırtınanın bir de sakın tarafı vardır. Her zaman bir antitez söz konusudur çünkü arzularımızdan korkar ve korkularımızı arzularız." Nina da o yakıcı ve tatlı sızıyı hissediyor olmalıydı. Muhakkak ki o da bazı geceler korkunun ağları arasına sıkışmış olarak uyanıyordu. Kendisini yıllar sonrasında kocasının hasta yatağının baş ucuna ilişmiş, durmaksızın ilerleyen bir hastalığın verdiği hasarlardan kurtulmaya, eriyip giderken onu hayatta tutmaya çalışırken görüyordu. Muhakkak ki o da arada bir yemyeşil ağaçların üzerinden gökyüzüne bakıyor, bembeyaz bulutların uçsuz bucaksız mavi çayırlarda salınmasını seyreliyordu. O da özlüyor ve merak ediyordu. O da yorgundu. *Doğru olanı yap. Yaptığının ne olduğunu ve neden doğru olduğunu unuttuncaya kadar doğru olanı yap. Sınırlar yok olup gidinceye kadar, tıpkı bu uçsuz bucaksız topraklarda dolaşan bir yolcu için sınırların bir süre sonra ortadan kaybolması gibi... Üzerinde en ufak bir dağın, hatta dağların gölgesinin bile olmadığı açık ufku derinliklerinin, o yolcunun bakışlarını esir alıp vücudundan ve bilincinden geçerek kanına karışması ve bir an için yolcunun bu sonsuz alana dönüşmesi gibi... Geriye rüzgârın, ışığın ve karanlığın fısıltısından başka bir şey kalmaz... Evet, bir söz vermiş olabilirdi ama naif değildi ve artık masum da değildi. Odasında her gün giyinikmiş gibi görünen insanlığın en çıplak haline şahit oluyordu. Her gün, verilen sözlerden dönülmesine, o sözlerin içeriğindeki sayısız renk ve rayhanın yerlere saçılmasına, sonra yeni vaatlerde bulunulmasına ve bunun sonsuza kadar sürüp*

gitmesine tanık oluyordu. Buna kim itiraz edebilirdi ki? Kim bu sürecin karşısında durabilirdi?

Şimdi arabayı daha da hızlı kullanıyordu. Farları yol çizgilerini âdetâ yutuyordu. Ağır ve hantal arabaların arasında çevik aracıyla zikzaklar çiziyordu. *Benim çocuğum, benim,* diye düşündü yine. *Kehribar rengi, ipeksi ve parlak bukleleriyle, kahkahasının tınısıyla... Benim. Benden. Benim tohumum. Benim etimden ve kanımdan. Billie.* Şakakları zonkluyordu. Ağır ağır nefes aldı. Arabayı yolun kenarına çekti. Dev kamyonlar sonsuz bir trenin vagonları gibi yanından hızla geçiyor, geçerken çamur sıçratıp uğultulu sesler çıkarıyorlardı. Koltuğuna gömüldü ve başını direksiyona koyduğu ellerine yasladı. *Ayakların nerede şimdi?* Sonbahar bulutlarının altında, serin ve açık bir hava vardı.

Dışarıda bir siren sesi yükseldi. Koltuğunda doğrulup elinin tersiyle gözlerini ovuşturdu. Bir polis arabası ağır bir homurtuyla arkasında durmuştu. Elleri direksiyonda öylece bekledi. Önce utandığını hissetti ancak sonra rahatladı. Korkmuyordu. Herhangi bir kanunu çiğnememişti ve acı veren düşünceler şimdilik tutuklanma sebebi değildi. Camını açtı. Ütülü üniformasının içinde tıknaz, kalın kollu bir polis memuru, tam da polisler için özgü bir şekilde yavaşça yürüdü ve pencerenin hemen yanında durdu.

Sesi balina gibi iri yarı görüntüsüyle çelişecek şekilde yumuşak ve kibardı: “Bir sorun mu var?”

“Hayır, hayır...” diye karşılık verdi psikolog, “sadece birkaç dakika durmak zorunda kaldım. Baş ağrısı...”

Kibar balina, “Üzgünüm, bayım,” dedi, “otobanın kenarında duramazsınız, yasak. Bunu bilmiyor muydunuz?”

“Elbette biliyorum. Sadece birkaç dakika için durmuştum.”

“Kazalar birkaç saniyede olabiliyor, bayım. Yol kenarlarında park etmek yasak.”

“Benim hatam, özür dilerim,” dedi psikolog. “Bir an için düşünemedim.”

“Yorgunsanız otoyol üzerindeki mola yerlerinden birinde durup dinlenebilirsiniz. Üç kilometre sonra bir tane var.”

“Anlıyorum, oraya gideceğim.”

Balina uzunca bir süre bekledi. Psikolog, polisın eğilip el fenerini arkadaki yolcu koltuğuna doğrulttuğunu gördü. Sonra, “Pekâlâ, bayım, gidebilirsiniz,” dedi. “Dikkatli kullanın.”

Psikolog yavaşça yola karıştı, hızını artırdı ve nihayet trafiğe daldı. Şimdi kafasının daha berrak olduğunu, kaslarının gevşeyip rahatladığını hissediyordu. Polis memurunun babacan yaklaşımı onu sakinleştirmişti. *Abartma*, diye düşündü kendi kendine, *sakin ol ve olaya daha geniş çerçeveden bak. Elmayı tek ısırıkta yemeye çalışma, her seferinde bir parça kopar...*

Öğleden sonra kampüsteki ofisinde oturmuş, öğrencilerin sınav kâğıtlarını okumaya çalışıyordu. Kapı çalındı.

Yavaşça koltuğunda doğruldu. "Evet?"

Gelen Jennifer'dı. Kucağında bir kitap yığınıyla gözleri yerde içeri girdi: "Beni görmek istemişsiniz, Profesör."

"Evet," dedi psikolog. Kıza sandalyeyi işaret etti. "Otur lütfen."

Jennifer oturdu ve kitaplarını kucağına koydu.

"Çok yetenekli bir öğrencisin. Seni engelleyecek değil, yeteneklerini ifade etme becerini geliştirecek alışkanlıklar edinmen çok önemli."

Jennifer gözlerini sessiz bir merakla ona dikmişti.

Psikolog devam etti: "Son iki haftadır derslere ya geç geliyor ya da hiç gelmiyorsun."

"Biliyorum," dedi Jennifer, sandalyede daha dik oturarak. "Evde birtakım sorunlar var." Sesi titremeye ve çatallaşmaya başladı. Yutkundu ve sonra sustu. Gözyaşlarını tutmaya çalışıyordu. Çenesini sıkı ve kitaplarını göğsüne bastırdı.

Psikolog bekledi.

Sonunda konuşmaya başladı. "Bana açıklama yapmak zorunda değilsin. Sadece fark ettiğimi bilmeni istedim. Bir de sana elimden geldiğince yardım etmeye hazır olduğumu..."

Bir süre durdu ve bekledi.

"Sıkıştım, kaldım," dedi aniden Jennifer. "Bana bir şeyler oldu, Profesör. Çocukluğumdan bu yana hedeflerimin netliğiyle bilinirim. Tek çocuğum. Ailemdelikler liseyi bile zor bitirmiş. Ama bana iyi bir yaşam sunabilmek için, bir şans verebilmek için çok çalıştılar. Okulda başarılıyım. Her zaman iyi notlar alırdım. Bütün notlarım A'ydı. Çocukken babam anneme, 'Bir doktor veya astronot yetiştiriyoruz,' derdi. Beni kollarının arasına alıp havaya atardı. 'Hop, hop!' diye bağırdı. Lisedeyken üniversite düzeyinde dersler aldım. Amigo kızdım, öğrenci konseyindeydim. Büyük bir üniversiteye gitmek istedim ama ailem burada kalmamı, onlara yakın olmamı istedi. Onları anlıyorum. Yani anladım. Lisedeyken Justin'le tanıştım. Herkes bize birbirimiz için yaratıldığımızı söylüyordu. İsimlerimiz bile uyumlu: Jennifer ve Justin... Justin bir sporcuydu. Bir yıldızdı. Pek çok hayranı vardı ama beni seçti. Üç buluşmadan sonra bana hayatının aşkı olduğumu söyledi. Ben de onu seviyordum, istiyordum. O kadar uyumluyduk ki... Derken erkek kardeşi Irak'ta hayatını kaybetti. Bu durum onu çok etkiledi. Erkenden olgunlaşmak zorunda kaldı. Bu olaydan hemen sonra evlenmeye karar verdik. Beni kamyonetine bindirip nehir kenarına götürdü ve bana bu yüzüğü verdi." Jennifer bunu söylerken elini kaldırdı. "Gerçek pırlanta... Tabii ki ona evet dedim. Mutluluktan havalara uçmuştum. Şimdi de düğünümüzü planlıyoruz. O büyük bir düğün istiyor. 'Büyük aşka büyük düğün,' diyor. Liseden sonra babasının inşaat işinde çalışmaya başladı. Babası bir gün emekli olacak ve işleri Justin devralacak. Ben mezun olacağım ve ilkokul öğretmenini olacağım. Çocukları hep sevmişimdir. Justin dört çocuk istiyor. 'Büyük aşk, büyük aile,' diyor. İsimlerini bile seçtik: Kız için Josephine veya Jody, erkek için Jack veya Jimmy. İşin komik tarafı, bu kadar ilerisini planladık ama daha seks bile yapmadık.

Aslında ben hazırdım ama o beklemek istedi. ‘Güçlü aşk, güçlü disiplin,’ diyor.”

“Anlıyorum,” dedi psikolog. “Peki, son iki haftadır derslere geç gelmenin sebebi nedir?”

“Evet, son dönemlerde bende ani kaygı atakları başladı. Birden kendi kendime düşünmeye başladım: *Ne yapıyorsun sen? Daha çocuksun... Henüz hiçbir şey görmedin, hiçbir şey yapmadın.* Kendimi bisikletle yokuş aşağı gidiyormuş gibi hissediyorum. Hızlı başladım. Başlangıçta eğlenceli geliyordu ama eğlence yerini birdenbire korkuya bıraktı. Tamamen bırakmadı belki ama korkuyla karıştı ve sanki artık duramayacakmışım gibi hissediyorum. Durmak isteyip istemediğimi bile bilmiyorum. Ve sizin derslerinizde bir şey oldu: Düşünmeye başladım. Bir şeyler hissediyorum. Başka derslere benzemiyor. Görüyorsunuz ya, az önce yaptığım bisiklet benzetmesi bile... Nereden çıktı bu? Ben genelde bu tarzda düşünmem, mantık insanıyım. Ayaklarım hep yere basar. Ama bakın, öğreniyorum işte. Bir an...” Sesi yavaş yavaş canlılığını yitirdi.

“Bir an?”

“Derste yazar Wasser gibi bir adamdan bahsettiğinizi hatırlıyor musunuz?”

“Robert Walser.”

“Evet, işte o. Bize bir hayranının onu bir akıl hastanesinde bulup ona neden yazıp yazmadığını sorduğunu, onun da, ‘Yazmak için değil, delirmek için buradayım,’ dediğini anlatmıştınız.”

“Evet, bunu hatırlıyorum. Derste iç sesle ilgili bir tartışmamız kapsamında gündeme getirmiştik.”

“Dersi çok iyi hatırlamıyorum. Yani not tuttum tabii ama o cümle beni etkiledi. Aklıma takılıp kaldı. Neden, bilmiyorum. Siz de ‘neden’ sorusunu pek sevmiyorsunuz, biliyorum ama o cümlelerin etkisinden kurtulamıyorum. Kendime, ‘Neden buradasın?’ diye

sormaya başladım. Zihnim her zaman çok netti. Çünkü kafamdaki sesler netti ve ben beklentileri hep karşıladım. Bilirsiniz, kuralları her zaman anladım. Kuralları her zaman kolayca kabullendim. Ama o iç ses..." Sesi çözüldü ve zayıfladı. Kendini toparlayıp sandalyesinde dikleşti. "Saçmalıyorum, üstelik siz meşgulsünüz. Üzgünüm, bundan sonra derse zamanında geleceğim. Sizi hayal kırıklığına uğratmayacağım."

"Beni boş ver, sana odaklanalım," dedi psikolog.

"Evet, evet..."

"Bak, Jennifer, neler yaşadığını anlıyorum. Tamamen değil ama ne demek istediğini anlıyorum ve derslerimizden de bildiğin gibi ben tavsiyede bulunmam. Sana bir tek şey söyleyeceğim: Bu yaşamakta olduğun şey bir kriz değil, bir armağan. Ne olursa olsun, ne karar verirken ver bu apayrı bir konu. Ama şu anda ister içe ister dışa dönük olsun bu konu üzerine düşünmenin önemli. Bu senin kendine verdiğin bir armağandır."

Jennifer gözünden akan bir damla yaş sildi. "Teşekkürler, vaktinizi ayırıp beni dinlediğiniz için teşekkürler."

"Benim için bir zevkti. Ama bir şey daha var. Özel bir soru sorabilir miyim?"

"Elbette."

Psikolog parmaklarını kollarının üst kısımlarında gezdirerek sordu: "Kesiyor musun?"

Jennifer ona şaşırarak baktı. Bir sessizlik oldu. "Nereden biliyorsunuz?"

"Görebiliyorum."

"Kollarımı hep kapatırım. Her zaman uzun kollu giyerim."

"Zaten ben de onu gördüm."

"Kısa zaman önce başladım, gerçekten..."

“Öğretmenin olarak özel hayatına fazla dâhil olamam ve hakkında pek bir şey bilmiyorum. Ama şunu biliyorum ki kendini keserek acını gömemezsin. Acı, şüphe ve korkular, hepsi de terapiyle çözebileceğin konular. Bütün bu yükü tek başına kaldırmak zorunda değilsin. Hiç kimse bütün yükünü tek başına kaldıramaz.”

“Siz psikologsunuz. Beni tedavi edebilir misiniz?”

Psikolog başını olumsuz anlamda salladı. “Hayır, sen benim öğrencimsin ve ikili ilişki kuramayız. Ama istersen sana birini önerebilirim.”

“Teşekkürler,” dedi Jennifer. “Bunu düşüneceğim.” Ayağa kalktı ve kitaplarını göğsüne bastırdı. Kapıya geldiğinde psikoloğa döndü. “Size bir cevabım var.”

“Cevap?”

“Evet. Hollanda’da domino taşlarını deviren ve ardından vurulan kuşla ilgili hikâyenin ne anlatmak istediğini sormuştunuz.”

“Evet?”

“Neyle ilgili olduğunu biliyorum. Parçalara ayırıp analiz edebileceğiniz, mukayese edip üzerinden ders çıkarabileceğiniz ve bunun üzerine hayat hakkında bir hikâyeye dönüşen bir hikâye... O halde bu, gerçek hayat...” Arkasını döndü ve çıktı.

Bir hafta geçmişti ve Nina'dan hâlâ ses yoktu. Psikolog, Kaygı Bozuklukları Merkezi'ndeki ofisinde oturuyordu. Zihninin merkezini kaygı kemiriyordu. E-posta kutusunu kontrol etti. Hiçbir şey yoktu. Yalvaran, bekleyen gözlerini telefona dikti. Hiçbir şey... Aniden kendini gıcırtılı merdivenlerden karanlık bir bodruma uçuyormuş gibi hissetti. Elbette ki Nina'yı kızdırmıştı. Yeminini bozmuş, anlaşmalarını ihlal etmiş ve hassas dengeyi yıkmıştı. İncecik kabuğu dikkatsizce kırmış, bir anlık duygusuna engel olamamıştı. Hangi duyguydu bu? Özlem. Özlemin açık ufuklarına doğru uçmuş, şimdi de yakıtsız kalmıştı. Şimdi de içinde olduğu bu özlem uçağı onu dumanlar içinde tekrar dünyaya düşürüyordu. Kendi kendine acı içinde söylendi: *Koltuğuna sıkı tutun. Sıkı tutun, aptal. Acil iniş için hazırlıklı ol. işte, oksijen maskeleri yüzünün önünde sallanıyor. Çocuklu yolcuların önce kendi maskelerini, ardından çocuklarının maskelerini takmaları gerekiyor.* Billie'nin cıvıltılı kahkahası kulaklarında çınladı. İpeksi bukleleri, badem gözleri gözünün önünde canlandı. Bir an nefessiz kaldı. Sandalyesinde dik oturdu, bir elini midesine, diğerini göğsüne götürdü. *Diyaframdan derin bir nefes al,* dedi kendi kendine. Göğsünün üzerindeki eli yerinde kalırken midesinin üzerindeki eli nefes alırken yukarı kalkıyordu. *Doğru nefes. Adım adım, dikkatle uçuşumun kenarından geriye doğru... Şimdi düşüncelerini netleştir. Hata yaptın, buna şüphe yok. Nerede*

hata yaptın? İnsanoğlu ara sıra ve hatta uzun vadede hatalar yapabilir. Afrika'da bir kelebeğin kanat çırpması, Avustralya'da bir fırtınaya neden olabilir. Onu incittin ama o dirençlidir. Onu hafife alma. Kendi başının çaresine bakabilir. Peki, sen ne olacaksın? Seninle kim ilgilenecek? Ayağa kalktı ve odanın içinde dolanmaya başladı. Bekleyeceğim, diye düşündü. Onu biraz rahat bırakacağım. Sakin ve sabırlı olmalısın. Belki de hiçbir şey olmamıştır; geçici bir aksaklık, affedilebilir bir hatadır sadece. Bunu aşabilir ve eski düzenimize dönebiliriz. Bekleyeceğim. Ancak tüm bu hesaplamaların altında bir başka fikir hareketleniyordu. Bu karanlık fikir, bilincinin yüzeyine çıkmaya çalışıyordu. "Billie, kızım," diyordu bu fikir, "geliyorum, baban geliyor, yolda..."

Nina'yı aradı.

"Alo?"

"Nina, benim."

Bir süre sessizlik oldu.

Ardından Nina cevap verdi: "Evet?"

"Nasılsın?"

"İyi. Şu an meşgulüm."

"Konuşmamız gerek."

Hatta parazit sesi duyuluyordu.

"Nina?"

"Şu an meşgulüm."

"Haftaya tekrar arayacağım."

"Tamam, hoşça kal." Nina telefonu kapattı.

Psikolog şaşkındı. Sandalyesinde arkasına yaslandı. Eliyle alnını ovuşturdu. Sonra ayağa kalkıp paltosunu aldı ve dışarı çıktı. Sokaklarda yürümeye başladı. Zihni karışmış ve uyuşmuştu. Terk edilmiş oto yıkama merkezini geçtikten sonra birkaç basamak aşağıya indi ve çelik ve cam katmanlardan oluşan yeni alışveriş merkezinin

etrafından dolaştı. Hava soğuk ve kapalıydı. Merdivenlerden aşağıya, donmuş nehrin kıvrımlarını saran beton kaldırıma indi. Yaz aylarında burası bebek arabalı aileler, sarmaş dolaş çiftler, göletteki ördekleri besleyen çocuklarla dolu olurdu. Rüzgâr ağaçların yapraklarını hışırdatır, nilüferlerin altından kurbağa sesleri yükselir, balıklar sessiz dünyalarında yüzerdi. Ama şimdi her şey boş ve karla kaplıydı. Psikolog hızlı adımlarla yürüyor, botları kaldırımdaki buzları çatırdatıyordu. Öğlen güneşi bulutların oluşturduğu perdenin arasından belli belirsiz kendini gösteriyordu. Ellerini ceplerine daldırıp öylesine arandı, sanki soğuk hava zihnini dondurmuş gibiydi. Tekrar sokağa doğru yürüdü ve küçük bir bara geldi. Işıksız bir neon tabela ön kapıda sallanıyordu. Kapıyı açıp içeri girdi. Mekân boştu. Köşede rengi solmuş bir bilardo masası vardı. Saçlarını atkuyruğu yapmış, kemikli yüzlü, ufak tefek bir adam elinde beyaz bir bezle barın arkasında bardakları kurulu-yordu. Psikoloğa isteksiz bir gülümsemeyle baktı. Psikolog bara yaklaşırken ellerini birleştirip avuçlarının içine üfledi.

“Hava soğuk...”

“Mevsim kış,” diye karşılık verdi barmen.

Psikolog bilardo masasını işaret ederek, “Oynamak ister misin?” diye sordu.

“Burada çalışıyorum, oynamıyorum.”

Psikolog “pekâla” anlamında başını salladıktan sonra bilardo toplarının parasını ödedi ve masaya düzeneği kurdu. Bilardo sopasını alıp ucuna biraz tebeşir sürdükten sonra masanın üzerine eğildi. Toplara vurarak teker teker deliklere girmelerini sağladı. Masanın etrafında yürüdü, açıları, mesafeleri ve yörüngeleri inceleyerek hesapladı. Barmense barın arkasından onu izliyor ve konuğunun bilardo masasının etrafındaki kararlı adımlarında öfkenin zayıf gölgesini hissediyordu. Toplar birbiri ardına deliklere giriyordu. En sonunda geriye sadece beyaz bilardo topu ve karşı köşede de

siyah sekiz kaldı. Psikolog bilardo topunun üzerine eğildi, son hedefini belirledi. O sırada yan tarafından bir hışırtı duydu. Başını çevirince barmeni hemen yanı başında ona gülümserken buldu. Barmen yakındaki küçük masaya bir şişe bira koydu ve "Bu seferki müesseseden," dedi. Arkasından bilardo masasına bakarak, "Bilardo tamamen geometri işidir, son top hariç," dedi ve işaret parmağını şakağına götürdü. "Son top, psikolojidir."

“Bu akşam buralarda, orta batı Amerika’da, bizim de etrafımızı saran mısır ve soya tarlalarının arasında dünyaya gelmiş olan Gordon Allport’u anacağız. Gordon’ın gençlik yıllarında İstanbul’da bir yıl İngilizce öğretmenliği yaptıktan sonra dönüş yolunda Viyana’da kalmaya karar verdiği ve burada Freud’la görüşmeyi başardığı anlatılır. Gordon yaşlı üstadın odasına büyük bir dikkatle girer. Freud genç adamın karşısında oturur ve her zaman yaptığı gibi onu sessizce izler. Genç ve atılgan Gordon bu sessizlikten rahatsız olur ve küçük bir sohbet başlatmaya karar verir. Yaşlı analiste o gün daha erken saatlerde yaşanan bir olaydan bahseder. Trende dört yaşlarında bir erkek çocuğu annesiyle birlikte seyahat etmektedir. Çocuk, koltuktaki kire karşı çok hassas görünmektedir ve annesine sürekli olarak, ‘Orada oturmam, orası kirli, bu pis adamın yanıma oturmasına izin verme,’ diye söylenmektedir. Çocuk her şeyin kirli olduğunu düşünmektedir. Allport’un gözlemine göre çocuğun annesi düzgün, otoriter ve disiplinli bir kadındır ve kadının karakteriyle oğlunun davranışları arasındaki bağlantı çok açıktır. Allport anlatmayı bitirdiğinde Freud ona o meşhur delici bakışlarıyla bakar ve sorar: ‘O küçük çocuk sen miydin?’

“Bu karşılaşma Allport’un Freud hakkında şu kanaate varmasına neden olmuştur: Freud, hastalarının hayatlarına, nevrozlarına, savunma mekanizmalarına ve bilinçsiz güdülerine kendini vermiş

olsa da dışa yansıyan özelliklerini göz ardı etmektedir. Gizli olanı açığa çıkarma çabaları arasında bariz olanı yanlış yorumlamıştır. Allport'un gözlemine göre derin psikoloji genelde fazla derindir ve ironiktir. Allport'un dile getirdiği bu fikir derin bir anlayıştır. Bizim çalışmalarımıza yaptığı en önemli katkılardan biri de terapinin en büyük tuzaklarından birini anlamamıza yardımcı olan ilkesidir. Bu, güdülerin işlevsel özerkliği ilkesidir. Bu ilke, basit bir gerçeği açıklamaktadır: Bir sürecin başlamasına neden olan etken, her zaman onun devamını da sağlamak durumunda değildir. Örneğin sigara içmeye başlamanızın nedeni -kızları etkilemek ve ailenize karşı gelmek - elli yaşında sigara içmeye devam ediyor olmamızı açıklamaz. Artık ebeveynleriniz hayatta değildir ve kızlar artık sizden hiç de etkilenmiyordur. Evlenmenize neden olan etken, evliliği sürdürmenizin nedeni değildir. Genç psikologlar hastalarının problemlerini bulmaya çalışır ve kaynağı bulduklarında problemi de çözdüklerine inanırlar. Çocukken vahşi bir köpeğin saldırısına uğradınız, bugün köpeklerden korkmanızın sebebi budur. İşte bu: Zannedersiniz ama değildir. Çocukluğunuzun ürkütücü köpeği, köpek korkunuzun nasıl başladığını açıklar ama o köpek artık etrafınızda değildir. Çocukluk hikâyeleriniz çocukluk tepkilerinizi açıklar, bugünkü tepkilerinizi değil. Bugünkü tepkilerini neyle açıklayabilirsin, Jennifer?"

"Yanlış hatırlamıyorsam," diye tereddütle söze başladı Jennifer, "bugünkü tepkiler, yüzleşmekten kaçındığımız için yıllardır süregelen tepkilerdir. Çocukken köpeklerden korkmaya başlayan kız bugün de korkmaya devam eder çünkü onlarla karşılaşmaktan kaçınıyordur. Köpekle karşılaşma, korkuyu başlatmıştır ancak köpekle karşılaşmaktan kaçınmak, korkunun devam etmesine neden olur. Çünkü kız bugünün gerçeklerini görüp yeniden öğrenemez."

"Aslında doğru söylüyorsun," dedi psikolog. "Bu da bizi günün diğer konusuna getiriyor: Çocukluk çağının yanlış tahakkümü.

Wordsworth'ün meşhur, 'Çocuk, insanoğlunun atasıdır,' sözü, psikoloji açısından yıkıcı bir tespittir ve terapi için engel teşkil eder. Unutmayalım ki Freud'un ve onun fikirlerini benimseyenlerin temel aldığı bu düşünce, tarihin belirli bir döneminde, on dokuzuncu yüzyıl sonlarında belirgin hale gelmiştir. Bu dönemde Avrupa'da yükselen orta sınıfa mensup kadınların birdenbire boş zamanı olmaya başlamıştır. Sınıflar arasındaki engeller ortadan kaldırılabilir olmuş, sosyal basamakları inme ve çıkma olasılığı gerçek ve bariz hale gelmiştir. Yine bu dönemde çocuk yetiştirme projesi ailelerin geleceği açısından önem kazanmış ve saygın bir hobiye dönüşmüş, bu fırtınalı sosyal ortamda toparlayıcı bir unsur halini almıştır. Bu bakış açısı günümüzün gözden düşmeye başlayan ünlülerinin son dönemlerdeki olumsuz davranışlarını haklı göstermek için televizyonda çocukluk dönemine ait acı dolu anılarını itiraf ettiği ve izleyenlerin de onları alkış ve empatiyle karşıladığı günümüze kadar sürmüştür. Bugün hâlâ Amerika'da bir yerlerde titiz bir anne, uyumakta olan minik kızına beyni gelişsin diye, akranlarının gerisinde kalmasın diye, parlak geleceğinin altyapısını oluşturan iskeleti zayıflayıp yıkılmasın diye, uykudaki kızı annesine karşı onu ihmal ettiği için kötü duygular beslemesin diye klasik müzik dinletmekle meşgul. Tüm bu karışıklıklar bugünün anahtarının uzak geçmiş olduğuna, olay ne kadar uzak geçmişteyse etkisinin o kadar güçlü olduğuna hem psikoloğu hem de hastayı ikna ederek terapi odasına sızar ve orayı işgal eder. Çocukluk da tıpkı yabancı bir ülkenin sırf uzak olduğu için egzotik ve cazip olduğu fantezisi gibi bugünkü hayatımızdaki karışıklıkların anahtarını aramak konusunda bizi cezbeder."

Psikolog durdu, derin bir nefes aldı ve bilgisayar masasına doğru eğildi. Sınıf sessizce onu izliyordu.

Sonunda pembe saçlı kız sordu: "Yani diyorsunuz ki çocukluk önemli değil."

“Önemli, evet. Nihai, hayır. Bilgilendirici, evet. Belirleyici, hayır. İşte burada, iyi bir psikolog iki kat dikkatli olmalıdır. Çünkü hasta ofise geldiğinde kafasındaki fikir şudur: ‘Bugünkü sorunlarımın anahtarı o zamanki deneyimlerimde yatıyor.’ Ayrıca hastaya istediğini vermek, varsayımlarını ve onun neticede psikolojik bir görüş olan dünya görüşünü desteklemek kolaydır. Ama size basit bir soru sorayım: Anne sevgisiyle ve aydınlatıcı oyunlarla dolu sakin bir çocukluk dönemi sağlıklı bir karakterin ve iyi bir hayatın anahtarıysa nasıl oluyor da dünyanın her yerinde binlerce farklı yöntemle, farklı koşullar ve alışkanlıklar dâhilinde yetiştirilen çocukların çoğu normal, mutlu ve kültürleri çerçevesinde faydalı insanlar olabiliyorlar? Düşünsenize; kimi çocuk yoksulluk kimi refah içinde, kimisi dayakla kimisi dayaksız, kimi kardeşli kimi kardeşsiz, kimisi şehirde kimisi köyde, kimisi yatılı okulda kimisi yetimhanede, kimi küçük kimi büyük ailede, kimi oyuncaklarla dolu odalarda kimiyse çamur içinde, kimisi gökdelende kimisi igloda, kimisi battaniyeye sarılıp sessiz bir odada bırakılmış halde kimiyse sonsuz bir sevgiyle şımartılarak, kimisi yaşlıların kimisi kardeşlerinin himayesinde büyüyor. İki yaşında konuşmaya, yedi yaşında ev içinde çeşitli görevler almaya başlıyor, zamanında olgunlaşıp sorunsuz bir şekilde hayatın akışına karışıyorlar. Diğer yandan tarihin kanlı listesine ne diyeceksiniz? Nanking katliamı, Mao ve Stalin’in saldırdığı korku, Kamboçya soykırımı, Bosna ve Ruanda’daki soykırımlar... 1940’ların Almanyası ve bugünün Darfur’u... Bir gecede veya birkaç yıl içinde, daha dün birlikte oturdukları, güldükleri, eğlendikleri bir kültürü paylaştıkları komşularını yok eden canavarlara dönüşen bu milyonlarca insana ne diyeceksiniz? Tüm bu insanların kötü bir çocuklukları olduğunu mu söyleyeceksiniz? Bir hırsıza, dolandırıcıya ya da kurbanlarına acımayan soğukkanlı bir katile dönüşen komşunuz annesi tarafından sevilmemiş miydi? O da annesinin gözbebeği değil miydi? Annesi onu sevip okşayıp

yumuşak battaniyelere sarmamış mıydı? Kurbanlarını tavandaki bir kancaya asan, bir çocuğu, gözlerini oyduktan sonra ailesine yol-layan bir işkenceciyi düşünün. Annesi onu sevmemiş, ona ninniler söylememiş, onu emzirmemiş ve kollarının arasına almamış mıydı? Bir bebeği yalvaran annesinin gözlerinin önünde havaya fırlatıp şişleyen, bunu yaparken de kahkahalar atan bir katil, babasıyla bahçede oyunlar oynamamış mıydı? Yıllar önce evcil hayvanını sevip onunla tatlı tatlı konuşmamış mıydı? Tüm bu insanların aileleri tarafından reddedilmiş olduğunu iddia edebilir misiniz? Ailelerin çocuklukları boyunca onlara lanet okuduğunu ve onları ihmal ettiğini söyleyebilir misiniz? Böyle bir iddiada bulunmaya cesaret edebilir misiniz?"

Sınıfa bir sessizlik çöktü.

Sonunda Eric konuştu. "Vay canına, Profesör! Bu konuda çok iddialısınız."

Psikolog derin bir nefes aldı. Beyaz dişli kızların gülümsemeleri kaybolmuştu.

Eric devam etti: "Siz çocukluğunuzda bir şey mi yaşadınız?"

Ani bir iç bunalıtı yaşayan psikolog, öğrencilerinin huzursuz gülüşmelerini fark etmedi. Gözleri pencereden dışarıya takıldı. Kuru bir ağaç dalı rüzgârda hışırdıyor, cama çarpıyor, önce sertçe vuruyor, sonra yavaşlayıp camı âdeta okşuyordu. Psikolog aniden donup kaldı. Nefesi kesildi, midesinde sert bir kramp hissetti. Başı dönmüştü fakat öne doğru bir adım atıp kendini toparladı. Alçak sesle konuşmaya başladı: "Bu feveranım bir yana, şunu anlamalısınız ki insan yapısı -alışkanlıklarımız, geleneklerimiz ruhlarımızın biçimi- zaman içinde ve sonu olmayan bir süreçte inşa olur. Bu süreç beş yaşında da sona ermez, on beş, elli beş, hatta doksan beş yaşında da. Bu sürecin bir tasarımcısı, yöneticisi ya da yetkilisi yoktur. Bu projede pek çok etken, iş birliği ve rekabet içindedir. Birinin diğerinden üstün olduğunu iddia etmek yanlış olur. Bu etkenlerin

birbirleriyle iletişimini sağlayan formül genellikle bilinemez. İşte bu yüzden bu karanlık ormana giren psikolog, saygı göstermek ve alçak gönüllülük sergilemek durumundadır.”

Nathan kravatını düzeltti, boğazını temizledi ve elini kaldırdı. “Kimseyi yargılamıyorum ama bence burada yetkili biri var. Tanrı var. Söylediğiniz şeyi reddetmiyorum ama gördüğüm kadarıyla evrenin bir jeolojisi, katmanları var. Sizin Tanrı olmayan katmanınızın, dünyanın, ağaçların ve hayvanların katmanının üzerinde, rüzgârın ve gökyüzünün üst katmanlarında Tanrı var.”

Öğleden sonra iri yarı, çekik gözlü bir Asyalı olan piyano tamircisi yavaş adımlarla psikoloğun dairesine girdi. İnce yapılı oğlu da hemen arkasındaydı. Saçlarının örttüğü gözleri buraya kendi rızası dışında getirildiğini söylüyordu. Piyano tamircisi salona geçip orada öylece duran piyanonun yanına gitti. Kapağı kaldırdı ve yıpranmış tuşlara dokunduktan sonra yüzünü buruşturdu. Psikoloğa dönüp sert bir sesle sordu: "Nereden buldunuz bu piyanoyu? Sokaktan mı?"

"Doğrusunu söylemek gerekirse, evet," dedi psikolog.

Asyalı tamirci ona şaşırarak baktı ve yavaşça başını salladı. "İşe yaramaz bir hurda bu, paranızı ziyan etmeyin."

Psikolog ısrarcıydı. "İşe yarar hale gelmesi bana kaç mal olur?" diye sordu nazikçe.

Piyano tamircisi yüzünde soğuk ve küçümser bir ifadeyle psikoloğa baktı. "Bir kamyonet kiralayıp bunu çöplüğe göndermeniz daha ucuza mal olur." Piyanonun tellerini ve vurgularını örten kapağı kaldırıp içine baktı. Elini içeri daldırıp parmaklarıyla bir yerlere bastırdı. Sonra parmağını acıyla geri çekti. Yaralanan parmağını ağzına götürürken bilinmeyen bir dilde küfretti. "Kim çalacak bu piyanoyu? Çocuğunuz var mı?"

"Hayır. Çocuklar için değil, benim için."

“Siz piyano çalıyor musunuz?” Asyalı, psikoloğu tepeden tırnağa süzdükten sonra çaresizlikle etrafına bakındı. “Bunu tamir etmeye harcayacağınız parayla yeni ya da yeniye yakın bir piyano alabilirsiniz. Bu piyano yüz yıllık vardır. Üstelik yüz yıl öncesi için bile iyi bir parça değil.”

“Bu piyanonun akort edilmesini istiyorum,” dedi psikolog sakın bir şekilde.

Piyano tamircisi iç çekti. “Madem ısrar ediyorsunuz, pekâlâ. Sekiz yüz dolar vererseniz çalışır hale getiririm. Ama daha fazlası için söz veremem. Sadece bir piyano gibi ses çıkarmasını sağlayabilirim.”

“Anlaştık.”

“Paranın yarısını şimdi, yarısını da iş bitince alırım.”

“Çek yazacağım.”

“Nakit çalışırım.”

Psikolog başını salladı. “Nakit olsun o zaman.”

Piyano tamircisi, tüm bu süre boyunca kulaklarında kulaklıkla duvara yaslanmış halde duran oğluna işaret etti. Çocuk toparlandı. Gözleri kızgın ve üzgün bakıyordu. Kulaklıklarını çıkarıp cebine koydu. Birlikte piyanonun yanına gittiler. Babası ön konsolu kaldırıp tuşlara baktı ve gizemli dilinde oğluna talimatlar verdi. Dizlerinin üzerine çöktü, öne doğru eğildi ve alt konsolu açtı. Pedalların arkasını inceleyip örümcek ağlarını temizledi. Alet kutusundan büyükçe bir tornavida ve ağır bir çekiç alarak bunları piyanonun içine daldırdı. İçeriden gıcırta ve homurtu sesleri geldi. Psikolog önce irkildiyse de daha sonra tuhaf bir heyecana kapıldı. Piyano tamircisi, oğluna seslendi ve onu yanına çağırdı. Piyanonun içinde bir noktaya işaret ederek kahkahalar atıyordu. Belli ki piyanonun içinde bir şey görmüştü ve oğlu bunu ya göremiyor ya da umursamıyordu. Tamirci, oğluna emirler yağdırdı ve çocuk dikkatsiz ve

sıkıntılı tavırlarla bu emirleri yerine getirmek üzere arabaya gitti. Babası arkasından ona bakarken öfkeyle kafasını iki yana salladı. Çocuk elinde bir sürü değişik aletle döndü. Elinde büyük bir kerpeten ve yıpranmış bir yağ kutusu tutuyordu. Piyano tamircisi aletleri istiyor, çocuk da bir cerrahın asistanı gibi onları teker teker babasına uzatıyordu. Piyano sanki aniden uykusundan uyandı ve gürültüyle gıcırdamaya başladı. Tamirci terli ve bezgin bir şekilde piyanonun üzerine eğildi ve derin bir nefes aldı. Psikolog bunun kritik bir an olduğu hissine kapıldı. Piyano da aynı şeyi hissetmiş olmalıydı ki homurtuya benzer sesler çıkarmaya başladı. Piyano tamircisi dudaklarını ısırды, öne doğru uzandı. Ani bir itme ve çekme hareketiyle piyanonun kirişlerinin tamamı açıldı. Bir iskeletin vücuttan çekilip çıkarılması gibiydi. Psikolog olan biteni şaşkınlıkla izliyordu. Piyanonun hayalet gövdesine bakakalmıştı. Daha sonra tamircinin paslanmış tuşların tümünü çıkarıp yere sermiş olduğu bir gazetenin üzerine sırasına göre dizisini ve numaralandırışını seyretti. Çocuk, kulaklıklarını tekrar takmış, camdan dışarıyı izliyordu. Piyano tamircisi, kâğıtlarını büyük bir dikkatle katlayıp aletlerini toparladıktan sonra oğluna seslendi. Çocuk da piyanonun iskeletini toparladı ve kamyonete götürdü. Psikolog paramparça olmuş piyanonun önünde durmuş, af diler gibi ona bakıyordu. Piyanonun gövdesinin içindeki boşluğa baktı, soyulmuş ve kirletilmiş bir firavun mezarı gibi görünüyordu. İçinde pek çok duygu uyanmıştı ama onlara bir isim veremiyordu. Piyano tamircisi tekrar içeri girdi, alnını pis bir bezle sildi. Oğlu kamyonette kalmış, şaşkın ve bıkkın bir ifadeyle yolcu koltuğuna çökmüştü.

Piyano tamircisi, "Elektrikli süpürmeniz var mı?" diye sordu.

"Elektrikli süpürge mi? Ah, evet, tabii..." Mutfağa gitti ve elinde kocaman bir elektrikli süpürgeyle geri döndü. Piyano tamircisi süpürge'nin hortumunu eline aldı ve piyanonun içine soktu. Hortumu sessiz cesedin içinde ileri geri gezdiriyordu. Sonunda durdu,

elektrik süpürgesini kapattı alnını sildi, piyanonun ön kapaklarını yerine yerleştirdi ve kendi dilinde bir şeyler mırıldandı. Sonra psikoloğa döndü. Başparmağını ve işaret parmağını birbirine sürterek, "Paramı alayım" dedi.

"Elbette," dedi psikolog. Yatak odasına gitti ve içi para dolu bir zarfla geri döndü. Piyano tamircisi parayı dikkatle sayarken anlaşılmaz bir tonda bir şeyler mırıldanıyordu. Omuzlarını yukarı kaldırdı, parayı cebine yerleştirdi, paketlediği piyano tuşlarını eline aldı ve "Üç hafta içinde geri gelirim. Merak etmeyin, sabredin," dedi.

Psikolog onu başıyla onayladı. Piyano tamircisi ayrılırken gözleriyle onu takip etti.

Hatasızlık ne demektir? Psikolog evindeki küçük çalışma odasında oturmuş, bu soruyu düşünüyordu. *Terapist notalara odaklanarak parçanın ruhunu bestecisinin tasavvur ettiği şekliyle yakalamaya çalışan bir klasik müzik sanatçısı gibi midir, yoksa her şeyin ötesinde spontane, kişisel bir ifadeye odaklanan bir caz müzisyeni gibi mi?* Eski ahşap masasında siyah bir masa lambası yanıyordu. Ayak parmaklarını halıya gömmüştü. *Ayakların nerede? Doğru nefes alma ve vücudunu tanıma egzersizleri esnasında hastalarına bu soruyu sormayı seviyordu.* Belki de hatasızlık, kusursuzluk arayışı kapsamında bir tür hareketti. Bir kurşun kalemin ucunu açmak gibi... Mükemmel sivrilikte bir kalem ucu peşinde olanlar, kalem tamamen ortadan kaybolana kadar onu açmaya devam edecektir. Einstein, "Her şeyi olabildiği kadar basit yapın ama olabileceğinden daha basit değil," demişti. Belki de hatasız olma, net görme çabası o ince, kaygan çizgiyi aşınca anlamsız bir arayışa dönüşüyordu. Eğer öyleyse geriye ne kalıyordu? Muhtemel ve mükemmel bilgi arasındaki boşlukta ne vardı? Bu soru kafasının içinde yavaşça çözüldü ve psikolog tatmin oldu. Ayağa kalktı ve mutfığa gidip kendine bir çay koydu.

Kapı çaldı. Psikolog şaşırdı. Bu saatte kim olabilirdi ki? Kapıyı açınca saat dört hastasını karşısında buldu. Kadının saçları darma-dağındı, titreyerek omuzlarını ovuşturuyordu. Yağmur suları kadı-

nın üzerinden yere damlıyordu. Makyajı dağılmıştı. Ayağında yine topuklu ayakkabılar vardı. Psikolog ona bir süre öylece bakakaldı.

“Sizi bu saatte buraya getiren nedir? ” diye sordu sonunda. Gecenin geç bir saati olmasına ve hastası protokolü çiğnemesine rağmen sakindi.

“Bilmiyorum,” diye mırıldandı kadın, “ofisinizde olmadığımıza göre ‘bilmiyorum’ diyebilirim.”

Psikolog bekledi.

Kadın devam etti: “Bana yardım edebileceğinizi söylemiştiniz.”

“Size bir profesyonel olarak hizmet edebilirim, kişisel olarak değil.”

Psikoloğun cevabındaki kibre rağmen kadın yalvaran gözlerle ona bakıyordu. Psikolog büyük bir hatanın eşiğinde olduğunu hissediyordu.

“Michelle’i biliyor!”

“Kim?”

“Bora. Kızımı biliyor. Beni tehdit etti.”

“Polise gitmelisiniz.”

“Polise mi? Peki, onlara gidip ne söyleyeceğim? Elinde kuliste birilerine oral seks yaparken videonun olduğunu ve tekrar dans etmeye başlamazsam o videoyu hakime vereceğini, hakim de benim uygun bir anne olmadığımı karar vereceğini mi anlatayım onlara?” İç çekti ve alnındaki bir tutam saç geriye itti. Ağlamaya başladı. “Artık dayanamıyorum. Daha ne kadar sürecek bu?” öksürmeye başladı. Nefesi alkol kokuyordu.

“Korkuyorsunuz,” diye söze başladı psikolog, “şaşkın ve üzgün hissediyorsunuz. Bunu görebiliyorum. Zor durumdasınız. Ancak daha önce de zor durumlarda kaldınız ve üstesinden geldiniz. Bunun da üstesinden geleceksiniz. Bu da geçecek. Seansta bunun üzerinde dururuz. Kendine zarar vermeyi düşünüyor musunuz?”

Soğuk bir sesle cevap verdi kadın: "Yabancı erkekleri pantolonlarının üstünden okşuyorum. Kendini seven birinin yapacağı bir şey mi bu?"

"İntiharı düşündünüz mü?"

Kadın bir süre sessiz kaldıktan sonra cevap verdi: "Evet."

"Kendinizi öldürme niyetiniz var mı?"

"Hayır. Kızımı öksüz bırakamam."

"Hiç intihara kalkıştınız mı?"

"Hayır."

"Evde silahınız ya da gizli ilaçlarınız var mı?"

"Hayır, hayır."

"Yarına kadar idare edebilir misiniz? Saat dörtte buluşuruz. Acil durum görüşmesi ayarlarız."

"Evet," diye fısıldadı kadın.

"O halde yarın saat dörtte görüşelim." Farkına varmadan yüksek sesle konuşmuştu.

Kadın arkasını dönmeden yavaşça geriledi. Yüksek topuklularının üzerinde sallanıyordu. Psikolog onu kapıdan seyretti. Kadının arkasını dönüp uzaklaştı. Psikologsa evinin önünde kalakaldı. Rüzgâr ağaçlara çarpıyor, solmuş yaprakları savuruyordu. Kadının sokakta ilerleyişini izledi ve arabasının nerede olduğunu merak etti. *Buraya nasıl geldi? Nereye gidiyor?* Bir an için kadının arkasından gitmesi gerektiğini düşündüyse de sonra vazgeçti.

Mutfığa döndü. Çayı soğumuştur. Fincanını mikrodalgaya koyup bekledi. Mutfak tezgâhına yaslandı, başı önündeydi. Bir hastasının kendini kaybetmiş bir şekilde kapısına gelmesi ilk kez olmuyordu ama en azından yıllardır olmamıştı. Aslında sınır kişilik bozukluğu hastalarını kabul etmeyi bırakıp kaygı hastalarına yoğunlaşmaya başladığından bu yana olmamıştı. Bu karar değişikliğinin nedeni, korkunun temel bir sorun olmasıydı. *Freud bu konuda haklı*, diye

düşündü. Ayrıca kaygı hastalarında genellikle bilimin henüz çözemediği iki problem olan psikoz ve aptallık görülüyordu. Kaygı hastaları sınırlarını biliyor ve koruyor, oyunu kuralına göre oynuyorlardı. Daha kısa sürede iyileşme gösteriyorlardı. Bu da tatmin edici bir şeydi. Öte yandan kişilik bozukluklarının tedavisi belirsizlik içeriyordu ve uzama eğilimindeydi. Her hafta yeni bir kriz ortaya çıkıyor ve bu da hem bir önceki krizin yerini alıyor hem de onu daha da karmaşık bir hale getiriyordu. Ayrıca kişilik bozukluğu hastaları içten içe kendilerinde bir sorun olmadığına inanıyor, sorunlarının kaynağı olarak da acımasız, kaotik veya kötü dünyayı, yani yetkilileri, komşuları, aile üyelerini görüyorlardı.

Saat dört hastasının sürpriz ziyareti onu huzursuz etmişti. Yatmadan önce evin içinde dolandı, kapıları kilitledi ve perdeleri kapattı. Tiffany'nin gözlerinde, yürüyüşünde içine dokunan bir şeyler vardı. Profesyonel ve etik davrandığından emindi. Ancak kadının yağmurda sendeleyerek gözden kayboluşunun görüntüsü onu sarsmıştı.

Rüyasında panjurların çatırdadığını duydu. Aniden uyandı ve tavana baktı. Dışarıdan, boş sokaktan rüzgârın uğultusu geliyordu. Dairesinden de uğultu ve homurtular geliyordu. Ahşap zemin gıcırdıyordu. Yemek odasının ağır sandalyeleri masanın etrafında dizilmişti. Bu daire canlıydı, yaşıyordu. İçindeki her şey kendi çapında canlıydı. Doğrulup arkasına yaslandı. Parmaklarını ensesinde birleştirdi ve tavandaki gölgeleri incelemeye koyuldu. Az sonra şafak sökecek, diye düşündü. Sonsuz bir tazeliikle, büyümlü bir şafak... Aniden paniğe kapıldı. Zihnini soğuk bir panik dalgası sarmıştı. Nefesi daraldı ve farkına vardığı durum, midesine bir kramp girmesine neden oldu: Bora küçük kızı bilmiyordu. Tiffany'ye ihanet eden oydu. Tiffany'yi o adi heriften korumak için çabalar-ken, onun hakları ve istekleri hakkında herife nutuklar atarken kadının sırrını ağzından kaçırmıştı. Tiffany'nin kendisinden bile

üstün tuttuğu bir konuda Bora'nın eline koz vermişti. Tiffany'ye ve kendi prensibine ihanet etmişti. Şimdi ne olacaktı, peki?

Saatlerce yatağında dönüp durdu. Kafasını yastığa vurup bir küfür savurdu. Uyumaya çalıştı ama uyuyamadı. O uykuyu kovaladıkça keskin ve acı uyanıklık da onu kovalıyordu. Alarm çalıncaya kadar saatine baktı.

Tiffany klinikteki ofisinde tam karşısında oturuyordu. Gözleri ağlamaktan ve uykusuzluktan kızarıp şişmişti. Makyajsız haliyle yüzü gri görünüyordu. Giysileri zayıf omuzlarından düşüyordu. Sinirle çantasını karıştırdı ve içinden bir sigarayla çakmak çıkardı. Sigarayı yakıp derin bir nefes çekti. Bacak bacak üstüne atmış, ellerini dizinin üzerinde birleştirmişti. Önce psikoloğa, sonra kendi sigarasına, ardından tekrar psikoloğa baktı.

Psikolog bekledi.

Tiffany söze başladı: "Bir şey söylemeyecek misiniz? Kurallarınıza ne oldu?"

"Dün gece çok üzgün bir şekilde evime geldiniz. Bora ve kızınız hakkında bir şey söylediniz. Tam olarak neler olduğunu öğrenmek istiyorum," dedi psikolog sakince.

Tiffany bir süre sessiz kaldı. Psikoloğun umursamaz tavrına şaşırmış gibi görünüyordu. "Beni tehdit etti," dedi. "Dün o yılan herifin tarzını siz de gördünüz." Sigarasından bir nefes daha çekti. "Psikoloğunu kandırabilirsin ama beni kandıramazsın. Bora'yı kandıramazsın. Bu işten pis kokular alıyorum. Sana göz kulak oldum, kılık kıyafet aldım. Seni koruyup gözettim. Benden bu kadar hızlı kaçamazsın," dedi bana. Ama bu sefer ona karşı çıktım. Burada konuştuklarımız aklıma geldi. 'Ben bir insanım, tam bir insan.

Yarım insan ya da insandan daha düşük bir yaratık değilim,' dedim ona. 'Ben bir köle değilim. Haklarım var.' Bunları yüzüne söyledim. 'Senin kölen değilim, haklarım var. Benim üzerimden para kazanıyorsun, her gece sana para kazandırıyorum. Bıktım artık. Makine değilim ben,' dedim. Aniden çıldırdım, bağırmaya, bir şeyleri fırlatmaya başladım. Ona beni zorla alıkoyamayacağını söyledim. 'Gitmek istersem giderim,' dedim. Beni zorla tutamaz. Ben hapiste değilim. Kızlardan birkaçı gelip beni sakinleştirmeye çalıştı. Sonra Bora yanıma geldi ve kulağıma fısıldadı: 'Kızını biliyorum. Elimde sana ait görüntüler var. Hâkim elimdeki görüntüleri görürse kızının velayetini alabileceğini mi sanıyorsun? Kızını görmek istiyorsan kafanı kullanmalısın. Benimle iş yapmak zorundasın, tamam mı?'" Tiffany bunları anlatırken bir yandan da ağlıyordu. "Yılan herif nasıl anladı, bilmiyorum. O kadar da dikkat etmiştim. Nereden öğrenmiş olabilir? Herhalde beni gözetledi."

Psikolog ona doğru eğildi. "Öncelikle sizin adınıza sevindim," dedi.

"Sevindiniz mi?"

"Ona karşı gelme, haklarınızı talep etme kararlılığınız doğru bir hareketti. Olumlu ve cesur bir karar."

"Aslında bir karar değildi, sadece çıldırmıştım."

"Çıldırmak da bizim kararımızdır. Orada tepkinizi sağlıklı bir şekilde ifade etmişsiniz."

"Bakalım işe yarayacak mı?"

"Sonucu süreçten ayrı olarak değerlendireceğiz. Sağlıklı bir süreç, sonuçtan bağımsız olarak önemlidir. Sağlıklı bir süreç, iyi sonucu garantilemez ama mümkün kılar. Sağlıksız bir süreçse her türlü sonucu olumsuz etkiler. Bir şeyi yalan söyleyerek ve aldatarak elde ederseniz yalanlarınız başarınızı kirletir, geçersiz kılar. O başarıya doğru yoldan ve dürüst bir şekilde ulaşırsanız elde

ettiğiniz şey tamamen sizindir. Hiçbir şey elde edemeseniz bile dürüstlüğünüz başlı başına bir başarı olacaktır.”

“Michelle’i geri almalıyım.”

“Ne pahasına?”

“Ne pahasına olursa olsun.”

“Durumu bir gözden geçirelim. Bora’nın elinde sizin aleyhinize bir şeyler olduğundan emin misiniz?”

“Bilmiyorum, olabilir. İlk başlarda, ben uyuşturucu bağımlı-sırken birkaç kez müşteriler geldi ve... bilirsiniz işte.”

“Lütfen açık olun.”

“Para karşılığı oral seks yapmıştım. Sizin için yeterince açık oldu mu? O anları kaydetti mi, bilmiyorum. Videoya çektiğini söyledi ama emin değilim. Yapmayacağı bir şey değil. Ondan her şey beklenir.”

“Şimdi ne olacak?”

“Paraya ihtiyacım var. Dans etmek zorundayım. Bir yıl içinde yeterli parayı biriktireceğim. Bir planım var, Doktor. Aptal değilim. Ama şimdi.... O yılan...” Yüzünü elleriyle kapattı. “Ne olacağını bilemiyorum.”

Tiffany gidince psikolog ofisinde kaldı. Sandalyesinde arkasına yaslanıp ikilemini düşünmeye başladı: İtiraf etmeli miydi yoksa etmemeli miydi? Bir taraftan Tiffany’nin, Bora’nın Michelle’i nasıl öğrendiğini bilmesi şart değildi. Ayrıca Bora’nın bunu durup dururken söyleme ihtimali de pek yoktu. Söylese bile psikolog bunu inkâr edebilirdi ve Tiffany de ona büyük ihtimalle inanırdı. Psikologun, hatta Tiffany’yle ikisinin önündeki asıl sorun, bu yeni durumu nasıl idare edecekleriydi. Sırrını sızdıranın kim olduğunu öğrenmesi, Tiffany’ye bir fayda sağlar mıydı? Bu bilgi sadece onun psikolog hakkındaki fikirlerini karmaşık hale getirirdi. Büyük ihtimalle sinirlenirdi. Belki de çaresizliğini ve öfkesini ona yöneltir ve kızını

geri alamamasından onu sorumlu tutardı. Hatta belki de bir duygu fırtınası içinde tedaviye tamamen son vermeye karar verirdi. Psikoloğu kurula şikâyet de edebilirdi. Onu görevini kötüye kullanmakla ve hastanın izni olmaksızın özel bilgileri ifşa etmekle suçlayabilirdi. Bunlar inceleme gerektiren çok ciddi suçlamalardı. Sicilini ve adını olumsuz etkilerdi. Psikoloğun, kendini ve adını korumak istemesi gayet haklı bir çabaydı. Üstelik bu savunma, hastasının menfaatini de koruyordu. Tedaviye onunla, birlikte kurdukları güven atmosferinde devam etmesi Tiffany'nin çıkarına değil miydi? Kat ettikleri onca yoldan sonra... Artmaya başlayan içgörüsünün ve gücünün ışığında... Bu sağlam, sağlıklı ve verimli süreci bir gerçeğin ifşası için gözden çıkarmaya değer miydi? Üstelik o gerçeğin gizlenmeye devam etmesi, süreci olumsuz etkilemeyecekti.

Bu konuda Nina'nın yardımına ihtiyacı vardı. Elini telefonun üzerine koydu ancak eli orada donup kaldı. O rahatsız edici ziyaretten, oraya kadar gidip kendisini güya yanlışlıkla Nina'ya göstermesinden bu yana hiç konuşmamışlardı. *Gel de bunu Freud ve tayfasına anlat...* O olaydan sonra Nina onu hiç aramamış, ona bir e-posta bile yollamamıştı. Ama şimdi söz konusu olan, işle ilgili bir konuydu. Hastasının geleceği, hatta belki de kendi profesyonel geleceği söz konusuydu. Elbette hâlâ zarar görmemiş olan profesyonel ilişkilerini artık darbe almış olan kişisel ilişkilerinden ayırabilirlerdi. Onu aradı. Karşısına telesekreter çıktı: "Şu anda ofiste değilim. Lütfen mesaj bırakın. En kısa zamanda size döneceğim." Psikolog bir saniyelğine tereddüt ettikten sonra konuştu: "Merhaba, benim. Striptizci konusunda bir tavsiyeye ihtiyacım var. Acil. Tamamen işle ilgili. Diğer konuda konuşmayacağım. Lütfen beni ara."

“Bu akşam bilinen birkaç terapi engeli üzerine konuşacağız. İlk yorum coşkusu dediğimiz kavram. Yeni başlayan bir terapist, kendisine yorumlama araçlarının ve bunları kullanma yetkisinin verilmiş olmasının verdiği coşkuyla her zaman için bu araçları aşırı kullanma yoluna gidecektir. Tıpkı ehliyetini yeni almış bir sürücü ya da silahı eline henüz almış bir asker gibi genç psikolog da ona verilen gücü kullanmak, yeteneklerini ortaya koymak için fırsat kollar. Karşınızda endişeli bir hastanın oturduğunu farz edin. Birkaç ay önce dondurucu bir kış sabahı işe giderken arabası köprüde kayınca korkuluklara çarpıp takla atmış ve neyse ki refüjde durmuş. O günden bu yana genel olarak işe arabayla gitmeye isteksiz, özellikle de köprülerden geçmekten nefret ediyor. Bu konuda bir fobi geliştirmiş. Onu nasıl tedavi ederiz?”

“Maruz kalma terapisi,” dedi Jennifer. “Köprülerde araba kullanma pratiği yapmalı. Kırsal bölgede küçük bir köprüyle başlar, sonra yavaş yavaş ilerleriz.”

“Çok güzel. Peki, psikolog ne yapmalı?”

“Psikolog hastaya yol göstermeli. Psikoloğun maruz kalma terapilerinde hastaya eşlik edebileceğini söylemişsiniz. Asansör fobisi veya yükseklik korkusu varsa onu asansörle yukarı çıkarabiliriz.

Yılanlardan korkuyorsa onu hayvanat bahçesine götürebiliriz. Onu desteklememiz gerekir. Yapı iskelesi gibi... Siz öyle söylemişsiniz.”

“Doğru. Hastanın günlük hayatına iyi planlanmış bir şekilde dâhil olmamız -ister gözlemlemek için olsun ister destek veya terapi egzersizi için- çoğunlukla gereklidir ve olumlu karşılanır. Burada da yüce Viyanalıdan miras kalan kısıtlayıcı kurallardan uzak durmamızda fayda var. Örneğin bu örnek vakadaki köprü fobisi olan hastamızı köprüye götürmek istiyoruz. Neden?”

Jennifer yanıtladı: “Köprüden geçerken ona yardımcı olabiliriz. Ona nefes almasını hatırlatabiliriz. İç konuşmalarını kontrol etmesini, mantıksız düşünceleri kafasında tartışmasını, duygularının coşkusuna kapılmamasını, negatif duyguların her zaman kötü olmadığını ve dünyanın sonu olmadığını ona hatırlatırız. Düzenli olarak endişe düzeyini öğrenip not eder ve azalma olup olmadığına bakarız. Sizin de söylediğiniz gibi tekrar tekrar maruz kalma, sinir sisteminin duruma alışmasını sağlar ve sinir sistemi faaliyeti azaldığında endişe düzeyi de geriler.”

“Doğru. Kulağa gayet mantıklı geliyor ama bir şey eksik. Eksik olan ne? Başka hangi nedenle hastaya eşlik etmemiz gerekir?”

Jennifer dudaklarını ısırды ve notlarına baktı.

Sınıfa bir sessizlik çöktü. Psikolog gözlerini odada gezdirdi, ellerini kaldırdı. Nathan yerinde dimdik oturmuş, dalgın dalgın karşıya bakıyordu. Beyaz dişli kızlar kibarca gülümsüyorlardı. Pembe saçlı kız yan gözle Eric'e bakıyordu.

Eric aniden cevapladı: “Arabayı kullanıp kullanamayacağını görmek için. Belki de sadece kötü bir sürücü olduğu için takla atmıştır. Bu yüzden de evde oturmalı ve yollardan uzak durmalı veya kışın ortasında maruz kalma terapisi almadan önce araba kullanmayı öğrenmelidir.”

“Evet, doğru,” dedi psikolog gülümseyerek. “Bir uzman her zaman uzmanlık alanıyla ilgili doğru cevaplara ulaşmak ister. Fakat bizim uzmanlık alanımız doğru cevaplarla ilgilenmemektedir.”

“Bisiklet kullanan biri olarak söylüyorum ki en büyük korkum kötü sürücülerdir,” diye devam etti Eric.

Jennifer gözlerini devirdi ve derin bir iç çekerek defterine döndü.

Psikolog gülümsedi. “Müsaade ederseniz trafik canavarlarından bahsetmeyi bırakıp konumuza dönelim. Konumuz neydi?”

Jennifer atıldı: “Yorumlama coşkusu!”

“Evet. Daha önce de söylediğim gibi genç psikolog, hastasının beklentilerini fark ettikçe kendisini baskı altında hisseder. Ne de olsa aldığı paranın ve uzun yıllar süren eğitim ve staj sürecinin hakkını vermek zorundadır. İşte bu nedenle hastasının her şeyden habersiz zihnine yorumlarıyla saldırır. Bir başka örnek vereyim: Genç bir kadın hasta karşınızda oturmuş, size hikâyesini anlatıyor. Konuşurken sürekli eliyle ağzını kapatıyor. Bu hareket ne anlama gelir?” Psikolog etrafına bakındı. “Bu kime göre heyecan, kime göre duygu ifadesidir?”

“Freud taraftarları, kızın farkında olmadan kendisiyle ilgili suçlayıcı bir bilgiyi ifşa etmekten korktuğunu, direnç gösterdiğini, ikircikli bir tutum sergilediğini söyleyeceklerdir.”

“Evet, doğru. Pekâlâ, bilişselciler ne diyecektir?”

“Ona ne düşündüğünü soracaklardır.”

“Evet, peki ya davranışçılar?”

“Öğrenilmiş alışkanlıklar... Belki de geçmişte konuşurken tükürüyordu ve bu nedenle onunla alay edenler oldu. Bu yüzden de konuşurken ağzını eliyle kapatmayı öğrendi.”

“Evet, doğru. Davranışçı görüşü güzel örneklendirdin. En azından biriniz beni dinliyormuş. Şükürler olsun, Jennifer. Yaşlı ve yorgun kalbimi ısıttın. Peki, hümanistler kalp için ne der?”

"Pek emin değilim. Onları tam anlayamıyorum."

Psikolog gülümsedi. "Elbette anlamıyorsun. Hiç kimse, hatta kendileri bile hümanistleri anlayamaz. Söylediklerini özetlemek zordur. Onlara göre özetleme girişimi kibirli bir indirgeme çabasıdır ve varoluşçu deneyimin ayrıntıcılığına ve anlaşılmazlığına ters düşer." Jennifer'a doğru yürüdü. "Sen ne diyorsun? Hastanın tavrını nasıl yorumlarsın?"

Kız tereddüt etti. "Bu konuda henüz yeterli bilgim yok."

Arka taraftan Eric yanıtladı: "Belki de öğle yemeğinde soğan çorbası içmiştir ve ağzı kokuyordur. Bu yüzden ağzını kapatıyordur."

"Güzel," dedi psikolog. "Arkadaşımız Eric teorinin tahakkümünü reddediyor, tuzaga düşmeyi reddediyor. Bu önemli. Tabii bunu teoriyi bilmediği, arka sıralarda uyuklamaya meyilli olduğu için yapmıyorsa..."

Eric eliyle göğsüne vurdu. "İşte bu acıttı, Profesör."

"Sen dayanıklıdır, üstesinden geleceğine şüphem yok. Ama artık konumuza dönelim. O halde bir sonraki adımımız ne olmalı? Kime güvenmeliyiz? Freud'a mı yoksa Eric'e mi?"

"Freud," dedi Jennifer.

Eric atıldı: "Bana." Pembe saçlı kız da başını sallayarak onu onayladı.

Nathan yavaşça elini kaldırdı. "İzninizle, Profesör. Saygısızlık etmek istemem ama ben her iki fikri de reddediyorum. İkisi de sadece yolunu kaybetmiş birer ölümlü. Ben sadece kurtarıcıma inanırım."

"Ne Freud ne de Eric... Sana katılıyorum ancak farklı nedenlerle," dedi psikolog. "Her iki alternatifi birden reddetmenin nedeni, inançtan kaynaklanan ve devamının sadece inanca bağlı olduğu bir kesinlik duygusu. Ben de hem Freud'un hem de Eric'in

fikrini reddediyorum ama ben bunu sadece kesinlik eksikliğinden yapıyorum. Bu nasıl oluyor, Eric?”

“Bilmiyorum ama bu da acıttı.”

“Komik. Nasıl oluyor? Sen söyle, Jennifer?”

“Delil?”

“Delil?”

“Siz her zaman bilimsel bilginin delile dayandığını söylersiniz. Bize açlıktan ölüyor olsak bile muzun olgunlaşmasını beklememiz gerektiğini, çok erken koparırsak onu her hâlükârda yiyemeyeceğimizi söylersiniz.”

“Bunu söylerken ne demek istiyorum?”

“Sizin ne söylemek istediğinizi size açıklamamı mı istiyorsunuz?”

“Bir psikolog, karşındakilere onların kendi niyetlerini açıklamakla yükümlü değil midir?”

“Hemen sonuca varmanın yanlış olduğunu, beklememiz, delilleri incelememiz ve örneklerle bakmamız gerektiğini, anekdotlardan yola çıkmamamız gerektiğini söylemek istiyorsunuz.”

“Aferin, Jennifer. İyi bir psikolog, kendi yanılsamalarının ve teorilerinin çukurundan çıkabilmesi için zamanı geldiğinde hastasının ona yardım etmesine olanak sağlamalıdır. Freud’un bu konuda çok iyi bilinen bir sözü vardır: ‘Puro bazen sadece bir purodur.’ Albert Ellis, ‘mantıksız mantık’ diye bir kavramın varlığından bahsetmiştir. Konfüçyüs ise her şeyin kararında olması gerektiğini söylemiştir. Ben de şöyle diyorum: ‘Evet, bırak olan olsun ve bekle.’ Puro bazen sadece bir purodur ve erkeksi bir semboldür. Hayat karmaşıktır ve bu karmaşayı hazmetmek zaman alır. Caz müziğinde önce enstrümanınızla, ardından müzikle ilgili her şeyi öğrenmek, sonra da ikisini de unutup sadece çalmak gerektiği söylenir. Görevimiz karmaşayı hazmetmektir. Bir inşaat sahasına gittiğinizi farz edin. Kayaları parçalayan üç kişi görüyorsunuz.

Onlara ne yaptıklarını soruyorsunuz. İlki kayaları parçaladığını söylüyor. İkincisi geçimini sağladığını söylüyor. Üçüncüsüyse şehri inşa ettiğini söylüyor. Şimdi hangisi doğruyu söylüyor?”

Pembe saçlı kız tereddütle cevap verdi: “Üçü de mi?”

“Ama bu nasıl mümkün olabilir? Hepsi farklı şeyler söylüyor.”

“Her biri farklı bir bakış açısıyla söylüyor,” diye yanıtladı Jennifer.

“Evet. İnsan deneyiminin temel niteliği her zaman çok boyutlu olması, aynı anda somut ve evrensel olması, aynı anda kısmi ve bütün olması, bir şey ve her şey olmasıdır. Bu fikri sözlü olarak ifade edebiliriz. Şu egzersizi yapmayı deneyin: Gün içinde kullandığınız bütün ‘ama’ları ‘ve’lerle değiştirin.” Jennifer’a döndü: “Jennifer, nişanlına, ‘Seni seviyorum *ama* beni deli ediyorsun,’ demek yerine, ‘Seni seviyorum *ve* beni deli ediyorsun,’ de.”

Jennifer sandalyesinde kıpırdanırken, “Biz genelde birbirimize böyle şeyler söylemeyiz,” diye mırıldandı.

Eric atıldı: “Yeni bir bisiklet istiyorum *ve* param yok.”

“Evet,” dedi psikolog, “şimdi kendini daha iyi hissetmiyormusun?”

“Daha iyi hissediyorum *ve* hâlâ param yok,” diye karşılık verdi Eric.

Hiç tanımadığı diğer üç misafir profesörle paylaştığı posta kutusunda üzeri narin, kabartma çiçek desenleriyle süslü, kalın, beyaz bir zarf buldu. Bu, Jennifer'ın düğün davetiyesiydi. Davetiyenin arkasını çevirip inceledi. Ardından zarfı çöpe atıp ofisine yöneldi. Sonra birden durup geri döndü ve zarfı çöpten çıkararak yanına aldı. Ofisine girdiğinde telefonu çaldı. Masasına aceleyle gidip ahizeyi kaldırdı.

"Merhaba, benim, Nina." Nina'nın sesi ölçülüydü ama soğuk değildi. Son görüşmelerindeki gibi gergindi.

"Aradığın için teşekkürler," dedi psikolog. Sevinmişti.

"Bu vakada sana yardım edeceğime söz vermiştim. Sözlerimi tutarım," dedi keskin bir sesle. "Durum nedir?"

Psikolog Nina'ya olanları anlattı.

"Patronu Bora'nın çocuğu senden öğrendiğine emin misin?"

"Tiffany'nin onu aşan planları ve dilekleri hakkında boş boş konuştum ve adamın bir tepki verdiğini hatırlıyorum. O sırada bu tepkinin ne anlama geldiğini anlamamıştım. Sanırım ikiye ikiye topladı ve.... Bu olaydan kısa bir süre sonra Tiffany evime geldi. Kronolojik olarak mantıklı, sezgilerim de o yönde. Gidip ona bunu sormayı düşünmüyorum."

“Pekâlâ. Diyelim ki bir şekilde ağzından kaçırdın, şimdi ne olacak?”

“Benim yerimde olsan sen ne yapardın?”

Nina bir dakika boyunca düşündü. “Bir anne olarak kararlarımı belirleyen prensibe göre hareket ederdim.”

“Yani?”

“Çocuğunu yakından ve derinlemesine tanı ve bu bilgiye göre hareket et. Soyut kavram ve teorileri boş ver.”

Psikolog cevap veremedi. Midesine bir ağrı girmişti.

Nina alçak sesle devam etti: “Seni kırmak veya kafanı karıştırmak istemedim. Sadece yardım etmek istedim.”

“Biliyorum. Ettin de. Teşekkürler. Seni azat ediyorum.”

“Tamam, hoşça kal.”

“Hoşça kal.”

Tiffany psikoloğun ofisinde oturuyordu. Psikolog söze girdi: “Sizinle terapinizle ilgili önemli bir konuda konuşmak istiyorum. Patronunuz Bora’nın Michelle’i benden öğrenmiş olabileceğini düşünüyorum. Bunu ağızımdan kaçırılmış olabilirim.”

“Ağızınızdan kaçırarak mı? Nasıl yani? Ne zaman? Nasıl oldu da Michelle’den bahsettiniz?”

“Doğrudan onun hakkında konuşmadık ama burada görüştüğümüzde bana sizin hasta olmadığınızdan ve kendinize bir çıkış yolu aradığınızdan şüphelendiğini söyledi. Ona gerçek bir sorun üzerinde çalıştığımızı ve sizin geleceğe dair planlarınızın beni ilgilendirmediklerini, hayatınızla ilgili istediğinizi yapma ve kendi ötenizde bir şeyleri düşünme hakkınızın olduğunu söyledim. Korkarım bu konuşmalarım üzerine bir şeylerden şüphelendi ve sizi denedi.”

Tiffany alnını kırıştırdı. “Bunu ne zaman fark ettiniz?”

“İki hafta önce.”

“Bana neden söylemediniz?”

“Düşünmek ve ne yapacağıma karar vermek için zamana ihtiyacım vardı. Terapiniz açısından doğru olanın ne olduğunu, size neyin daha yararlı olacağını bulmaya çalıştım. Ayrıca kendimi de düşündüm, mesleki bir hatayı itiraf etmek zor geldi.”

“Peki, neden şimdi bana söylemeye karar verdiniz?”

“Ne olduğuna ilişkin gerçeği bilme ve bu bağlamda benimle ilgili bir karar verme hakkınızın olduğunu düşündüm. Tüm gerçekleri bilerseniz bir sonraki adınıza karar verebilirsiniz.”

Tiffany ona sert bir ifadeyle baktı ve bir tutam saçını kulağının arkasına sıkıştırdı. Bacak bacak üstüne atmıştı ve üstteki bacağı sürekli sallıyordu. Aniden durdu. “Teşekkür ederim,” dedi.

“Teşekkür mü?”

“Evet. Beni yaraladınız, Doktor. Bu konuda bana zarar verdiniz. Ama bana inanmasanız, güvenmeseniz, beni önemsemeseniz gerçeği söylemezsiniz, itiraf etmezsiniz.” Omuzları titredi. Ağlamaya başladı. Konuşmaya alçak sesle devam etti: “Bana bir armağan verdiğinizi düşünüyorum. Sizi hayal kırıklığına uğratmayacağım.” Gözyaşlarının arkasında bir gülümseme gizliydi. Psikoloğun onun yüzünde daha önce hiç görmediği türden, merhametli ve bilgece bir gülümsemeydi bu.

Psikolog, Tiffany’nin sözlerini başarıyla onayladı. “Anlıyorum ve duyarlılığınızı takdir ediyorum. Ayrıca burada konumuzun ben değil, siz olduğunuzu hatırlatmam gerekiyor. Beni hayal kırıklığına uğratmayı dert etmemelisiniz. Kararlarınız kendi menfaatlerinize, ihtiyaçlarınıza, değerlerinize ve hedeflerinize dayanmalı. Beni düşünmek zorunda değilsiniz. Beni korumak zorunda değilsiniz.”

“Biliyorum, buna mecbur değilim. Bunu yapmayı tercih ediyorum.”

Bir hafta sonra Nina aradı: "Geçen hafta konuştuğumuzda aşırı tepki vermediğin için teşekkür ederim."

"Aradığın için ben teşekkür ederim, çok faydası oldu."

"Neye karar verdin?"

"Ona söyledim."

"Tepkisi ne oldu?"

"İyiymiş. Bunu ona olan güvenimin bir işareti olarak gördü. Konunun kapandığını söyleyebiliriz."

"Doğru olanı yaptın. Medeni cesaret örneği sergiledin."

"Şimdilik öyle görünüyor. Uzun vadede ne olacağını bilemeyiz."

"Uzun vadede hepimiz ölmüş olacağız. Bu senin lafındı, değil mi?"

"Demek ki beni dinliyorsun."

"Olanlar hakkında konuşmalıyız."

"Evet."

"Yüz yüze."

"Anlaştık."

"Bloomville adında küçük bir kasaba var. İkimize de aynı mesafede. Trafik ışıklarından sonra bir benzin istasyonu var. Öğle yemeği için orada buluşalım."

“Hilton gibi olmayacak yani.”

“Tamamen farklı.”

“Orada olacağım.”

“Tekrar sahneye çıkmak istiyorsanız korkunuzla gerçek zamanlı olarak yüzleşmelisiniz.”

“Gerçek zamanlı’ derken?”

“Evet. Evde pratiğini yapmıştınız. Vücudunuzdaki endişe semptomlarının ürkütücü ama tehlikesiz olduğunu biliyorsunuz. Şimdi de korkunuzla gerçekten yüzleşmelisiniz. Biliyorsunuz ki endişeyi yenmenin tek yolu, üzerine gitmektir. Kaçınmak, hileye başvurmak, bastırmak ve dikkati başka yöne yöneltmek işe yaramayacaktır. Korkunuzu kabullenmeli, benimsemeli, onunla yüzleşmelisiniz. Şu anda probleminiz korku değil, korkuyla ilişkiniz. Hâlâ korkudan korkuyorsunuz. Tekrar dans edebilmek için endişeli olmamanız gerektiğini düşünüyorsunuz ancak gerçek şu ki tekrar dans edebilmeniz için korkudan kurtulmanız değil, korkunuzu kontrol edebiliyor olmanız gerek. Hiçbirimiz korkularımızdan kurtulamayız. Ama korkuyu doğru bir şekilde yönetmeyi, korku karşısında doğru tepki vermeyi, onunla barış içinde yaşamayı ve hatta onu lehimize kullanmayı öğrenmeliyiz.”

“Anlamadım.”

“Size bir örnek vereyim. Okyanusta çok büyük, ürkütücü dalgaların arasında olduğunuzu düşünün. Ne yaparsınız? Sudan çıkabilirsiniz ama o zaman da okyanusun keyfine varamayacaksınız.

Korku, hayatınızı kontrol etmiş olacak. Korkunun kölesi olacaksınız. Yapacaklarınızı o belirleyecek. Korkuyla başa çıkma yöntemi olarak böyle bir çözümü, yani kaçınmayı benimzerseniz ne olacağını biliyorsunuz: Hayatınız bir kaçınma, korkuyla yüzleşme konusunda sürekli yenilgiye uğrama hikâyesine dönüşecek. Siz kaybettikçe korku daha da güçlenecek, sizse daha da zayıflayacaksınız. Ayrıca kaçınma, öğrenmeyi engeller.”

“Hâlâ anlamıyorum.”

“Suda vakit geçirmezseniz yüzmeyi öğrenemezsiniz. Korku en derin anlamıyla ileri gitme ihtiyacını simgeler, geri çekilme ihtiyacını değil.”

“Tamam, o halde suda kalıyorum.”

“Doğru hareket bu ama yeterli değil. Suyun içindeki tavrınız da önemli. Büyük bir dalgaya karşı durmaya, onu bedeninizle engellemeye de çalışabilirsiniz. Bu tür bir çaba nafile olduğu kadar tehlikelidir de. Dalga sizi yutar.”

“Dalıp dalganın üzerinden geçmesini sağlayabilirim.”

“Daha iyi, daha etkili ama pek eğlenceli değil.”

“Pekâlâ, bir şeylerin peşindesiniz, anladım.”

“Evet, haklısınız. Peki, neyin peşindeyim sizce?”

“Bilmiyorum.”

“Kuralımız...”

“Evet, evet... Kurallarımız... Dalga için ne yapabiliriz? Kaçma ve dalma... Bir bota, bir denizaltına ihtiyacım var...”

“Dikkatinizi dağıtmayın. Okyanustasınız, dalga geliyor...”

“Ah, tamam... Sörf!” diye atıldı genç kadın. “Dalgalara binebilirim.” Aniden ayağa kalktı. Bir ayağı diğerinin önündeydi ve elleri görünmeyen bir tahtanın üzerinde dengede duruyormuş gibi iki yana açıktı. “Bin! Dalgaya bin!”

“Tiffany,” dedi psikolog.

Tiffany durdu, gömleğini eliyle düzeltti ve tekrar kanepedeki yerine oturdu.

“Özür dilerim, kendimi kaptırdım,” dedi.

Psikolog sessizce bekledi.

“Dalgaya kaptırdım yani.”

Psikolog gülümsedi: “Kulübe dönmeye korkuyorsunuz.”

“Evet.”

“Şimdi ben ne söyleyeceğim?”

“Ne hakkında?”

“Korkuyor olduğunuz gerçeği hakkında.”

“Şöyle diyacaksınız: ‘Çok güzel. Bu bir fırsat.’”

“Ne için bir fırsat?”

“Pratik yapmak için.”

“Ne pratiği?”

“Korkumla yüzleşme, onu doğru şekilde yönetme pratiği.”

“Doğru.”

“Peki, şimdi ne olacak?”

“Önümüzdeki hafta sahneye çıkıp dans edeceksiniz.”

“Kulüpte mi?”

“Evet.”

“Ben... ben hazır değilim... Emin değilim.”

“Kendi kendinize hazır olmadığınızı söylüyorsunuz. Bu düşünce nedir?”

“Bir tahmin, hipotez.”

“Doğru. Peki, bunları ne yapıyoruz?”

“Test ediyoruz.”

“Doğru. Dans etmeyi ve korkunun ne olduğunu, bu konuda ne yapacağınızı biliyorsunuz. Bu, sizin deliliniz.”

“Korkuyorum.”

“Harika. Çok iyi. Siz insani duygular taşıyan bir insansınız. Dalgalar olmadan sörf yapmayı nasıl öğreneceksiniz?”

“Siz yanımda olacak mısınız?”

“Duruma göre değişir. Kendiniz yapmak istiyorsanız buna bir itirazım olmaz. Ama benim yanınızda olmamın size bir faydasının olacağına inanıyorsanız orada olacağım. En önemli şey, korkunuzla yüzleşmeye kararlı olmanızdır, geri çekilmemenizdir. Buradan geri dönemezsiniz. Söylediyseniz taahhütte bulunmuşsunuz demektir. Ne olursa olsun yolunuza devam etmelisiniz. Olabilecek her şey, bizim için kullanışlı bir veri olacaktır. Geri çekilmek dışında her şey... Bunu yapacaksanız bir taahhütte bulunmalısınız.”

“Ürkütücü.”

“‘Ürkütücü’ sadece bir kelimedir. Süt, süt, süt, süt, süt, süt...”

Kadın gülümsedi. “Süt, süt, süt, süt...”

“Söz mü?”

“Size söz veriyorum, dans edeceğim.”

“Bana değil, kendinize söz verin.”

“Kendime söz veriyorum.”

“Anlaştık.”

“Siz?”

“Ben?”

“Gelecek misiniz?”

“Eğer orada olmamın size bir yardımı dokunacaksa...”

“Evet, dokunacak.”

“O halde orada olacağım.”

Öğle saatlerinde Bloomville'deki benzin istasyonunda bekliyordu. Radyodaki spiker coşkulu bir ses tonuyla hava durumunu sunuyordu. Psikolog yakında onu göreceği için mutluydu. Hayalindeki görüntüsü, boynu, dudakları, bu görüşmenin şartları hakkındaki düşüncelerini bastırıyordu. Az sonra burada olacaktı. Elleriyle bilinçsizce direksiyonda tempo tutup arka aynayı kontrol etti. Daha sonra ellerini saçlarına götürdü. Beyaz bir sedan yaklaşıncı koltuğunda dikleşti. Arkasını dönüp bakınca sürücü koltuğunda yaşlı bir adamın oturduğunu gördü. Yanında da kafasında beyzbol şapkası olan küçük bir oğlan çocuğu oturuyordu. Elini otomobilin camından dışarı çıkarmış, havada daireler çiziyordu. Psikolog arka koltuktan bir gazete aldı ve okumaya başladı. Geçen haftanın spor haberleri artık haber sayılmaz, diye geçirdi içinden, ama henüz okumamış olanlar için hâlâ haber sayılır. Gözleri beyaz mini etekli genç bir kadın tenisçiye takıldı. Kadın dizlerini hafifçe bükmüş, beliyile geriye doğru kavis çizmişti. Bir elinde tenis raketi vardı. Diğer elini yukarıya doğru germiş, ellerini açmıştı. Gözleri yukarıya, muhtemelen fotoğrafın dışında bir yerlerde havada olan topa bakıyordu. Onun gökyüzüne uçarmış gibi uzanan beyaz figürü psikoloğa saf ve hayalî göründü. Havelock Ellis, "Rüyalar devam ettiği sürece gerçektir," demişti. *Hayat hakkında da bundan fazlasını söyleyebilir miyiz? Oyun bir rüyadır*, diye düşündü.

Devam ettiği sürece oyuncular ve izleyiciler kendilerini tamamen ona verirler. Bittiğindeyse kendi deneyimlerini değerlendirmek, iç monologlarının dar çemberini kırıp dünyayı da içine alacak şekilde genişletmek, ayrıca kendilerinin görmediği bir şeyi başka birinin görüp görmediğini anlamak için oyun hakkında yazılanları okumaya can atarlar. Belki de birilerinin yaptığı bir yorum gizli bir şifreyi kırarak veya bilinen içerikleri karıştırıp yeni ve daha cazip bir şifre oluşturmaktır.

Yanında bir korna sesi duydu. Nina, Subaru marka otomobilinin içinden onu takip etmesini işaret ediyordu. Onu başıyla onayladı ve elindeki gazeteyi arkaya atıp Nina'nın aracını takip etti. Sokağın sonundaki küçük bir restorana geldiler ve arka tarafa yan yana park ettiler. Arabasından inip Nina'ya doğru yürüdü.

"Merhaba," dedi Nina. Yüzü asıktı. "Haydi, içeri girelim."

Psikolog onu takip etti. Daha önce hissettiği o tuhaf sevincin şimdi endişeli bir mide ağrısına dönüştüğünü hissetti. Restorana girip arkadaki bir köşe masaya oturdular. Nina salata ve bir bardak su sipariş etti.

"Bir şey yemeyecek misin?" diye sordu psikoloğa.

"Aniden iştahım kaçtı."

"Hemen konuya gireceğim," diye söze başladı Nina, "fazla vaktim yok."

Psikolog, *Fazla vakti yok, Billie'yi kreşten almak için geri dönmek zorunda*, diye düşündü. Bu düşünce kafasında bir pas lekesi gibi yayıldı. Sandalyesinde rahatsız bir şekilde kıpırdandı.

Nina devam etti: "Bana geçen gün olanları açıklamamı istiyorum."

"Keşke bilseydim. Sanırım birden fazla neden bir araya gelip bunu yapmama sebep oldu. Billie'yi görmek istedim."

"Aniden, öylesine?.."

"Belki de... Düşündüm ki... Sen ayrılmadan önce... Bir kez olsun..."

"Bu ilk sefer miydi?"

"Evet, tabii."

Nina ona kuşkuyla baktı.

"Sana yalan söylemiyorum. Sana asla yalan söylemedim."

Salata geldi ve Nina tabağı kenara itti.

Psikolog açıklamaya başladı: "Son zamanlarda kafam biraz karıştı. Aniden fark ettim ki... Etrafta çocuklar görüyorum. Okulda, klinikte... Bazı duygular aniden kendini hissettirmeye başladı." Sesi bir duman gibi dağılıyordu. Bir yudum su içti ve sesi yerine gelince devam etti: "Seni veya Billie'yi incitmek istememiştim."

"Birbirimize karşı açık olalım. Benimle açık konuşmanı istiyorum. Durumumu görüyorsun, Billie'yi yetiştirmeye çalışıyorum. Her gün arkamı kollayamam. Bunu daha önce düşünmedik. Doğrusu sen o gün çıkıp gelinceye kadar bunu hiç düşünmemiştim. Ancak o günden bu yana dehşet içindeyim, huzurumu kaybettim." Yüzü kızardı ve sesi çatallaştı: "Yasal olarak sana karşı güçlü değilim. İstedğin anda bir velayet davası açabilir, her şeyi darmadağın edebilirsin."

"Hayır, hayır..." Psikolog, Nina'ya doğru eğildi. Hem endişelenmiş hem de alınmıştı. "Böyle bir şeyi asla düşünmem. Beni biliyorsun. Bana baksana, benim bu..."

"Uzun zaman oldu. Birbirimizi tanıyor muyuz? Birini gerçekte ne kadar iyi tanıyabilirsin ki?"

Psikolog şaşırdı. Nina'nın şüpheleri içine sızdı, onu içine çekti, onunla bütünleşti.

"Peki, ben ne olacağım?" dedi aniden. "Her gün herkesin babasıym. Öğrencilerimin, danışanlarımın... ve benim öz kızım..." sesi kısıldı, gözleri dolmuştu. Gözyaşlarını elinin tersiyle sildi. Bu,

kliniğinde binlerce kez gördüğü bir hareketti. Tekrar sesi yükseldi: “Özlem duyuyorum ve bu duygu çok temiz bir yerden geliyor.” Eliyle göğsüne vurdu. “Sense bana sanki çalılıkların arasındaki bir sinek-mişim gibi bir tepki veriyorsun. Bana bak, kendini benim yerime koy. Geceleri hayaletler görüyorum, sesler duyuyorum.” Boğuk bir sesle devam etti: “Bu bir suç değil. O benim de çocuğum. Benim kanımı taşıyor, öyle değil mi? Beni dışlayamazsın. Biliyorum, söz vermiştim ama ne yapabilirim? Beni kim yargılayabilir? Senin asıl derdin nedir? Ne planlıyorsun? Elimi göğsüne sen götürmedin mi? Artık seni tanıyamıyorum. Neden pes ettin? Neden?”

Nina cevap vermedi.

Ağlamaya başladı.

“Haklısın,” dedi aniden.

Psikolog arkasına yaslandı. Kafası karışmıştı. Acaba Nina söylediklerinden hangisi konusunda ona hak vermişti?

Nina devam etti: “Yaptığım şey doğru değildi. Senin hatan yoktu. Bilmeni istiyorum ki seninle asla savaşmayacağım.” Yanağına süzülen yaşları sildi ve ona doğru eğildi. “Seni her zaman sevgilim olarak göreceğim, asla düşmanım olmayacaksın. Senden kaçmıyorum. Kocama yardım etmek için taşınıyorum. Kocam çok hasta... Beni anlıyor musun?”

Psikolog sessizdi.

Nina ayağa kalktı ve çantasını omzuna aldı: “Şimdi gitmeni istiyorum. Neyin doğru olduğunu düşünüyorsan onu yap. Billie’yi düşün.” Kapıya doğru birkaç adım attı, sonra aniden durup ona döndü. “Kızını düşün.”

Kapıyı itip dışarı çıktı.

Psikolog arkasından fısıldadı: “Gitme...”

Derin bir iç çekti ve başını ellerinin arasına aldı. Artık vazgeçmişti.

Psikolog o sabah evinde oturmuş piyano tamircisini bekliyordu. Tamirci saat on birde oğlunu da peşinden sürükleyerek geldi. Kucağında piyanonun eski kirişlerini taşıyordu. Kirişler yenilenmiş ve temizlenmişti. Salona girdi, yere diz çöküp eski gazetesini açtı. Gazetenin içinden parlak, beyaz tuşlar çıktı. Tuşlar âdeta, "Dokun bana," diyordu. Piyano tamircisi kendi kendine neşeli bir şarkı mırıldanırken aletlerini özenle yere dizdi. Neşesi, bir ustanın işini yaparkenki coşkusu odaya yayıldı, halılara sindi, pencere kenarındaki solmakta olan bitkiyi hareketlendirdi. Fakat piyano tamircisinin koridorda çömelmiş halde duran oğlunu hiç etkilemedi. Tamirci piyanoya yaklaştı, elindeki bezle toz aldı, kapağı kaldırıp piyanonun altını kurcalamaya başladı. Coşkulu bir ses tonuyla oğlunu çağırdı. Çocuk hafifçe başını salladı. Adam oğluna çaresiz, yalvaran gözlerle baktıktan sonra omuzları düştü, tekrar işine döndü. Psikolog da mutfığa gitti ve sahneyi ustaya bıraktı.

Mutfaktan, "İçecek bir şey ister misiniz?" diye seslendi.

"Sadece su," dedi piyano tamircisi. Oğlandan ses çıkmadı. Psikolog bir bardak soğuk su doldurup salondaki kitaplığın rafına bıraktı. Piyano tamircisi diriltme çabalarına gömülmüştü. Piyanonun etrafında yürüyor, onu ölçüp biçiyordu. Psikolog, odasına geçip bilgisayarın başına oturdu. Birkaç saat içinde salondan temiz, net notalar yükselmeye başladı. Önce bir damla, sonra akıntı ve

arkasından sel... Psikolog salona girdi. Tamirci piyanonun başına oturmuş, parlak tuşların üzerine eğilmişti. Kalın, kısa parmakları tuşların üzerinde hızla dans ediyordu. Eski piyanonun derinliklerinden sevecen, yumuşak notalar yayılıyordu. Piyano tamircisi başını kaldırıp iki yana ve yukarıya baktı. Sanki tavanda belli bir noktaya, hatta onun da ötesine, görünmez bir gökyüzüne bakar gibiydi. Yüzü ısıldadı ve gözlerini kapattı. Oğlu ayakta duruyor, ifadesiz bir şekilde pencereden dışarıya bakıyordu. Tamirci aniden durdu ve ayağa kalktı.

“Yapabileceğimin en iyisini yaptım. Bu, piyanonun olabilecek en iyi hali,” dedi. Psikolog ona zarfı uzattı. Tamirci zarfı açıp içindeki paraları saydı. Birdenbire yorgun ve yaşlanmış gibi göründü. Aletleri toplaması için oğlunu çağırdı. Oğlan biraz duraksadıktan sonra kendi kendine bir şeyler mırıldanarak o tarafa doğru isteksizce yürüdü. Piyano tamircisi, oğlunu izlerken derin bir iç çekti. Gözleri etrafta dolandıktan sonra psikoloğa takıldı. Bir an için bakışlarından sessiz bir keder dalgası gelip geçti. Doğruldu ve ayrılmak üzere arkasını döndü.

“Teşekkür ederim,” dedi psikolog. Piyano tamircisi, psikoloğu başıyla hafifçe selamladıktan sonra bir şey söylemeden çıktı.

Silver Fox Gece Kulübü'nün yarısı hurda kamyonetlerle dolu otoparkından, inişe geçen uçakların ışıkları görünüyordu. Psikolog aracını otoparkın en arkasına park ettikten sonra indi. Tepesinden geçen büyük uçağı görkemli, dev bir kuşa benzetti. Gece kulübü alçak, kare bir binadaydı. Tepesinde yanıp sönen küçük kırmızı ışıklar, bu kasvetli manzarayı cazip hale getirmeye yetmemişti. İçeri girdiğinde yoğun karanlık onu sarstı. Derinden gelen ağır ve baskın bas sesleri de rahatsızlık veriyordu. Kendini topladı ve salonda sakin, aşına bir hava hissetmeye çalıştı. Ön taraftaki dar ve uzun sahnenin renkli ışıkları göz alıyordu. Farklı düzeylerde soyunmuş olan kızlar, üç parlak pirinç direğin etrafında salınıyordu. Sandalye ve kanepelerde erkeklerden oluşan gruplar dağınık halde oturuyordu. Ateşli ve neşeli bir öğrenci grubu, kırıksık takım elbiseleri ve bozulmuş kravatlarıyla işten eve giderken buraya uğrayıp bitkin bir şekilde oturan orta yaşlı adamlar, daha büyük ve önemli bir şehre gitmek isterken burada takılıp kalan birkaç turist ve vahşi bakışlı, sarhoş sokak serserileri... Psikolog salonun iç kısımlarına doğru yürüdü, sahnenin köşesine yakın boş bir masa buldu ve oturdu. Karanlığın içinde Asyalı, ufak tefek garson kız belirdi ve kulağına eğilip siparişini sordu. Psikolog bir bira sipariş etti. Garson kız kalabalığın içinde kayboldu. Ara vermeyen baslar kulaklarının dibinde gümbürdüyor, havaya karışıp kafatasının içinde çınılıyordu.

Psikolog sahneye baktı. En yakınındaki direğin etrafında zenci bir kadın tembel ve isteksiz bir şekilde dönüp duruyordu. Teni ışıltıyor, gözleri boş bakıyordu. Direğin etrafında yüksek topuklarıyla dönerek iki eliyle direği tuttu, belini geriye doğru bükerek yüzünü tavana çevirdi, sonra dönüp dizlerinin üzerine çöktü. Bacaklarını ayırıp parmağını yavaşça bir bacağının üzerinde gezdirdi. Daha sonra o parmağı önce dudaklarına, ardından tekrar bacaklarının arasına götürdü. Sahnenin kenarına kadar kıvrılarak ve sürünerek geldikten sonra parmağını izleyicilerin arasındaki iri yarı bir adama doğru uzattı. Adam öne doğru eğilerek boynunu parmağı yalamak ister gibi ileri uzattı. Kadın da parmağını adama yaklaştırıp gözünün önünde salladı. Adam eğilince kadın aniden iki elinin üzerinde geriye doğru uzandı ve bacaklarını açarak adamın yüzünü vahşi bir hayvanın çenesi gibi baldırlarının arasına aldı. Adam sol elinde tuttuğu beş dolarlık banknotu bayrak gibi sallıyordu. Kafası kadının bacaklarının arasında kaybolmuştu. Kadın kalçalarını yavaşça aşağı yukarı hareket ettirdikten sonra adamın sol elini alıp tangasına götürdü ve adam da beş doları kadının iç çamaşırının içine sıkıştırdı. Sonra kadın bacaklarını açtı ve geriye doğru kayarak ayağa kalktı. Arkasına bakmadan sahnede dans etmeye başladı. Adam sahnenin kenarında kendinden geçmiş bir halde bağırıyor ve ellerini sallıyordu. Sonra bitkin ve sersem bir halde sandalyesine yığıldı.

Psikolog da bir an için kendini sersemlemiş ve bitkin hissetti. Garson kız elinde bir şişe birayla tekrar önünde belirdi. Psikolog borcunu ödedi ve birasından bir yudum alıp etrafına bakındı. Sahne boşaldı, ışık iyice azaldı ve bir yerlerden heyecanlı bir anons duyuldu: “Şimdi de Silver Fox sahnelerine dönüş yapan seksi, büyüleyici, biricik Tiffany Johnson’ı alkışlayalım!” Sahnede sarı ve kırmızı ışıklar titremeye başladı. Israrlı ve gürültülü müzik tekrar başladı. İzleyicilerin alkış ve ısıklıklarının arasında beyaz bir dumanın

içinden saat dört hastası Tiffany'nin yavaşça sahnede belirdiğini gördü. Psikolog onu daha iyi görebilmek için öne eğildi. Kalp atışları hızlanmıştı. Kadın yavaş adımlarla direğe doğru yürüdü. Üzerinde deri bir mini etek ve gösterişli, beyaz sütyeninin yarısını kapatan parlak, pembe, kısa bir ceket vardı.

Tiffany direğe doğru yürüdü ve onu bir eliyle tuttuktan sonra izleyicilere arkasını dönüp yavaşça eğildi. Kalçaları yukarıda kalmıştı. Aniden durdu, başını izleyicilere doğru çevirdi. Bakışları psikologu yakaladı. Hem çocuksu hem bilgiç, hem davetkâr hem reddedici, hem yukarıdan bakan hem yalvaran bakışlar... Sonra döndü, sırtını direğe yasladı, elleri dizlerinde bacaklarını yavaşça araladı ve hemen ardından kapattı. Kırmızı rujlu, aralık dudaklarından hafif bir gülümseme geçti. Başını bir taraftan diğer tarafa sallarken saçları yüzünü yaladı. Ayağa kalktı ve ölçülü adımlarla sahnenin önüne doğru yürüdü. Ceketini yakasının iki yanında kavrayarak tek bir hareketle çıkarıp yere attı, sonra döndü ve kendini dizlerinin üzerine bıraktı. Neredeyse görünmeyen, çevik bir hareketle sütyenini çıkardı ve göğüslerini elleriyle kavradı. Parlak ve kıvrak kalçaları yavaşça dönüyordu, gözleri kapalıydı. Müziğin ritmiyle uyumlu hareket ediyordu. Yüzünde hem acı çekiyor hem de zevk alıyor gibi bir ifade vardı. Şimdi bakışları kendi vücudunun üzerindeydi. Parmaklarını milim milim kaldırdıkça göğüsleri yavaşça gözler önüne serildi. Psikolog sahneye dehşet ve şaşkınlık içinde bakarken bu çıplak, kıvranan kadını çocuksu, çekingen ve yalnız saat dört hastası olarak görmeye çalışıyordu. Sahnedeki kadının aslında o olduğunu gösteren bir işaret arıyor ama bulamıyordu. Tiffany'nin, yanıp sönen ışıkların belirsizleştirdiği yüzü dışında hiçbir işaret bulamıyordu. Aniden kendini dik, buzlu bir hendekten kayarken elleriyle tutunacak bir şeyler aradığı halde bulamayıp düşmeye devam ediyormuş gibi hissetti. Kimdi bu kadın? Onunla ofisindeki gözü yaşlı kızla arasındaki bağlantı neydi? Kadın şimdi direğin etrafında

aşağı yukarı hareket ediyor, tüm vücudu görünmez bir el tarafından yoğruluyormuş gibi sürünüyor, sırtı ve omuzları titriyordu. Sonra susamış dudaklara akan bir damla su gibi yavaşça direğin altına doğru kaydı, parmaklarıyla yüzünü okşadı, dudaklarını, boynunu, göğüslerini, kalçalarını, sonra da bacaklarının arasını... Elini mini eteğinin altına götürdü, kırmızı tangasının kenarlarını elleriyle çekştirip onu yavaşça yarıya kadar indirdi. Sonra durdu, dizlerinin üzerine çöktü. Ellerini başına götürüp saçlarının arasında gezdirdi. Kalçalarını ve baldırlarını şehvetli ve esnek bir şekilde sallarken buğulu gözleri odayı süzüyordu. Aniden ayağa kalktı ve sahnenin köşesine doğru süzüldü, dönüp psikoloğun önünde dikildi. Elleri saçlarında, bacakları hafifçe aralıktı. Delici bakışlarla psikoloğa baktı. Vücudu kıvrılıyor, bükülüyor, sallanıyordu. Tempolu müzik, psikoloğun kafasının içinde gümbürdüyordu. Tiffany bir anda dizlerinin üzerine çöktü, kıvrıldı ve geri döndü. Bacaklarını açıp kapattı, göğsüne doğru çekti ve tangasını çıkarıp psikoloğa doğru fırlattı. Tam onun gözlerinin önünde bacaklarını bir an için açıp kapattı, ayağa kalktı, döndü ve sahneden süzülerek uzaklaştı. Mor, ağır perdelerin arasında kayboldu.

Ufak tefek garson kız elinde bir şampanya şişesiyle yanında belirdi. Masanın yanında ayakta bekliyor, şişeyi havluya sarılı bir şekilde elinde tutuyordu. Ona doğru döndü, şampanyanın mantarını patlatıp içkiyi uzun bir kadehe doldurdu. Psikolog, kıza şaşkınlıkla baktı. "Şampanya sipariş etmemiştim," dedi yüksek sesle. Garson kız, kulübün diğer köşesindeki, yüzleri görünmeyen birkaç adamın oturmakta olduğu yuvarlak masayı işaret etti. "Patronun ikramı," diye karşılık verdi psikoloğa.

Psikolog ağzını garson kızın kulağına yaklaştırıp, "Benim için kendisine teşekkür et," dedi. Kız ona gülümsemeden başını salladı, masadan boş bira şişesini aldı ve çekildi.

Gece yarısı yalpalayarak otoparka yürüdü. Kulakları çınliyordu. Adeta kalın bir perdeyle örtülmüşçesine uyuşmuştu. Dışarıdaki sessizlik onu çarptı. Arabasına yaklaştı.

Aniden arkasından biri seslendi: "Doktor!" Arkasını döndüğünde Tiffany'nin ona doğru yürüdüğünü gördü. Tiffany uzun, beyaz bir kürk mantoya sarınmıştı. Saçlarını başının arkasına toplamıştı ve elinde yanan bir sigara vardı.

Psikoloğun önünde durdu. "Doktor!" dedi tekrar. Psikolog, Tiffany'nin ona çok fazla yaklaştığını düşündü.

Birbirlerine baktılar.

Sonunda psikolog konuşmaya başladı: "Başardınız. Bir sonraki adımı attınız. Sözüünüzü tuttunuz. Sahneye çıktınız ve üstesinden geldiniz. Bu sizin için önemli bir adım. Nasıl hissediyorsunuz?"

Tiffany ağırlığını bir ayağından diğerine verdi, sigarayı dudaklarına götürdü ve derin bir nefes çekti: "Bir parçam iyi hissediyor." Kafasını yana çevirip sigaranın dumanını üfledi ve hafifçe gülümsedi: "Diğer parçamsa... sanırım... hiçbir şey hissetmiyor."

Psikolog başını salladı: "Karmaşık bir duruma karmaşık bir tepki... Bir sonraki seansımızda bunun üzerinde çalışırız."

"Evet," dedi Tiffany, "kendim için yapmadım."

"Kendiniz için yapmadınız mı?"

"Sizin için yaptım."

Dev bir uçak onları saran sessizliği yararak tepelerinden geçti. Tiffany geriye doğru bir adım attı. "Haftaya cuma..." Sonra arkasını döndü ve kulübe girdi.

Psikolog gözlerini sınıfta gezdirirken sordu: "Terapideki amacımız nedir? Son tahlilde neyi başarmaya çalışırız?"

Jennifer yanıtladı: "Değişim ve gelişim."

"Belki de. Ama tam olarak değil. Değişim ve gelişim kullanışlı ama sınırlı metaforlardır. Yeteri kadar karmaşayı kapsamazlar ve klişeler tarafından kolayca yıpratılabilirler. Değişim ve gelişim moda ifadeler olduğundan etrafınızda bunları sıkça duyarsınız. Ancak anlaşılan o ki değişim, doğamıza aykırıdır. İnsanoğlunun sistemleri genellikle değişime direnç göstermek ve istikrar aramak üzerine tasarlanmıştır. Etkiyi ayırıp filtreleyecek ve yönetecek bir mekanizmadan yoksun, değişime tamamen açık bir sistem fazla uzun ömürlü olmayacaktır. Yaşayan her sistem kendini sınırlarını koruyarak savunur. Bunu hücreleriyle, organlarıyla, vücuduyla ve fiziğiyle yapar. Etrafınıza bir bakın: İnsanın kendini ifade etme araçları yüzyıllar içinde mağara duvarlarından tabletlere, kâğıtlara ve bilgisayar ekranlarına dönüşerek büyük değişim göstermiştir. Ancak bu araçlarla ilgili hikâyeler, temel içerikler büyük ölçüde aynı kalmıştır. Eski zamanlardan günümüze gelen bir adam senin arabayı görseydi oldukça şaşırırdı, Eric. Ancak A noktasından B noktasına hareket kavramını anlamakta hiçbir sorun yaşamazdı. Zaten senin arabanın da varlık nedeni temelde budur."

Beyaz dişli kızlar dişlerini göstererek gülümsediler. Psikoloğun bakışları onların üzerinde gezindi. "Ruhun evi taştan inşa edilmiştir," diye devam etti sözlerine. "Pencerelerinden rüzgâr girebilir, kapılarından içeri insanlar girip çıkabilir, daktiloyu çıkarıp eve bilgisayar sokabilirsiniz. Güneş doğar ve batır, kar yağabilir, yerlerdeki çatlaklardan yabani otlar çıkabilir... Ama evin temel planı değişmeden kalacaktır. Ne demek istiyorum?"

Jennifer karşılık verdi: "Derinlemesine bir psikolojik değişim zordur."

"Evet, evet..." diye mırıldandı psikolog. "Ve bu konuya alçak gönüllülük ve dikkatle yaklaşmalıyız. Kurtarma vaatlerini, mucize formülleri ve mağrur konuşmaları politikacılara ve genç âşıklara bırakalım. Düşüncesizce değişim ve gelişimin peşinden koşacak değiliz. En azından bunu her ne pahasına olursa olsun yapacak değiliz. Bu kavramlara tapınmayacağız. Terapi için değerli olan başka hedefler de vardır: Azim, devamlılık, istikrar, feragat gibi... Unutmayın ki sosyal bağlamda biz psikologlar yıkıcı değil, düzenleyiciyiz. İsyanları körüklemek, kıskırtmak yerine insanları olmaları gereken yere, normale, sosyal mutabakatın merkezine döndürmekle görevliyiz."

"Peki, neyin normal olduğuna kim karar veriyor?" diye atıldı Eric. "Ayrıca normal olan neden iyi olmak zorunda? Normal her zaman iyi değildir. Bir zamanlar kölelik normaldi. O zaman köleler kaçmak istediğinde psikologlar onları kalmaya mı ikna edecekti?"

Jennifer de tartışmaya katıldı: "Kadınların oy hakkı yoktu. Yani bir kadın, hakları olmadığı için bunalıma girse psikolog onun hasta olduğuna mı hükmedecekti? Belki de hasta olan toplumdur."

Psikolog onları başıyla onayladı ve gülümsedi. "Gerçekten de zor sorular. Konuyla da doğrudan ilgili. Hepimizin bir konuda kör ve zayıf olduğu zamanlar muhakkak ki vardır. Bu durumun farkındalık ve sorgulamadan, süreklilik ve cesareten başka bir çaresi yoktur. İyi bir psikolog, bilinen anlamda kültür ve birey arasındaki çizgide durur ve bu noktadan sürekli olarak bu iki olguyu inceler.

Bu süre içinde kendisini de, kendisinin anlam ve değerler sistemini de gözlemler. Bu sorgulama ve gözlem sürecinin sonunda da hiçbir formülün insan deneyimini tam olarak açıklayamayacağını öğrenir. Bu nedenle değişim ve gelişime saygımız sonsuz ama *feragat* ve *ödünün* de terapi söz konusu olduğunda fena kelimeler olmadığını daima hatırlamalıyız. Her hasta, dağın tepesine çıkmayı hedeflemeyebilir. Kimileri dağdan güvenle inebilmeyi ister.”

Jennifer itiraz etti: “Ama siz olumlu çağrışımlar içeren metaforların terapi açısından kullanışlı olduğunu söylemişsiniz. Örneğin *gelişim*, pozitif çağrışım içeren bir terim.”

“Evet ama yine de her şeyi pozitif terimler içeren metaforlarla ifade edersek pozitif kavramı anlamını yitirir,” dedi psikolog. Sesini yükselterek devam etti: “Hayatta her şey pozitif değildir. Negatif olgular da vardır. Kırılan dal tekrar büyümaz. Son tahlilde bu hayat, kronik ve ölümcül bir durumdur.”

Eric lafa karıştı: “Cesaret vermeyi ve moral düzeltmeyi iyi biliyorsunuz.”

“Sadece bir şeyleri net bir şekilde tanımlamaya çalışıyorum. Her ne pahasına olursa olsun pozitifliğe takılıp kalmak, sığlık ve iç karmaşayı ortaya koyan bir güçlük duygusu hissettirir. Sentez ve denge gözetmek, paradoksu fark edebilmek çok daha iyidir. İtmek ve çekmek, vermek ve almak, korku ve cesaret, yaşam ve ölüm... Hedefimiz iç dünyada doğru hareket etmek olmalıdır.” Ellerini havaya kaldırdı, sesi yumuşadı ve fısıltıya dönüştü. “Bonnard’ın sarı fırçası...” diye mırıldanırken elini görünmez bir boya fırçası tutuyormuş gibi, görünmeyen bir orkestrayı yönetiyormuş gibi havada aşağı yukarı hareket ettirdi. Gözleri kapalı mırıldandı: “Mimikler, doğru hareket, doğru sözler...” Kendini toparlayıp gözlerini açtı. “Yaşlı kurt Miles Davis’in bir zamanlar söylediği gibi, ‘Sadece bir nota çalmalısınız, doğru notayı.’ Hatalardan korkmayın, hata diye bir şey yoktur.”

Jennifer aralıksız yazarken aniden durdu ve başını kaldırdı. Psikoloğa şaşkın bir ifadeyle baktı.

Psikolog ona doğru yürüdü: “Tamam, abarttım. Şunu yazabilirsin: Terapinin amacı, hastaya psikolojik sağlığını korumasına yardımcı olacak araçlar sağlamaktır. Bizler bu araçları doğru kullanabilmeleri için onlara yardımcı olacağız: Duyguların kabullenilmesi, düşüncelerin mantıklı tahlili, verilen tepkilerin hatalı şablonunun bilinçli bir şekilde karşılanıp doğru, sağlıklı şablonun benimsenmesi...”

Jennifer rahat bir nefes aldı. Alnı gevşedi ama sonra hemen tekrar kırıştı. “Fakat sağlıklı tepkileri sağlıklı tepkilerden nasıl ayırıyorsunuz?”

“Eğer hasta raylarda duruyorsa ve bir tren yaklaşıyorsa hastanın endişelenmesi doğru bir tepkidir. Biraz tavsiyede bulunmanın ona faydası dokunabilir. Deliller açıkça göstermektedir ki bir trenle kafa kafaya karşılaşmak acı verir. Ancak hasta, bir asansörün önünde endişeyle dikiliyorsa bu durumda korkusuna boyun eğmek değil, onunla yüzleşmek zorundadır. Çünkü asansörlerden gelebilecek tehlike göz ardı edilebilir bir tehlikedir ve bundan kaçınılması gereksiz bir mutsuzluğa neden olur. Ayrıca Freud’un da görebildiği gibi bu hayatta savaşmak durumunda olduğumuz yeterince acı var, yenilerine ihtiyaç yok. Jennifer, kabul etmek durumunda olduğunuz göreviniz, hastanızın probleminin bir tren mi yoksa bir asansör mü olduğunu anlamak, sonra da hastanızın raylardan çekilmesine ve asansöre girmesine yardımcı olmaktır. Bunu nasıl başaracaksınız? Daha önce de söylediğimiz gibi alçak gönüllülüğünüz, dikkatiniz, tarafsız mevcudiyetiniz, etkiniz ve yönlendirmeniz başarının temel bileşenleri olacaktır.”

Uzun süre sessiz kaldı ve sınıfa baktı. Ne kadar yorgun olduğunu düşünüyordu. Sonra kendini topladı. “Şunu unutmayın: Ne kadar bilinçli ve anlayışlı olursanız olun, terapi deneyimi ne kadar aydınlatıcı ve iyileştirici olursa olsun tüm bunlar hastayı ileri götürmeye yetmeyecektir. Haftada bir saat duvarlara vurarak inşası yıllar süren bir kaleyi delemesiniz. Seansta öğrenilen dersler günlük hayatta uygulanmalıdır. Son tahlilde kişinin hayatının genel şekli, her gününün toplamından oluşur.”

“Şovumu beğendiniz mi?” diye sordu Tiffany.

“Sizin adınıza sevindim. Sözüünüzü tuttunuz ve hedefinizi gerçekleştirdiniz. Cesaretinizi topladınız. Bunu görmek beni mutlu etti.”

“Evet, tamam. Ama şovumu beğendiniz mi?”

“Size odaklanalım. Neredesiniz?”

Tiffany bir tutam saçıyla oynayarak dudaklarını ısırды. “Burada sizinle oturmak tuhaf...”

“Tuhaf mı?”

“Yani siz şovumu izledikten sonra... Siz benim psikoloğum-sunuz. Beni çıplak gördünüz.”

“Sizi korkularınızla yüzleşirken gördüm.”

Tiffany’nin gözleri psikoloğunkilerle birleşti. “Bir karar verdim,” dedi aniden. Öne doğru eğildi. Yüzü kızarmış, göz bebekleri büyümüştü. Teninden güzel bir sabun kokusu yayılıyordu.

“Karar mı verdiniz?”

“Evet. Dans etmeyi bırakıyorum. Yüksekokula kaydoldum. Okula başlayacağım, akşam derslerine gireceğim. Garsonluk ya da onun gibi bir iş bulacağım. Bir avukat tuttum. Yeni bir sayfa açacağım. Siz haklıydınız; bunca zamandır kendimi kandırıyordum. Kulüpteki o geceden sonra benim için bir şeyler değişti. Dans ettim,

beni gördünüz ama eskisi gibi değildi. Her şey aniden gözüme kirli göründü. O gücü hissedemedim. Daha önce olduğum yerde değildim. Garipti, gerçek gibi görünen ama gerçek olmayan, yapma bir çiçek gibi... Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Aniden her şey gözüme plastik gibi görünmeye başladı: masalar, sandalyeler, perdeler, kostümler, insanlar, hatta kendim... Plastik... Renkli ama cansız... Her şey cansızdı. Bunu içimde hissettim. Sanki aniden kendimi dışarıdan görebildim. Tüm o insanlara baktım ve açıkça gördüm ki onlara ihtiyacım yok. Sizin de dediğiniz gibi farları olan bir arabanın sokak lambalarına ihtiyacı yoktur. O gece bırakmaya karar verdim. Bu işe bir son vermeye..."

"Anlıyorum. Peki, bu kararınızın riskleri neler?"

"Riskler mi? Bilemiyorum. Umurumda da değil. Her şeyde risk var. Ne olacağını kim bilebilir? Eğer Bora beni mahvetmek istiyorsa yapsın yapacağını. Polise gitsin. Onunla savaşacağım. Benim için şahitlik edersiniz, değil mi? Benim elimde de onunla ilgili bilgiler var. Korkuyla yaşayamam. Babamın korkusu, Bora'nın korkusu, hatıralarımın, kayıinvalidem olacak o cadının korkusu... Bırakacağım, hepsi üstüme gelsin. Ben de tüm bu korkuların üzerine gideceğim. Özgür yaşa ya da öl. Daha fazla bahane yok. Korkmuyorum. Artık korku benim için öldü. Hatırlıyor musunuz? Burada benim nasıl da kendini önemsemeyen, kendine değer vermeyen biri gibi davrandığımdan bahsetmiştik. Sürekli gelgitler yaşadığımı fark ettim. Artık hiçbirisi umurumda değil çünkü benim için çok daha önemli bir şey var: Michelle, bebeğim... Hayatını o cadıyla ve sarhoş piç kurusuyla geçirmeyecek. Bu kadar... Tek bildiğim budur."

"Kararlı görünüyorsunuz; enerjik ve kararlı."

Tiffany onu başıyla onayladı. "Bugün heyecanla uyandım. Uçuyor gibiyim."

"Sizi böyle odaklanmış ve kararlı görmek güzel. Kararlarınızın hedeflerinize ulaşmanıza yardımcı olması için, gerçekten ilerleme kaydedebilmek için bir sonraki adımı atmalısınız. Nedir o?"

Tiffany kanepenin üzerinde kıpırdandı. "Nedir? Anlayamadım."

"Bazen bir yöne doğru hareket etmeye karar vermemizin nedeni, varış noktasının cazibesidir. Bazense sadece harekete geçmek isteriz ve bu ihtiyacımızı karşılayacak bir yön seçeriz."

"Biraz daha açar mısınız?"

"Kararınızı tüm yönleriyle inceleyip incelemediğinizi merak ediyorum."

"Tüm yönleriyle mi?" Tiffany ürkekçe cevap verdi: "Tüm yönleri bilmiyorum. Sadece bir tek yönüm var." Çantasını aldı ve aceleyle karıştırarak içinden küçük bir kızın fotoğrafını çıkardı. Fotoğrafı psikoloğa doğru çevirdi. "İşte benim yönüm bu."

"Bu sizin motivasyon kaynağınız. Güçlü ve değerli... Güçlü bir motivasyon kaynağı ama tıpkı güçlü bir ışık gibi bizi kör de edebilir."

Tiffany kaşlarını çattı. "Neden benimle uğraşıyorsunuz?" Sesi sertleşmişti. "Nihayet ayağa kalkabildim ama siz beni aşağı çekiyorsunuz."

"Size karşı olduğumu mu hissediyorsunuz?"

"Evet, beni aşağı çekiyorsunuz."

"Gerçekten size karşı olduğumu düşünüyor musunuz?"

Tiffany tereddüt etti.

Psikolog devam etti: "Yaşadıklarımıza, benim motivasyon kaynağıma bakın. Sizi incitmek, size zarar vermek istemem mümkün mü?"

"Ah, hayır."

"O halde sözlerimin sert olması, niyetimin kötü olduğu anlamına gelmiyor."

“Tabii ki hayır, biliyorum. Bunu kişisel almamalıydım.”

“Evet, bazen yolunuza çıkan şey bir barikat değil, sokak tabelası olabilir. Haydi, sizin tepkinizi inceleyelim.” Tiffany’ye baktı ve kadının aklının başka yerde olduğunu fark ederek sustu.

Tiffany elindeki fotoğrafa baktı, onu dudaklarına götürüp öptü ve psikoloğa buğulu gözlerle baktı: “Affedersiniz. Ne diyordunuz? Bugün dikkatim biraz dağınık.”

Psikolog bekledi, düşündü ve “Şimdi size nasıl yardımcı olabilirim?” diye sordu.

“Benim adıma mutlu olmanızı istiyorum.”

Psikolog dersten sonra kampüsteki ofisinde oturmuş, kâğıtları okuyordu. Merdivenden ayak sesleri duydu ve merak etti: Günün bu saatinde kim olabilirdi? Kapı açıldı ve içeri Bora girdi. Gri bir takım elbise ve parlak mavi ayakkabılar giymişti. Arkasında, iri yarı, kalın kaşlı, orta yaşlı bir adam vardı. Psikolog onlara baktı. Şaşırmıştı.

Bora, psikoloğun ofisine girerken genizden gelen yumuşak bir sesle konuştu: "Bilin bakalım ne oldu, Doktor? Hastanız Tiffany son iki haftadır işe gelmiyor." Odanın içinde göz gezdirdi. Arkasından gelen adam kapıda dikilmiş, gümüş bir tırnak makasıyla tırnaklarını düzeltiyordu.

"Hastalarım hakkında yabancılarla konuşmam." Teni karınca lanmaya başlamıştı. Aynı anda hem yanıyor hem donuyordu.

"Biz yabancı değiliz, Doktor. Birbirimizi tanıyoruz, öyle değil mi?"

"Şu anda meşgulüm."

"Uzun sürmeyecek."

"Ne istiyorsunuz?"

"Ortadan kayboldu."

"Kayıp mı oldu?"

"Çıkıp gitti, kızı da yanında götürdü."

“Kızı mı? Nereden biliyorsunuz?”

Bora ona delici bakışlarla baktı. “Onun hakkında bazı şeyler biliyorum. Gerçek adını biliyorum. Tiffany Johnson’ın onun gerçek adı olduğunu düşünmediniz, öyle değil mi? Kaçtığını ve kızını da yanında götürdüğünü biliyorum. Bilmediğimse nereye gittiği. Düşündüm de belki bu konuda siz bana yardımcı olabilirsiniz. İkimizin de amacı onun güvende olması, öyle değil mi? Onun bir suçlu, bir kaçak olmasını istemezsiniz herhalde. Sizinle irtibata geçmiş olabileceğini düşündüm. Belki size bir şey söylemiştir.”

“Bir şey söylemedi.” Psikoloğun sesi hafifçe titredi ve midesi bulandı. “İlk defa burada, sizden duyuyorum.”

“Evet, böyle söyleyeceğinizi tahmin etmiştim ama doğru söyleyip söylemediğinizi anlamak zor. Bana en başından beri, nasıl desem... düşmanca davrandınız. Bir iş adamı olarak size kibarca yaklaştım ama siz, nasıl anlatsam... kibar değildiniz. Bilemiyorum. Ben de düşündüm ki...”

“Hey, Profesör!” Merdivenlerden güçlü, bariton bir ses yükseldi. Bora durdu ve sesin geldiği yöne döndü. Eric ağır adımlarla yaklaşıp başını ofisten içeri uzattı. Gülümsüyordu. İleriye doğru bir adım attı ve kitap çantasından termosunu çıkardı. “Kahveniz, Profesör.” Kurnazca göz kırptı.

“Ne? Ah, tabii ya... Teşekkürler. Şeker attın mı?”

“İki tane, tam istediğiniz gibi.”

Eric döndü ve çantasını karıştırdı. “Gelmişken sizinle okuduğumuz şu bölümle ilgili bir şeyi tartışmak istemişim.” Dönüp Bora’ya ve yanındakine baktı. “Tabii meşgul değilseniz...”

“Hayır, hayır... Beyler sadece bir dakikalığına uğramıştı. Konuşmamız da bitmişti zaten. Onlar da tam gidiyorlardı. Otur lütfen.” Sandalyeyi işaret etti.

Sonra Bora’ya döndü: “Geldiğiniz için teşekkürler. Bilgilendirme için de... Haberleşiriz.”

Bora bir süre ona, sonra da gence baktı. Eric'i tepeden tırnağa süzdü.

"Evet," dedi alçak sesle, "haberleşiriz." Gitmek üzere kapıya yöneldi ama sonra durdu ve psikoloğa döndü: "Sizden ona yardım etmenizi istemiştim. Sizce ona yardım ettiniz mi?" Sonra yürüyüp gitti.

Psikolog derin bir nefes aldı. Kalbinin hızla çarptığını fark etti. Vücudu ter içinde kalmıştı.

Eric sordu: "Her şey yolunda mı, Profesör?"

"Evet, evet..." dedi psikolog, dağılmış durumdaydı. "Sen ne arıyorsun burada?"

"Geçerken o ikisini araçlarını binanın önünde park edip içeri girerlerken gördüm. Güvenilmez tiplere benziyorlardı."

"Güvenilmez?"

"Birkaç gün önce bize yurtlarda birkaç bilgisayarların çalındığı ve dikkatli olmamız gerektiği söylendi. Bu ikisi de... Arabaları öğretim görevlilerinin veya idarecilerin arabalarına benzemiyordu. Öğrenci arabası olmadığı da çok açıktı. Siyah bir Cadillac... Babam araba tamircisidir, Profesör. Bu tür arabaları kimlerin kullandığını bilirim. Ayrıca buraya geldiğimde sizin yüzünüze bakınca da bir şeylerin yolunda olmadığını anladım."

"Yüzüme mi?"

"Pek de poker suratlı sayılmazsınız, Profesör. Yani Las Vegas'a gitseniz bir saatte iflas edersiniz. Her hafta saatlerce oturup yüzünüze bakıyorum. İnsanlar hakkında bir şeyler biliyorum. Sınav sonuçlarının pek Harvard düzeyinde olmadığını biliyorum. Ama bunun nedeni okumayı, çalışmayı çok sevmemem. Bu dersi almamın tek sebebi, çalışma saatlerime uyacak bir program oluşturmak istememdi. Aslında psikolojiyle pek ilgilenmiyorum. İnsanların problemlerini çözmelerine yardımcı olmak pek benim tarzım değildir. Bisikletleri severim, eski bisikletlerle uğraşırım. Her neyse, siz iyi misiniz?"

Psikolog başını salladı. "Evet, evet, iyiyim. O adamlar... Klinikle ilgili bir mesele vardı ama şimdi bir sorun kalmadı."

"Emin misiniz?"

"Evet, evet."

"Arabanızı nereye park etmiştiniz?"

"Arka tarafta."

"Gelin, sizinle arabanıza kadar yürüyeyim."

"Teşekkür ederim ama buna gerek yok. Yeterince yardımcı oldun, gerçekten..."

Eric güldü. "Yani derste bana A verirsiniz."

"Notları ben vermiyorum, siz hak ediyorsunuz. Ne hak ediyorsan onu alırsın."

"Şaka yapıyordum, Profesör. Çok çalıştım ve bir C+ hak edip aldım."

Psikolog iç çekti. "Tamam, tamam. Evine gidebilirsin. Ben iyiyim. Korumaya ihtiyacım yok."

"Önemli değil, Profesör. Sadece arabanızın çalışacağından emin olmak istedim. Hâlâ o eski şeyi mi kullanıyorsunuz?"

Psikolog onu başıyla onayladı.

Birlikte otoparka doğru yürüdüler. Gece sessiz ve soğuktu. Psikolog arabasına bindi ve motoru çalıştırdı. Eric pencereye eğildi ve sordu: "Düğüne gelecek misiniz?"

"Düğüne mi?"

"Jennifer tüm sınıfı davet etti. Siz davetiyenizi almadınız mı?"

"Ah, pek emin değilim. Almış olabilirim. Evet, evet, ofisimde bir yerlere koymuştum. Tamamen unutmuşum."

"Gelmelisiniz, Profesör. Gelirseniz mutlu olur."

"Prensip olarak ben pek... Neyse, bakarız. Düşüneceğim."

"Çok fazla düşünmeyin, Profesör. Biraz rahat olun."

Öğleden sonraydı. Psikolog salonda oturmuş, piyano çalıyordu. Parmakları parlak tuşların üzerinde uzun bir uykudan yeni uyanmış gibi yavaşça geziniyordu. Yumuşak ve durgun caz melodisi odanın içinde âdeta dans ediyordu. Aklına Miles Davis'in sözü geldi: "Olan notaları değil, olmayanları çalın."

Kafasının içinde sürekli bir fısıltı vardı: Nina...

Başını kaldırdı. Piyanonun üzerinde, koyu renkli, ahşap bir çerçevenin içinde oyuncak bir ayıcığa sarılmış, gülümseyen küçük bir kız çocuğunun fotoğrafı vardı. Psikolog ön kapının dışında bir hışırtı duydu. Gelen postacıydı. Her zaman olduğu gibi paslı posta kutusuna mektupları koymaya uğraşıyordu. Psikolog ayağa kalktı ve kapıya doğru yürüdü. Dışarı çıktı. Posta kutusundan zarfları çıkardığında her zamanki broşürlerin ve kupon kitapçıklarının arasında küçük, kahverengi bir kutu dikkatini çekti. İçeri girdi, gelen diğer zarfları mutfak tezgâhının üzerine atıp kutuya baktı. Ona kim bir paket göndermiş olabilirdi ki? Kutunun üzerinde gönderici adresi yoktu ve kendi adresi de tanıdık bir el yazısıyla yazılmıştı. Kutunun dışındaki kâğıdı yırttı, kutuyu açtı ve içinden küçük, porselen bir inek biblosu çıktı. Beyaz ineğin üzerinde koyu renk benekler ve büyük pembe memeler vardı. Psikolog bibloyu yakından inceledi, elinde evirip çevirdi. Kendi kendine mırıldandı: "Möö..." Dairesinde bibloyu koyacak bir yer bulmak için dolandı.

Salondaki raflara, mutfak tezgâhına, ofisindeki pencere kenarına ve yatağının yanındaki sehpayı bakındı. Salona döndü ve bibloyu piyanonun üzerine, küçük kızın fotoğrafının yanına koydu. Geri çekilip yaptığı düzenlemeye baktı, memnuniyetle başını salladı ve tekrar piyanonun başına oturup çalmaya başladı. Notalar eski piyanonun derinliklerinden net bir şekilde, kolayca yükseliyordu. Bir saniyeliğine kendi ruhu da notalarla birlikte gün ışığı gibi hafif, özgür bir şekilde yükseldi. Bir süre huzur olarak hissettiği bir şeyin içinde eriyip gitti.

Köşeden bir ses yükseldi: "Konuşma isteriz!" Psikolog etrafına bakındı. İçinden onu buraya, bu kalabalık salona getiren yufka yürekliliğine küfretti. Yiyeceklerle dolu masaların etrafında ayakta dikilmek, bu aşırı ılık yayan avizelerin altında ve ağır kırmızı perdelerin etrafında terlemek, bu duygu fırtınasının, yüksek sesli kutlama ve konuşmaların arasında kalmak, annenin gözyaşları ve babanın terlemesine tanık olmak, yüzlerindeki yapmacık gülümsemelerle ortalıkta dolanan süslü konuklara bakmak, yaramaz, aç ya da yorgun bir çocuğun ağlamalarını ve çığlıklarını duymak, Jennifer'ın gelinliğini, onun bu savurganca bezenmiş katedralde kendini kaybolmuş hissetmesini görmek, üzerindeki takım elbiseyle hem olduğundan daha genç hem de daha yaşlı görünen kocasına karşı en samimi duygularını ifade eden kelimelerini dinlemek... Bunların hiçbiri ona göre değildi. Psikolog uğultulu salona baka-kaldı ve aniden kendini bir rüyada gibi hissetti. Etrafındaki sesler de yumuşak, konforlu yatağında ona eşlik ediyor gibiydi.

"Konuşma isteriz!" Psikolog kendini toparladı ve odaklanmaya çalıştı. Eric ve pembe saçlı kız köşede bir görünüp bir kayboluyordu. Parmakları çocuksu bir neşe içinde onun bulunduğu tarafı gösteriyordu. Onların yanı sıra beyaz dişli kızlar da el çırpıp bağıryorlardı. Şarabından bir yudum aldı ve etrafına bakındı. Jennifer'ın ön masadan ona baktığını gördü. Ona gülümsüyor ve kalkmasını işaret

ediyordu. Kendine şaşırarak sahneye doğru yürüdü, mikrofonu eline aldı. Ses sisteminden cızırtı ve gürültüler geliyordu. Dudakları kurumuştu, başı dönüyordu. Etraftan bardaklara vurulan gümüş çatalların çınlamaları yükseldi. Kalabalık sustu.

Psikolog konuşmaya başladı: “Beni tanımayanlar için, yani neredeyse hepiniz için söylüyorum, ben bu yıl Jennifer’a hocalık yaptım. Aldığı notu size söylemeyeceğim.”

Odayı saran gülüşme dalgası, psikoloğun kızaran yüzüne ferahlatıcı bir etki yaptı.

Konuşmasına devam etti: “Bizimle olan beraberliğinin sonlarına doğru artık bitirmek için sabırsızlanıyordu. Sanırım dünyanın kanunu bu: Bebekler banyo yapmak istemez, çocuklar yatağa girmek istemez ve öğrenciler üniversiteyi bir an önce geride bırakmak ister. Daha yaşlı olan bizlerse elbette iyi bir banyoyu ve rahat bir uykuyu hep sürmesini istediğimiz iki büyük zevk olarak algılarız ve kısa bir süreliğine bile olsa üniversite yıllarımıza, gençliğimize dönebilmek için neler vermeyiz... Ama sanırım fırının sıcak olduğunu her nesil yeniden, kendi başına öğrenmek zorundadır. Her neyse, bir gün sınıfta Jennifer bana üniversiteden bıktığını ve gerçek dünyadaki hayatına başlamak istediğini söylemişti. Ona o zaman ders olarak söylediğim şeyi şimdi bir dilek olarak söylüyorum: Her şey bir üniversitedir.”

Kalabalıktan yumuşak bir uğultu yükseldi. Psikolog salona göz gezdirdi. Kalabalığı avucunun içine almıştı. Vücudundan hoş, ılık bir duygunun yükseldiğini hissetti. Kravatlı kalabalığın arasında Nathan’ın dimdik, ciddi silüetini fark etti. Kadehini onun olduğu yöne doğru kaldırdı. Nathan yüzünde yarım bir gülümsemeyle elindeki meşrubat kutusunu kaldırdı. Psikolog, Jennifer’a döndü: “Müsaadenle bir şey daha söylemek istiyorum. Öğretmenlerini dinleme yeteneği sende her zaman vardı. Emektar veya öğrenci deyimiyle yaşlı ya da yarı ölü bir öğretmen için dinleyen bir öğ-

renciyle her karşılaşma, kaybedilmek istenmeyen bir mucizedir.” Ona doğru eğildi. Jennifer beyaz, buzdan bir meşale gibi parlıyordu. “Geçtiğimiz dönem boyunca sende bir başka önemli yetenek fark ettim: Kendini dinleme yeteneği... Ve bence asıl öğrenme bununla başlar. Tebrikler, Jennifer. Hepinize teşekkürler.”

Salondaki alkış seslerine köşeden gelen ısıklıklar karıştı. Eric ona heyecanla el sallıyor, yanında duran pembe saçlı kızsız zıplıyordu. Psikolog sahneden indi ve Jennifer’ın yanına gitti. Gelinliğini ve makyajını bozmamak için kıza dikkatlice sarılarak onu yanağından öptü. Beyaz dişli kızlar etraflarında neşeyle cıvıldıyordu. Arkalarından Eric gülümseyerek yaklaştı. Kolunda pembe saçlı kız vardı...

“İyi konuşmaydı, Profesör. Bu konuda kesinlikle yeteneklisiniz.”

“Yetenekli olup olmadığımı bilemem ama bana düğünü hatırlattığın için teşekkürler.”

“Artık dans edelim, Profesör!” dedi Eric, elindeki bira şişesini kaldırarak. Pembe saçlı kız onu dans pistine çekti ve beyaz dişli kızlar da onlara katıldı.

Psikolog başını salladı: “Siz dans edin, artık benden geçti.” Hoplayıp zıplayan kalabalığın içinde kaybolana dek gençleri gözleriyle takip etti.

O sırada birinin kibarca omzuna dokunduğunu hissetti ve arkasını dönünce Nathan’ı gördü. El sıkıştılar.

“İlginç bir dersti, sevdim,” dedi genç adam. “Muhtemelen siz böyle görmüyorsunuz ama ben kutsal bir iş yaptığınıza inanıyorum.”

Psikolog gülümsedi: “Nasıl geçti? İkilemin kendiliğinden çözüldü mü? Tabii sormamın bir sakıncası yoksa...”

Nathan’ın gözleri ışıldadı. “Ah, evet...” Birkaç adım yaklaştı ve sesini duyurabilmek için psikoloğun kulağına eğildi. “Ağabeyime beklemesini söyledim. Ona yalvardım ama beni dinlemedi. Anneme söyledi.”

“Annenin tepkisi ne oldu?”

“İnanmayacaksınız ama her şeyi bildiğini, sadece ağabeyimin itiraf etmesi için beklediğini söyledi. Buna inanabiliyor musunuz?”

Psikolog onu başıyla onayladı: “Evet, inanırım.” Sonra döndü ve ılık gecenin içinde kayboldu.

Dönüş yolunda psikoloğun vücudunu ılık bir yorgunluk dalgası sardı. Kendini eski arabasının motorunun homurtusuna verdi. Yavaş yavaş yorgunluğu baskın çıktı ve gözleri kapanmaya başladı. Küçük bir benzin istasyonunda durdu, arabasından indi ve beyaz bir lambanın aydınlattığı dükkâna girdi. Tezgâhta genç bir kadın oturuyordu. Yüz ifadesi ciddiye, saçlarını atkuyruğu yapmıştı. Sağ omzunda göğüsleri çıplak bir deniz perisi dövmesi vardı. Perinin kafasının üzerine de bazı harfler kazınmıştı. Psikolog kendine bir bardak kahve ve bir paket bitter çikolata aldı. Kahve fincanını iki eliyle tutarak tezgâha yaklaştı:

“İyi akşamlar.”

Kadın sandalyesinden yavaşça kalktı ve elindeki parlak magazin dergisini bir kenara bıraktı: “Hepsi bu kadar mı?”

“Hepsi bu kadar.” Cebinden bozuk paraları çıkarıp tezgâhın üzerine bıraktı.

Tezgâhtar kadın tembelce dönüp kasayı açtı.

“Uzun bir gündü herhalde,” dedi psikolog.

“Gece vardiyasında çalışıyorum. Daha yeni başladım.”

Psikolog başını salladı: “Uyanık kalmayı nasıl başarıyorsunuz?”

“Müşteriler beni uyandırıyor.”

Psikolog uzanıp kadının dövmesine baktı ve yazıyı yüksek sesle okudu: “Korkusuz.” Kendi kendine tekrarladı: “Korkusuz.”

“Erkek arkadaşımın hediyesi,” dedi kadın.

“Evlilik planlarınız var mı?”

Kadın başını iki yana salladı. "Beni terk etti."

Psikolog, kadının omzunu işaret etti. "Dövme ne olacak?"

"Ne olmuş?"

"Sana o pislik herifi hatırlatmıyor mu?"

Kadın bir süre sessiz kaldıktan sonra kafasını tekrar iki yana salladı: "Bana kendimi, âşık halimi hatırlatıyor."

"Elbette," dedi psikolog, "iyi geceler."

Gitmek üzere arkasını dönünce kadın da sandalyesine geri dönüp dergisini tekrar eline aldı. Psikologla yaptığı konuşma yavaşça zihninden silindi.

Psikolog rüzgârlı yolda arabasını sürdü. Gözleri fal taşı gibi açıktı. Zihni, uyuyan bir bebek gibi sakindi. Uysal kalbi göğsünün altında yavaşça atıyordu. Her yer karanlıktı.

TEŞEKKÜR

İsrailli editörüm Rana Werbin'e, temsilcim Jennifer Joel'a ve Holt'taki editörüm Helen Atsma'ya arkadaşlıkları, destekleri, uzman görüşleri ve bu kitap için gösterdikleri çabalar için teşekkür ederim. Ayrıca bu kitapta fikirleri ve araştırmaları geçen tüm teorisyenlere ve araştırmacılara teşekkür etmeliyim: Alfred Adler, Gordon Allport, David Barlow, Edna Foa, Sigmund Freud, Harry Harlow, Steven Hayes, Jerome Kagan, Abraham Maslow, Paul Meehl, Robert Sapolsky ve Daniel Schacter. Son olarak da hayatta ve yazma sürecindeki partnerim Mia Lewis'e bu metni düzeltme, düzenleme, yapılandırma ve şekle sokma aşamalarındaki, bazen kıymeti bilinmeyen katkılarından dolayı teşekkür ederim. Sen olmasaydın bu kitap da olmazdı.

NOAM SHPANCER, İsrail'de bir kibutz topluluğunda dünyaya gelmiş ve Purdue Üniversitesi'nde klinik psikoloji eğitimi almıştır. Columbus, Ohio'da yaşayan Shpancer şu anda Otterbein Üniversitesi'nde psikoloji profesörü olarak görev yapmakta ve lisanslı klinik psikolog olarak çalışmalarına devam etmektedir.

KAPAK TASARIMI: LISA FYFE

KAPAK FOTOĞRAFI:

© MATTHIEU SPOHN/CORBIS IMAGES

PSİKOTERAPİNİN GİZEMLİ DÜNYASININ KAPILARINI ARALAYAN DERİN BİR ROMAN...

Psikolog, günlerini anksiyete hastalarını tedavi ederek, üniversitede dersler vererek ve kendi karmaşık duygusal sorunlarına bir çözüm arayarak geçirmektedir. Rutin hayat düzeni terapilere saat dörtte gelmek isteyen yeni bir hastayı kabul etmesiyle bozulur. Söz konusu hasta birdenbire sahne korkusu geliştiren bir striptizcidir. Seanslar devam ettikçe genç kadının acıları ile sırları açığa çıkmaya başlar ve psikolog ilk kez tarafsızlık kabuğunda çatlaklar oluştuğunu, vakanın içine çekildiğini hissederek. Özel yaşamı ile profesyonel hayatı arasındaki duvarlar incelmeye başladıkça psikolog da kendini zayıf noktalarıyla ve çözülmemiş problemleriyle yüzleşirken bulur.

Psikolog Noam Shpancer, bu ilk romanında psikoterapiye ışık tutarak bir tabuyu yıkıyor ve hastalarıyla birlikte okuyucuları da terapi gizeminin kalbine götürüyor. Hepsinden önemlisi, hikâyede yer verdiği karakterler ve olaylar aracılığıyla insan ruhunda şaşırtıcı bir keşfe çıkıyor. İyi ya da kötü bütün duygular, korkular, güvensizlikler, koşullar ve kararlar bireylerin varlığını ortaya koyuyor.

“Shpancer iyi bir yazar. Psikolojik destek almak isteyenler bu kitabı okuyarak onları neyin beklediğini, bir terapistin neler yapabileceğini ya da yapamayacağını görebilir.”

Hamburger Abendblatt

“Hikâyenin bir psikoloğun ağzından samimi bir dille kaleme alınmış olması okuyucuyu kendine çekiyor. Bu kitabı okuduktan sonra kendinizi terapiden çıkmış gibi hissedeceksiniz: hüzünlü ve biraz hırpalanmış ama geleceğe dair umutlu...”

Stylist

“Gerçek terapiden çok daha keyifli, eğlenceli ve ulaşılabilir olan bu zarif ve insancıl roman, okuyucunun önce rahatlayıp hayatını gözden geçirmesine, sonra da onu yaşamasına yardımcı oluyor.”

Daily Mail

www.pegasusyayinlari.com

ISBN: 978-605-343-652-2

